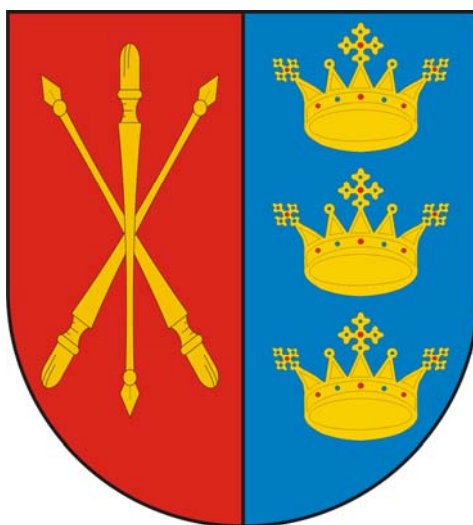

ZMIANA NR 3
MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENENGO GMINY MORAWICA

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA
ŚRODOWISKO**

Wykonawca:

**ARCADIS Sp z o.o.
Ul. Puławska 182
02-601 Warszawa**

mgr inż. Aleksandra Wiszniewska
mgr inż. Łukasz Chamera
mgr Anna Jendrasiak
mgr Adam Brodecki
mgr Artur Winiszewski

KWIECIEŃ 2013

I.	Podstawa prawna opracowania prognozy	4
I.1.	Zakres prognozy	4
I.2.	Materiały wyjściowe	7
II.	Informacje o zawartości, głównych celach Zmiany nr 3 miejscowego planu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	10
II.1.	Główne cele i zawartość Zmiany nr 3 miejscowego planu	10
II.2.	Powiązania Zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica z innymi dokumentami	12
III.	Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy	12
IV.	Położenie gminy Morawica i jej opis ogólny	12
IV.1.	Lokalizacja gminy Morawica	12
IV.2.	Ogólna charakterystyka gminy Morawica	13
IV.3.	Obecne zagospodarowanie terenów objętych zmianą nr 3 miejscowego planu	13
V.	Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego gminy Morawica, w tym na obszarach objętych przewidywanym znacznym oddziaływaniem	16
V.1.	Budowa geologiczna	16
V.2.	Rzeźba terenu	16
V.3.	Osuwiska	18
V.4.	Zasoby surowcowe	18
V.4.1.	Zagospodarowanie kopalni – tereny górnicze	19
V.5.	Wody podziemne	20
V.6.	Wody powierzchniowe	21
V.6.1.	Tereny zalewowe	23
V.6.2.	Mała retencja	24
V.7.	Charakterystyka gruntów dla budownictwa	25
V.8.	Klimat	26
V.9.	Gleby i siedliska leśne	28
V.10.	Szata roślinna	29
V.11.	Zwierzęta	35
V.12.	Krajobraz	37
V.13.	Powiązania przyrodnicze z terenami sąsiednimi	40
V.14.	Obszary chronione	41
V.14.1.	Formy ochrony przyrody na terenie opracowania	41
V.14.2.	Obszary Natura 2000	42
V.14.3.	Planowane formy ochrony przyrody	47
VI.	Stan przeobrażeń środowiska przyrodniczego	47
VI.1.	Antropogeniczne zmiany rzeźby terenu	47
VI.2.	Jakość gleb	48
VI.3.	Stan wód podziemnych	49
VI.4.	Stan wód powierzchniowych	50
VI.5.	Stan klimatu akustycznego	52
VI.6.	Stan sanitarny powietrza atmosferycznego	53
VI.7.	Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza	56
VI.8.	Promieniowanie elektromagnetyczne	57
VII.	Zasoby kulturowe gminy	57
VII.1.	Charakterystyka zabytków nieruchomych	57
VII.2.	Ochrona zabytków	59
VII.2.1.	Obiekty wpisane do rejestru zabytków	59
VII.2.2.	Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków	60
VII.3.	Zasoby archeologiczne	61
VII.3.1.	Stanowiska archeologiczne	67

VIII.	Analiza ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica.....	68
VIII.1.	Zmiany przeznaczenia terenu planowane w projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica	68
VIII.2.	Zmiana zasad kształtowania ładu przestrzennego w Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica.....	69
VIII.3.	Obszary i zasady ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu.....	74
VIII.4.	Zmiana zasad ochrony dziedzictwa kulturowego w zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica.....	77
VIII.5.	Zmiany potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych	79
VIII.6.	Zmiana sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy w zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica	79
VIII.7.	Zmiany zasad modernizacji, rozbudowy i budowy infrastruktury technicznej	81
VIII.8.	Zmiany zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji.....	81
VIII.9.	Pozostałe ustalenia Zmiany nr 3 mpzp Morawica	82
VIII.9.1.	Zmiana szczególnych warunków zagospodarowania, w tym zakazu zabudowy..	82
VIII.9.2.	Ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego	82
VIII.9.3.	Zmiany w zakresie obiektów i obszarów podlegających ochronie na mocy przepisów odrębnych.....	83
IX.	Prognoza zmian zachodzących w środowisku w przypadku braku realizacji Zmiany nr 3 mpzp gminy Morawica.....	84
X.	Istniejące problemy ochrony środowiska obszarów chronionych istotne z punktu widzenia realizacji Zmiany nr 3 miejscowego planu	85
XI.	Skutki dla środowiska wynikające z planowanego sposobu zagospodarowania terenu ...	86
XI.1.	Odprowadzanie ścieków oraz wód opadowych i roztopowych	86
XI.2.	Zagospodarowanie odpadów.....	90
XI.3.	Wody podziemne i powierzchniowe	91
XI.3.1.	Wody podziemne.....	91
XI.3.2.	Wody powierzchniowe.....	93
XI.4.	Powietrze atmosferyczne.....	96
XI.5.	Klimat akustyczny.....	98
XI.6.	Powierzchnia ziemi i ukształtowanie terenu	99
XI.7.	Pola elektromagnetyczne.....	104
XI.8.	Świat roślinny i zwierzęcy	105
XI.9.	Różnorodność biologiczna	107
XI.10.	Krajobraz.....	108
XI.11.	Klimat.....	109
XI.12.	Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzone dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem Zmiany nr 3 Miejscowego planu	109
XI.13.	Zasoby naturalne	116
XI.14.	Zabytki i dobra materialne	116
XII.	Zagrożenia dla środowiska, z uwzględnieniem wpływu na zdrowie ludzi	116
XIII.	Skutki dla istniejących form ochrony przyrody oraz innych obszarów i obiektów chronionych, w tym obszarów Natura 2000.....	118
XIII.1.	Rezerwat przyrody „Radomice”.....	118
XIII.2.	Obszary chronionego krajobrazu	120
XIII.2.1.	Chęcińsko- Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (Otulina Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego)	120
XIII.2.2.	Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu.....	121

XIII.2.3. Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (Ch-SzOChK).....	124
XIII.3. Pomniki przyrody	128
XIII.4. Obszary Natura 2000.....	128
XIII.4.1. Dolina Czarnej Nidy (PLH 260016)	129
XIII.4.2. Ostoja Sobkowsko-Korytnicka (PLH 260032)	131
XIII.4.3. Obszary Natura 2000 w sąsiedztwie obszaru opracowania	131
XIV. Oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe stałe i chwilowe.....	132
XV. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko.....	135
XVI. Rozwiązania alternatywne.....	135
XVII. Propozycje metod analizy skutków realizacji ustaleń Zmiany nr 3 Miejscowego planu	135
XVIII. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	137

I. Podstawa prawna opracowania prognozy

Zgodnie z art. 46 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wymaga opracowania prognozy oddziaływania na środowisko.

I.1. Zakres prognozy

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach, pismem z dnia 5.08.2010 r. (znak RDOŚ-26-WPN.II-7041-121/10/mo) uzgodnił następujący zakres i stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko:

1. Zakres prognozy powinien być zgodny ze wskazaniami zawartymi w art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Żaden z elementów zawartych w tym artykule nie może zostać pominięty w treści opracowywanej prognozy.
2. Stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie powinien przede wszystkim uwzględniać:
  - a. Zapisy prognozy powinny określać i oceniać skutki planowanych przedsięwzięć na środowisko, wskazać w jaki sposób i w jakiej skali przyjęte rozwiązania przekształcą środowisko oraz czy i w jakim stopniu mogą na nie oddziaływać;
  - b. W prognozie należy przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie, lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem projektowanego dokumentu, które muszą być poprzedzone szczegółową analizą oraz poparte wnioskami z tych analiz;
  - c. W prognozie należy określić wpływ ustaleń dokumentu na obszary i obiekty objęte ochroną na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tj. z 2009 roku Nr 151, poz. 1220 ze zm.);
  - d. Prognoza powinna opisywać i oceniać skutki oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, wskazywać w jaki sposób i w jakiej skali przyjęte rozwiązania przekształcą środowisko oraz czy i w jakim stopniu mogą spowodować negatywne oddziaływania na środowisko, w tym zwłaszcza w odniesieniu do przedsięwzięć ujętych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 ze zm.) ze wskazaniem na planowane inwestycje celu publicznego;
  - e. W prognozie należy zbadać wpływ realizacji ustaleń dokumentu, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody „Radomice”, ochronę przyrody Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz określić oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnio i długoterminowe na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 (specjalne obszary ochrony siedlisk: „Ostoja Sobkowsko-Korytnicka” PLH260032 i „Dolina Czarnej Nidy” PLH260016), w tym również położonych poza terenem objętym zmianą miejscowego planu, w przypadku jeżeli zmiana planu może w przyszłości

doprowadzić do realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na te Obszary;

- f. Należy określić oddziaływanie na podlegające ochronie gatunki roślin, grzybów i zwierząt, zwłaszcza powodujące łamanie zakazów, o których mowa w art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody;
- g. Należy określić oddziaływanie na korytarze ekologiczne, ze szczególnym zwróceniem uwagi na korytarze o znaczeniu krajowym, których drożność ulegnie pogorszeniu wskutek realizacji ustaleń projektu dokumentu;
- h. W prognozie należy w szczególności przeanalizować realizację dokumentu w zakresie:
  - wpływu na glebę, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, zdrowie i życie ludzi,
  - wpływu na wody powierzchniowe i podziemne oraz ewentualnie występujące ujęcia wód i ich strefy ochronne,
  - kwestii odprowadzania nieoczyszczonych ścieków z terenów planowanego zagospodarowania, w tym obowiązek ich oczyszczania przed wprowadzeniem do wód powierzchniowych lub do ziemi,
  - problemów związanych z odprowadzaniem wód opadowych i roztopowych,
  - oddziaływania pól elektromagnetycznych od planowanych urządzeń infrastruktury technicznej: linii wysokiego napięcia, stacji transformatorowych, w tym na tereny zabudowy mieszkaniowej oraz miejsca dostępne dla ludzi,
  - problem zagospodarowania odpadów, szczególnie w zakresie segregacji.

Ponadto, RDOŚ w Kielcach wskazuje, iż na podstawie art. 52 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w prognozie oddziaływania na środowisko uwzględnia się informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania. Streszczenie w języku niespecjalistycznym powinno zawierać wszystkie istotne elementy prognozy.

Równocześnie RDOŚ w Kielcach zwraca uwagę, że projekt dokumentu wraz z prognozą opracowaną niezgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...) oraz z zakresem niniejszego uzgodnienia nie może uzyskać pozytywnej opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach.

Świętokrzyski Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kielcach, pismem z dnia 30.08.2010 r. (znak SE.V-4411/78/ 10) uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 51 ust. ustawy z dnia 03.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z przywołanym w piśmie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku... prognoza oddziaływania na środowisko:

- 1) zawiera:
  - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
  - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,

- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
  - d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
  - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- 2) określa, analizuje i ocenia:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
  - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
  - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
  - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
  - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
    - różnorodność biologiczną,
    - ludzi,
    - zwierzęta,
    - rośliny,
    - wodę,
    - powietrze,
    - powierzchnię ziemi,
    - krajobraz,
    - klimat,
    - zasoby naturalne,
    - zabytki,
    - dobra materialne
    - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 3) przedstawia:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
  - b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

I.2. Materiały wyjściowe

Niniejsze opracowanie wykonano na podstawie następujących dokumentów:

- Baza danych MIDAS, Państwowy Instytut Geologiczny;
- Dokumentacja hydrologiczna terenów zalewowych rzek Czarna Nida i Bobrza wraz z dopływami na obszarze gminy Morawica, Darvin, D. Winiarski, Staszów 2007 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne do Zmiany nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica, projekt, ARCADIS 2010;
- Opracowanie koncepcji programowej rozbudowy drogi krajowej Nr 73 – klasy GP – na odcinku: od granicy miasta Kielce do Woli Morawickiej wraz z budową obwodnicy miejscowości Morawica i Wola Morawicka. Raport o oddziaływaniu na środowisko do postępowania o uzyskanie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych, WASKO, 2006 r.;
- Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny, tom 2, 3, 5, 6, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2004 r.;
- Prognoza oddziaływania na środowisko do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica „Regionalny Port Lotniczy Kielce”, Biuro Planowania Przestrzennego Urząd Miasta Kielce, Morawica 2010 r.;
- Prognoza oddziaływania na środowisko do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kielce Południe – Dyminy: Obszar 1 – Łanowa, Obszar 2 – Sukowska, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2010 r.;
- Prognoza oddziaływania na środowisko do zmiany nr 2 studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Morawica, Morawica 2009 r.;
- Prognoza oddziaływania na środowisko planu gospodarki odpadami dla gminy Morawica – aktualizacja na lata 2008-2012, Eksperckie Biuro Zarządzania Bezpieczeństwem Pracy;
- Prognoza skutków wpływu ustaleń zmiany nr 1 planu zagospodarowania na środowisko, Wowczak J., Kraków 2008 r.;
- Prognoza wpływu ustaleń planu na środowisko, Myczkowski Z., Wowczak J., Kraków 2005 r.;
- Zmiana nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica, ARCADIS, 2011;
- Prognoza oddziaływania na środowisko Zmiany nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica, ARCADIS, 2011;
- Projekt Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica, ARCADIS 2011 r.;
- Raport o oddziaływaniu na środowisko dla Małej Elektrowni Wodnej na rzece Czarna Nida w km 24+620 we wsi Bieleckie Młyny gm. Morawica, Zięba B., Wysocki J., Kielce 2009 r.;
- Raport o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia pn.: „Budowa sieci gazowej wysokiego i średniego ciśnienia relacji: Pierzchnica, Morawica, Nida, Wolica, Chęciny, Małogoszcz, o łącznej długości 44,2 km oraz budowa sieci gazowej wysokiego i średniego ciśnienia relacji: Brzeziny, Nida, Lipowica o długości 9,0 km, Skowron F., Zembala R., Urbańczyk R., Kowalkowska M., Opole, 2010 r.;
- Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie hali produkcyjnej wraz z częścią socjalno-biurową, infrastrukturą techniczną, drogami i

- parkingami, działka nr 224/529 zlokalizowana w miejscowości Bilcza, gm. Morawica, Przedsiębiorstwo Geologiczno-Fizjograficzne GEOSERVICE, Kielce 2009 r.;
- Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie budynku produkcyjno-magazynowego wraz z częścią socjalno-biurową przeznaczonego do produkcji i serwisu budowlanych urządzeń pneumatycznych ze zjazdem, infrastrukturą i przyłączami na działkach nr 224/361 i 224/532 w miejscowości Bilcza gm. Morawica powiat kielecki, Przedsiębiorstwo Usługowe EKOPROJEKT Marek Fice, Kielce 2009 r.;
  - Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na realizacji wytwórni prefabrykatów betonowych z instalacją do produkcji betonu w ilości nie mniejszej niż 15 ton na dobę na działce nr 224/239 w miejscowości Bilcza, gm. Morawica, Przedsiębiorstwo Geologiczno-Fizjograficzne GEOSERVICE, Kielce 2009 r.;
  - Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na wydobywaniu dolomitów ze złoża „Dębska Wola – Kawczyn”, A. Gad, Kielce 2009 r.;
  - Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na zmianie projektowanej głębokości eksploatacji złoża dolomitów „Radkowice-Podwole” z rzędnej +190m n.p.m. do rzędnej +184m n.p.m., Przedsiębiorstwo Geologiczne Sp. z o.o., Kielce 2009 r.;
  - Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie budynku produkcyjno-magazynowego wraz z częścią socjalno-biurową przeznaczonego do produkcji i montażu szaf i mebli kuchennych w oparciu o płytę meblową wraz ze zjazdem z drogi publicznej i przyłączami zlokalizowanego w miejscowości Bilcza na działce nr ewid. 224/347 gmina Morawica powiat kielecki, Przedsiębiorstwo Usługowe „EFKA”, Kielce 2009 r.;
  - Raport oddziaływania na środowisko dla budowy: sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Zbrza, Dębska Wola, Chałupki, Drochów Dolny, Drochów Górny, Obice, Kawczyn, Chmielowice w gminie Morawica woj. świętokrzyskie, Marciniec T., GEOKART-INTERNATIONAL Sp. z o.o., 2008 r.;
  - Raport oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia: „Uruchomienie mobilnej mieszalni betonu wraz z infrastrukturą o wydajności do 100 Mg betonu na dobę, usytuowanej na działkach nr 149, 151 i 152 w miejscowości Morawica przy ul. Górniczej, gmina Morawica”, Zakład Naukowo-Badawczy Eko-HERA, Kraków, 2009 r.;
  - Raport oddziaływania na środowisko zespołu budynków produkcyjno-magazynowych, budynku biurowego i garażu wraz z infrastrukturą zlokalizowanego na działkach 224/247 i 224/246 w miejscowości Bilcza, gmina Morawica powiat kielecki, województwo świętokrzyskie, Usługi Naukowe i Techniczne – Firma „Front”, Kielce 2009 r.;
  - Rejestr obszarów górniczych, Państwowy Instytut Geologiczny;
  - Rozporządzenie Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w woj. kieleckim (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego 21 poz. 145);
  - Rozporządzenie Nr 13/2009 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego 42 poz. 625);
  - Rozporządzenie Nr 17/2009 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 16 lutego 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Woj. Św. Nr 42 poz. 629);

- Rozporządzenie Nr 17/96 Wojewody Kieleckiego z dnia 2 grudnia 1996 r. w sprawie utworzenia Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kiel. Nr 52 poz. 202 ze zm.);
- Rozporządzenie Nr 24/2003 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2003 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego 220 poz. 2034);
- Rozporządzenie nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 17 października 2001 r. w sprawie utworzenia na terenach otulin parków krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 108 poz. 1271 ze zm.);
- Rozporządzenie Nr 57/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 18 listopada 2002r. w sprawie ustanowienia planów ochrony dla rezerwatów przyrody: Dalejów, Kamień Michniowski, Barania Góra, Świnia Góra, Bukowa Góra, Góra Sieradowska, Małe Gołoborze, Szczytniak, Oleszno, Gaj, Lisiny Bodzentyńskie, Modrzewie, Ulów, Ługi, Skąły w Krynkach, Rosochacz, Ciehostowice, Cisów, Radomice, Zielonka, Grabowiec, Góra Jeleniowska, Zamczysko, Polana, Polichno, Lubacz, Wroni Dół, Kamienne Kręgi, Perzowa Góra, Skąły Piekło pod Niekłaniem, Góra Żakowa (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego 165 poz. 2058);
- Rozporządzenie Nr 75/2005 z dnia 14 lipca 2005 r. Wojewody Świętokrzyskiego w sprawie Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego 156 poz. 1936);
- Rozporządzenie Nr 83/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie chęcińsko-kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego 156 poz. 1944);
- Rozporządzenie Nr 89/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Woj. Święt. Nr 156 poz. 1950);
- Rozporządzenie Nr 9/2008 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r.) o zmianie rozporządzenia w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Woj. Święt. Nr 189 poz. 2515);
- Standardowy Formularz Danych Obszar Natura 2000 PLH260016 Dolina Czarnej Nidy;
- Standardowy Formularz Danych Obszar Natura 2000 PLH260032 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka;
- Standardowy Formularz Danych Obszar Natura 2000 PLH260040 Lasy Cisowsko-Orłowińskie;
- Standardowy Formularz Danych Obszar Natura 2000 PLH260041 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie;
- Wyznaczenie stref zagrożenia powodziowego dla rzeki Nidy jako integralny element studium ochrony przeciwpowodziowej. Opracowanie zatwierdzone przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie 8 lipca 2010 r.;
- Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 27 kwietnia 1953 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr A-42 poz. 509);
- Zmiana nr 2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica, Biuro Planowania Przestrzennego Urząd Miasta Kielce, 2009 r.;
- Wyniki klasyfikacji i oceny stanu wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ Kielce 2011;
- Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010. WIOŚ 2011;

- Zweryfikowane wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ 2011;
- Monitoring pól elektromagnetycznych w roku 2010, WIOŚ 2011;
- Wstępna ocena wpływu usytuowania elektrowni wiatrowych w Morawicy na obszary chronione, chiropterofaunę i awifaunę, Ekolanser, 2011;
- Częściowy raport z monitoringu chiropterologicznego, ornitologicznego i opracowanie botaniczne prowadzonego dla elektrowni wiatrowych w Morawicy, Ekolanser, 2011;
- Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w latach 2009-2010, WIOŚ Kielce, 2011 r.
- Zweryfikowane wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ 2011;
- Informacje o lokalizacji siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków roślin i zwierząt, RDOŚ 2013.

II. Informacje o zawartości, głównych celach Zmiany nr 3 miejscowego planu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

II.1. Główne cele i zawartość Zmiany nr 3 miejscowego planu

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717) celem opracowania miejscowego planu jest „ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu....”.

Zgodnie z art. 14 ust 2 ww ustawy w planie miejscowym określa się obowiązkowo:

- 1) przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania;
- 2) zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego;
- 3) zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- 4) zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych;
- 6) zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalną i minimalną intensywność zabudowy jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, maksymalną wysokość zabudowy, minimalną liczbę miejsc do parkowania i sposób ich realizacji oraz linie zabudowy i gabaryty obiektów;
- 7) granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów, w tym terenów górniczych, a także obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów osuwania się mas ziemnych;
- 8) szczegółowe zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości objętych planem miejscowym;
- 9) szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy;

10) zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;

11) sposób i termin tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów;

12) stawki procentowe, na podstawie których ustala się opłatę, o której mowa w art. 36 ust. 4 ww. ustawy.

W zależności od potrzeb w planie miejscowym określa się:

1) granice obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości;

2) granice obszarów rehabilitacji istniejącej zabudowy i infrastruktury technicznej;

3) granice obszarów wymagających przekształceń lub rekultywacji;

3a) granice terenów pod budowę urządzeń, o których mowa w art. 10 ust. 2a ww. ustawy, oraz granice ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu oraz występowaniem znaczącego oddziaływania tych urządzeń na środowisko;

4) granice terenów pod budowę obiektów handlowych, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 8 ww. ustawy;

4a) granice terenów rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym;

4b) granice terenów inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, umieszczonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub w ostatecznych decyzjach o lokalizacji drogi krajowej, wojewódzkiej lub powiatowej, linii kolejowej o znaczeniu państwowym, lotniska użytku publicznego, inwestycji w zakresie terminalu lub przedsięwzięcia Euro 2012;

5) granice terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz terenów służących organizacji imprez masowych;

6) granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady;

7) granice terenów zamkniętych, i granice stref ochronnych terenów zamkniętych;

8) sposób usytuowania obiektów budowlanych w stosunku do dróg i innych terenów publicznie dostępnych oraz do granic przyległych nieruchomości, kolorystykę obiektów budowlanych oraz pokrycie dachów;

9) zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane;

10) minimalną powierzchnię nowo wydzielonych działek budowlanych.

Zmiana nr 3 miejscowego planu obejmuje obszar gminy Morawica za wyjątkiem części sołectw: Kawczyn, Zbrza i Chmielowice oraz części sołectw: Obice i Lisów.

Obszar objęty projektem Zmiany nr 3 miejscowego planu został określony w załączniku graficznym nr 1 do Uchwały Nr XXXVI/334/2009 z dnia 9 grudnia 2009 r.

II.2. Powiązania Zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica z innymi dokumentami

Kluczowym dla zakresu projektu Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica pozostają zmiany wprowadzone w polityce przestrzennej gminy w Zmianie nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica, który został uchwalony Uchwałą Nr XXI/164/12 z dnia 18 maja 2012 r.

III. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Przedmiotem analizy niniejszej Prognozy są przewidywane skutki wpływu ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica. Zakres ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu przedstawiony jest w rozdziale VIII Prognozy. Analizie podlegają jedynie zmiany wprowadzone w analizowanym projekcie w zakresie - przeznaczenia terenu i zasad zagospodarowania. Nie będą podlegać analizie skutki wpływu na środowisko ustaleń obowiązujących miejscowych planów:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica przyjęty Uchwałą Nr VII/38/06 Rady Gminy Morawica z dnia 13 lipca 2006 roku;
- Zmiana nr 1 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica przyjęty Uchwałą Nr XXV/220/08 Rady Gminy Morawica z dnia 29 grudnia 2008 r.;
- Zmiana Nr 2 do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica „Regionalny Port Lotniczy Kielce” przyjęty Uchwałą nr X/89/11 Rady Gminy Morawica z dnia 28 czerwca 2011 r.

W Prognozie uwzględnione zostały informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych przyjętych już dokumentów powiązanych z analizowanym projektem miejscowego tj. dla:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica;
- miejscowych planów.

Ponadto, uwzględnione zostały informacje zawarte w raportach o oddziaływaniu na środowisko sporządzonych dla przedsięwzięć lub inwestycji planowanych na obszarze gminy Morawica objętym Zmianą nr 3 miejscowego planu.

IV. Położenie gminy Morawica i jej opis ogólny

IV.1. Lokalizacja gminy Morawica

Gmina Morawica obejmuje obszar o powierzchni około 140 km², położony w powiecie kieleckim ziemskim, w jego południowej części. Z gminą Morawica sąsiadują:

- Miasto Kielce;
- gminy w powiecie kieleckim ziemskim: Chęciny, Sitkówka-Nowiny, Daleszyce, Pierzchnica, Chmielnik;
- gminy w powiecie pińczowskim: Kije;
- gminy w powiecie jędrzejowskim: Sobków.

Rysunek 1: Położenie administracyjne gminy Morawica

W skład gminy wchodzi 24 sołectwa: Bieleckie Młyny, Bilcza, Brudzów, Brzeziny, Chałupki, Chmielowice, Dębska Wola, Drochów Dolny, Drochów Górny, Dyminy, Kawczyn, Kuby Młyny, Lisów, Łabędziów, Morawica, Nida, Obice, Piaseczna Górka, Podwole, Radomice Pierwsze, Radomice Drugie, Wola Morawicka, Zaborze, Zbrza.

Z obszaru objętego zmianą nr 3 miejscowego planu wyłączone zostały fragmenty sołectw: Zbrza, Dębska Wola, Kawczyn i Chmielowice, tworzące zwarty obszar położony przy zachodniej granicy gminy, w okolicy Kawczyna oraz częściowo obszary sołectw: Obice i Lisów, gdzie planowany jest regionalny port lotniczy objęty ustalenia Zmiany nr 2 miejscowego planu, tworzące zwarty obszar przy południowej granicy gminy.

IV.2. Ogólna charakterystyka gminy Morawica

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski wg Kondrackiego obszar gminy położony jest w obrębie dwóch mezoregionów. Północna część leży w obrębie mezoregionu Góry Świętokrzyskie, południowa – Pogórze Szydłowskie. Obie jednostki należą do makroregionu Wyżyna Kielecka, która z kolei wchodzi w skład prowincji Wyżyna Małopolska.

Gmina Morawica, pod względem przynależności geobotanicznej, leży w Pasie Wyżyn Środkowopolskich, na pograniczu Krainy Świętokrzyskiej (Okręg Łysogórski) oraz Miechowsko-Sandomierskiej (Okręg Staszowski).

Pod względem geologicznym gmina leży w obrębie paleozoicznego trzonu Gór Świętokrzyskich i permsko-mezozoicznego otoczenia tych gór, natomiast pod względem hydrograficznym cały obszar gminy leży w zlewni Czarnej Nidy.

Na terenie gminy mieszka ok. 14 100 osób, średnio 101 osób na km².

Przez teren gminy przebiega ważne linie komunikacyjne drogowe i kolejowe. Są to:

- 1) droga krajowa nr 73 Kielce – Tarnów,
- 2) droga wojewódzka nr 766 do Pińczowa,
- 3) droga wojewódzka nr 762 do Małogoszczy,
- 4) linia kolejowa nr 08 relacji Warszawa – Kraków o znaczeniu państwowym,
- 5) linia kolejowa nr 73 relacji Kielce – Busko-Zdrój.

Gmina Morawica położona jest w obrębie obszaru zwanego „Białe Zagłębie”, związanego z wydobywaniem i przetwarzaniem skał wapiennych.

IV.3. Obecne zagospodarowanie terenów objętych zmianą nr 3 miejscowego planu

Na obszarze gminy Morawica można wyróżnić następujące podstawowe funkcje – mieszkalną, rolniczą, przemysłową i leśną, które warunkują sposób jej zagospodarowania.

Położenie gminy Morawica w bezpośrednim sąsiedztwie Kielc i dogodne połączenie komunikacyjne z Kielcami powodują znaczną presję inwestycyjną na tereny rolne gminy. Rozwój funkcji mieszkaniowych i przemysłowych odbywa się kosztem ograniczenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Najsilniej zurbanizowana jest środkowa i północna część gminy, gdzie z racji sąsiedztwa Kielc, dobrych połączeń komunikacyjnych i obecności udokumentowanych złóż kopalin, rozwija się budownictwo mieszkaniowe i przemysł wydobywczy wraz z towarzyszącą im infrastrukturą i usługami.

Ponadto, na terenie gminy zlokalizowano dwa obszary Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”.

Południowa i wschodnia część gminy nie podlega presji urbanizacyjnej. Są to przede wszystkim tereny rolne z dobrze zachowanym tradycyjnym układem urbanistycznym wsi.

Pod względem przyrodniczym gmina wyróżnia się dużym udziałem lasów oraz obecnością licznych rzek i cieków, spośród których największa jest Czarna Nida. Jej dolina przecina gminę w układzie południkowym, od miejscowości Kuby Młyny, poprzez Morawicę do Nidy.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy można wyróżnić:

- Strefę intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju Kielce-Morawica (I),
- Strefę eksploatacji kopalin i produkcji (II),
- Strefę rolną (III),
- Strefę leśną (IV),
- Strefa dolin rzecznych Czarnej Nidy, Morawki i Bobrzy (V).

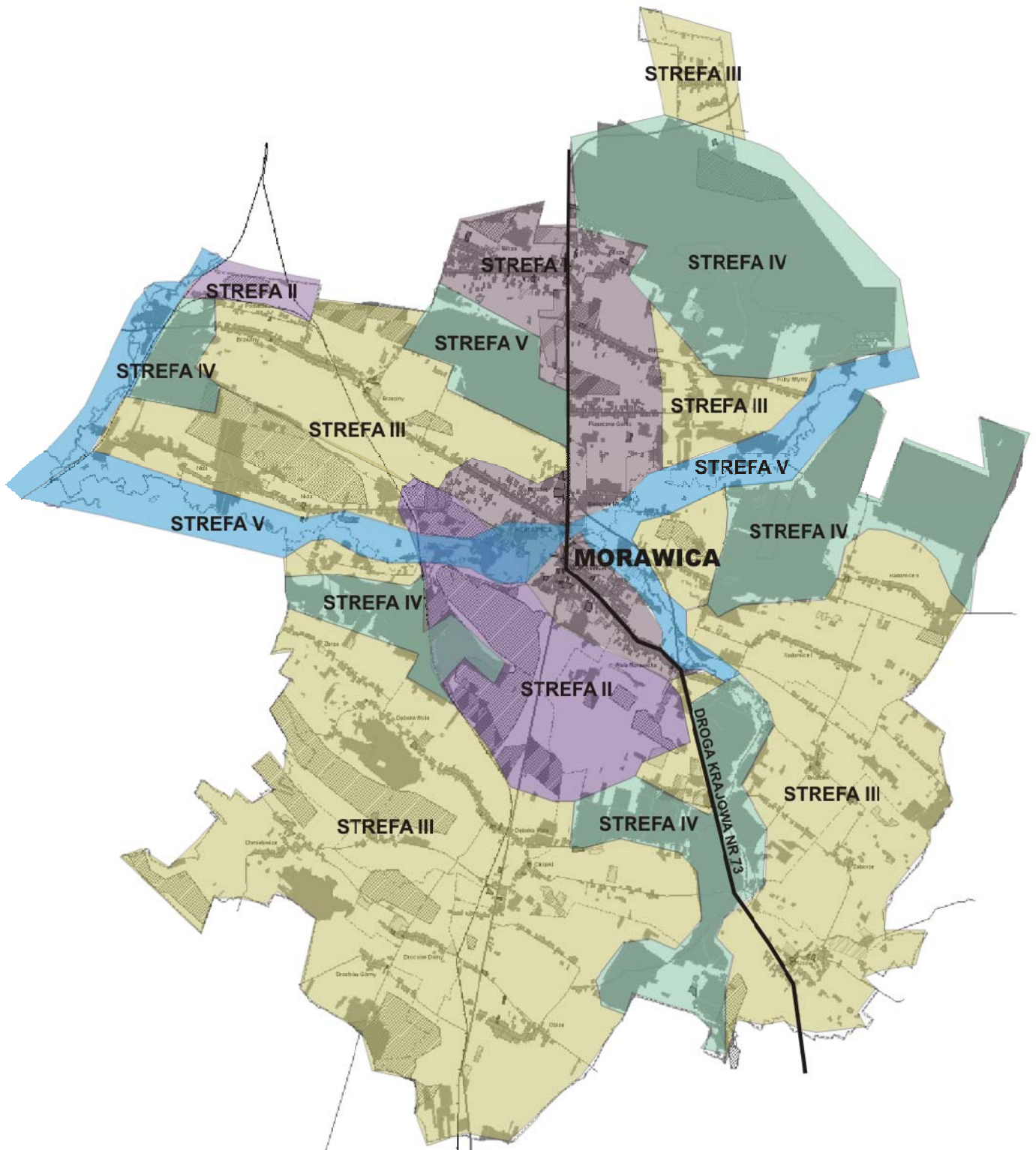
Strefa I położona jest w północnej i centralnej części gminy Morawica na obszarze sołectw: Bilcza, Piaseczna Górka, Bieleckie Młyny, wschodnia i centralna Morawica, północna Wola Morawicka i wschodnie Brzeziny. Głównymi uwarunkowaniami rozwoju zagospodarowania na terenie strefy są: sąsiedztwo Kielc i dogodna komunikacja z Kielcami drogą krajową nr 73. Główne funkcje w strefie to: mieszkaniowa jednorodzinna, mieszkaniowo-usługowa, rolna, w tym zabudowa zagrodowa w granicach dawnych wsi, produkcyjno-usługowa (w tym magazyny i składy) oraz usługowa wraz z centrami usług społecznych (oświata, zdrowie, kultura).

Strefa II tworzy dwa obszary położone: w centralnej części gminy na obszarze sołectw zachodnia Morawica, północno-wschodnia Dębska Wola i Wola Morawicka oraz w północno-zachodniej części gminy w rejonie miejscowości Podwole. Głównym uwarunkowaniem rozwoju zagospodarowania w strefie są udokumentowane złoża kopalin i ich wydobycie. Główne funkcje w strefie to: eksploatacja kopalin, produkcyjno-usługowa, rolna.

Strefa III zajmuje zachodnią i południowo-wschodnią część gminy Morawica tworząc trzy podstrefy: północną (sołectwo Dyminy Granice), zachodnią (sołectwa: Nida, Zbrza, Dębska Wola, Kawczyn, Chmielowice, Drochów Górny, Drochów Dolny, Obice, Chałupki i południowa część Woli Morawickiej) oraz wschodnią (sołectwa: Lisów, Zaborze, Brudzów, Radomice I, Radomice). Główne uwarunkowania rozwoju to ograniczona dostępność komunikacyjna i większa odległość od Kielc, które hamują dynamikę procesów urbanizacji. Główne funkcje w strefie to: rolna, leśna, mieszkaniowa, centra usług społecznych.

Strefa IV obejmuje zwarte wielkopowierzchniowe kompleksy leśne na terenie gminy Morawica.

Strefa V przecina gminę Morawica ze wschodu na zachód obejmując dolinę Czarnej Nidy i fragment doliny Morawki oraz zajmuje pas terenu przy północno-zachodniej granicy gminy, w rejonie doliny Bobrzy.

Rysunek 1: Strefy funkcjonalne na terenie gm. Morawica

V. Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego gminy Morawica, w tym na obszarach objętych przewidywanym znacznym oddziaływaniem

V.1. Budowa geologiczna

Gmina Morawica leży na pograniczu świętokrzyskich struktur paleozoicznych (hercyńskich) oraz permio-mezozoicznych struktur alpejskich południowego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Północna część gminy znajduje się w zasięgu południowego skrzydła antykliny dymińskiej (skały kambru dolnego – piaskowce, mułowce, łupki oraz skały dewonu dolnego – piaskowce i łupki). Na południe od antykliny dymińskiej leży synklina gałęzicko-bolechowicka, która na obszarze gminy rozpada się na dwie podrzędne synkliny: babiogórską od północy i bilczańską od południa, przedzielone antykliną spółnicką. Jądra synklin babiogórskiej i bilczańskiej zbudowane są z wapieni żywetu. Dalej na południe znajduje się antyklina chęcińska. Jej jądro utworzone jest z osadów kambru dolnego, a w skrzydłach występują piaskowce i dolomity dewońskie oraz skały syluru. Na wschód od Bieleckich Młynów antyklina chęcińska rozpada się na dwie podrzędne antykliny: komórkowską oraz łabędziowską, oddzielone od siebie synkliną zagórską (od wsi Radomice-Zagórze). Jądro synkliny zagórskiej tworzą wapienie dewonu, a w jądrze antykliny Łabędziowa odsłaniają się osady kambru dolnego i dewońskie piaskowce.

Południowa część gminy leży w obrębie permsko-mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich, które tworzą struktury alpejskie. Reprezentują je następujące jednostki tektoniczne: synklina skrzelczycka, antyklina radomicka, synklina radomicka, antyklina brudzowska oraz antyklina zbrzańska. Jądro synkliny Skrzelczyc zbudowane jest z osadów pstrego piaskowca (Łabędziów, Radomice), natomiast jądro antykliny Radomic budują osady pstrego piaskowca (Łabędziów) i piaskowce dewonu dolnego (Radomice). W synklinie radomickiej występują wapienie retu (Brzeziny) oraz utwory pstrego piaskowca i dewonu (Łabędziów). Na południe od Radomic rozciąga się antyklina brudzowska, która w jądrze posiada osady pstrego piaskowca oraz wapienia muszlowego. Jądro antykliny zbrzańskiej tworzą osady kambru, ordowiku, syluru i dewonu (struktury hercyńskie), zaś jej południowe skrzydło zbudowane jest z utworów triasu i jury.

Utwory trzeciorzędowe w obrębie gminy wypełniają obniżenia terenu, są niesfałdowane i nie posiadają zaburzeń tektonicznych. Skały czwartorzędowe występują na terenie gminy bardzo nierównomiernie, przeważnie w postaci pokładów o małej miąższości; znaczna część gminy jest jej w ogóle pozbawiona. Czwartorzęd jest reprezentowany przez: torfowiska w rejonie Chałupek Zbrzańskich i Spólnic, lessy w Dyminach (zlodowacenie północnopolskie) i Brzezinach (zlodowacenie środkowopolskie), gliny zwałowe w Dyminach, Podsukowiu, Brzezinach, oraz na południe od Woli Morawickiej. Piaski czwartorzędowe występują lokalnie w większości sołectw, najobficiej w rejonie Nidy, Chałupek, Brzezin, Bieleckich Młynów, Dymin, i Bilczy.

V.2. Rzeźba terenu

Skomplikowana budowa geologiczna warunkuje różnorodność formacji budujących powierzchnię terenu. Generalnie jednak można powiedzieć, iż teren gminy Morawica ma rzeźbę niskofalistą, pagórkowatą, bez znaczniejszego zróżnicowania form. Tworzą ją zarówno skały paleozoiczne (północna część obszaru gminy), mezozoiczne, jak i trzeciorzędowe (część południowa). Najstarsze utwory północnej części gminy są reprezentowane przez ilowce i mułowce kambru dolnego. Obok nich znajdują się nieco

młodsze utwory węglanowe (głównie wapienie i margle) należące do dewonu, permu, triasu oraz jury. Na południu gminy pojawiają się na powierzchni trzeciorzędowe wapienie oraz iły. Plejstocen jest reprezentowany przez osady piaszczyste, piaszczysto-żwirowe i gliniaste. Najmłodsze utwory to holocenijskie aluwia (mułki, piaski, żwiry) oraz torfy, zajmujące tarasy zalewowe dolin rzecznych.

Ukształtowanie terenu gminy Morawica jest dość urozmaicone. Obok terenów płaskich występują też silnie pofalowane. Ogólnie dominują łagodne pagórki, równiny i doliny cieków. Większe wzniesienia znajdują się na północnych krańcach gminy (na południe od Dymin) oraz w rejonie wschodni mezozoicznych na południe od rzeki Nidy. Najwyższym wzniesieniem na obszarze gminy jest Babia Góra, położona na południe od Dymin (318,6 m n.p.m.). Nieco niższe są, położona na południe od Dębskiej Woli, Barania Góra licząca 317,9 m n.p.m. oraz Kozia Góra – 307,6 m n.p.m. W zachodniej części gminy, na południe od Brzezin, ciągnie się Pasma Zbrzańskie obejmujące grzbiety Góry Jatkowej (278,4 m n.p.m.), Góry Hożej (289 m n.p.m.) i Góry Morawickiej (271,6 m n.p.m.), zbudowane z węglanowych skał jury i triasu, spod których wyłaniają się paleozoiczne osady dewonu, syluru, ordowiku i kambriu.

Najniżej położony jest taras zalewy Czarnej Nidy o rzędnej terenu 217,5 m n.p.m. Deniwelacje terenu na obszarze gminy osiągają zatem 100 m.

Na obszarze gminy wydzielono siedem typów rzeźby terenu:

- I. **Powierzchnie zrównań trzecio-** (poczynając od miocenu) **i czwartorzędowe** dominujące w krajobrazach gminy, zwłaszcza jej części południowej. Zbudowane są głównie ze skał węglanowych (wapienie, margle i dolomity), niekiedy również ze skał krzemionkowych. Wierzchowiny mają łagodny zarys i spłaszczoną powierzchnię szczytową. Oddzielone są od siebie stosunkowo szerokimi dolinami. Najwyższy poziom zrównań układa się na wysokości 300-320 m n.p.m., a ich wysokości względne dochodzą do 60-70 m w stosunku do otaczających je dolin.
- II. **Czwartorzędowe pokrywy glacialne i fluwioglacialne** zdeponowane przez zlodowacenia południowopolskie, rozproszone na całym obszarze gminy. Mają postać osadów piaszczysto-żwirowych, miejscami glin, lessów i utworów lessopodobnych. Tworzą powierzchnie lekko faliste lub pagórkowate o nachyleniach stoków do 10 %. Osady glacialne i fluwioglacialne zostały zdeponowane przez zlodowacenia południowopolskie (Nidy i Sanu).
- III. **Spłaszczenia deluwialno-peryglacialne** w postaci osadów piaszczysto-mułkowych, niekiedy gliniastych. Znajdują się one u podstawy wzniesień i w obrębie dolin – tworzą niewielkie spłaszczenia przystokowe w rejonie Kowali, Marzysza, Brzezin i Obic.
- IV. **Taras nadzalewowe rzek** pochodzące z okresów zlodowaceń środkowopolskich i północnopolskich, zbudowane z piasków i żwirów. Szerokość tarasów wynosi od kilkudziesięciu do kilkuset metrów.
- V. **Taras zalewowe rzek** pochodzenia holocenijskiego, tworzące współczesne dno doliny, zbudowane z piasków, żwirów i mułków rzecznych. Szerokość tarasów waha się od kilkunastu metrów przy niewielkich, bezimiennych ciekach do ponad 1,5 km w miejscu połączenia Czarnej Nidy z Bobrzą.
- VI. **Wydmy i pola piasków przewianych** powstałe na przełomie plejstocenu i holocenu. Występują na całym obszarze gminy, ale najwięcej z nich znajduje się w środkowej części, na tarasach nadzalewowych Czarnej Nidy. Wydmy tworzą formy stosunkowo niewielkie o powierzchni około kilku hektarów i wysokości względnej 2-5 m.

VII. **Równiny torfowe** występujące głównie na obszarach tarasów zalewowych, gdzie poziom wód gruntowych wynosi 0-0,5 m p.p.t. Największe torfowiska o powierzchni ponad 10-15 ha znajdują się na tarasie zalewowym Czarnej Nidy, w rejonie Chałupek Zbrzańskich, a także w dolinie Morawki, koło Woli Morawickiej.

V.3. Osuwiska

Zgodnie z informacjami uzyskanymi od Geologa Powiatowego oraz w Zespole do spraw Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa Narodowego Starostwa Powiatowego w Kielcach na terenie gminy Morawica nie ma zarejestrowanych osuwisk. Ww. wydziały nie otrzymały także w ostatnim czasie informacji o wystąpieniu zjawiska osuwania się mas ziemnych na terenie gminy. Ponadto, według Geologa Województwa Świętokrzyskiego na terenie gminy Morawica nie ma zarejestrowanych osuwisk.

V.4. Zasoby surowcowe

Gmina Morawica położona jest w rejonie określanym jako „Białe Zagłębie”. Jest to teren zasobny w kopaliny, w szczególności skały węglanowe. Na terenie gminy znajduje się kilkadziesiąt udokumentowanych złóż. Występujące tu kopaliny to przede wszystkim wapień, dolomity oraz margle. Ponadto, na terenie gminy znajdują się złoża piasków.

Kopaliny pochodzą z czterech głównych okresów geologicznych, tj. czwartorzędu oraz jury, triasu i dewonu, zaliczanych do starszych epok geologicznych. Do utworów czwartorzędowych na terenie gminy zaliczają się wszystkie złoża kruszyw naturalnych udokumentowane na jej terenie, tj. złoża piasków i piasków budowlanych, a także złoża gliny. Z dewonu pochodzi 11 złóż, w większości z okresu dewonu środkowego. Są to przeważnie wapień i dolomity. Trzy złoża wapieni oraz margli pochodzą z triasu (trias środkowy). Najstarsze, pod względem wieku geologicznego, są złoża z okresu jurajskiego (głównie jura środkowa). Jest to 9 złóż wapieni.

Piaski znajdujące się na terenie gminy mogą być stosowane przede wszystkim w budownictwie i drogownictwie, głównie jako piasek do betonów, zapraw i wypraw budowlanych, a także jako kruszywo drogowe drobne.

Najszerze zastosowanie mają skały węglanowe. Wapień ze złóż na terenie gminy najpowszechniejsze zastosowanie znajdują jako kruszywo łamane do betonów oraz kamień łamany do budownictwa i drogownictwa. Ponadto wapień wykorzystywany są w przemyśle wapienniczym i cementowym, do produkcji tlenku glinu, wapna hutniczego, sody, jako surowiec do produkcji nawozów. Wapień oraz dolomity z terenu Morawicy znajdują także zastosowanie do produkcji płyt okładzinowych.

Kalcyt „rózanka” (odmiana skały węglanowej w postaci kryształów w różnych odmianach barwnych) ze złóż Radomice I oraz Skrzelczyce może być wykorzystywany w pamiątkarstwie, jubilerstwie oraz do produkcji galanterii kamieniarskiej.

Udokumentowane złoża kopalin znajdują się na terenie prawie całej gminy. Stosunkowo najuboższa w złoża jest wschodnia część gminy. Intensywnie eksploatowane złoża położone są w okolicy Podwola, Morawicy, Woli Morawickiej, Dębskiej Woli oraz Nidy. Eksploatacji zaniechano na 5 złożach, tj. Bileza, Bileza Podgórze, Brzeziny (KN 5369), Chałupki Łabędziów. Cztery pierwsze wymienione złoża oraz złożo Brzeziny (KN 5370) zostały wykreślone z bilansu zasobów geologicznych.

Po zakończeniu eksploatacji złożo należy poddać rekultywacji. Na terenie gminy dominują dwa główne kierunki rekultywacji, tj. leśny oraz wodny. Oprócz dwóch wymienionych złóż z gminy Morawica mogą być rekultywowane w kierunku rolnym lub sportowo-rekreacyjnym.

Za w pełni zrehabilitowane można uznać złożę Bilcza, którego rekultywacja zakończyła się w 1994 r.

Na terenie gminy Morawica, w obszarze objętym zmianą nr 3 miejscowego planu znajdują się następujące złoża kopalin:

- Radkowice Podwole (KD 885 – dolomity),
- Kaczyn - Borków (WW 1908 – wapienie),
- Nida – Lurowizna (WC 1864 – wapienie),
- Brzeziny (KD 884 – dolomity),
- Brzeziny (KN 5370 – piaski budowlane),
- Brzeziny II (KN 4751 – piaski budowlane),
- Brzeziny I (KN 5478 – piaski),
- Morawica III (KD 882 – wapienie),
- Łabędziów (KD 880 – wapienie i dolomity),
- Chomentów (KD 900 – wapienie), dolomity Dębska Wola (KD 883 – wapienie i margle),
- Wola Morawicka – G.Orla (KD 627 – wapienie),
- Wola Morawicka (KD 881 – wapienie),
- Radomice (KD 909 – wapienie),
- Radomice I (KD 628 – kalcyt różanka i dolomit ozdobny),
- Skrzelczyce (KD 641 – kalcyt różanka, wapień dekoracyjny),
- Obice – Dębska Wola (WW 2569 – wapienie),
- Goździec (KD 1907 – wapienie),
- Lipa (KD 905 – wapienie),
- Lipa 1 (WW- 13 740 – wapienie),
- Nida – (KN 9357 – piaski),
- Obice – (KN 11421 – piaski),
- Obice (KD 12229 – wapienie),
- Dębska Wola Kawczyn (KD 14259 – dolomity),
- Zbrza (KN 5820 – piaski),
- Zbrza I (KN 14152 – piaski),
- Truskawica (WW 1914 - wapienie).

V.4.1. Zagospodarowanie kopalin – tereny górnicze

Na terenie gminy Morawica objętych zmianą nr 3 miejscowego planu, zgodnie z Rejestrem Obszarów Górniczych Państwowego Instytutu Geologicznego, znajduje się 9 obszarów górniczych oraz 10 terenów górniczych, z czego złoża kopalin dla terenów górniczych Radkowice Podwole Północ, Kowala i Kowala Mała położone poza gminą lub w niewielkiej

części na terenie gminy. Na wszystkich obszarach górniczych prowadzona jest odkrywkowa eksploatacja kopalin.

1 – „Radkowice Podwole I”, ustanowiony przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego decyzją z 16.09.2009 r. znak: OWŚ.V.7511-17/09 w sprawie zmiany koncesji nr 17/99 wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn.06.05.1999, na wydobywanie dolomitów dewońskich ze złoża „Radkowice-Podwole”.

2 – „Kowala”, ustanowiony w koncesji nr 15/99 wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn.23.03.1999, zmienionej decyzją Ministra Środowiska z dnia 12.04.2001 r. znak DGwk/LP/487-1918/2001, a następnie zmienionej decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 10.05.2007 r. znak OWŚ.V.7511-9/07, na wydobywanie wapieni i margli dewońskich, łupków karbońskich oraz wapieni i margli permskich ze złoża „Kowala”.

4 – „Brzeziny”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Wojewodę Kieleckiego z dn.15.02.1995 znak OS.II-7512/1/95 w sprawie zmiany decyzji Wojewody Kieleckiego o nr W-38/93 z dnia 21.12.1993 r., znak: OS.II-7512/27/92/93 na wydobywanie piasków ze złoża „Brzeziny”. Ww. koncesja została zmieniona decyzją Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 6.08.2003 r., znak: R.V.7412-48/03 oraz decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22.11.2007 znak OWŚ.V.7511-27/07.

5 – „Brzeziny II”, ustanowiony przez Wojewodę Świętokrzyskiego decyzją z dnia 30.09.2004, znak: Śr.V.7412-58/04 w sprawie zmiany koncesji nr W-40/94 z dnia 14.01.1994 r., znak: OS.II-7512/2/94 w brzmieniu ustalonym decyzją nr 8/95 z dnia 14.06.1995 r., znak OS.II.7512/23/95 udzieloną przez Wojewodę Kieleckiego, zmienioną decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28.12.2009 r., znak: OWŚ.V.7511-31/09.

6 – „Nida”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Wojewodę Świętokrzyskiego z dn. 06.08.2003, znak: ŚR.V.7412-42/03, zmienionej decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23.01.2006 r., znak OŚ.V.7511/74/06, na wydobycie kruszywa naturalnego ze złoża „Nida”. W w/w koncesji utworzono obszar górniczy „Nida”.

7 – „Morawica IV”, ustanowiony w koncesji nr 3/2000 wydanej przez Ministra Środowiska z dn.06.06.2000, zmieniona decyzją Ministra Środowiska z dnia 6.11.2001 r., znak: DGwk/LP/487-5446/2001, na wydobycie wapieni jurajskich z części złoża „Morawica III”. W w/w koncesji utworzono również obszar górniczy „Morawica IV”.

8 – „Wola Morawicka I”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Wojewodę Świętokrzyskiego z dn.09.06.2004, znak:ŚR.V.7412-27/04, przeniesiona decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21.12.2009 znak OŚ.V.7511-29/09, na wydobycie wapieni jurajskich ze złoża „Wola Morawicka”. W w/w koncesji utworzono również obszar górniczy „Wola Morawicka I”.

9 – „Kowala Mała”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dn. 25.05.2010, znak: OWŚ.V.7511-17/10.

10 - „Radkowice Północ”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dn. 4.05.2010, znak: OWŚ.V.7511-16/10.

V.5. Wody podziemne

W podziale na jednostki hydrogeologiczne obszar gminy Morawica obejmuje fragmenty trzech regionów hydrogeologicznych: środkowomałopolskiego (z wyróżnionym subregionem świętokrzyskim), przedkarpackiego (z rejonem chmielnicko-staszowskim) i nidziańskiego. W regionie przedkarpackim wodonośne piętro trzeciorzędowe stanowią wapienie, piaski,

piaskowce, mułki i ility miocenu. Wodonośne utwory trzeciorzędowe występują tylko na niewielkim obszarze w południowej części gminy. Zbiornik ma charakter porowo-szczelinowy. Miąższość warstw wodonośnych wynosi 10-20 m. Wydajności potencjalne otworów studziennych nie przekraczają 10 m³/h.

W regionie nidziańskim wodonośne piętro kredowe stanowią margle, wapienie i opoki górnej kredy. Poziom górnokredowy występuje na niewielkim obszarze w południowo-zachodnim skraju arkusza. Zbiornik ma charakter porowo-szczelinowy i szczelinowo-krasowy. Głębokość strefy aktywnej wymiany wód oceniono na 100 m. Wydajności potencjalne otworów studziennych nie przekraczają 10m³/h.

W regionie środkowomałopolskim użytkowe poziomy wodonośne występują w obrębie piętra jurajskiego i piętra triasowego. W granicach subregionu świętokrzyskiego, wydzielonego w regionie środkowomałopolskim, użytkowe poziomy wodonośne stanowią utwory permu, dewonu środkowego i górnego (franu).

Obecnie dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę ludności gminy, korzysta się z wód poziomu jurajskiego i dewońskiego z ujęć wody w Morawica, Dębskiej Woli i Brzezinach oraz Dyminy na terenie miasta Kielce. Gmina uzyskała także pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych w Bilczy Podsukowiu. Ujęcie to zostało odwiercone w 1963 r. i poddane renowacji w 2006 r. Pobierana woda wykorzystywana jest na cele publiczne, tj. na potrzeby mieszkańców gminy.

Północno-wschodnia część gminy znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 418 Gałęzice-Bolechowice-Borków (pow. 169 km², zasoby dyspozycyjne około 1500 m³/h). Jest to zbiornik szczelinowo-krasowy, utworzony w środkowodewońskich wapieniach i dolomitach. Mniejsze zbiorniki wodonośne dewonu występują w skałach tworzących synklinę skrzelczycką i antyklinę zbrzańską. Głębokość strefy aktywnego krążenia wód podziemnych sięga 150 m. Zwierciadło wody w skali regionalnej posiada charakter swobodny. Wydajności studni na ogół nie przekraczają 10 m³/h.

W granicach gminy Morawica znajduje się także Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 416 Małogoszcz. Zbiornik ten zajmuje powierzchnię ponad 200 km². Jest to zbiornik szczelinowo-krasowy, gdzie wody podziemne gromadzą się w spękanych wapieniach jury i triasu. Zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą ok. 1700 m³/h. Wodonośność zbiornika jest zróżnicowana w zależności od litologii skał i stopnia ich spękania. Średnia głębokość zbiornika jest zróżnicowana i nie przekracza 100 m.

Wszystkie zbiorniki wód podziemnych w województwie są na ogół słabo chronione przed zanieczyszczeniem. Liczne wychodnie skał zbiornikowych na powierzchni terenu oraz małej miąższości nadkład osadów czwartorzędowych sprawiają, że czas pionowej migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu wynosi najczęściej od poniżej 5 do 25 lat. Zbiorniki GZWP nr 416 i 418 nie mają wyznaczonych stref ochrony. Ochrona GZWP wynika na tych obszarach z istniejących i obowiązujących przepisów (Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne, Dz. U. Nr 115, poz. 1229).

V.6. Wody powierzchniowe

Gmina Morawica położona jest w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni Nidy (zlewnia II rzędu) i jej dopływu – Czarnej Nidy (zlewnia III rzędu).

Największym ciekim tego obszaru jest Czarna Nida, płynąca przez środkową część gminy od Marzysza (na wschód od granic gminy), po połączeniu się dwóch cieków Lubrzanki i Belnianki, przez Kuby Młyny, Bieleckie Młyny, Morawicę, Nidę, Wolice (na zachód poza

granicami gminy) i łączy się z Białą Nidą poza obszarem gminy. Szeroka dolina Czarnej Nidy o równoleżnikowym układzie rozcina struktury fałdowe wykorzystując liczne uskoki tektoniczne, rozluźnienia i osłabienia litologiczne. Prawobrzeżnymi dopływami Czarnej Nidy są Bobrza i Chodcza. Bobrza, płynąca z północy na południe, stanowi na znacznym odcinku zachodnią granicę gminy Morawica (łączy się z Czarną Nidą poza obszarem gminy). Chodcza, płynie od strony Kielc przez obszary leśne północnej części gminy, wzdłuż Bilczy-Zastawia i wpada do Czarnej Nidy pod Bieleckimi Młynami. Lewobrzeżnym dopływem Czarnej Nidy jest Morawka, prowadząca wody na północ, od strony Grabowca (gmina Chmielnik) przez Lisów, Brudzów, Wolę Morawicką i kończąca swój bieg pomiędzy Morawicą a Łabędziowem. Z rejonu Chmielowic wypływa ciek o nazwie Golec odprowadzający wody z rejonu wsi Chmielowice i wpadający do Czarnej Nidy poza granicami gminy, w okolicy Ostrowa. Poza wymienionymi, na terenie gminy występuje jeszcze kilkanaście drobnych, bezimiennych cieków i liczne podmokłości w miejscach występowania trudno przepuszczalnego podłoża w obniżeniach terenu

Koryta Czarnej Nidy i Bobrzy są nieuregulowane. W dolinach obu cieków oraz w obrębie ich wspólnej terasy zalewowej znajdują się liczne niewielkie starorzecza i oczka wodne. Pozostałe ciek – Morawka, Chodcza i liczne drobne dopływy były w przeszłości regulowane. Liczne, drobne ciek wodne płynące przez obszary śródpolne mają obecnie charakter rowów melioracyjnych. Wiele z nich prowadzi wodę jedynie okresowo.

Fot. 1. Rzeka Bobrza.

Czarna Nida na przekroju w Morawicy ma średni przepływ SSQ $3,8 \text{ m}^3/\text{s}$ wód w ciągu roku, przy czym przez większość roku przepływ jest znacznie niższy. Bardzo wysokie stany wody pojawiają się w marcu wraz z wiosennymi roztopami (bardzo rzadko w lutym lub kwietniu) osiągając 170% stanu średniego, a następnie w czasie obfitych letnich opadów deszczu – 120% stanu średniego. Najniższe wody pojawiają się w drugiej połowie września. W zlewni Nidy stan wód utrzymuje się wówczas na poziomie 20% stanów średnich. Obszar doliny Czarnej Nidy jest często zalewany wielkimi wodami powodziowymi. Amplituda stanów ekstremalnych sięga 90 cm.

Wody stojące stanowią niewielki odsetek ogólnego lustra wody. Najczęściej są to gospodarstwa rybne (Radomice, Dębska Wola) lub wyrobiska przemysłowe (Nida, Brzeziny).

O ubóstwie zasobów wód powierzchniowych decydują naturalne uwarunkowania: znaczne połacie terenu są zbudowane z wapieni, w których rozwinęły się zjawiska krasowe. Wapienie zalegają często pod pokrywą piasków czwartorzędowych i są to okoliczności przekreślające możliwość występowania wód powierzchniowych.

Rzeki Czarna Nida i Bobrza na odcinkach położonych w gminie Morawica są łowiskami wędkarskimi PZW, zaliczanymi do wód nizinnych. Na odcinkach tych wykorzystywane są również jako miejsce turystyki kajakowej.

V.6.1. Tereny zalewowe

Gmina Morawica należy do obszarów zagrożonych powodzią. Podstawową przyczyną powstawania zagrożenia powodziowego w województwie świętokrzyskim są wylewy Wisły spowodowane opadami na Podkarpaciu, w Beskidach i Tatrach. Opady te powodują wezbrania w prawostronnych dopływach Wisły, które z kolei są przyczyną powstawania tzw. cofki przy ujściu lewostronnych dopływów Wisły, m.in. Nidy. Powstanie cofki powoduje zalewanie dolin rzecznych.

Gmina Morawica położona jest w dolinie Nidy i jej dopływu Czarnej Nidy. Najbardziej narażone na skutki powodzi są miejscowości: Nida, Morawica, Bieleckie Młyny, Łąbedzików, Kuby Młyny.

Dla terenów zlewni rzeki Czarnej Nidy zostało wykonane studium ochrony przeciwpowodziowej – „I etapu Studium ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Nidy”. Opracowanie wykonane na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, 2009 r. Opracowanie obejmuje dolinę Czarnej Nidy od okolic młyna w Morawicy w dół rzeki. Ponadto, opracowano Dokumentację hydrologiczną terenów zalewowych rzek Czarna Nida i Bobrza wraz z dopływami na obszarze gminy Morawica, 2007 r., która obejmuje całe doliny rzeki Czarna Nida (wraz z Morawką) i Bobrza.

W częściach graficznych ww. opracowań wskazano obszary zagrożone wystąpieniem zalewu wodą o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=0,1\%$ (tzw. woda tysiącletnia), $p=1\%$ (tzw. wody stuletniej) oraz $p=10\%$ dla rzeki Czarnej Nidy i fragmentów rzeki Bobrzy oraz teren zalewowy o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi $p=1\%$ dla rzeki Morawki.

Dla lokalizacji budowli, dla których zalanie grozi skażeniem środowiska, zagrożeniem dla życia lub mienia znacznej wartości należy przyjąć zasięg wody $p=1\%$ (QW1), tj. wody stuletniej. Ponadto, na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczonych według „I etapu Studium ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Nidy przygotowanego przez RZGW” w miejscowych planach należy wprowadzić ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych (ustawa Prawo wodne) dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

Teren zalewowy dla Czarnej Nidy (gmina Morawica) powyżej miejscowości Kuby Młyny obejmuje tereny nie zamieszkałe, stanowiące obecnie nieużytki, łąki i lasy. Pomiedzy miejscowościami Zastawie i Bieleckie Młyny istnieje możliwość przedostania się wody z Czarnej Nidy do obniżenia terenu pomiędzy miejscowościami Bieleckie Młyny a Piaseczna Górka. Woda ta odcina drogę ewakuacji mieszkańców Bieleckie Młyny, oraz zwiększa poziom wody płynąc z powrotem do Czarnej Nidy przez nowe osiedla w prawobrzeżnej części Morawicy, które znajduje się w obniżeniu terenu. Dodatkowo droga krajowa Kielce – Tarnów piętrzy je.

W przypadku lewobrzeżnej części Morawicy obszar na wschód od drogi krajowej Kielce – Tarnów mimo, że poziom terenu jest niższy niż poziom wody 1% w Czarnej Nidzie nie jest bezpośrednio zagrożony, gdyż rolę wału spełnia droga krajowa Kielce - Tarnów. Obszar ten

może być zagrożony w przypadku nałożenia się fal Czarnej Nidy i Morawki, w tym przypadku będzie zalewany przez wody Morawki.

V.6.2. Mała retencja

W ramach „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego” wykonana została analiza uwarunkowań środowiskowych małej retencji. Wynika z niej jednoznacznie, że wielkość zasobów wodnych województwa świętokrzyskiego jest zmienna zarówno w czasie jak i przestrzeni, a w wielu rejonach województwa struktura bilansu wodnego jest niekorzystna. Okresowe niedobory wody nie pozwalają na zaspokojenie potrzeb gospodarczych i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych. Deficyt wody w okresie wegetacyjnym wynosi od 200 do 350 mm. Poważne skutki przyrodnicze i gospodarcze miała susza z 2003, która objęła całą powierzchnię gminy Morawica. Jednoczesne obniżenie poziomu wód gruntowych na obszarze 60% województwa świętokrzyskiego spowodowało wystąpienie deficytu zaopatrzenia w wodę od 50 do 80%.

Obecnie na terenie gminy znajduje się osiem zbiorników retencyjnych, które dodatkowo spełniają również funkcje rekreacyjną. Są to:

1. Brudzów Lipie – pow. 0,08 ha,
2. Kawczyn – pow. 0,30 ha,
3. Obice – pow. 0,02 ha,
4. Zbrza – pow. 0,43 ha,
5. Brudzów Mały – pow. 0,30 ha,
6. Chmielowice – pow. 0,39 ha,
7. Brzeziny – pow. 0,01 ha,
8. Morawica – pow. 6,6

Ww. program małej retencji, w ramach przeciwdziałania skutkom suszy, przewiduje między innymi budowę małych zbiorników retencyjnych. Na terenie gminy Morawica przewidziana jest realizacja zbiorników retencyjnych w zlewni Czarnej Nidy – na Morawce w rejonie Lisów - Piotrkowice.

Zbiornik Lisów-Piotrkowice projektowany jest w obniżeniu terenowym w dolinie rzeki, jako zbiornik retencyjno-rekreacyjny, powodziowy o powierzchni 51 ha. Jego dokładna lokalizacja nie jest jeszcze ustalona.

Fot. 2. Budowa zbiornika retencyjnego na Morawce w Morawicy.

Do zbiorników pełniących funkcje retencyjne można zaliczyć także, po napełnieniu, wyrobiska powstające w wyniku eksploatacji złóż metodą odkrywkową. Na terenie gminy można wskazać dwa takie wyrobiska w Brzezinach, o powierzchni 7 ha oraz 20 ha.

V.7. Charakterystyka gruntów dla budownictwa

O warunkach geologiczno-inżynierskich terenu decyduje skład litologiczny skał podłoża, ukształtowanie powierzchni terenu, a także głębokość występowania zwierciadła wód podziemnych. Uwzględniając powyższe kryteria, wydzielono rejony o warunkach korzystnych i niekorzystnych (utrudniających budownictwo). Dogodne warunki do posadowienia fundamentów posiadają obszary o gruntach zwartych lub półzwartych, stokach umiarkowanych lub łagodnych, gdzie poziom wód gruntowych występuje na głębokości ponad 2 m p.p.t. Rejony o warunkach geologiczno-inżynierskich utrudniających rozwój budownictwa obejmują obszary gruntów słabonośnych (organicznych, spoistych – plastycznych i miękkoplastycznych oraz grunty niespoiste – luźne).

Mając na uwadze przydatność skał podłoża dla celów inżyniersko-budowlanych na terenie gminy wyróżniono kilka kompleksów gruntów.

Obszary gruntów skalistych, osadowych silnie zdiagenizowanych (piaskowce kambru, ordowiku i dolnego dewonu). Warunki bardzo dobre. Trudności rosną w miarę nachylenia zboczy i ilości spękań. Do tych osadów zaliczono piaskowce kambru i dewonu dolnego. Tworzą one strome południowe zbocza Pasma Dymińskiego, są mocno spękane. Piaskowce dewonu dolnego budują wzgórza o zboczach łagodnych i spłaszczonych wierzchołkach. Obszary gruntów skalistych budują piaskowce, iłowce oraz mułowce kambru, dewonu i ordowiku o różnym stopniu diagenety. Takie grunty znajdują się w sąsiedztwie Brzezin, Radomic, Dyminy i Łabędziowa.

Obszary gruntów skalistych węglanowych (wapienie dewońskie i jurajskie). Warunki budowlane dobre, pogarszają się wraz ze wzrostem skrasowienia, zaburzeń tektonicznych oraz spękań. Kras kopalny (trzeciorzędowy) oraz kras współczesny bardzo poważnie utrudniają budownictwo na tym obszarze. Grunty powszechnie na terenie gminy.

Obszary gruntów skalistych typu fliszu. Warunki budowlane dobre, ale pogarszają się w miarę nachylenia zboczy, zaburzeń tektonicznych oraz spękań. W skład tych obszarów wchodzi łupki ilasto-mułkowe z wkładkami piaskowców i szarogłazów (występują w rejonie wsi Zbrza, Brzeziny i Dyminy). Na tych obszarach dość płytko pojawiają się wody

szczelinowe lub warstwowe, które stanowią poważną przeszkodę dla budownictwa, wówczas warunki są niesprzyjające dla budownictwa.

Obszar gruntów skalistych wapienno-marglistych. Warunki budowlane względnie dobre. Możliwość występowania stosunkowo płytko lokalnych poziomów wodonośnych. Grunty powszechne na terenie gminy.

Obszar gruntów skalistych zbudowany ze zlepieńców przedstawia dobre warunki budowlane. Tworzą je permskie i trzeciorzędowe zlepieńce, złożone z ziaren opok i gez. Wody występują tam stosunkowo głęboko, ale ujemnie wpływają na budownictwo zaburzenia tektoniczne i spękania. Wymienione grunty skupiają się w południowej części gminy Morawica.

Obszary gruntów ilastych. Warunki budowlane średnio dobre lub dostateczne niekiedy nieprzydatne (zależne od zawodnienia – ily silnie pęcznią wraz ze wzrostem wilgotności. Zjawisko to bywa przyczyną katastrof budowlanych). Zaliczono tu mułki i ily trzeciorzędowe oraz czwartorzędowe osady deluwialne występujące w rejonie Brzezin, Obic.

Obszary gruntów piaszczysto-żwirowych, rzecznych oraz wodnolodowcowych. Warunki budowlane bardzo dobre i dobre, polepszają się w miarę obniżania zwierciadła wody podziemnej. Do gruntów tych zaliczono piaski i żwiry tworzące poziomy (tarasy) erozyjno-akumulacyjne w obrębie dolin rzecznych. Są to tereny dogodne i perspektywiczne dla rozwoju osadnictwa na obszarze całej gminy, za wyjątkiem terenów zalewowych, narażonych na niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi.

Obszar gruntów gliniastych. Warunki dość dobre, pogarszają się w miarę podnoszenia się zwierciadła wód gruntowych. Zaliczono do nich gliny oraz gliny pylaste. Obszary takie występują w rejonie Brzezin, Obic.

Obszar piasków wydmowych (eolicznych). Warunki najczęściej niedostateczne uzależnione od zawodnienia i nachylenia zboczy. Mają one stosunkowo nieduże miąższości (1-3 m), w związku z czym o warunkach decydują skały leżące niżej. Występują na tarasach nadzalewowych Czarnej Nidy.

Obszar gruntów bagiennych. Warunki budowlane złe. Do obszarów tych zaliczono podmokłe mady na tarasie zalewowej oraz gleby łąkowo-torfowe i torfowiska. Największe obszary występują na tarasie zalewowym Czarnej Nidy, Bobrzy i Morawki, częściowo także mniejszych cieków Czarnej Nidy (największe powierzchnie w rejonie Chałupek Zbrzańskich, a także w dolinie Morawki koło Woli Morawickiej).

V.8. Klimat

Pod względem klimatycznym obszar gminy położony jest w obszarze wyżyn i gór regionu świętokrzyskiego. Klimat jest nieco chłodniejszy i wilgotniejszy niż na terenach sąsiednich. Występują tu większe opady, niższe temperatury średnie i dłuższy czas zalegania pokrywy śniegowej. Warunki klimatyczne noszą cechy typowe dla wyżyn małopolskich. Najbliżej położoną stacją meteorologiczną jest stacja w Sukowie. Na podstawie danych gromadzonych w tej stacji opracowana została charakterystyka klimatu gminy Morawica.

Średnia temperatura najchłodniejszego miesiąca (stycznia) wynosi $-3,9^{\circ}\text{C}$, natomiast średnia temperatura najcieplejszego miesiąca (lipca) $+17,3^{\circ}\text{C}$. Średnioroczna temperatura powietrza przekracza $7,1^{\circ}\text{C}$ i jest wyraźnie niższa od średniej rocznej dla Polski, która wynosi $8,2^{\circ}\text{C}$. Dni gorących (temperatura maksymalna sięgająca lub przekraczająca 25°C) jest 34-40. Przeciętna długość trwania zimy wynosi 96 dni a lata 87 dni. Okres wegetacji zaczyna się na przełomie marca i kwietnia i trwa 212 dni, do końca października. Największe usłonecznienie

przypada na okres od maja do września (najwięcej - 7,3 godziny ze słońcem w ciągu dnia, przypada w czerwcu i lipcu, przy średniej rocznej 4,4 godziny).

Średni roczny opad wynosi 650 – 680 mm. Najwyższe opady występują w lecie, najniższe na wiosnę i jesienią. W ciągu roku liczba dni z opadem wynosi 120-160, natomiast pokrywa śnieżna zalega przez 100-120 dni. Przymrozki pojawiają się na początku października a zanikają w połowie maja. Wilgotność powietrza zbliżona jest do przeciętnej Polski i wynosi 80%, przy czym najwyższe wartości dominują zimą (grudzień - luty) a najniższe wiosną (kwiecień - czerwiec). Najbardziej pogodnym okresem jest marzec – maj a najbardziej pochmurnym grudzień. Mgły najczęściej występują w październiku i listopadzie a najrzadziej w czerwcu i lipcu.

Kierunki i rozkład wiatru w ciągu roku warunkowane są ogólną cyrkulacją powietrza atmosferycznego oraz, w mniejszym stopniu, ukształtowaniem terenu. W rejonie opracowania przeważają wiatry zachodnie a następnie południowe i południowo-wschodnie. W półroczu chłodnym najczęściej wieją wiatry z zachodu i południowego zachodu, w półroczu ciepłym z zachodu i północnego zachodu. Najrzadziej wieją wiatry z kierunku północnego i północno-wschodniego. Cisze stanowią ok. 12-16 %. Prędkość wiatru na ogół nie przekracza 5 m/s. Wiatry o dużych prędkościach występują średnio przez 15 dni w roku, głównie w okresie zimowo-wiosennym.

Podstawowe dane, charakteryzujące warunki klimatyczne zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Średnie miesięczne temperatury powietrza atmosferycznego i prędkości wiatru oraz miesięczne sumy opadów atmosferycznych wg danych IMGW ze stacji Kielce-Suków (źródło: WIOŚ Kielce)

Średnie miesięczne temperatury powietrza atmosferycznego (°C)													Średnia/ (opad)
lata	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1971-2000	-3,2	-2,5	2,0	7,3	13,4	15,3	17,2	16,8	12,7	8,3	2,0	-0,7	7,4
1991-2000	-1,0	-1,4	2,5	7,5	12,5	15,9	18,8	17,9	13,0	7,3	1,2	-1,7	7,7
2001	-1,3	-1,5	2,2	7,4	13,9	14,6	19,4	18,4	11,7	10,8	1,6	-4,8	7,7
2002	-1,7	2,7	3,9	8,1	16,5	16,6	20,0	19,3	12,4	6,7	4,4	-6,3	8,6
2003	-3,3	-5,5	1,5	6,8	15,5	17,8	19,0	18,3	13,0	5,0	4,6	0,0	7,7
2004	-5,5	-0,8	2,3	7,9	11,9	16,0	17,7	18,0	12,2	9,2	2,8	0,5	7,7
2005	-0,3	-4,0	-0,3	8,4	12,9	15,4	19,1	16,9	14,4	9,0	2,0	-0,9	7,7
2006	-8,6	-3,5	-1,3	8,4	13	17	22	17	15	9,9	4,7	2,1	8,0
2010	-6,9	-2,0	2,9	8,8	13,0	17,3	20,9	19,2	12,0	5,5	6,1	-4,9	7,6
Miesięczne sumy opadów atmosferycznych (mm)													
1971-2000	34	28	35	39	53	71	81	76	55	42	40	44	600
1991-2000	30	34	43	42	59	80	88	67	59	44	40	30	629
2001	41	21	52	148	59	96	294	70	52	19	40	27	918
2002	36	58	35	18	134	73	70	76	54	87	31	14	687
2003	40	9	30	50	74	23	128	61	40	51	22	42	570
2004	44	54	38	38	41	54	67	97	32	39	76	18	598
2005	50	27	35	21	92	52	123	47	18	19	28	85	597
2006	28	35	60	33	53	33	2	133	61	37	75	24	573
Średnie miesięczne prędkości wiatru (m/s)													
2000	2,7	2,8	3,3	3,2	2,3	2,1	2,3	2,2	2,2	2,3	2,3	2,2	2,5
2003	2,8	2,4	2,6	3,2	2,5	2,7	2,6	2,4	1,9	2,6	2,4	2,9	2,6
2004	2,9	4,2	3,5	3,1	3,3	3,5	3,0	2,5	2,4	3,1	3,8	3,2	3,2
2005	4,2	3,0	3,7	2,7	2,9	2,8	2,5	2,4	2,2	2,7	2,9	3,9	2,9
2006	3,1	2,8	3,1	3,3	3,1	2,9	2,4	2,5	2,5	2,9	2,8	3,0	3,0
2007	2,9	3,0	3,5	3,1	3,0	2,7	2,3	2,4	2,0	2,7	2,8	3,3	2,9
2010	1,38	1,18	1,50	1,31	1,12	1,06	0,91	0,93	0,97	1,06	1,55	1,47	1,2

Z uwagi na znaczne zróżnicowanie ukształtowania powierzchni i znaczne różnice wzniesień, na terenie gminy Morawica występuje istotne zróżnicowanie topoklimatyczne. Można tu wyróżnić topoklimaty: leśny, den małych i średnich dolin cieków, rolniczy i miejski zabudowy ekstensywnej niskiej (w sołectwie Morawica). Najkorzystniejsze warunki klimatyczne dla przyrody a także dla osadnictwa występują na równinach i łagodnych wzniesieniach o ekspozycji południowej.

V.9. Gleby i siedliska leśne

Użytki rolne w gminie Morawica zajmują ok. 64% jej powierzchni. Grunty orne zajmują ok. 45% powierzchni gminy, a trwale użytki zielone 13,8%. Ok. 4,3% powierzchni gminy, tj. ok. 7,6% pow. użytków rolnych, stanowią grunty rolne zabudowane.

Podstawowe tło pokrywy glebowej obszaru gminy stanowią utwory plejstoceniowe, głównie w postaci piasków. Z utworów tych wytworzyły się:

- gleby o niewykształconym profilu – skaliste i szkieletowe, występujące na wysoczyznach i wzniesieniach,
- rędziny, wytworzone ze skał węglanowych różnych formacji geologicznych,
- gleby brunatne wytworzone z glin zwałowych,
- gleby bielcowe wytworzone z piasków, żwirów i glin zwałowych,
- mady piaszczyste wytworzone z piasków rzecznych.

Układ przestrzenny rozmieszczenia utworów glebowych ma charakter zbliżony do pasmowego i tworzy nieregularną mozaikę. Część użytków rolnych jest odłogowana.

Na terenie gminy występują również grunty leśne i zadrzewione, zajmując ok. 27% jej powierzchni. Są to siedliskach borów, głównie w odmianie świeżej oraz lasów, głównie w odmianie świeżej i wyżynnej.

Na terenie gminy Morawica przeważają użytki rolne niskich klas bonitacyjnych. Zarówno wśród gruntów ornych, jak i trwałych użytków zielonych przeważają klasy V i VI, odpowiednio 67% i 54,5% areалу. Grunty orne oraz łąki i pastwiska IV klasy bonitacyjnej występują na odpowiednio 31,5% oraz 42,3% powierzchni użytków rolnych. Grunty najwyższej, III klasy bonitacyjnej występują na niewielkich fragmentach i zajmują łącznie ok. 5% powierzchni upraw.

Gleby różnych klas bonitacyjnych mają układ mozaikowy, nie mniej jednak można wyróżnić obszary z przewagą gleb klasy IV. Są to: południowa część gminy, w pasie Lisów-Chałupki-Kawczyn-Chmielowice, wschodnia część gminy w obszarze Brudzów-Radomice, północno-zachodnia pomiędzy Brzezunami a Bileczą, północna – Dyminy oraz środkowa, w okolicy miejscowości Morawica i Dębska Wola. Ww. wymienionych rejonach oraz na zachód od Łazisk znajdują się także pojedyncze powierzchnie gruntów ornych oraz łąk i pastwisk III klasy bonitacyjnej.

Pod względem rolniczej przydatności gleb przeważają kompleksy: żytńi słaby, żytńi bardzo słaby i zbożowo-pastewny słaby, zajmujące łącznie około 66% powierzchni gruntów ornych. W ogóle nie występują użytki zielone określane jako bardzo dobre i dobre, natomiast udział użytków zielonych ocenianych jako słabe i bardzo słabe wynosi 38%.

Stosunkowo najlepsze gleby (w tym kompleks pszenney dobry i kompleks pszenney wadliwy) występują w sołectwach Chmielowice, Obice, Drochów Dolny, Brudzów i Lisów. Relatywnie duży udział gleb z kompleksu żytńiego dobrego i żytńiego bardzo dobrego występuje w sołectwach Morawica, Chmielowice, Chałupki, Dębska Wola, Radomice i Lisów. Ogólnie

jednak jakość i przydatność rolnicza gruntów ornych i użytków zielonych w gminie Morawica jest niska.

Zgodnie z punktową oceną rolniczej przestrzeni produkcyjnej gmina Morawica należy do obszarów najsłabszych w województwie świętokrzyskim (poniżej 50 punktów w 120-punktowej skali). Oprócz niskiej bonitacji gleb, do takiego stanu rzeczy przyczynia się także znaczny udział gruntów nadmiernie przesuszonych oraz zakwaszonych.

V.10. Szata roślinna

Gmina Morawica leży na pograniczu dwóch krain geobotanicznych (Matuszkiewicz J. M. 2008), tj. Krainy Wyżyn Miechowsko-Sandomierskich (Okręg Pogórza Szydłowskiego) – południowo-wschodnia część gminy, oraz Krainy Gór Świętokrzyskich – Okręg Gór Świętokrzyskich Właściwych (wschodnia część gminy) i Okręg Chęcińsko-Kielecki, obejmujący pozostały teren gminy.

Ponad 85% obszaru gminy Morawica to tereny otwarte, na które składają się grunty orne (częściowo odłogowane), łąki, pastwiska, lasy, zadrzewienia i zakrzewienia oraz zbiorowiska roślinności naturalnej i półnaturalnej (w tym siedliska naturalne) towarzyszące ciekom i terenom nie użytkowanym gospodarczo lub użytkowane ekstensywnie.

Na omawianym obszarze dominują siedliska obojętnych i zasadowych pól uprawnych, ugorów oraz lasy. Występują tu również świeże i wilgotne łąki, murawy kserotermiczne i zbiorowiska wodne i nadwodne. Spośród wszystkich grup siedliskowych najliczniejszą stanowią gatunki rosnące na siedliskach synantropijnych (gatunki segetalne i ruderalne). Dość liczną grupą są gatunki naturalnych i półnaturalnych siedlisk – miejsc otwartych w tym: wodne i nadwodne, wydmowe oraz łąkowe. Pozostałe grupy stanowią gatunki innych siedlisk, w tym lasów i torfowisk, oraz o szerokiej skali tolerancji ekologicznej.

Przy zbiornikach i ciekach wodnych oraz w lokalnych zagłębieniach terenu spotykane są zbiorowiska szuwarowe (*Filipendulion*) oraz wilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*). Zgodnie z Dyrektywą Siedliskową łąki trzęślicowe należą do zbiorowisk naturalnych (Kod: 6410). Zbiorowiska te tworzą niewielkie płyty w środkowej części gminy. Łąki te wykształcają się zarówno na podłożach zasobnych, jak i mezotroficznych oraz oligotroficznych, wilgotnych i świeżych. Specyficzną cechą siedliska jest zmienny poziom wody gruntowej w ciągu roku, stanowiący zasadniczy element różnicujący i decydujący o wykształceniu się tego zbiorowiska. Fizjonomicznie łąki trzęślicowe odznaczają się stałym udziałem trzęślicy modrej *Molinia caerulea*. Występują tu także: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, przytulia północna *Galium boreale*, okrzyń łąkowy *Laserpitium prutenicum*, czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, oman wierzbolistny *Inula salicina*, bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*, olszewnik kminkolistny *Selinum carvifolia* i koniopłoch łąkowy *Silaum silaus*.

W środkowej oraz zachodniej części gminy (m. in. okolice Brzezin, Nidy, Łabędziowa, Dębskiej Woli, Chmielowic) wykształciły się murawy kserotermiczne (siedlisko naturalne, kod 6210) – ciepłolubne zbiorowiska trawiaste o charakterze stepowym Festuco-Brometea. Zbiorowisko to ma postać barwnych muraw o bogatej i zróżnicowanej florze, często z udziałem gatunków reliktowych oraz rzadkich. Występują tu takie rzadkie i chronione gatunki jak: kukułka szerokolistna -*Dactylorhiza majalis*, kukułka krwista -*D. incarnata*, boberek trójlistkowy - *Menyanthes trifoliata*, sesleria błotna - *Sesleria uliginosa*, turzyca Davalla - *Carex davalliana*, turzyca nitkowata - *C. lasiocarpa*. Dominującymi gatunkami są tu: *Molinia caerulea* - trzęślica modra, *Filipendula ulmaria* -wiązownica błotna, *Lythrum*

salicaria -krwawnica pospolita, Stachys palustris -czyściec błotny, Carex acutiformis -turzyca bagienna, Potentilla erecta -pięciornik kurze ziele i in.

Podobny zasięg terytorialny mają zbiorowiska łąk świeżych *Arrhenatherion elatioris* (siedlisko naturalne, kod 6510). Są to cenne antropogeniczne zbiorowiska użytków zielonych na żyznych, świeżych glebach mineralnych. Łąki te to zbiorowiska bogate florystycznie, wysokoproduktywne, wielokośne. Cechuje je udział takich traw, jak rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, stokłosa miękka *Bromus hordoraceus*. Znaczny udział mają wysokie byliny z rodziny baldaszkowatych (*Apiaceae*), wśród których są: marchew zwyczajna *Daucus carota*, barszcz zwyczajny *Heracleum sphondylium*, pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa*, biedrzyca wielka *Pimpinella major*. Niższą warstwę tworzą rośliny dwuliścienne o barwnych kwiatach, takie jak: dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, koniczyna łąkowa *Trifolium pratense*, komonica pospolita *Lotus corniculatus*, skalnica ziarenkowata *Saxifraga granulata*.

Na terenie gminy, wzdłuż rzek, głównie Czarnej Nidy i Bobrzy rozwinęły się zbiorowiska wodne i nadwodne, w tym naturalne:

- zbiorowiska z *Nymphaeion*, *Potamion* (kod 3150) – zbiorowiska te wykształcają się na niewielkich zbiornikach wodnych oraz odciętych fragmentach koryt rzecznych z wolno płynącymi w toni wodnej makrofitami (*Potamion* i częściowo *Nymphaeion*), makrofitami zakorzenionymi w dnie oraz o liściach pływających (*Nymphaeion*), a także prymitywnymi skupieniami drobnych roślin pływających po powierzchni wody (*Lemnetea*);
- zbiorowiska włosieniczników (kod 3260) – zbiorowiska wykształcające się w ciekach wodnych, które przynajmniej we fragmentach porośnięte są przez płaty roślin zakorzenionych w dnie i z zanurzonymi w wodzie pędami, rzadziej wytwarzających również liście pływające po powierzchni wody lub pędy częściowo wyniesione ponad powierzchnię (częste przy brzegu lub w makrosiedliskach o spowolnionym przepływie wody). W skład roślinności siedliska wchodzi również przytwierdzone do dna mszaki i makroskopowe glony (zielonice nitkowate, krasnorosty i ramienice);
- ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium* (kod 6430) obejmują okrajkowe zbiorowiska ziół i pnączy wzdłuż cieków wodnych w miejscach stale okresowo zalewanych. Występują tu: kielisznik zaroślowy - *Calystegia sepium*, kania pospolita - *Cuscuta europaea*, pokrzywa zwyczajna - *Urtica dioica*, przytulia czepna - *Galium aparine*, rdestówka zaroślowa - *Fallopia dumentorum*, bluszcz kurdybanek - *Glechoma hederacea*, jeżyna popielica - *Rubus caesius*, chmiel zwyczajny - *Humulus lupulus*, oset kędzierzawy - *Carduus crispus*, kania wielka - *Cuscuta lupuliformis*, psianka słodkogórz - *Solanum dulcamara*, starzec nadrzeczny - *Senecio fluviatilis*, kozłek lekarski - *Valeriana officinalis*, przytulia lepczyca - *Galium rivale*, wierzbowica kosmata - *Epilobium hirsutum*.

Ponadto, na miedzach i ugorach wytwarzają się barwne, zróżnicowane florystycznie zbiorowiska roślin, stanowiące naturalną sukcesję na terenach rolnych. Roślinom zielonym często towarzyszą krzewy i młode drzewa. Szczególnie atrakcyjna pod tym względem jest południowa i wschodnia część gminy.

Fot. 3. Roślinność przy drodze polnej.

Fot. 4. Spontaniczna roślinność ugorów.

Najistotniejszym elementem szaty roślinnej gminy Morawica są lasy. Łącznie z terenami zadrzewionymi zajmują ok. 27% powierzchni gminy, tj. ok. 3 750 ha. Są to głównie lasy o charakterze ochronnym – wodochronnym (Zarządzenie Nr 136 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 16 października 1997 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwa Kielce). Lasy te chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów oraz lasy o funkcji ochronnej położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców. Obszary leśne pełnią rolę naturalnego filtra, wychwytyjącego zanieczyszczenia pyłowe i gazowe z powietrza. Są także bardzo istotne z punktu widzenia ekologii, zapewniając schronienie licznym gatunkom zwierząt oraz umożliwiając ich migrację. W lasach jest prowadzona gospodarka leśna.

Lasy występujące na terenie gminy to zarówno lasy należące do PGL Lasy Państwowe (61% areалу lasów), jak i będące własnością prywatną.

Lasy Skarbu Państwa na terenie gminy tworzą kompleksy należące do 3 Nadleśnictw – Kielce, Daleszyce i Chmielnik. Są to:

- kompleks „Babia Góra”,
- kompleks „Chodcza I” i „II”,
- kompleks „Młyny I”, „II”, „III”,
- kompleks „Nidy I”, „II”, „III”, „IV”,
- kompleks „Bilcza”,
- kompleks „Chmielowice”,
- kompleks „Barania Góra”,
- kompleks „Dębska Wola”,
- kompleks „Jastrzębiec”,
- kompleks „Morawica”,
- kompleks „Radomice I”.

Największe, zwarte powierzchnie leśne tworzą kompleksy „Babia Góra”, „Bilcza” oraz „Radomice I”. pozostałe kompleksy zajmują mniejsze powierzchnie lub tworzone są przez zespoły oddziałów leśnych zlokalizowanych w niewielkiej odległości od siebie, jak np. kompleks „Nidy”, „Młyny”.

Fot. 5. Kompleks leśny „Barania Góra”.

Na terenach leśnych nie należących do Skarbu Państwa występuje duże rozdrobienie obszarów leśnych, związane ze strukturą własności, które miejscami powoduje przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów leśnych.

Głównym walorem lasów są cenne pod względem siedliskowym i przyrodniczym struktury drzewostanów, które zachowały w wielu miejscach charakter naturalnych zbiorowisk leśnych.

Lasy porastające gminę Morawica są zróżnicowane pod względem siedliskowym. Dominują bory mieszane w odmianie świeżej BMŚW (północna i północno-zachodnia część gminy) oraz lasy mieszane wyżynne świeże LMWYŻŚW (południowa i wschodnia część gminy). Ponadto, na mniejszych powierzchniach, w całej gminie występują siedliska borowe: bór świeży, także w odmianie wilgotnej oraz bór mieszany wilgotny oraz siedliska lasu: las mieszany wilgotny i świeży oraz las mieszany wyżynny wilgotny. Siedliska borowe

wytwarzają się na glebach dość ubogich, głównie rdzawych i bielcowych. Są najbardziej rozpowszechnione w kraju. Bory mają stosunkowo ubogi skład gatunkowy i strukturę pionową. W runie najczęściej występują mchy, borówka czernica oraz wrzosi. Siedliska leśne zajmujące średnio zasobne siedliska powstałe na skałach niewęglanowych. Występują w górnych i środkowych częściach wzniesień, ale także spotykane są na niewielkich płaskich wierzchołkach. Gleby siedlisk leśnych są dość płytkie, szkieletowe. Skład florystyczny jest bogaty, mają dobrze wykształconą strukturę pionową, w której wytwarzają się nawet 2-3 warstwy piętra drzew.

Generalnie, w lasach gminy Morawica, zarówno należących do Skarbu Państwa, jak i będących w rękach prywatnych, dominującym gatunkiem jest sosna pospolita (*Pinus silvestris*). Niemniej jednak występuje tutaj wiele cennych gatunków drzew, np.: modrzew polski (*Larix decidua polonica*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), cis pospolity (*Taxus baccata*), jodła pospolita (*Abies alba*) oraz rzadkie gatunki flory wyżynnej i górskiej. Procentowy udział gatunków lasotwórczych jest następujący:

- sosna ok. 60 %,
- jodła ok. 17 %,
- modrzew ok. 10 %,
- buk 6 - 7 %.
- dąb ok. 5 %.

Ponadto drzewostany budują jeszcze inne gatunki drzew, w tym: brzoza, olcha, grab. Przeciętny wiek drzewostanu w lasach państwowych wynosi ok. 70 lat. Strukturę wiekową w lasach państwowych stanowią drzewostany w III i IV klasie, zajmując największą powierzchnię, tj. ok. 60 - 70% areалу. Drzewostany V klasy wiekowej i starsze zajmują ponad 20% ogółu powierzchni. Natomiast w lasach prywatnych przeważają drzewostany młodszych klas wieku (ok. 40-letnie), stanowiące w dużym procencie powojenne zalesienia gruntów rolnych.

Oprócz wymienionych wyżej dominujących siedlisk leśnych na terenie gminy znajdują się siedliska leśne tzw. naturowe. Są to: grąd subkontynentalny oraz łąg olszowy.

Grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum* (kod 9170) występuje w kompleksie leśnym „Radomice I”, pomiędzy Radomicami i Łabędziowem na powierzchni ok. 90 ha. Jest to zbiorowisko bogate o wielopoziomowej strukturze, w którym drzewostan składa się z kilku warstw. Zbudowany jest z dębu szypułkowego *Quercus robur*, graba *Carpinus betulus*, lipy drobnolistnej *Tilia cordata* i klonu pospolitego *Acer platanoides*. Występuje tu także brzoza, jabłoń dzika i osika. Warstwa podszytu jest dobrze wykształcona i oprócz podrostu drzew tworzą ją leszczyna pospolita *Corylus avellana*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna*, kalina koralowa *Viburnum opulus* i jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*. Bardzo dobrze rozwinięta jest warstwa zielna, która, zwłaszcza w aspekcie wiosennym, tworzy barwny kobierzec. Rosną tu: zawilce – gajowy *Anemone nemorosa* i żółty *A. ranunculoides*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, przytulia (marzanka) wonna *Galium odoratum*, czerniec gronkowy *Actaea spicata*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, jaskier kosmaty *Ranunculus lanuginosus*, paprocie oraz wiele innych gatunków roślin zielnych.

Łęgi olszowo-jesionowe *Fraxino-Alnetum* (kod 91E0) spotykane są wzdłuż cieków wodnych, w szczególności w dolinie Czarnej Nidy. Są to lasy z drzewostanem zdominowanym przez olszę czarną *Alnus glutinosa*, z domieszką jesionu *Fraxinus excelsior* i czeremchy zwyczajnej

Prunus padus. W warstwie podszytu, oprócz podrostu drzew, występują porzeczka czarna *Ribes nigrum* i czerwona *R. spicatum*, leszczyna pospolita *Corylus avellana*, trzmielina zwyczajna *Euonymus europaea*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, bez czarna *Sambucus nigra*. Warstwa runa jest zwarta, tworzona przez gatunki charakterystyczne dla siedlisk wilgotnych. Są to: pokrzywa *Urtica dioica*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, przytulia czepna *Galium aparine*, kuklik pospolity *Geum urbanum*.

Na terenie gminy występują także rośliny chronione na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764) oraz zagrożone w skali kraju, bądź regionu. Są to m.in.:

1. *Allium montanum* czosnek skalny,
2. *Anemone sylvestris* zawilec wielkokwiatowy,
3. *Asarum europaeum* kopytnik pospolity,
4. *Aster amellus* aster gawędka,
5. *Campanula persicifolia* dzwonek brzoskwiniolistny,
6. *Campanula sibirica* dzwonek syberyjski,
7. *Centaurium erythraea* centuria pospolita,
8. *Cephalanthera damasonium* buławnik wielkokwiatowy,
9. *Cephalanthera rubra* buławnik czerwony,
10. *Cirsium canum* ostrożeń siwy,
11. *Convallaria majalis* konwalia majowa,
12. *Dactylorhiza incarnata* kukułka (storczyk) krwista,
13. *Dactylorhiza majalis* kukułka (storczyk) szerokolistna,
14. *Daphne mezereum* wawrzynek wilczelyko,
15. *Epipactis helleborine* kruszczyk szerokolistny,
16. *Galium odoratum* przytulia (marzanka) wonna,
17. *Hedera helix* bluszcz pospolity,
18. *Helichrysum arenarium* kocanki piaskowe,
19. *Hepatica nobilis* przylaszczka pospolita,
20. *Lathyrus pisiformis* groszek wielkoprzylistkowy,
21. *Lilium martagon* lilia złotogłów,
22. *Melittis melissophyllum* miodownik melisowaty,
23. *Menyanthes trifoliata* bobrek trójlistkowy,
24. *Neottia nidus-avis* gnieźnik leśny,
25. *Ononis spinosa* wilżyna ciernista,
26. *Papaver argemone* mak piaskowy,
27. *Platanthera bifolia* podkolan biały,
28. *Primula veris* pierwiosnka lekarska,
29. *Pulmonaria angustifolia* miodunka wąskolistna,
30. *Pulsatilla pratensis* sasanka łąkowa,
31. *Sesleria uliginosa* sesleria błotna,

32. *Thymus kosteleckyanus* macierzanka pannońska,
33. *Thymus marschallianus* macierzanka Marschalla,
34. *Viburnum opulus* kalina koralowa.

Wymienione gatunki, pod względem siedliskowym, to głównie gatunki muraw kserotermicznych i lasów grądowych, a następnie wilgotnych łąk i ziołorośli, a także gatunki wilgotnych lasów liściastych, borów i torfowisk niskich.

V.11. Zwierzęta

Przeważające na terenie gminy powierzchnie terenów otwartych oraz zróżnicowane siedliska florystyczne, w tym znaczne, zwarte kompleksy leśne, stwarzają dogodne warunki bytowania dla wielu gatunków zwierząt. Stwierdzono tu występowanie kilkuset gatunków zwierząt, w tym chronionych, również prawem międzynarodowym. Większość z bytujących tu gatunków to organizmy występujące w Polsce powszechnie, nie zagrożone wyginięciem.

Fot. 6. Zając szarak w okolicy kopalni „Mineral”, Wola Morawicka.

Spośród zwierząt chronionych prawem międzynarodowym na terenie gminy stanowiska lęgowe mają m.in. derkacz *Crex crex*, gąsiorek *Lanius collurio*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, lerka *Lullula arborea* i jarzębatka *Sylvia nisoria*.

Stwierdzono także występowanie zwierząt „mało licznych”, objętych ścisłą ochroną gatunkową na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237). Są to m. in.:

1. tygryk paskowany *Argiope bruennichi*,
2. biegacz gajowy *Carabus nemoralis*,
3. rzekotka drzewna *Hyla arborea*,
4. padalec *Anguis fragilis*,
5. bocian czarny *Ciconia nigra*,
6. przepiórka *Coturnix coturnix*,
7. jastrząb *Accipiter gentilis*,
8. krogulec *Accipiter nisus*,
9. pustułka *Falco tinnunculus*,
10. uszatka *Asio otus*,

11. srokosz *Lanius excubitor*,
12. świerszczak *Locustella naevia*,
13. ryjówka aksamitna *Sorex araneus*,
14. rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*,
15. borowiec wielki *Nyctalus noctula*,
16. łasica *Bustela nivalis*.

Na terenie gminy stwierdzono także występowanie 10 gatunków „naturowych” wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej 92/43/EWG. Ich występowanie udokumentowane zostało przede wszystkim w dolinach rzek Czarnej Nidy i Morawki. Interesujące pod tym względem jest także stanowisko ekotonalne pomiędzy wsią Radomice i kompleksem leśnym „Radomice I”. Są to:

1. czerwończyk fioletek *Lycaena helle* (kod 4038) – motyl o aktywności dziennej, lata przy słonecznej pogodzie i odwiedza rozmaite kwiaty. Gatunek występuje na terenach podmokłych; najczęściej są to wilgotne łąki w dolinach rzek oraz torfowiska niskie. Na Polskiej Czerwonej Liście, podlega ścisłej ochronie;
2. czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* (kod 1060) – motyl jest aktywny w ciągu dnia, lata przy słonecznej pogodzie. Odwiedza stosunkowo wiele różnych gatunków kwiatów, preferując głównie te o barwie fioletowej i żółtej, rzadziej białej. Gatunek związany ze środowiskami wilgotnych łąk i torfowisk niskich oraz różnymi środowiskami okrajkowymi w dolinach rzek. Preferuje tereny nadwodne oraz obrzeża rowów melioracyjnych. W ostatnich latach coraz częściej obserwowany w środowiskach suchszych, w tym także ruderalnych. Na Polskiej Czerwonej Liście, podlega ścisłej ochronie (także na czerwonej liście IUCN);
3. trzepla zielona *Ophiogomphus cecylia* (kod 1037) – ważka związana z rzekami nizinnymi i podgóorskimi, pospolita, gatunek chroniony w Polsce;
4. głowacz białopłetwy *Cottus gobio* (kod 1163) – ryba, w okresie dnia gatunek ten przebywa w okryciach, najczęściej pod kamieniami. Aktywny staje się o zmierzchu, penetrując najbliższą okolicę w poszukiwaniu pokarmu. W okresie tarła opuszcza swoje kryjówki i przez cały dzień przebywa na otwartej przestrzeni;
5. minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae* (kod 1098) – ryba, larwy przez okres 4-6 lat przebywają zagrzebane w osadach dennych. Ponad dno wysuwają jedynie część głowy. Po przeobrażeniu formy dojrzewające przebywają w ukryciu pod korzeniami drzew i roślin wodnych. Aktywne są przez całą dobę tylko w okresie tarła, ale preferują miejsca zacienione. Po przeobrażeniu minóg ukraiński nie pobiera pokarmu, bowiem aż do tarła jego przewód pokarmowy ulega atrofii. Larwy zagrzebane w osadach dennych odżywiają się okrzemkami i detrytusem;
6. kumak nizinny *Bombina bombina* (kod 1188) – żaba, mocno związana z wodą, której prawie nigdy nie opuszcza. Nie wygrzewa się jak żaby zielone, toteż w okresie godów jego aktywność jest uzależniona od temperatury i przypada na dzień, a wydawanie głosów wyraźnie nasila się wieczorem. W razie wyschnięcia wody podejmuje kilkusetmetrowe wędrówki do innych zbiorników, jeśli sprzyja temu wysoka wilgotność czy opady deszczu. Przemieszcza się także do nowo powstałych rozlewisk na łąkach lub wypełnionych wodą rowów i zagłębień terenu, gdzie również może godować i składać jaja;
7. traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (kod 1166) – W okresie życia lądowego zajmuje silnie wilgotne siedliska. Aktywna przede wszystkim w nocy, a w ciągu dnia jedynie w

czasie ciepłej, deszczowej pogody albo w wodzie, podczas pory godowej. Dzień spędza zwykle ukryta w schronieniach ziemnych lub pod różnymi przedmiotami (kamienie, kora itd.). W sen zimowy zapada z końcem października, po pierwszych przymrozkach. Zimuje w norach ziemnych, pod stertami drewna, kamieni, liści, a nawet w piwnicach domów. Ze snu zimowego budzi się najczęściej w marcu i udaje się do wody wkrótce po ustąpieniu lodu ze zbiornika. W wodzie pierwsze pojawiają się samce, po nich samice. Po godach i złożeniu jaj większość osobników dorosłych opuszcza zbiorniki. Samce przebywają w wodzie dłużej niż samice i mogą być tam znajdowane nawet jesienią. Gatunek podlega ścisłej ochronie, wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi, na Polską Czerwoną Listę i czerwoną listę IUCN;

8. poczwarówka zwężona *Vertigo angustior* (kod 1014) – ślimak, zamieszkuje niewielkimi koloniami na terenach podmokłych, porośniętych wysoką roślinnością szuwarową. Bywa znajdowana w próbach pobieranych z podłoża, gdzie przebywa wśród szczątków roślinnych. W sezonie wegetacyjnym należy szukać przedstawicieli tego gatunku ślimaka u podstawy łądyg oraz liści. Może się wspinać do ok. 15 cm powyżej powierzchni gruntu. Zimą hibernuje wśród szczątków roślin. Gatunek ten nie jest w stanie samodzielnie przemieszczać się na duże odległości i jest raczej osiadły;
9. skójką gruboskorupowa *Unio crassus* (kod 1032) – małż słodkowodny zasiedlający czyste wody biejące z piaszczystym lub piaszczysto-żwirowym dnem, czyli duże potoki, strumienie i rzeki z piaskiem i żwirem w podłożu oraz z szybko płynącą wodą. Jest gatunkiem reofilnym, dla którego nurt stanowi odpowiednie siedlisko. Małż ten jest bardzo dobrym wskaźnikiem bardzo czystych wód, gdyż jest wrażliwy na zanieczyszczenia. Gatunek umieszczony na 2000 IUCN/WCMC Global Red List of Threatened Species as LR/cd (Hilton-Taylor, 2000). W Polsce wpisany na listę zwierząt ściśle chronionych i umieszczony na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych z kategorii EN;
10. zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus* (kod 4056) – ślimak słodkowodny, jest gatunkiem rzadkim i zazwyczaj występuje nielicznie. Zamieszkuje głównie drobne zbiorniki wody stojącej z czystą wodą i gęstą roślinnością - stawy, starorzecza, rozlewiska, zabagnienia, rowy melioracyjne i torfianki oraz inne zbiorniki wodne na torfowiskach (typowe siedlisko). Występuje w niezanieczyszczonych, dobrze natlenionych i zmineralizowanych (zawierających jony wapnia) wodach. Wpisany na listę zwierząt ściśle chronionych oraz umieszczony na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych z kategorii NT (gatunek bliski zagrożenia).

V.12. **Krajobraz**

Rzeźba terenu gminy Morawica jest dość zróżnicowana, co powoduje, że również krajobraz gminy jest urozmaicony. Jego cechą podstawową jest obecność dużej ilości wzniesień oraz lasów, które pełnią rolę krajobrazotwórczą i stanowią kurtyny wydzielające poszczególne wnętrza krajobrazowe. Jest to krajobraz pagórkowaty i sfalowany, urozmaicony rzekami i ich dolinami. Szczególne wysokie walory krajobrazowe prezentuje dolina Czarnej Nidy.

Na terenie gminy Morawica można wyróżnić dwa podstawowe typy krajobrazów: krajobrazy terenów otwartych oraz krajobrazy terenów zurbanizowanych. Krajobrazy zurbanizowane przeważają w północnej części gminy. W miejscowości Morawica, która ma charakter lokalnego centrum administracyjno-usługowego, przeważa zwarta zabudowa jednorodzinna. Znajduje się tu także osiedle wielorodzinne oraz wielokondygnacyjne budynki usługowe. Na północ od Morawicy intensywnie rozwija się nowe budownictwo jednorodzinne, przede wszystkim w sąsiedztwie drogi krajowej 73 Kielce – Tarnów. Zabudowa ta ma charakter

osiedli podmiejskich izolowanych wizualnie lasami i wzniesieniami. Mozaika osiedli, rozłogów pól i kompleksów leśnych ciągnie się od Morawicy aż do granicy z Kielcami, obejmując przede wszystkim tereny Bieleckich Młynów, Piasecznej Górki, Bilczy i Brzezin.

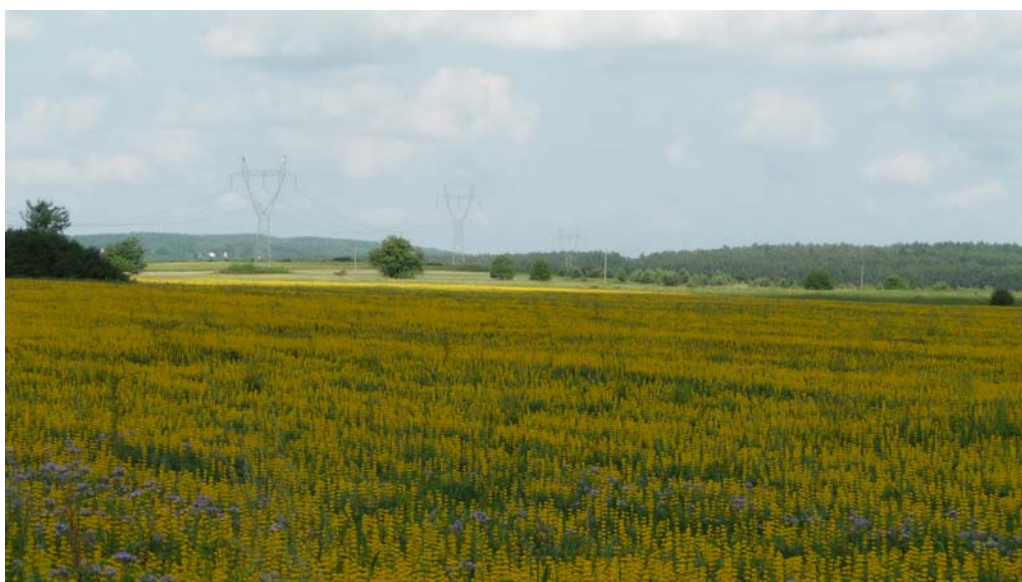
Na pozostałym terenie dominują harmonijne krajobrazy rolnicze (ruralne) z zabudowaniami wsi i kompleksami leśnymi. Są to rozległe wnętrza krajobrazowe ograniczane przez lasy i wzniesienia. Wnętrza krajobrazowe wypełnione są polami uprawnymi oraz zabudową wsi, które w większości zachowały pierwotny układ. Są to ulicówki lub wielodrożnice, ze znacznym udziałem dobrze zachowanych zagród wzniesionych w tradycyjnej technice zrębowej i z tradycyjnych materiałów, tj. drewna i kamienia polnego lub łupanego wapienia. Zagrody takie zachowały się głównie w Radomicach, Brudzowie, Obicach i Dębskiej Woli. Część pól jest odłogowana. Ugory przekształcają się spontanicznie w niezwykle atrakcyjne, barwne łąki. Częstym elementem krajobrazu Gminy Morawica są kapliczki i krzyże przydrożne. Lokalne dominanty stanowią zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne. Jednakże najważniejszą dominantą krajobrazową są wzgórza, w większości zalesione, decydujące o charakterze tej części gminy. Należy tu także wspomnieć o pięknie położonych na wzgórzach kościołach w Lisowie i Brzezinach, które stanowią wyraziste dominanty. Niestety, w Lisowie, widok ten ulega stopniowej dewastacji poprzez zabudowę stoków wzgórza budynkami mieszkalnymi.

Fot. 7. Morawica.

Fot. 8. Przysiółek Chudew.

Fot. 9. Krajobraz rolniczy w południowej części gminy.

Fot. 10. Krajobraz barwnych łąk powstałych na ugorach.

W tym generalnie atrakcyjnym krajobrazie pojawiają się lokalne dysonanse i zakłócenia powodowane w głównej mierze przez:

- wyrobiska kopalniane i towarzyszące im urządzenia oraz zabudowania;
- słupy i sieci napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokich napięć;
- nowa zabudowa niedostosowana charakterem i skalą do starej zabudowy wsi lub lokalizowana „na surowym korzeniu”, bez powiązania z istniejącymi wsiami i osadami.

V.13. Powiązania przyrodnicze z terenami sąsiednimi

Miejsce gminy Morawica w systemie powiązań przyrodniczych wyznaczają przede wszystkim doliny rzeczne oraz kompleksy leśne. Przez centralną część gminy przechodzi dolina Czarnej Nidy. Jest to istotny korytarz ekologiczny łączący lasy i tereny otwarte położone na wschód od gminy. O randze tego korytarza świadczy włączenie w system Obszarów Natura 2000. Także doliny Morawki i Bobrzy pełnią rolę korytarzy ekologicznych, umożliwiając migrację organizmów z terenów położonych na południe i na północ od gminy Morawica. Doliny Morawki i Bobrzy łączą się z doliną Czarnej Nidy tworząc w ten sposób rozległy system powiązań ekologicznych. Uzupełnieniem ww. korytarzy są kompleksy leśne dość równomiernie rozmieszczone na terenie gminy mogące pełnić rolę ostoji i tymczasowych schronisk dla wielu organizmów. Obszary ekstensywnie uprawianych terenów rolnych we wschodniej, południowej i zachodniej części gminy stanowią przedłużenie rozległej strefy krajobrazów naturalnych i półnaturalnych z dolinami rzecznyymi i kompleksami leśnymi.

Lasy północnej i północno-wschodniej części gminy wchodzi w skład strefy buforowej między aglomeracją kielecką a Świętokrzyskim Parkiem Narodowym i parkami krajobrazowymi, której najważniejszą funkcją jest ochrona wód podziemnych zbiornika Kielce (GZWP 417) i zbiornika Gałęzice–Bolechowice-Borków (GZWP 418) oraz wód powierzchniowych rzek Lubrzanki, Warkocza, Czarnej Nidy i Belnianki.

V.14. Obszary chronione

V.14.1. Formy ochrony przyrody na terenie opracowania

Rezerwat „Radomice”

W kompleksie leśnym „Radomice I”, w sąsiedztwie wsi Łabędziów, położony jest rezerwat „Radomice”. Utworzony został na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 27 kwietnia 1953 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr A-42 poz. 509). Rozporządzenie to zostało zmienione poprzez Rozporządzenie Nr 24/2003 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Św. Nr 220 poz. 2034) zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za rezerwat przyrody w zakresie powierzchni rezerwatu oraz zakazów obowiązujących na jego terenie. Obecnie Rezerwat „Radomice” zajmuje 27,15 ha i obejmuje lasy oraz cieki wodne oddziałów leśnych 162 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m. Powołany został w celu zachowania fragmentu lasu z naturalnym stanowiskiem cisa pospolitego (*Taxus baccata*) – największe stanowisko na Wyżynie Małopolskiej – oraz zespołu roślinnego grzebieniowca i seslerii błotnej. Obejmuje fragment płaskiej podmokłej doliny rzecznej wyerodowanej w skałach triasowych. Naturalne skupienie cisa, który przybiera tu zarówno krzewiaste jak i drzewiaste formy jest największym stanowiskiem na obszarze całej Wyżyny Małopolskiej. W drzewostanie króluje sztucznie wprowadzona olsza z domieszką świerka i sosny, a także w mniejszych ilościach – osiki, jawora, dębu, jodły, grabu i brzozy.

Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (CH-KOChK)

Niewielki fragment terenu w północnej części gminy (49 ha), na północ od ul. Kieleckiej w Dyminach, znajduje się w granicach otuliny Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego. Otulina została utworzona na podstawie Rozporządzenia Nr 17/96 Wojewody Kieleckiego z dnia 2 grudnia 1996 r. w sprawie utworzenia Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kiel. Nr 52 poz. 202 ze zm.), natomiast opis jej granic zawarty został w Rozporządzeniu Nr 75/2005 z dnia 14 lipca 2005 r. Wojewody Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 156 poz. 1936).

Park został utworzony ze względu na wybitne wartości geologiczne i krajobrazowe obszaru objętego ochroną. Urozmaicona morfologia i zróżnicowane pokrycie roślinne, oraz możliwość obserwacji na powierzchni kolejnych faz rozwoju geologicznego tego rejonu, to niektóre z walorów Parku. Na szczególną uwagę zasługują obszary krasowe związane z występowaniem skał węglanowych. Procesy krasowe widoczne na powierzchni, doprowadziły w głębi górotworu do tworzenia się jaskiń, z których najbardziej popularna w Polsce jest jaskinia Raj. Park charakteryzuje się również bogactwem i zróżnicowaniem szaty roślinnej. Wśród siedlisk leśnych występują bory sosnowe i mieszane, dąbrowy, grądy, olsy i łągi. Flora naczyniowa obejmuje ponad 1000 gatunków, z których 69 objętych jest całkowitą ochroną, 12 częściową, a 42 gatunki są szczególnie rzadkie i zagrożone. Również wśród fauny bezkręgowej występuje wiele rzadkich gatunków. Wśród kręgowców występują chronione gady, płazy, ptaki i ssaki (m. in. nietoperze zimujące w jaskiniach i szczelinach skalnych).

W obrębie otuliny Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego został powołany Rozporządzeniem nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 17 października 2001 r. w sprawie utworzenia na terenach otulin parków krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 108 poz. 1271 ze zm.) Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu. W Rozporządzeniu Nr 83/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. określone zostały granice CH-KOChK; granice te pokrywają się z granicami otuliny Ch-KPK. Tak więc ww. fragment terenu na północ od ul. Kieleckiej w Dyminach mieści się również w granicach Ch-KOChK.

Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (POChK)

Północno-wschodnia część gminy, obejmująca głównie kompleks leśny „Babia Góra” oraz północna część doliny Czarnej Nidy, wraz z terenami pomiędzy nimi leży w obrębie Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. POChK utworzony został na mocy Rozporządzenia Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Kiel. Nr 21 poz. 145), zastąpionego następnie Rozporządzeniem Nr 89/2005 z dnia 14 lipca 2005 r. Wojewody Świętokrzyskiego (DZ. U. Woj. Święt. Nr 156 poz. 1950) w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Rozporządzenie Nr 9/2008 z dnia 25 sierpnia 2008 r. Wojewody Świętokrzyskiego (DZ. U. Woj. Święt. Nr 189 poz. 2515) o zmianie rozporządzenia w sprawie obszarów chronionego krajobrazu dotyczy korekty przebiegu granic obszaru chronionego w obrębie gminy Morawica i ustala jego obecne granice.

Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (Ch-SzOChK)

Południowa i południowo-wschodnia część gminy (obszar na południe od Czarnej Nidy, za wyjątkiem terenu pomiędzy linią kolejową a drogą krajową nr 73) znajduje się w granicach Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten został utworzony na mocy Rozporządzenia Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Kiel. Nr 21 poz. 145), zastąpionego następnie Rozporządzeniem Nr 89/2005 z dnia 14 lipca 2005 r. Wojewody Świętokrzyskiego (DZ. U. Woj. Święt. Nr 156 poz. 1950) w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Ww. rozporządzenie jest także podstawą utworzenia Podkieleckiego OChK, w związku z tym stan prawny przedstawiony w części dotyczącej POChK obowiązuje również na terenie Ch-SzOChK.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Morawica znajdują się 2 pomniki przyrody: drzewo i odsłonięcie geologiczne. Są to:

1. dąb szypułkowy (nr rej.290) zlokalizowany w Nidzie. Jest to drzewo o obwodzie 365 cm, wysokości 20 m i wieku około 200 lat. Drzewo rośnie za zabudowaniami gospodarczymi w Nidzie nr 55, w sąsiedztwie zabytkowej kapliczki (Rozporządzenie Nr 5/91 Wojewody Kieleckiego z dnia 4 grudnia 1991 (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 15, poz. 190);
2. odsłonięcie geologiczne (nr rej.209) zlokalizowane w Woli Morawickiej. Obiekt leży na południe od wsi, w sąsiedztwie kamieniołomu Wola Morawicka (Zarządzenie Nr 23/87 Wojewody Kieleckiego z dnia 02.10.1987 r. (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 15, poz. 190).

V.14.2. Obszary Natura 2000

Poza ww. obszarami chronionymi na terenie gminy znajdują się dwa obszary Natura 2000: Dolina Czarnej Nidy (PLH 260016) oraz Ostoja Sobkowsko-Korytnicka (PLH 260032)¹. Te dwa obszary są obszarami mającymi znaczenie dla Wspólnoty - czyli projektowanymi specjalnymi obszarami ochrony siedlisk, które zostały zatwierdzone przez Komisję Europejską decyzją Nr 2011/64/UE z 10.01.2011 r. (Dz. U. UE Nr L 33 z 08.02.2011 r.).

Obszar Natura 2000 **Dolina Czarnej Nidy** obejmuje dolinę Czarnej Nidy. Obszar zajmuje 1 192,5 ha. Położony jest w obrębie mezoregionu Pogórze Szydłowskie. Obejmuje rzekę Czarną Nidę od miejscowości Przymiarki na zachodzie (poza granicami gminy) do Kuby Młyny na wschodzie, wraz z jej terasą zalewową, zboczami oraz obszarami przyległymi z rozproszonymi stanowiskami muraw kserotermicznych i zbiorowisk leśnych. Występują tu

---

¹ Opracowano na podstawie w Standardowych Formularzach Danych dostępnych na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska oraz udostępnionych przez RDOŚ w Kielcach.

skały osadowe z ery paleozoicznej i mezozoicznej przykryte przez młodsze osady z okresu miocenu. Na obszarze, gdzie występują wapienie, rozwinął się kras. W jego wschodniej części na podłożu struktur paleozoicznych zalegają osady morskie miocenu, miejscami zbocza doliny rzecznej budują skały węglanowe wieku kredowego. W gminie Morawica utworzono rezerwat z naturalnym stanowiskiem cisa „Radomice”, znajdujący się w granicach omawianej ostoi. Pod względem siedliskowym w obszarze przeważają tu bory sosnowe i bory mieszane, rzadziej występują fragmenty olsów, łągów oraz grądów. W dnie doliny dominują pastwiska, ale zachowały się także fragmenty łąk ekstensywnie użytkowanych oraz trzęślicowych łąk o zmiennym uwilgotnieniu. Koryto rzeki zachowało w większości naturalny i silnie meandrujący charakter, z licznymi starorzeczami, zastoiskami, ujściami mniejszych dopływów (Morawka), rozlewiskami. Często występują także płaty łągów i zarośli wierzbowych. Na wychodniach skał węglanowych porastają murawy i zarośla kserotermiczne. Pomędzy wsiami Nida i Brzeziny znajduje się kompleks rozproszonych wzgórz, m.in. Góra Hoża (289 m) i Góra Nidziańska pokrytych murawami kserotermicznymi ze znacznym udziałem jałowca.

Generalnie obszar Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy tworzą następujące klasy siedlisk (w % pokrycia terenu):

- lasy iglaste 14%,
- lasy mieszane 9%,
- siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie) 57%,
- siedliska rolnicze (ogólnie) 20%.

Ogółem stwierdzono tu występowanie 9 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 32 % obszaru. Największą powierzchnię zajmują niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), grądy środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*), z wieloma cennymi w skali kraju gatunkami.

Do najwartościowszych siedlisk należą murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*), łąki o różnym stopniu wilgotności (łąki trzęślicowe *Molinion*) oraz starorzecza. Niezwykle cennym zbiorowiskiem leśnym, oprócz łągów, jest rozległy fragment grądu wysokiego obejmujący także rezerwat Radomice, ustanowiony dla ochrony jednego z najliczniejszych na Wyżynie Małopolskiej stanowisk cisa *Taxus baccata*. Na różnego typu murawach kserotermicznych występuje wiele rzadkich i zagrożonych w skali kraju gatunków, np. wiśnia karłowata-*Cerasus fruticosa*, lucerna kolczastostrąkowa- *Medicago minima*. Największe znaczenie w Ostoi posiadają bardzo dobrze wykształcone i bogate florystycznie starorzecza, zarośla nadrzeczne, fragmenty rzeki z włosienicznikami (*Ranunculion fluitantis*) oraz rozległe płaty zbiorowisk łąkowych.

Znajdujące się w dolinie rzecznej siedliska łąkowe zamieszkują trzy gatunki motyli dziennych z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Ze względu na wielkość populacji i dobry stan zachowania siedlisk, obszar jest ważnym miejscem dla zachowania przede wszystkim modraszka telejusa (*Phengaris teleius*) i czerwończyka fioletka (*Lycaena helle*). Trzepla zielona (*Ophiogomphus cecilia*) licznie zasiedla koryto rzeczne, w dużym stopniu naturalne, zapewniające odpowiednie siedliska także minogowi ukraińskiemu (*Eudontomyzon mariae*), dwóm naturowym i czterem innym chronionym gatunkom ryb oraz dobrze zachowanej populacji skójkki gruboskorupowej (*Unio crassus*), bobra (*Castor fiber*) i wydry (*Lutra lutra*). Liczne starorzecza i torfianki zasiedlają kumaki (*Bombina*) i traszki grzebieniaste (*Triturus cristatus*).

Na obszarze Ostoi bytują ptaki wymienione jako priorytetowe w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej lecz ich populacje są nieliczne:

– czapla biała <i>Egretta alba</i> (<i>Ardea alba</i>)	D ²
– bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	D
– bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	D
– trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	D
– kania ruda <i>Milvus milvus</i>	D
– orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	D
– rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	D
– kobczyk <i>Falco vespertinus</i>	D
– kropiatka <i>Porzana porzana</i>	D
– derkacz <i>Crex crex</i>	C
– żuraw <i>Grus grus</i>	D
– batalion <i>Philomachus pugnax</i>	D
– dubelt <i>Gallinago media</i>	D
– zimorodek zwyczajny <i>Alcedo atthis</i>	C
– dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	D
– skowronek borowy; lerka <i>Lullula arborea</i>	D
– jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i>	C
– dzierzba gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	C
– trznadel ortolan <i>Emberiza hortulana</i>	D

Na obszarze Ostoi bytują także inne zwierzęta wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej:

- ssaki:
  - bóbr europejski *Castor fiber* C
  - wydra europejska *Lutra lutra* C
- płazy i gady
  - traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* C
  - kumak nizinny *Bombina bombina* C
- ryby
  - koza *Cobitis taenia* C
  - głowacz białopłetwy *Cottus gobio* C
  - minog ukraiński *Eudontomyzon mariae* C
- bezkręgowce
  - poczwarówka zwężona *Vertigo angustior* D
  - skójka gruboskorupowa *Unio crassus* C
  - trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* C
  - modraszek teleius *Maculinea teleius* C
  - czerwонецzyk nieparek *Lycaena dispar* C
  - czerwонецzyk fioletek *Lycaena helle* C

---

² Kryterium oceny wielkości populacji danego gatunku lub jej zagęszczenia w stosunku do populacji krajowej. Ocena prowadzona jest w 3 przedziałach wartości: A: > 15 - 100%, B: > 2 - 15%, C: > 0 - 2%. Jeśli występowanie danego gatunku na opisywanym obszarze nie ma większego znaczenia (np. pojawia się tylko sporadycznie), klasyfikowany jest jako: D - populacja nieistotna

Obszar Natura 2000 **Ostoja Sobkowsko-Korytnicka** składa się z kilku terenów sąsiadujących ze sobą, zajmuje obszar 2 206 ha. Na terenie gminy znajdują się dwa niewielkie fragmenty tej ostoi w pobliżu miejscowości Zbrza oraz Chmielowice. Ostoja położona jest w mezoregionie Dolina Nidy oraz częściowo w obrębie mezoregionu Pogórze Szydłowskie. Występują tu skały osadowe z ery paleozoicznej i mezozoicznej przykryte przez młodsze osady z okresu miocenu. Na obszarze, gdzie występują wapienie rozwinął się kras. Ostoja obejmuje dolny fragment doliny rzeki Nidy, która charakteryzuje się płaskim dnem podlegającym zalewom. Meandrująca rzeka tworzy liczne starorzecza. Teren charakteryzuje się wydłużonymi, łagodnie zaokrąglonymi wzgórzami między którymi występują liczne wąwozy i jary.

Ostoja Sobkowsko-Korytnicka chroni murawy kserotermiczne, a także jest ważnym korytarzem ekologicznym obejmującym naturalne rzeki niżowe oraz towarzyszące im łąki świeże i zmiennowilgotne. Najcenniejsze obok muraw kserotermicznych są siedliska wapiennych piasków z *Koelerion glaucae*. Łącznie w obszarze stwierdzono występowanie 13 typów siedlisk przyrodniczych Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największy obszar zajmują niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – 40,36% oraz murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*), przy czym priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków – 9,15% i starorzecza oraz naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* – 2,61%. Ponadto stwierdzono występowanie siedlisk: ciepłolubnych dąbrów (*Quercetalia pubescenti-petraeae*), łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*) oraz olsów źródłiskowych, grądów środkowoeuropejskich i subkontynentalnych (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (*Molinion*), brzegów lub osuszanych den zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*, ciepłolubnych, śródładowych muraw napiaskowych (*Koelerion glaucae*), zarośli jałowca pospolitego na wrzosowiskach lub murawach nawapiennych, zalewanych mulistych brzegów rzek, nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis* oraz sosnowych borów chrobotkowych (*Cladonio-Pinetum* i *chrobotkowa postać Peucedano-Pinetum*). Jednakże siedliska te zajmują niewielkie powierzchnie obszaru Ostoi – po 1% terenu.

Generalnie obszar Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka tworzą następujące klasy siedlisk (w % pokrycia terenu):

- łąki i pastwiska - 65 %,
- grunty orne - 18 %,
- lasy mieszane - 5 %,
- złożone systemy upraw i działek - 3 %,
- tereny rolnicze z dużym udziałem elementów naturalnych - 3 %,
- lasy iglaste - 3 %,
- zbiorniki wodne - 3 %.

Rozległe łąki i kompleks stawów w Korytnicy stanowią tereny żerowiskowe i łąkowe dla ptaków wodno-błotnych i miejsce rozrodu kumaka nizinnego. Na terenie Ostoi występują dobre warunki siedliskowe dla malakofauny. Siedliska mające duże znaczenie dla ochrony

poczwarówki zwężonej to nawęglanowe wilgotne łąki. Mikrosiedliska w których występuje poczwarówka jajowata są mniej liczne, ale mają duże znaczenie dla ochrony gatunku.

Na obszarze Ostoi bytują zwierzęta wymienione jako priorytetowe w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej lecz ich populacje są nieliczne:

- ssaki:
  - bóbr europejski *Castor fiber* D
- ptaki:
  - zimorodek zwyczajny *Alcedo atthis* C
  - świergotek polny *Anthus campestris* D
  - orlik krzykliwy *Aquila pomarina* D
  - czapla purpurowa *Ardea purpurea* D
  - podgorzałka *Aythya nyroca* D
  - bąk *Botaurus stellaris* C
  - biegus zmienny *Calidris alpina schinzii* D
  - rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida* D
  - rybitwa czarna *Chlidonias niger* D
  - bocian czarny *Ciconia nigra* D
  - błotniak stawowy *Circus aeruginosus* C
  - błotniak zbożowy *Circus cyaneus* D
  - błotniak łąkowy *Circus pygargus* C
  - derkacz *Crex crex* C
  - łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus* C
  - dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus* D
  - dzięcioł czarny *Dryocopus martius* D
  - czapla biała *Egretta alba* (*Ardea alba*) D
  - trznadel ortolan *Emberiza hortulana* D
  - bielik *Haliaeetus albicilla* D
  - szczytłak *Himantopus himantopus* D
  - bączek zwyczajny *Ixobrychus minutus* C
  - dzierzba gąsiorek *Lanius collurio* D
  - mewa mała *Larus minutus* D
  - lerka *Lullula arborea* D
  - podróżniczek *Luscinia svecica* D
  - tracz bielaczek *Mergus albellus* (*Mergellus albellus*) D
  - kania czarna *Milvus migrans* D
  - kania ruda *Milvus milvus* D
  - rybołów *Pandion haliaetus* D
  - trzmielojad zwyczajny *Pernis apivorus* D
  - batalion *Philomachus pugnax* D
  - siewka złota *Pluvialis apricaria* D
  - perkoz rogaty *Podiceps auritus* D
  - szablodziób *Recurvirostra avosetta* D
  - rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* D
  - rybitwa białoczelną *Sternula albifrons* D
  - jarzębatka *Sylvia nisoria* D
  - brodziec leśny *Tringa glareola* D

Ponadto stwierdzono tu stanowiska innych ważnych gatunków zwierząt:

- płazy:
  - ropucha szara *Bufo bufo*,
  - rzekotka drzewna *Hyla arborea*,
- ryby
  - świnka *Chondrostoma nasus* L,
  - lipień *Thymallus thymallus*,
- bezkręgowce
  - błotniarka otułka (*Myxas glutinosa*),
  - paż królowej (*Papilio machaon*).

W sąsiedztwie gminy Morawica znajdują się trzy Obszary Natura 2000 – Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie (PLH 260041) w kierunku północno-zachodnim, Dolina Warkocza (PLH 260021) na wschodzie oraz Lasy Cisowsko-Orłowińskie (PLH 260040) na południowo-wschód od granic gminy.

V.14.3. Planowane formy ochrony przyrody

W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica wskazane są obszary o wysokich wartościach przyrodniczo-krajobrazowych kwalifikujące je do objęcia ochroną na mocy ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880 ze zm.). Są to:

- projektowane użytki ekologiczne we wsiach Kuby Młyny i Podwole. Bytują tam rzadkie gatunki zwierząt oraz zidentyfikowane zostało stanowisko dziewięsiła;
- postulowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy, który obejmowałby całą dolinę Czarnej Nidy, ze względu na jej funkcję korytarza ekologicznego oraz występowanie cennych siedlisk oraz gatunków zwierząt i roślin, a także walory krajobrazowe. Obecnie teren ten objęty jest ochroną jako obszar Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy i w związku z tym nie został w Zmianie nr 3 miejscowego wskazany do ochrony.

VI. Stan przeobrażeń środowiska przyrodniczego

VI.1. Antropogeniczne zmiany rzeźby terenu

Gmina Morawica leży w obrębie tzw. „Białego Zagłębia” – obszaru bogatego w złoża kopalin. Znajduje się tutaj kilkadziesiąt udokumentowanych złóż kopalin, a wydobycie metodą odkrywkową prowadzone jest obecnie na terenie sołectw:

- Podwole – kopalnia dolomitów, przy północno-zachodniej granicy gminy,
- Nida – kopalnia piasku, przy torach kolejowych,
- Brzeziny – dwie kopalnie piasku, przy torach kolejowych (na złożu Brzeziny) i przy ulicy Leśnej (na złożu Brzeziny II),
- Morawica – kopalnia wapienia, w południowo-zachodniej części sołectwa,
- Wola Morawicka – kopalnia kamienia, w południowej części sołectwa.

Intensywna eksploatacja złóż metodą odkrywkową narusza naturalną rzeźbę terenu i powoduje powstawanie trwałych przekształceń powierzchni terenu, w postaci wyrobisk, hałd, odpadów przerobczych i złożowych. Kopalnie znajdują się przede wszystkim w centralnej części gminy, w okolicy Brzezin, Morawicy i Woli Morawickiej. Największa z nich to Kopalnia Wapienia „Morawica” S.A.

Po zakończeniu wydobycia obowiązek rekultywacji terenów, na których prowadzona jest eksploatacja złóż, ciąży na tym, kto eksploatuje dane złożo. Na terenie gminy zakładany jest przeważnie leśny lub wodny kierunek rekultywacji, jako funkcja dopuszczalna występuje tutaj rekreacja. Obowiązek ten jednakże nie jest dopełniany i jak dotąd zrehabilitowane zostało jedynie wyrobisko na złożu piasków budowlanych Bilcza (kierunek rekultywacji leśny). Częściowe prace rekultywacyjne podjęto także na hałdach odpadów kopalnianych ze złoża Morawica III – zostały obsadzone roślinnością, w tym drzewami.

VI.2. Jakość gleb

Monitoring jakości gleb jest prowadzony w ramach państwowego monitoringu środowiska. Badania w sieci krajowej wykonywane są przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, w cyklach pięcioletnich. Monitoring właściwości gleb przeprowadzono w latach 1995, 2000 i 2005. Do badań wyznaczono 216 punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na glebach użytkowanych rolniczo na terenie całego kraju. 9 z nich zlokalizowano na obszarze województwa świętokrzyskiego, z czego jeden w gminie Morawica, w Dyminach, na glebach płowych klasy bonitacyjnej IIIb. Punkty poboru reprezentują obszary typowo rolnicze o różnym stopniu intensyfikacji rolnictwa oraz obszary znajdujące się w zasięgu oddziaływania różnego rodzaju zanieczyszczeń. Układ ten daje możliwość śledzenia zmian zachodzących w glebie pod wpływem określonej rolniczej lub pozarolniczej działalności człowieka.

Tab. 3. Zestawienie wyników monitoringu gleb na poziomie krajowym (źródło: IUNG Puławy, WIOŚ 2009)

Rok	Cd	Cu	Ni	Pb	Zn	WWA	W.S.	S-SO ₄	Cd	Cu	Ni	Pb	Zn	WWA
Wg klasyfikacji IUNG*							Wg kryteriów Ministerstwa Środowiska							
Nr 359 - Dyminy														
1995	0	0	0	0	0	1	0	1	-	-	-	-	-	-
2000	0	0	0	0	0	1	0	1	-	-	-	-	-	-
2005	0	0	0	0	0	0	0	1	-	-	-	-	-	-

Objaśnienia:

*stopień zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi: 0 – zawartość naturalna, 1 – zawartość podwyższona, 2 – słabe zanieczyszczenie, 3 – średnie zanieczyszczenie, 4 – silne zanieczyszczenie, 5 – bardzo silne zanieczyszczenie,

stopień zanieczyszczenia gleb S-SO₄: 1 – zawartość niska (naturalna), 2 – zawartość średnia (podwyższona), 3 – zawartość wysoka (słabe zanieczyszczenie), 4 – zawartość bardzo wysoka (zanieczyszczenie silne),

stopień zanieczyszczenia gleb WWA: 0 – gleba nie zanieczyszczona (zawartość naturalna), 2 – zawartość mało zanieczyszczona, 3 – gleba zanieczyszczona, 4 – gleba silnie zanieczyszczona, 5 – gleba bardzo silnie zanieczyszczona.

+ przekroczenia wartości dopuszczalnych,

– brak przekroczeń,

W.S. wskaźnik syntetyczny zanieczyszczenia gleb łącznie Cd+Cu+Ni+Pb+Zn

Wyniki badań IUNG Puławy wskazują, że grunty użytkowane rolniczo na terenie województwa świętokrzyskiego, włącznie z punktem pomiarowo – kontrolnym w Dyminach, nie zawierają nadmiernych ilości metali ciężkich. Niską zawartość wykazuje także siarka siarczanowa. Zawartość oznaczonych metali ciężkich Cd, Cu, Ni, Pb i Zn oraz S-SO₄ i WWA jest mało zróżnicowana w poszczególnych latach badań. Zaistniałe zmiany stanu zanieczyszczenia gleb są niewielkie i mieszczą się praktycznie w obrębie jednej klasy. Nie wpływa to w istotny sposób na przydatność rolniczą gleb.

Wyniki badań wykonanych w roku 2010 będą publikowane wraz z kolejnymi okresami pięcioletnimi tj. po 2015 r.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach wykonuje, w ramach monitoringu regionalnego, własne badania gleb położonych na wybranych obszarach o potencjalnym zagrożeniu zanieczyszczeniem, tj. na obszarach: związanych z koncentracją przemysłu, przebiegiem ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, lokalizacją składowisk

odpadów. Jednak żaden z punktów monitoringu regionalnego nie był zlokalizowany w obrębie gminy Morawica. Najbliżej zlokalizowany jest punkt pomiarowy w Kielcach-Dyminach. Badania te mają na celu monitorowanie zmian zachodzących w glebach, sygnalizowanie zagrożeń i umożliwienie wczesnego podejmowania działań ochronnych. Spośród przebadanych prób w zaledwie 6% odnotowano przekroczenia standardów jakości gleby i ziemi określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. Nr 165, Poz. 1359). Świadczyć to może o małym zanieczyszczeniu gleb powodowanym działalnością człowieka na terenie województwa świętokrzyskiego.

Tab. 4. Wyniki badań regionalnego monitoringu glebowego z terenu województwa w punkcie Kielce-Dyminy w roku 2008 (źródło: WIOŚ)

Lp.	Miejsce poboru próby rodzaj użytku	Rok badań	Oznaczenia (mg/kg)						
			pH w KCl	Cu	Ni	Zn	Pb	Cr	Cd
52	Kielce – Dyminy	2008	7,20	6,0	5,9	78,0	15,5	9,6	0,5

Generalnie można stwierdzić brak większych zmian w stężeniu substancji i pierwiastków mierzonych zarówno przez IUNG Puławy jak i WIOŚ, co wskazuje na niewielki ich dopływ na drodze antropogenicznej.

Zakwaszenie gleb

Z badań gleb pod kątem odczynu pH prowadzonych przez WIOŚ w latach 2000 – 2005 (badania 5 letnie) wynika, iż na terenie województwa świętokrzyskiego przeważają gleby zakwaszone. W strukturze jakościowej gleb opartej na wartości odczynu pH w powiecie kieleckim 61% gleb stanowią gleby kwaśne i bardzo kwaśne. Na terenie gminy Morawica gleby takie stanowią do 20% areału. Obniżony poziom pH (zakwaszenie) ogranicza zawartość w glebie przyswajalnych przez rośliny składników pokarmowych, i jednocześnie ułatwia gromadzenie metali ciężkich. W celu podniesienia odczynu pH gleby poddaje się wapnowaniu. Jest to podstawowy zabieg agrotechniczny podnoszący zdolności produkcyjne głównie poprzez poprawę jej żyzności oraz ograniczenie zanieczyszczeń metalami ciężkimi.

VI.3. Stan wód podziemnych

W celu prowadzenia monitoringu diagnostycznego i operacyjnego wód podziemnych teren całego kraju został podzielony na jednolite części wód podziemnych. Gmina Morawica położona jest na obszarze jednostki JCWPd Nr 121 – obejmującej miasto Kielce oraz część powiatu kieleckiego i część powiatu jędrzejowskiego. Obecnie na terenie gminy nie ma wyznaczonych punktów pomiarowych wchodzących w skład monitoringu diagnostycznego i operacyjnego krajowej sieci pomiarowej. Punkty pomiarowe, znajdujące się na obszarze jednostki JCWPd Nr 121, wraz z informacjami pochodzącymi z monitoringu za rok 2010 przedstawia poniższa tabela (raport WIOŚ 2011 r.).

Tab. 5. Wyniki monitoringu JCPWd Nr 121 w roku 2010.

Numer otworu	Miejscowość gmina / powiat	JCWPd	Stratygrafia	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m]	Charakter punktu	Klasa jakości wody w punkcie wg RMS 896 z dn. 23 lipca 2008 r. (stan na listopad 2010)	wskazniki w granicach stężeń III klasy jakości	wskazniki w granicach stężeń IV klasy jakości	wskazniki w granicach stężeń V klasy jakości
603	Suków Daleszyce / kielecki	121	D2	15,1	Zwierciadło napięte	III	NO3		
605	Nalęczów - 1 m. Kielce / m. Kielce	121	D2+P3	102	Zwierciadło napięte	II			
606	Nalęczów - 2 m. Kielce / m. Kielce	121	P3	100	Zwierciadło napięte	II			
607	Nalęczów - 3 m. Kielce / m. Kielce	121	T1	29	Zwierciadło napięte	I			
608	Nalęczów - 4 m. Kielce / m. Kielce	121	T1+Q	0,9	Zwierciadło swobodne	III	Mn	Fe, pH	
2042	Bocheniec Małogoszcz / jędrzejowski	121	J3	23	Zwierciadło napięte	III	Ca		
2346	Ściegna Zagnańsk / kielecki	121	T1	10,8	Zwierciadło napięte	III	NO3		

VI.4. Stan wód powierzchniowych

W latach 2007-2008 monitoring jakości wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim prowadzony był, zgodnie z zatwierdzonym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wojewódzkim programem monitoringu środowiska na lata 2007-2009, odpowiednio w 31 i 34 punktach pomiarowo-kontrolnych. Punkty te zostały zlokalizowane również na rzekach płynących przez gminę Morawica, tj. Czarnej Nidzie, Bobrzy i Chodczy.

W roku 2007 oceny jakości wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim dokonano na podstawie nieobowiązującego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284), określającego 5 klas jakości wód.

Tabela 6. Jakość wód powierzchniowych gminy Morawica w latach 2004-2007

Lp	Rzeka	Nazwa punktu	Klasa jakości w roku			
			2004	2005	2006	2007
Zlewnia Nidy						
1.	Bobrza	Bugaj	III	III	III	-
		Dobromyśl	IV	IV	III	-
		Słowik	IV	III	III	-
		Radkowiec	V	V	V	V
2.	Chodcza	Zastawie	-	-	-	IV
3.	Czarna Nida	Napęków	III	III	III	-
		Daleszyce	IV	III	III	-
		Marzysz	-	-	-	IV
		Bieleckie Młyny	-	-	-	IV
		poniżej Morawicy	III	III	III	-
		Tokarnia	V	V	V	-

Pomiary jakości wód wykazały, iż monitorowane rzeki prowadziły wody niezadowolającej lub wręcz złej jakości.

W roku 2008 uległa zmianie podstawa klasyfikacji i oceny stanu wód. Obecnie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które zawiera sposób klasyfikacji i oceny oraz prezentacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Stan ekologiczny jednolitej części wód powierzchniowych określa się na podstawie wyników badań wskaźników jakości wód wchodzących w skład elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych, w punkcie pomiarowym zlokalizowanym na zamknięciu lub najbliższej zamknięcia JCWP, poprzez nadanie jej jednej z 5 klas jakości wód:

klasa I – oznacza bardzo dobry stan ekologiczny,

klasa II – oznacza dobry stan ekologiczny,

klasa III – oznacza umiarkowany stan ekologiczny,

klasa IV – oznacza słaby stan ekologiczny,

klasa V – oznacza zły stan ekologiczny.

Klasyfikacji stanu chemicznego dokonuje się na podstawie analizy wyników pomiarów substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczających z punktu pomiarowego danej JCWP.

Stan jednolitych części wód ocenia się porównując wyniki klasyfikacji stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego (określanego dla silnie zmienionych i sztucznych JCWP) z wynikami stanu chemicznego, a o ocenie ogólnej decyduje gorszy ze stanów.

Tabela 7. Klasyfikacja stanu JCWP gminy Morawica w 2008 r.

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Rzeka i punkt pomiarowy/km	Rodzaj monitoringu	Stan ekologiczny/ potencjał ekologiczny JCWP			Stan chemiczny JCWP		Stan wód w ppk	Stan wód w JCWP
				Klasa wsk.	Wskaźniki decydujące	Klasa stanu	dobry/poniżej	Wskaźniki decydujące		
ZIĘWNIA NIDY										
1	Bobrza od Ciemnicy do ujścia PLRW200082164899	Bobrza Radkowie km 4,5	MO		Zawiesina ogólna					
					Tlen rozpuszczony					
					BZT ₅					
					Azot amonowy					
					Azot Kjeldahla					
					Azot ogólny					
					Fosfor ogólny					
				bn	Makrobentos					
2	Chodcza PLRW20006216452	Chodcza Zastawie km 2,0	MO		Fosfor ogólny					
				bn	Makrobentos					
				III	Fitebentos	III			Z	Z
3	Czarna Nida od Morawki do ujścia PLRW20009216449	Czarna Nida Tokarnia km 5,8	MD MO		BZT ₅		Z	Benzo(g,h,i)perylene		
					Azot amonowy			Indeno(1,2,3cd)piren		
					Azot Kjeldahla					
					Fosfor ogólny					
				bn	Makrofity					
				bn	Makrobentos					
				III	Fitebentos	III			Z	Z

Na podstawie przeprowadzonych badań rzek Czarna Nida, Bobrza i Chodcza JCWP obejmujące obszar ww. rzek określono w 2008 r. w następujący sposób:

- potencjał ekologiczny – umiarkowany,
- stan chemiczny – poniżej dobrego,
- stan JCWP – zły.

Stwierdzono także podatność na eutrofizację czarnej Nidy, Bobrzy i Chodczy oraz przekroczenia rocznych stężeń azotu ogólnego i azotanów, zarówno w roku 2007, jak i 2008.

W 2010 r. WIOŚ także przeprowadził badanie jakości wód powierzchniowych na ww ciekach i w tych samych punktach. Stan jakości we wszystkich ciekach utrzymywał się na niskim poziomie:

- rzeka Bobrza:
  - elementy biologiczne – umiarkowany stan i potencjał ekologiczny (III klasa);
  - klasa elementów fizykochemicznych – poniżej stanu dobrego, szczególnie w zakresie BZT5 i substancji biogennych;
  - stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany (III klasa);
  - stan chemiczny – dobry;
  - ogólny stan wód w punkcie pomiarowym – zły;
- rzeka Chodcza:
  - elementy biologiczne – umiarkowany stan i potencjał ekologiczny (III klasa);
  - klasa elementów fizykochemicznych – poniżej stanu dobrego, szczególnie w zakresie substancji biogennych;
  - stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany (III klasa);
  - stan chemiczny – zły;
  - ogólny stan wód w punkcie pomiarowym – zły;
- rzeka Czarna Nida:
  - elementy biologiczne – słaby stan i potencjał ekologiczny (IV klasa);
  - klasa elementów fizykochemicznych – poniżej stanu dobrego, szczególnie w zakresie azotu amonowego, i azotu Kjeldahla;
  - stan/potencjał ekologiczny – słaby (IV klasa);
  - stan chemiczny – zły;
  - ogólny stan wód w punkcie pomiarowym – zły.

W 2011 r. badaniami objęto jedynie JCWP Czarna Nida od Morawki do ujścia PLRW2000921649. Badania wykazały

- klasa elementów biologicznych – słaby stan i potencjał ekologiczny (IV klasa);
- klasa elementów hydromorfologicznych – dobry (II klasa);
  - klasa elementów fizykochemicznych – dobry (II klasa);
  - stan/potencjał ekologiczny – słaby;
  - stan chemiczny – dobry;
  - ogólny stan wód w punkcie pomiarowym – zły.

VI.5. Stan klimatu akustycznego

Największy wpływ na klimat akustyczny w województwie świętokrzyskim wywiera, ze względu na powszechność jego występowania, hałas komunikacyjny, a dopiero w następnej kolejności hałas przemysłowy. Na terenie gminy Morawica w ostatnich latach nie były prowadzone pomiary hałasu.

Hałas komunikacyjny drogowy

Analiza dynamiki zmian liczby zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników na terenie województwa przeprowadzona przez WIOŚ w latach 2007-2008 wskazuje, iż największym zagrożeniem dla klimatu akustycznego gminy jest hałas drogowy. Do źródeł ponadnormatywnego hałasu zaliczone zostały, przechodzące przez gminę, droga krajowa nr 73 Kielce – Tarnów oraz drogi wojewódzkie nr 763 Morawica – Małogoszcz i nr 766 Morawica – Węchadłów. Dodatkową uciążliwością jest rozciągnięcie się godzin szczytu komunikacyjnego do godzin późnowieczornych, a nawet do pory ciszy nocnej włącznie. Największe obciążenie hałasem komunikacyjnym występuje w Morawicy, Brzezinach oraz Bilczy.

Hałas komunikacyjny kolejowy

Przez teren gminy przechodzą dwie linie kolejowe: 08 relacji Warszawa – Kraków oraz 73 relacji Kielce – Busko. Linia 08 zlokalizowana jest wzdłuż zachodniej granicy gminy, na terenach praktycznie niezamieszkałych. W związku z tym, jest ona w niewielkim stopniu uciążliwa dla mieszkańców gminy (pomimo, że jest to jedna z najbardziej obciążonych linii). Linia 73 przebiega przez środkową część gminy z północy na południe, przez tereny zabudowane, tj. Brzeziny, Nidę, Dębską Wolę.

Hałas generowany przez ruch kolejowy może być uciążliwy dla mieszkańców terenów odległych nawet o 1 km od linii kolejowej. Można przyjąć, iż największa uciążliwość akustyczna występuje w odległości ok. 300 m od linii kolejowej. Zagrożenie hałasem można w pewien sposób ograniczyć poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenu wzdłuż magistrali kolejowej, w głównej mierze odbywa się to poprzez tworzenie nasypów ziemnych i zalesień. Hałas kolejowy jest znacznie mniej uciążliwy niż hałas drogowy.

Hałas komunikacyjny lotniczy

Na terenie gminy, przy granicy z Chmielnikiem, planowane jest uruchomienie lotniska pasażerskiego. Realizacja tego przedsięwzięcia może w znaczny sposób pogorszyć jakość klimatu akustycznego mieszkańcom sąsiednich miejscowości. Nie będzie to hałas emitowany stale – będzie pojawiał się w związku ze startami i lądowaniami statków powietrznych. Jego uciążliwość będzie zależała od natężenia ruchu lotniczego. Docelowo planowana jest realizacja średnio 85 lotów w dzień i 10 lotów w nocy, co oznacza, że hałas ten będzie odczuwalny poza projektowaną granicą lotniska i w szczególności dotknie mieszkańców Obic.

Hałas przemysłowy

Do największych emitentów hałasu przemysłowego na terenie gminy zaliczyć należy kopalnie surowców mineralnych i przedsiębiorstwa wielobranżowe. Do kategorii emitentów hałasu przemysłowego zalicza się także instalacje, linie produkcyjne i wyposażenie zakładów rzemieślniczych i usługowych, np. wentylatory, klimatyzatory, itp. Jednakże ten rodzaj hałasu ma charakter ściśle lokalny i ogranicza się do małych obszarów. W związku z tym nie posiada znamion znacznego zagrożenia dla zdrowia i komfortu życia mieszkańców gminy.

Podsumowując, zagrożenie hałasem na terenie gminy nie jest duże i występuje lokalnie. Poważny problem stanowi jedynie omawiany wcześniej hałas generowany przez ruch kołowy.

VI.6. Stan sanitarny powietrza atmosferycznego

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. dokonuje się, w ramach państwowego monitoringu środowiska, obserwacji zmian i ocen jakości powietrza. Oceny dokonuje się dla kryterium ochrony zdrowia (w zakresie: benzenu, dwutlenku azotu,

dwutlenku siarki, ołowiu, pyłu zawieszony PM10, tlenku węgla, arsenu, kadmu, niklu, benzo(a)pirenu i ozonu) oraz pod kątem ochrony roślin (w zakresie: tlenków azotu, dwutlenku siarki i ozonu).

Na potrzeby monitoringu jakości powietrza gmina Morawica została włączona do strefy o nazwie „Powiat kielecki” kod PL.26.02.p.01. Poniższa tabela zawiera wykaz stanowisk pomiarowych monitoringu powietrza, z których wyniki wykorzystano w ocenach jakości powietrza w strefie „Powiat kielecki” za rok 2007 i 2008.

Tab. 8. Wyniki monitoringu powietrza strefy „Powiat kielecki” za rok 2007 i 2008.

Lokalizacja stacji pomiarowej Kod krajowy stacji	Kryterium oceny wyników	Jednostka prowadząca pomiary	Rodzaj pomiaru	Stanowiska uwzględnione w ocenie za 2007 rok	Stanowiska uwzględnione w ocenie za 2008 rok
STREFA POWIAT KIELECKI - KOD STREFY PL.26.02.p.01					
Chęciny , ul. Białego Zagłębia	Ochrona zdrowia	WIOŚ	ciągły	NO ₂ , SO ₂	NO ₂ , SO ₂
Nowiny , ul. Przemysłowa	Ochrona zdrowia	Cement. w Nowinach, ZPW „Trzuskawica”	ciągły	pył-PM10	-
Święty Krzyż , gm. Nowa Słupia	Ochrona roślin	UJK Kielce	ciągły	NO _x , SO ₂	NO _x , SO ₂ , O ₃

Wynikiem oceny jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- klasa A (D1) – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- klasa B – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasa C (D2) – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomy celów długoterminowych.

Tab. 9. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi

Strefa		Klasa ze względu na ochronę zdrowia ludzi, gdy określony jest											
		poziom dopuszczalny					poziom docelowy					cel długoterminowy	
nazwa strefy	kod strefy	C ₆ H ₆	NO ₂	SO ₂	Pb	Pył PM10	CO	As	BaP	Cd	Ni	O ₃	O ₃
miasto Kielce	PL.26.01.m.01	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	-	-
powiat kielecki	PL.26.02.p.01	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	-	-
woj. świętokrzyskie	PL.26.00.c.14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A	D2

Strefa „Powiat kielecki”, w obrębie której położona jest gmina Morawica, w klasyfikacji za rok 2007 i 2008 wg kryterium ochrony zdrowia ludzi uzyskała klasę A. Również według kryterium ochrony roślin zakwalifikowana została do klasy A. Podobne wyniki zostały uzyskane w trakcie pomiarów wykonanych w 2009. r.

Dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ustanowiono dwa rodzaje kryteriów: poziom docelowy wynoszący 120 µg/m³ i odnoszony do wartości maksymalnej średniej ośmiogodzinnej w dobie, który nie powinien być przekroczony w ponad 25 dobach w roku

kalendaryzowym, oraz poziom celu długoterminowego, który określa to samo stężenie ozonu, co poziom docelowy, jednak nie powinien być przekroczony w żadnej dobie w roku kalendarzowym.

Strefę „Powiat kielecki” oraz całe województwo świętokrzyskie pod względem dotrzymania poziomu docelowego ozonu zaliczono do klasy A, natomiast dla kryterium odniesienia do poziomu celu długoterminowego oceniono jako niespełniającą wymogu i nadano status klasy D2.

W 2011 r. został zmieniony podział na strefy województwa świętokrzyskiego. W Ocenie jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010 województwo podzielono na dwie strefy dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, O₃, pyłu zawieszonego PM₁₀, Pb, As, Cd, Ni i B(a)P w pyłe PM₁₀ oraz pyłu PM_{2,5}:

- miasto Kielce, która to strefa obejmuje teren miasta Kielce na prawach powiatu;
- strefa świętokrzyska, która obejmuje pozostałą część województwa świętokrzyskiego, m.in. powiat ziemski kielecki, gdzie znajduje się gmina Morawica.

Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk), są jak niżej:

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
			SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM _{2,5}	O ₃ *	O ₃ **
1	miasto Kielce	PL2601	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2
2	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	B	A	D2

*wg poziomu docelowego

** wg poziomu celu długoterminowego

Strefa świętokrzyska uzyskała klasę C z powodu przekroczeń ponad dopuszczalną częstość stężeń 24 godz. pyłu PM₁₀. Klasę C nadano jej również z powodu przekraczania poziomu dopuszczalnego i docelowego pyłu PM_{2,5}, a także przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Podobnie jak Kielce, ze względu na niedotrzymanie poziomu celu długoterminowego ozonu, strefa ta otrzymała klasę D2.

Dla strefy ze statusem klasy C, zgodnie z art. 91 ustawy - P.o.ś., należy podjąć działania w celu określenia obszarów przekroczeń danego zanieczyszczenia oraz opracować program ochrony powietrza dla przekraczanych zanieczyszczeń. Klasa D2 skutkuje natomiast, w myśl art. 91a Ustawy, podjęciem długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego. Zadania te spoczywają na marszałku województwa świętokrzyskiego.

Pozostałym strefom nadano status klasy A z uwagi na nieprzekraczanie (również ponad dozwoloną ilość) poziomu dopuszczalnego i docelowego dla każdej z ocenianych substancji.

Wyniki oceny rocznej za 2011 r. i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony roślin, strefę świętokrzyską pod względem dotrzymania wartości normatywnych dla NO_x i SO₂, zakwalifikowano do klasy A. Natomiast w przypadku ozonu, strefę świętokrzyską określono jako A z uwagi na dotrzymanie poziomu docelowego oraz D2, ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

W wyniku analizy nie wskazano terenu gminy i powiatu kieleckiego do opracowania programu ochrony powietrza przez marszałka województwa.

VI.7. Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza

Województwo świętokrzyskie zaliczane jest do czystych ekologicznie obszarów Polski, w szczególności część południowa. Wg „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego” województwo zajmuje 9 miejsce w kraju pod względem emisji pyłów i 8 miejsce pod względem emisji gazów. Największy udział w emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego ma branża energetyczna oraz cementowo-wapiennicza. Innymi branżami odpowiedzialnymi za wysoką emisję zanieczyszczeń, są: przemysł cementowo-wapienniczy i materiałów ogniotrwałych (ponad 24% emisji pyłów) oraz maszynowy i metalurgiczny. Największa koncentracja emisji zanieczyszczeń do powietrza, według danych GUS za okres 2009-2010, dotyczy powiatu staszowskiego, z którego łącznie pochodziło ponad 60% emisji dwutlenku siarki, około 60% tlenków azotu, ponad 50% dwutlenku węgla i ponad 20% pyłów. Do powiatów o znacznej emisji należy również powiat kielecki, któremu przypada około 50% emisji tlenku węgla, a także około 13% pyłów. Zbliżony udział w emisji pyłów ma miasto Kielce – ok.14%.

W regionie znajduje się kilkanaście punktowych źródeł zanieczyszczeń o szczególnie znaczącej emisji dla bilansu wojewódzkiego. Do największych zakładów, z których każdy emituje powyżej 500 ton pyłów i gazów (nie licząc CO₂) zaliczają się obiekty zlokalizowane w sąsiedztwie gminy Morawica, tj.: Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S. A. w Sitkówce-Nowinach, Lafarge Cement S.A. – Cementownia w Małogoszczy, Dyckerhoff Polska Sp. z o. o. (dawna Cementownia Nowiny) w Sitkówce-Nowinach, PGE Elektrociepłownia Kielce S.A. w Kielcach. Na terenie gminy Morawica nie ma zakładów przemysłowych figurujących na liście zakładów uciążliwych dla środowiska ze względu na emisję zanieczyszczeń do powietrza.

Głównym źródłem zanieczyszczeń są procesy spalania węgla, który nadal jest podstawowym paliwem w sektorze energetycznym, komunalnym i mieszkaniowym. Znaczny wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają przestarzałe kotłownie lokalne (indywidualne) opalane węglem kamiennym niskiej jakości, o dużej zawartości siarki, pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza są: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla i pył. Wielkość emisji pochodząca z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową (ściśle związek z sezonem grzewczym). W lokalnych kotłowniach spala się także różne materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn. Proces spalania jest tu niezupełny, gdyż zachodzi w niedostatecznie wysokich temperaturach.

Drugim istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest ruch drogowy. W wyniku spalania paliw w pojazdach samochodowych do atmosfery przedostają się znaczne ilości zanieczyszczeń gazowych, m.in.: tlenki azotu, tlenki węgla, dwutlenek węgla, węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. Zjawisko to jest szczególnie intensywne przy drogach o największym natężeniu ruchu, czyli drodze krajowej 73 oraz drogach wojewódzkich 766 i 763.

Do lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza należy zaliczyć kopalnie kruszyw i skał wapiennych. Eksploatacja złóż, w szczególności piasku, a także roboty strzałowe powodują zapylenie terenów położonych w sąsiedztwie kopalni.

VI.8. Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie. Pochodzi od źródeł naturalnych, a także sztucznych. Do najpowszechniejszych sztucznych źródeł promieniowania elektromagnetycznego zaliczamy m.in.: radiowe i telewizyjne anteny nadawcze, linie i stacje elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii komórkowej, radary, a także medyczne urządzenia diagnostyczne, telefony komórkowe czy kuchenki mikrofalowe.

Podstawowe regulacje prawne dotyczące ochrony przed polami elektromagnetycznymi zawiera ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). Ustawa ta definiuje pola elektromagnetyczne jako pola elektryczne i magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, a ochrona przed nimi polega na utrzymaniu poziomów tych pól poniżej wartości dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszanie poziomów co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 Nr 192 poz. 1883) określa dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludności. Ponad to podaje zakresy częstotliwości promieniowania, dla których określa się parametry fizyczne, charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko.

Do istotnych sztucznych źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Morawica należy zaliczyć:

- linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV i 220 kV;
- bazowe stacje telefonii komórkowej,
- cywilne stacje radiowe CB o mocy do 10 W,
- radiostacje amatorskie kat. 1 i 2, o mocach od 15 - 750 W,
- szereg urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne, pracujących w przemyśle, ośrodkach medycznych, policji, straży pożarnej.

Badania monitoringowe natężenia PEM (stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne) na terenie woj. świętokrzyskiego prowadzone przez WIOŚ w latach 2006, 2007, 2008 i 2010 nie wykazały terenów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku. Punkty pomiarowe były zlokalizowane poza gminą Morawica.

VII. Zasoby kulturowe gminy

VII.1. Charakterystyka zabytków nieruchomych

Obiekty sakralne

Najcenniejsze zabytki architektury na terenie gminy Morawica to budowle sakralne. W obszarze objętym projektem zmiany nr 3 miejscowego planu należą do nich kościoły w Brzezinach i Dębskiej Woli, kaplice w Brudzowie, Morawicy, Nidzie, kapliczka w Chmielowicach oraz cmentarz wraz z ogrodzeniem w Brzezinach. Zaliczyć tu także można starą plebanię w Brzezinach. Są to obiekty reprezentatywne dla historii sztuki w Polsce.

Kościół w Brzezinach to przykład sztuki barokowej. Kaplica na wzgórzu w Morawicy, obecnie utrzymywana w formie „trwałej ruiny” stanowi przykład architektury neogotyckiej XIX wieku z wpływami angielskimi. Źródła dziewiętnastowieczne wymieniają ją jako wyjątkowo ładną.

Obiekty sakralne w większości są w stanie dobrym.

Ochroną i opieką winny być też objęte krzyże przydrożne i kapliczki słupowe, tak znajdujące się pośród pól, jak i przy drogach.

Zespoły dworsko-parkowe

Zespoły dworsko-parkowe świadczą o tradycji rozwoju osadnictwa na terenach gminy Morawica. Kondycja ich zachowania jest w większości zła. Dobrze zachowany jest jedynie dwór w Chmielowicach. Stan zachowania szczytkowej ruiny występuje w Drochowiu Dolnym. Teren po dworze i parku w Nidzie wymaga badań archeologicznych.

Obiekty dworskie w gminie Morawica reprezentują architekturę XIX i początków XX wieku.

Duże znaczenie dla krajobrazu kulturowego mają zanikające już założenia parkowe. Parki winny mieć opracowane szczegółowe projekty rewaloryzacji zieleni. Park w Morawicy, jako najlepiej zachowany, otaczający szpital, winien posiadać projekt uwzględniający połączenie zachowanej części krajobrazowej z terenami nowego szpitala. Park ten był wymieniany w XIX wieku jako wyjątkowo piękny. Parki zachowały się w formie szczytkowej we wszystkich miejscowościach, jednakże w wielu przypadkach ich układy kompozycyjne są nieczytelne.

Budownictwo ludowe

Istotne dla dokumentacji dziejów rozwoju form budownictwa ludowego na terenie gminy Morawica są przykłady domów w Brzezinach, Podwołu, Dębskiej Woli, Brudzowie i Radomicach. Budynki te są reprezentatywne dla rozwoju architektury drewnianej powstającej w czasie od XIX wieku do pierwszej połowy XX wieku. Obiekty te są obecnie utrzymywane w stanie technicznym dostatecznym.

Zabytki techniki

Do zabytków techniki o dużym znaczeniu dla tradycji przemysłu gminy należą zrujnowane piece wapiennicze w Chałupkach. Świadczą one o historycznej eksploatacji kopalni naturalnych i rozwoju metod produkcji wapna. Obiekty te winny być pozostawione w formie trwałej ruiny jako świadectwo dziedzictwa przemysłowego tak gminy jak i kraju.

Fot. 11. Młyn w Morawicy.

Ważnymi obiektami, zarówno ze względu na dzieje techniki, jak i formy architektoniczno-budowlane są młyny wodne. Układy wodne stanowią o wartościach krajobrazowych i o dziejach techniki. Najlepiej utrzymany i czynny młyn wodny w Bieleckich Młynach winien być zachowany jako przykład kompletnego założenia. Budynek młyna w Morawicy jest obiektem o znaczeniu dla przestrzeni kulturowo-architektonicznej miejscowości. Jest też przykładem stosowania stylistyki neogotyckiej w budownictwie przemysłowym.

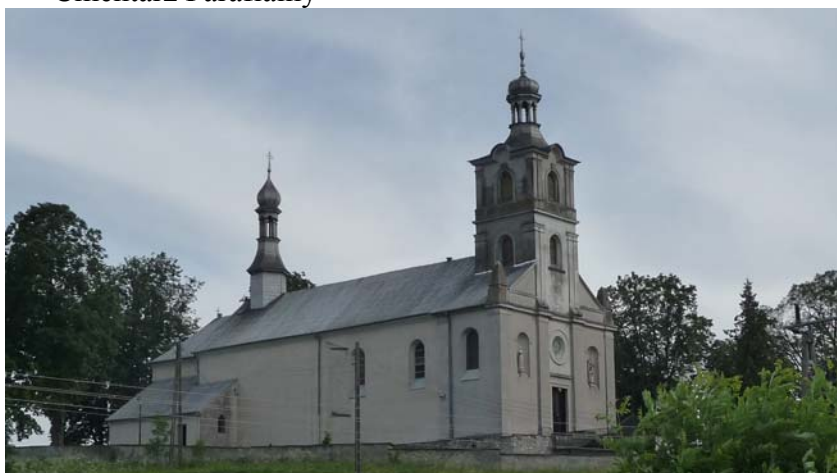
VII.2. Ochrona zabytków

VII.2.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Morawica w granicach objętych zmianą nr 3 miejscowego planu znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Brzeziny

- Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem Wszystkich Świętych –w skład zespołu wchodzi:
  - kościół, murowany 1646, dobud. kruchty i zakrystii południowej 1 ćw. XIX w., rozbudowany (przedłużenie nawy i budowa wieży) ok. 1870, restaurowany;
  - plebania, murowana 1 poł. XIX w.;
  - cmentarz przykościelny;
- Cmentarz Parafialny „Stary”
- Cmentarz Parafialny

Fot. 12. Kościół w Brzezinach.

Drochów Dolny

- Zespół dworski, w skład zespołu wchodzi:
  - dwór, murowany, 2 poł. XIX w. rozbudowany 1911, (obecnie w ruinie);
  - pozostałości parku, k. XIX w.;
  - staw w parku.

Morawica

- Zespół dworski, którego pozostałość stanowią:
  - park dworski krajobrazowy, 1 poł. XIX w., przekomponowany k. XIX w.;

- kaplica w trwałej ruinie murowana ok. 1840 r.;

Poza obiektami sakralnymi, wpisane do rejestru zabytków budynki znajdują się w złym stanie technicznym lub wręcz w ruinie, a ogrody są zdewastowane o nieczytelnej kompozycji.

VII.2.2. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Według informacji z Urzędu Gminy Morawica, w gminnej ewidencji zabytków figurują:

Bieleckie Młyny

1. Młyn wodny - wraz z układem wodnym i upustem; XIX/XX w.

Brudzów

2. Kapliczka Św. Jana Nepomucena - murowana; XIX w.
3. Układ wodny ze stawem i upustem.

Brzeziny

4. Ogrodzenie, murowane XIX w. wokół Kościoła parafialnego wpisanego do rejestru zabytków;
5. Pozostałości ogrodu plebańskiego z XIX/ 1 ćw. XX w., przy plebani wpisanej do rejestru zabytków;
6. Dom drewniany z 1881 r., ul. Chęcińska 270.

Chałupki

7. Piec Wapienniczy, nie użytkowany, murowany, l. 20 XX w.

Chmielowice

8. Kapliczka Św. Rocha - murowana XVIII/XIX, remontowana (rzeźby XVIII w.)
9. Zespół Dworski:
  - a) dwór - murowany, poł. XIX w.
  - b) pozostałości parku dworskiego - XIX w.

Dębska Wola

10. Pozostałości Zespołu Dworskiego, ob. szkoła podstawowa:
  - a) willa (na miejscu dworu), murowana, 1923 i po 1937,
  - b) park dworski, krajobrazowy, 2 poł. XIX w., częściowo przekształcony XX w.
  - c) obora, murowana z XIX w.
11. Dom drewniany z częścią gospodarczą, nr 124;

Drochów Dolny

12. Ogrodzenie, murowany fragment z XIX w. wokół dworu wpisanego do rejestru zabytków;

Morawica

13. Zespół Młyna Wodnego:
  - a) budynek młyna, ob. cz. magazyn, murowany 1905 r.
  - b) układ wodny z jazem, upustami i kanałem roboczym.
14. Cmentarz parafialny

Nida

15. Kaplica P.W. Nawiedzenia NMP, drewniano-murowana, 1 poł. XIX w.

Obice

16. Zespół Dworski:
  - a) stajnia, w ruinie, murowana, k. XIX w.,
  - b) piwnica, w ruinie, murowana, k. XIX w., wł. Fryderyk Kosiński.
  - c) pozostałości ogrodzenia kamiennego dworu i folwarku, murowane, k. XIX w.

Radomice

17. Dom Drewniany, nr 3, 1 poł. XX w.

Fot. 13. Kaplica w Nidzie

VII.3. Zasoby archeologiczne

Epoka kamienia (paleolit, mezolit i neolit)

Pierwsze ślady pobytu człowieka na terenie gminy Morawica są stosunkowo liczne, bo odnotowano dotąd ponad 20 stanowisk archeologicznych datowanych na epokę kamienia *sensu lato*. Część z nich została odkryta jeszcze pod koniec XIX wieku. Ujawnienie tych przejawów najstarszego osadnictwa wiąże się z penetracjami dokonywanymi przez ks. Władysława Siarkowskiego, proboszcza Gnojna, który był odkrywcą stanowisk w rejonie **Bieleckich Młynów, Bilczy** czy **Orlej Góry** w **Morawicy**. Stanowiska te w większości zlokalizowane były na piaszczystych wydmach. Obecnie istniejąca zabudowa, degradacja wspomnianych wydm na skutek działalności rolnej i procesów erozyjnych oraz niedokładne informacje o położeniu stanowisk nie pozwalają na dokładne określenie lokalizacji części z nich. Na początku XX w. (przed rokiem 1909) owe najstarsze ślady osadnictwa zostały zweryfikowane przez J.Czarnockiego i J.Samsonowicza. Materiały zabytkowe przez nich pozyskane znajdują się obecnie Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie. Zabytki krzemienne z **Bilczy** i **Morawicy** dostarczają nam informacji, że prawdopodobnie rejon tych miejscowości najwcześniej został zasiedlony z końcem ostatniego zlodowacenia (paleolit schyłkowy) przez łowców eksploatujących środowisko tundrowe, których kulturę materialną określa się mianem świderskiej. Wśród zabytków z **Morawicy** zasługuje na uwagę tzw. liściak (nr inw. PMA I/3515 k.n.1), wykonany z krzemienia świeciechowskiego i pełniący funkcję grotu oszczepu lub strzały.

Początek holocenu nie wprowadza znaczących zmian w sposobie gospodarowania grup ludzkich również obecnych na terenie gminy Morawica. Nadal mamy tu do czynienia z gospodarką przyswajalną tj. łowiectwem i zbieractwem. Zmieniają się jednak warunki środowiskowe, ponieważ na większość terenów Nizy Środkowoeuropejskiego wkraczają puszcze rozwijające się w związku ze znaczącym ociepleniem klimatu. W pozostałościach działalności człowieka z tego okresu (mezolit) odkrywamy wysoką specjalizację i przystosowanie do warunków leśnych. Nazwani przez S.K.Kozłowskiego „ostatnimi Indianami Europy” łowcy i zbieracze wykonywali precyzyjne i odznaczające się b. małymi rozmiarami narzędzia krzemienne, które odnajdujemy również na gruntach kilku miejscowości z terenu gminy Morawica.

Wynalezienie nowych metod zdobywania żywności poprzez uprawy rolne i hodowlę zwierząt jest jednym z najbardziej doniosłych procesów w dziejach ludzkości, którego początki możemy obserwować na przykładzie kultur anatolijskich i bałkańskich już VIII tysiącleciu p.n.e. Pierwsze grupy rolników pojawiły się na terenie ziem polskich jako element obcy kulturowo.

W V tysiącleciu B.C. miało miejsce pojawienie się przedstawicieli kultur wstęgowych, a później nadcisańskich w rejonie przejścia obszarów górzystych w lessową Wyżynę Sandomierską. Dużą rolę w rekonstrukcji międzygrupowych, a nawet interregionalnych kontaktów spełniają znaleziska świadczące o wymianie pewnych „nowinek” technicznych, a nawet surowcowych, np. handel obsydianem z Gór Bukowych i krzemieniem czekoladowym – świętokrzyskim oraz pojawienie się miedzi³. Kontakty te zadzierzgnięte już na wczesnym etapie neolityzacji były utrzymywane również po powstaniu rodzimych kultur o gospodarce produkcyjnej. W wyniku wielowiekowego oddziaływania młodszych kultur pochodzenia

---

³ J.Lejawa, Stan badań archeologicznych na terenie województwa kieleckiego. Epoka kamienia., Kielce 1996, s. 16

naddunajskiego (zwłaszcza lendzielskiej) ok. połowy IV tysiąclecia p.n.e. wytworzyła się na Niżu Środkowoeuropejskim kultura pucharów lejkowatych⁴.

Z osadami tej ostatniej kultury mamy do czynienia w miejscowościach: **Brzeziny, Nida (Nida - Łazisko) i Zaborze**. W miejscowości **Wola Morawicka (Mlynek)** dokonano w 1995 roku znaleziska fragmentu granitowego topora. Prawdopodobnie można je wiązać z kulturą pucharów lejkowatych lub kulturą ceramiki sznurowej. Czytelne archeologicznie ślady pozostawiła również w **Nidzie i Brzezinach** eneolityczna kultura ceramiki sznurowej. Tak więc należy zauważyć, że ok. siedmiu punktów osadniczych odnotowanych na terenie gminy posiada związek z najstarszymi rolnikami i pasterzami.

Epoka brązu i wczesna epoka żelaza

Epoka brązu niesie ze sobą znajomość i upowszechnienie nowego metalu oraz zmiany o charakterze interregionalnym, takie jak powstanie kompleksu kultur pól popielnicowych (środkowy odcinek epoki brązu), w których obrębie rozpowszechnił się zwyczaj palenia zmarłych na stosie i pochówki w specjalnie na potrzeby obrządku wykonanych urnach. Notujemy dalszy rozwój techniki agrarnej i rozprzestrzenianie się osadnictwa na obszar wysoczyzn⁵. Charakter gospodarki kultur omawianego okresu jest zdecydowanie rolniczy, o zaawansowanych sposobach produkcji żywności. Ze środkowym odcinkiem epoki brązu można pewnie wiązać osadę kultury trzcinieckiej w Nidzie. Pozostałości działalności grup ludzkich związanych z tzw. kręgiem łużycko-pomorsko-podkloszowym występują natomiast w pewnym rozproszeniu po terytorium gminy. Osady, cmentarzyska i ślady osadnictwa kultury łużyckiej, związanej z późną fazą epoki brązu i wczesną epoką żelaza, notujemy w **Bieleckich Młynach, Bilczy, Brudzowie, Brzezinach, Łabędziowie, Nidzie i Podwołu**. W trakcie badań Z.Lenartowicza i Z.Szmita we wrześniu 1927 wyeksplorowano 277 grobów ciałopalnych popielnicowych na cmentarzysku kultury łużyckiej w **Nidzie**. W wyposażeniu tych obiektów znaleziono 59 ozdób brązowych i 508 naczyń glinianych. Pomimo znacznego zakresu prac wykopaliskowych na przedmiotowym cmentarzysku nadal znajdują się obiekty archeologiczne. Nekropola ta była użytkowana przez ludność omawianego ugrupowania kulturowego na przełomie epoki brązu i wczesnej epoki żelaza (ok. 900-700 p.n.e.). Z materiałów pozostałych po badaniach J.Czarnockiego i J.Samsonowicza w PMA w Warszawie (nr inw. PMA III/4406) można wywnioskować, iż właśnie ludność kultury łużyckiej użytkowała jedno z cmentarzysk prehistorycznych penetrowanych przez ww. badaczy w **Morawicy**, na początku wieku. Cmentarzysko to było publikowane wcześniej przez ks. Siarkowskiego jako „Wiadomości o zabytkach przedhistorycznych na Turku (pod Leszczynami), w Morawicy i w Trzcionej (pod Zagrodami) w Kieleckiem”⁶. W **Nidzie** znane są dwa cmentarzyska kultury pomorskiej i grobów podkloszowych występującej na tym terenie w okresie lateńskim (późna faza wczesnej epoki żelaza VI-III w. p.n.e.). W trakcie wspomnianych wyżej badań z 1928 r. zostały odkryte trzy groby skrzynkowe i podkloszowe ww. kultur. Z terenu sąsiadującego z cmentarzyskami kultury łużyckiej i pomorskiej w **Nidzie** znane jest również znalezisko kamienia żarnowego. Został on odnaleziony na polu pana Frankowicza.

---

⁴ J.Gurba, Neolit..Kultura pucharów lejkowatych. (w:) Pradzieje ziem polskich, Tom I. Od paleolitu do środkowego okresu lateńskiego. Część 1. Epoka kamienia, praca zbiorowa pod red. J.Kmiecińskiego, Warszawa-Lódź 1989, s.217

⁵ J.K.Kozłowski, K.Godłowski, Historia starożytna ziem polskich, Warszawa 1976, s.55-84

⁶ Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej, t.11:1887, s.1,6-9, 12, 20

Młodszy okres przedrzymski i okres wpływów rzymskich

W III w. p.n.e. oddziaływania z kręgu kultury celtyckiej doprowadziły do pewnego ujednoczenia prądów kulturowych w związku z procesem nazwanym latenizacją⁷. Napływające nowe fale ludności, z którymi mieliśmy do czynienia przez dotychczas omawiane okresy prahistorii przestały być bezimienne. Dla omawianego okresu znamy szereg wydarzeń historycznych, które archeologia próbuje powiązać z czytelnymi w obrębie świadectw materialnych przemianami. Historycy rzymscy po raz pierwszy przekazują nam informacje o ludach, które zamieszkiwały tereny ziem polskich. Pierwszymi przybyszami na obszarze obecnej Polski, którzy rozpoczynają okres przemian kulturowych młodszego odcinka epoki żelaza byli Celtowie, z których osadnictwem mamy do czynienia na Dolnym i Środkowym Śląsku, już poczynając od V w. p.n.e. Najistotniejszym czynnikiem zmieniającym dotychczasowe stosunki ludnościowe było napłynięcie ok. poł. III w. p.n.e. fali plemion germańskich, które wraz z dotychczasowymi mieszkańcami terenu ziem polskich wytworzyły kulturę przeworską. Prawdopodobnie plemiona te można dość pewnie identyfikować z wymienianymi przez Publiusza Korneliusza Tacyta i Gajusza Klaudiusza Ptolemeusza Lugiami⁸. Związek plemienny Lugiów przetrwał, aż do wojen markomańskich, czyli do drugiej połowy II w. n.e. Drugą znaczącą dla krajobrazu kulturowego falą ludności było napłynięcie od Pomorza Gdańskiego plemion Gotów i Gepidów, których utożsamiamy z kulturą wielbarską. Ok. połowy II w. n.e. w wyniku ekspansji Gotów w kierunku Morza Czarnego ukonstytuowała się granica pomiędzy oboma ugrupowaniami kulturowymi na linii Wisły.

Charakteryzując przemiany ludnościowe i kulturowe, które miały miejsce w omawianym okresie nie należy pomijać rozwoju gospodarczego. Niewątpliwie cywilizacja celtycka wywarła znamienne wpływy na kształtowanie się gospodarki kultury przeworskiej. Jednakowoż plemiona germańskie nie przejęły od Celtów takich umiejętności jak wyrób ceramiki tocznej na kole lub produkcja szkła. Koło garncarskie pojawia się ponownie dopiero w młodszym i późnym okresie rzymskim (II/III-IV w. n.e.) prawdopodobnie zapożyczone od kultur kręgu dackiego. Również dopiero na ten okres datowany jest znaczny rozwój technik agrarnych, które w kulturze celtyckiej osiągnęły bardzo wysoki poziom już w I w. p.n.e. Zasadnicze impulsy, które spowodowały rozwój gospodarki kultury przeworskiej należy chyba wiązać z terenami prowincji rzymskich, których granice w II w. n.e. zdecydowanie zbliżyły się do obszaru ziem polskich⁹. O kontaktach (m.in. handlowych) z Imperium Rzymskim świadczą importy znajdowane na terenie ziem polskich.

Stanowiska kultury przeworskiej są znane z szeregu miejscowości na terenie gminy **Morawica**. Są to, zarówno ślady osadnictwa, jak i cmentarzyska oraz osady. Występują w **Nidzie - Borki, Woli Morawickiej, Dyminach i Łabędziowie**. Trzy stanowiska kultury przeworskiej są datowane jeszcze na tzw. młodszy okres przedrzymski (połowa III w. p.n.e. - przełom er). Prawdopodobnie z kulturą tą należy również wiązać cmentarzysko znane z badań archiwalnych z terenu samej **Morawicy**, gdzie znajdowano fragmenty naczyń, „klamerki żelazne” i „stopione bryłki brązu”¹⁰. Na szczególną uwagę zasługuje zarejestrowane w trakcie badań AZP na obszarze 88-63 w 1996 roku cmentarzysko położone na piaszczystej wydmie, przy ujściu Morawki do Nidy. Obiekt ten jest silnie niszczony w części uprawianej, na skutek głębokiej, mechanicznej orki. Uwzględniając zły stan

⁷ J.K.Kozłowski, K.Godłowski, Historia starożytna ziem polskich, Warszawa 1976, s.89-91, 97-104

⁸ J.K.Kozłowski, K.Godłowski, Historia starożytna ziem polskich, Warszawa 1976, s.159-160

⁹ J.K.Kozłowski, K.Godłowski, Historia starożytna ziem polskich, Warszawa 1976, s.143

¹⁰ W.Siarkowski, Cmentarzysko przedhistoryczne między wsiami Cedzyną, Leszczynami i Radlinem, cmentarzysko we wsi Morawicy, nad rzeką Czarną Nidą, "Przegląd bibliograficzno-archeologiczny", T.1, nr 5, Warszawa 1881, s. 254.

zachowania stanowisk wydmowych, a nawet prawdopodobieństwo ich częściowego zniszczenia przez działalność budowlaną i rolniczą, można postulować o ratownicze badania archeologiczne na terenie wspomnianego stanowiska w **Łabędzowie**, gdzie również odkryto świadectwa osadnictwa kultury łużyckiej.

„Starożytne żuźle”

W pewnym sensie odrębną kategorią archeologicznych źródeł związanych z kulturą przeworską są stanowiska produkcyjne. Są one związane ze specyficzną sferą działalności grup ludzkich zamieszkujących nasz region w okresie rzymskim, a mianowicie produkcją żelaza. Z powszechnie znanym, funkcjonującym również w tym czasie wielkim okręgiem metalurgicznym mamy do czynienia na terenie Gór Świętokrzyskich.

„Otóż na wielkich przestrzeniach zbrocza północnego Łysogór, szczególnie zaś na ziemiach pokrytych urodzajnym lessem i od kilku stuleci znajdujących się pod rolą, a więc w okolicach Bodzentyna, Chybic, Pawłowa, Boleszyna, Waśniowa, Biskupic, Niemiecic, Chocimowa itd. spotkać można przy orce tkwiące w ziemi bryły starych żuźli, których wielkość, kształt i miejsce występowania są wielce charakterystyczne. Mają one kształt walca, niekiedy z lekka zdeformowanego, o średnicy 30-40 cm i wysokości 14-30 cm, zależnie od średnicy i stanu zachowania. Żużel ma barwę ciemną, połysk metaliczny, jest ciężki, zawiera liczne próżnie z odciskami węgla drzewnego.”¹¹

Odkrycie w Górach Świętokrzyskich jednego z najbardziej interesujących centrów hutniczych Europy „barbarzyńskiej” stało się jedną z przyczyn ciągłego zainteresowania archeologów właśnie tą częścią Małopolski. Rozwijający się w okresie wpływów rzymskich ośrodek metalurgiczny jest interesujący, tak ze względu na skalę zjawiska, jak i na zupełnie nietypowy charakter produkcji. Ślady starożytnych warsztatów dymarskich koncentrują się głównie w północno-wschodniej części Gór Świętokrzyskich, na przedpolu Łysogór. Żużel, który stanowi podstawowe źródło badań nad starożytnym hutnictwem żelaza jest pozostałością procesu redukcji bezpośredniej, która odbywała się w piecach typu kotlinkowego. Proces redukcji odbywający się w starożytnych dymarkach różni się od współczesnych technik hutniczych, których produktem jest surówka i szlaka wielkopiecowa. Łupka żelazna, uzyskiwana w piecu kotlinkowym, powstawała w zdecydowanie niższej temperaturze. Stąd żuźle żelazne pozostawiane przez starożytnych hutników na piecowiskach (żużel spływał do kotlinek, tworząc walcowate kłocę, poniżej poziomu wytwarzania się łupki) stanowią istotne źródło archeologiczne. Żużel starożytny posiada bardzo charakterystyczne cechy fizykochemiczne, które pozwoliły na jego idealne zachowanie do czasów nam współczesnych. Wysoka zawartość żelaza spowodowała powstanie w okresie międzywojennym (1926-33) swoistego „przemysłu” związanego ze skupowaniem przez huty dużych ilości kłoców dymarkowych od mieszkańców przedpola Łysogór.

Dzięki systematycznym pracom inwentaryzacyjnym prowadzonym od blisko 40-u lat przez prof. K.Bielenina, a później weryfikowanym przez badania powierzchniowe w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski można obecnie dość precyzyjnie określić zasięg i rozmieszczenie stanowisk żużla, które są pozostałością niezależnych warsztatów produkcyjnych, zwanych w literaturze przedmiotu piecowiskami.

Występowanie na terenie Gór Świętokrzyskich dwu niezależnych nurtów produkcyjnych znajduje odzwierciedlenie w odsłanianych w trakcie badań typach piecowisk. Piecowiska tzw. nieuporządkowane grupujące od kilku do kilkunastu kotlinek występują z reguły na osadach.

---

¹¹ J.Samsonowicz, Historia górnictwa żelaznego na zboczu Gór świętokrzyskich, Pamiętnik Kielczan 1929, s.99.

Najbardziej spektakularny charakter posiadają obiekty o uporządkowanym geometrycznie układzie kotlinek piecowych. Najczęściej są to dwa ciągi pieców rozdzielone wąską „ścieżką”, złożone z kilkunastu szeregów liczących od dwóch do pięciu pieców w każdym szeregu. Piecowiska typu uporządkowanego grupowały średnio ok. 70-100 pieców. W przypadku największego z nich – odkrytego w Świętomarzy, zarejestrowano 231 wytopów. Średniej wielkości piecowisko produkowało ok. 2 ton żelaza. Zdolność produkcyjną obecnie zewidencjonowanych piecowisk szacuje się na 8000 ton żelaza. Na pewno powstanie przedsięwzięcia o takiej skali wymagało odpowiedniej organizacji społecznej i musiało znajdować odbicie w trudnej do współczesnej oceny sferze wierzeń i obyczajów. Prawdopodobnie nieuporządkowane piecowiska, związane z osadami, zapewniały bieżące potrzeby ludności, natomiast warsztaty uporządkowane były ukierunkowane na produkcję masową. Obecnie trwają prace nad dokładnym określeniem chronologii omawianego zjawiska, które datować można od początku po koniec okresu rzymskiego. Notowane słabe zasiedlenie terenów bezpośrednio związanych z produkcją wprowadza nowe pytania dotyczące lokalizacji faktycznego zaplecza osadniczego dla starożytnego hutnictwa świętokrzyskiego¹².

Jaki może być związek pomiędzy świętokrzyskim okręgiem metalurgicznym a terenem gminy Morawica? Przecież zachodni kraniec dość szeroko omawianego powyżej zjawiska (rejon Psar i Bodzentyna) znajduje się ponad 50 km na północny - wschód od interesującego nas obszaru. Badania powierzchniowe przeprowadzone w roku 1998 (M.Nowak, A.Przychodni) i wykopaliskowe (S.Orzechowski, A.Przychodni), które miały miejsce w roku bieżącym odsłoniły przed nami źródła poświadczające przenikanie pewnych idei nawet z dość odległych terenów i wytyczyły nowy kierunek dociekań związanych właśnie z antyczną metalurgią i szerokim zapleczem osadniczym dla starożytnego hutnictwa świętokrzyskiego.

W **Bilczy - Zastawiu** zostało odkryte stanowisko produkcyjne, które ze względu na układ odsłoniętych w trakcie badań pieców dymarskich, można uznać za korespondujące z charakterem piecowisk znanych z terenu Gór Świętokrzyskich. 54 kotlinki piecowe były „ustawione” w dwu ciągach produkcyjnych, w układzie tzw. „dwójkowym”. Pracowały one zapewne w oparciu o rudy darniowe pozyskiwane z doliny cieką wodnego (dopływ Chodczy), gdzie zlokalizowane jest stanowisko. Nawiązanie do sposobu organizacji pracy znanego z rejonów Mirca nad Kamienną, gdzie analogiczne „dwójkowe” piecowiska były badane przez K.Bielenina oraz brak zabytków ceramicznych z terenu stanowiska (zjawisko b. częste na piecowiskach w Górach Świętokrzyskich) daje podstawy do stwierdzenia, iż mamy do czynienia kolejnym ośrodkiem metalurgicznym, który niewątpliwie posiada związek z hutnictwem świętokrzyskim, chociaż ze względu na wycinkowy wymiar dotychczasowych badań, charakter owych analogii pozostaje nie do końca jasny. Na terenie przedmiotowego stanowiska w **Bilczy** znajduje się obok rozkopywanego w br. kilka innych "gniazd żuźła". Z podobnymi do bilczańskiego obiektami mamy do czynienia w **Chalupkach Zbrzańskich** i w **Zbrzy** nad Nidą. Kolejnym, związanym z terenem Ponidzia stanowiskiem produkcyjnym jest piecowisko w Mostach, gm. Chęciny, gdzie badania sondażowe prowadzone były w latach 70-tych przez ekipę PP PKZ z Łodzi.

Tak więc w północnej części Ponidzia stwierdzamy obecność ośrodka hutnictwa starożytnego, prawdopodobnie zaspokajającego część miejscowego zapotrzebowania na żelazo.

Organizacja pracy na stanowiskach produkcyjnych nawiązuje do świętokrzyskiego okręgu

---

¹² Na podstawie Sz.Orzechowski, Świętokrzyskie żuźle (w:) Przewodnik turystyczny po gminie Nowa Słupia, Kielce 1995, s.64-81

metalurgicznego, co jest zjawiskiem dotąd nienotowanym na terenie ziem polskich poza wspomnianym okręgiem. Większość zinwentaryzowanych stanowisk produkcyjnych, związanych z tym ośrodkiem występuje na terenie gminy Morawica, co jest istotnym uwarunkowaniem dla zagospodarowania przestrzennego i polityki gminy w zakresie ochrony dóbr kultury.

Średniowiecze i nowożytność

Po okresie wędrówek ludów (375 r. - V w. n.e.) następuje około stuletnia przerwa w osadnictwie na terenie południowej części ziem polskich. Potwierdzeniem wyludnienia tego obszaru są wczesnośredniowieczne źródła pisane¹³. Kolejny rozdział dokumentuje budowa centrum kultowego na Łyścu (IX w.) i funkcjonowanie osad obronnych, związanych z okresem plemiennym (np. Wiślica, Stradów, gm. Czarnocin). Wiek XI i XII to okres stabilizacji chrześcijaństwa w Polsce, który jest bardzo dobitnie widoczny również na terenie Kielecczyny, gdzie powstają pierwsze klasztory benedyktyńskie (Św. Krzyż, Św. Katarzyna) i cysterskie (Jędrzejów, Wąchock). Obok powstającego zamku królewskiego w Chęcinach rozwijają się świeckie i kościelne dobra ziemskie, których świadectwem są pozostałości siedzib biskupich i możnowładczych.

Prawdopodobnie z reliktnymi siedziby możnowładczej z późnej fazy wczesnego średniowiecza mamy do czynienia w **Bieleckich Młynach**. W trakcie badań K. Moskwy¹⁴ w 1981 r. został odkryty na podmokłym terenie doliny Nidy obiekt określony jako grodzisko, zapewne o charakterze tzw. „gródka stożkowatego”.

Stanowiska datowane na okres wczesnego średniowiecza występują również w **Bilczy, Nidzie, Podwołu, Radomicach i Zaborzu**. Na uwagę zasługuje osada z XII w. odkryta w 1986 r. w **Radomicach**, w trakcie badań Archeologicznego Zdjęcia Polski (A. Przychodni, T. Witczak).

Stosunkowo mniej liczne są ślady osadnictwa późnośredniowiecznego (XIII-XV w.), które zarejestrowano w rejonie **Bilczy i Dymin** i nowożytnego (**Bilcza, Zaborze, Nida**). Istotna jest weryfikacja terenowa dokonana na potrzeby niniejszego studium, która doprowadziła do ustalenia lokalizacji dworu w **Nidzie - Łazisko** (Cz.Hadamik).

Nie mniej jednak należy stwierdzić, że osadnictwo z okresu średniowiecza i nowożytnego potwierdza zasiedlenie obszaru dzisiejszej gminy i rozwój gospodarczy związany zapewne z lokalną siedzibą możnowładczą. Wg przekazu Rawity-Witanowskiego¹⁵ **Morawica** należała do klucza majątkowego Jelitczyków - Nagodów, których główną siedzibą było Mokrsko, ob. gm. Sobków.

Obok stanowisk o bardziej precyzyjnie ustalonej chronologii stwierdzamy występowanie szeregu punktów osadniczych, które można datować dość ogólnie na okres pradziejowy. Częściowo dotyczy to cmentarzysk poświędzonych w badaniach dawnych np. w Morawicy. Określenie przynależności chronologiczno-kulturowej tych śladów ludzkiej bytności jest często w chwili obecnej niemożliwe ze względu na zaginięcie materiałów lub ich niewielką ilość i brak cech diagnostycznych.

---

¹³ J.K.Kozłowski, K.Godłowski, Historia starożytna ziem polskich, Warszawa 1976, s.164-166

¹⁴ K.Moskwa, Nadzory archeologiczne nad pracami melioracyjnymi i wodociagowymi w województwie kieleckim w latach 1980-1982, /mps/ PP PKZ Oddział w Rzeszowie, Pracownia Archeologiczno Konserwatorska, Rzeszów 1982 (Archiwum Wydziału Archeologicznego WO SOZ w Kielcach)

¹⁵ Michał Rawita - Witanowski, Dawny powiat checiński, rkp., 52, bdw., (Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, sygn. 139 / 2, 1897 - 1903 r.)

VII.3.1. Stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy Morawica znajdują się stanowiska archeologiczne wskazane w archiwach konserwatora zabytków.

VIII. Analiza ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica

VIII.1. Zmiany przeznaczenia terenu planowane w projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica

Projekt Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica w znacznym stopniu adoptuje rozwiązania przyjęte w poprzednich edycjach miejscowego planu.

Obszar objęty projektem zmiany nr 3 miejscowego planu to około 90% powierzchni gminy Morawica tj . 12 550 ha.

Ogółem zmiana funkcji planowana jest na ok. 1450 ha, tj. obejmie ok. 11% powierzchni obszaru objętego planem. W powierzchni tej nie ujęto terenów wskazanych w obecnym miejscowym planie do zalesień w dolinach rzek, a które w projekcie zmiany nr 3 planu są wskazane jako tereny rolne.

Wielkość obszarów przeznaczonych do zmiany przeznaczenia według funkcji przedstawia poniższa tabela (bilans zmian):

Funkcja terenów	Ok. ha
mieszkaniowej	490
usług sportu	65
usług społecznych	8
usług komercyjnych, w tym usług turystyki	156
produkcyjnej, w tym eksploatacji kopalni	323
dróg publicznych	20
dróg wewnętrznych	62
zieleni urządzonej	2
leśna	324
Razem	1450

W projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica ustala się przeznaczenia terenu przy uwzględnieniu przeznaczeń ustalonych w obowiązującym planie. Ze względu na nowe uwarunkowania i przesądzenia:

- wykreślono z planu następujące przeznaczenia:

ML – tereny zabudowy mieszkaniowej o charakterze letniskowym istniejące i projektowane, ponieważ założono przekształcenie wszystkich tych terenów w tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,

PG/ZP – poeksploatacyjne tereny zieleni parkowej, sportu, rekreacji i turystyki,

R/PG - potencjalne tereny eksploatacji powierzchniowej, ponieważ zgodnie z ustaleniami zmiany nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica wyłączono możliwość eksploatacji kopalni na terenach rolnych,

ZCx – tereny grzebowiska zwierząt;

- wprowadzono do planu następujące przeznaczenia:

MN3 - istniejące i projektowane jednorodzinnej planowane;

MN4 - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej planowane,

MN5 - tereny ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej planowane,

Up1 - tereny usług publicznych planowane,

Ut1 - tereny usług związanych z obsługą turystyki planowane,

US1 - tereny usług sportu i rekreacji planowane,

US/Ut1 – tereny usług sportu i usług związanych z obsługą turystyki planowane

U/MN - tereny usług i mieszkalnictwa jednorodzinnego planowane,

P1 - tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów planowane,

P1/PG - tereny projektowanego zakładu produkcyjnego przetwórstwa kamienia,

Ew - tereny elektrowni wodnych,

K1 - tereny urządzeń odprowadzania i utylizacji ścieków planowane

ZC1 - tereny cmentarzy planowane,

ZL2 - tereny przeznaczone pod zalesienie planowane,

ZP1 - tereny zieleni parkowej planowane.

Część nowych oznaczeń nie generuje nowych zasad zagospodarowania, ale służy wyróżnieniu terenów wskazanych w zmianie nr 3 miejscowego planu pod zainwestowanie i identyfikuje tereny dla których plan ustalił stawki procentowej jednorazowej opłaty planistycznej.

VIII.2. Zmiana zasad kształtowania ładu przestrzennego w Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica

Zmiana nr 3 miejscowego planu zakłada zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Morawica, zgodnie z polityką przestrzenną gminy określoną w Zmianie nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica. Urbanizacji podlegać będą przede wszystkim tereny położone na północ od rzeki Czarnej Nidy. W tej części gminy Morawica nastąpi rozwój przestrzenny stref eksploatacji kopalni i produkcji oraz mieszkaniowo-rolnej. Planowany jest także rozwój strefy leśnej. Ograniczeniu ulegnie obszar strefy rolnej. Obszary o dominującej funkcji rolnej zostaną zachowane w południowej części gminy. Nie ulegną zmianie granice stref intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju Kielce-Morawica oraz dolin rzecznych Czarnej Nidy i Morawki.

Docelowo, na terenie gminy, wykształci się 6 stref, tj.:

- Strefa intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju Kielce-Morawica (I),
- Strefa eksploatacji kopalni i produkcji (II),
- Strefa mieszkaniowo-rolną (III),
- Strefa rolną (IV),
- Strefa leśną (V),
- Strefa dolin rzecznych Czarnej Nidy i Morawki (VI).

Strefa I – Planowany jest w tej strefie dalszy rozwój osiedli mieszkaniowych, usług komercyjnych i społecznych oraz funkcji produkcyjno-usługowej. Powyższe funkcje rozwijać się będą kosztem terenów rolnych. Główne funkcje w strefie: mieszkaniowa jednorodzinna, mieszkaniowo-usługowa, reliktowa rolna z zabudową zagrodową, która stopniowo będzie się przekształcała w zabudowę mieszkaniową jednorodziną, produkcyjno-usługowa (w tym magazyny i składy), centra usług społecznych (oświata, zdrowie, kultura) w Bilczy i Morawicy.

Strefa II – Strefa ta podzielona jest na dwie jednostki: podstrefę Podwole (II a) i podstrefę Morawica (II b).

Podstrefa Podwole rozwinie się przestrzennie w kierunku wschodnim i południowym, obejmując nowe tereny przy granicy z gminą Sitkówka-Nowiny. W części zachodniej podstrefy dopuszcza się rozwój eksploatacji kopalni związany z zakładem górniczym Radkowice, natomiast w części wschodniej (po wschodniej stronie linii kolejowej) planuje się rozwój funkcji produkcyjno-magazynowej (bez eksploatacji kopalni). Natomiast podstrefa Morawica pozostanie w swoich dotychczasowych granicach. W strefie II dominować będą funkcje związane z rozwojem działalności gospodarczej tj.: produkcyjna, usługowa, magazynowa i górnictwa. W podstrefie tej wykluczyć należy rozwój funkcji wrażliwych (np.: funkcji mieszkaniowej, szpitali, terenów rekreacji itp.), których lokalizacja tutaj byłaby przyczyną konfliktów i ograniczeń dla rozwoju funkcji dominujących.

Strefa III – Strefa ta została wydzielona ze strefy rolnej i podzielona przestrzennie na cztery podstrefy: Brzeziny (IIIa), Łabędziów (IIIb), Kuby Młyny (IIIc), Dyminy (IIId).

Podstrefa Brzeziny obejmuje zachodnie Brzeziny, podstrefa Łabędziów – Łabędziów, podstrefa Kuby Młyny – wschodnią Bilcze i zachodnie Kuby Młyny; podstrefa Dyminy – Dyminy.

Główne funkcje w strefie mieszkaniowo-rolnej: zabudowa zagrodowa, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w formie uzupełnień i wymiany zabudowy zagrodowej oraz jako osiedlowa, niezależna od historycznych układów ruralistycznych, centrum usług społecznych w podstrefie Brzeziny.

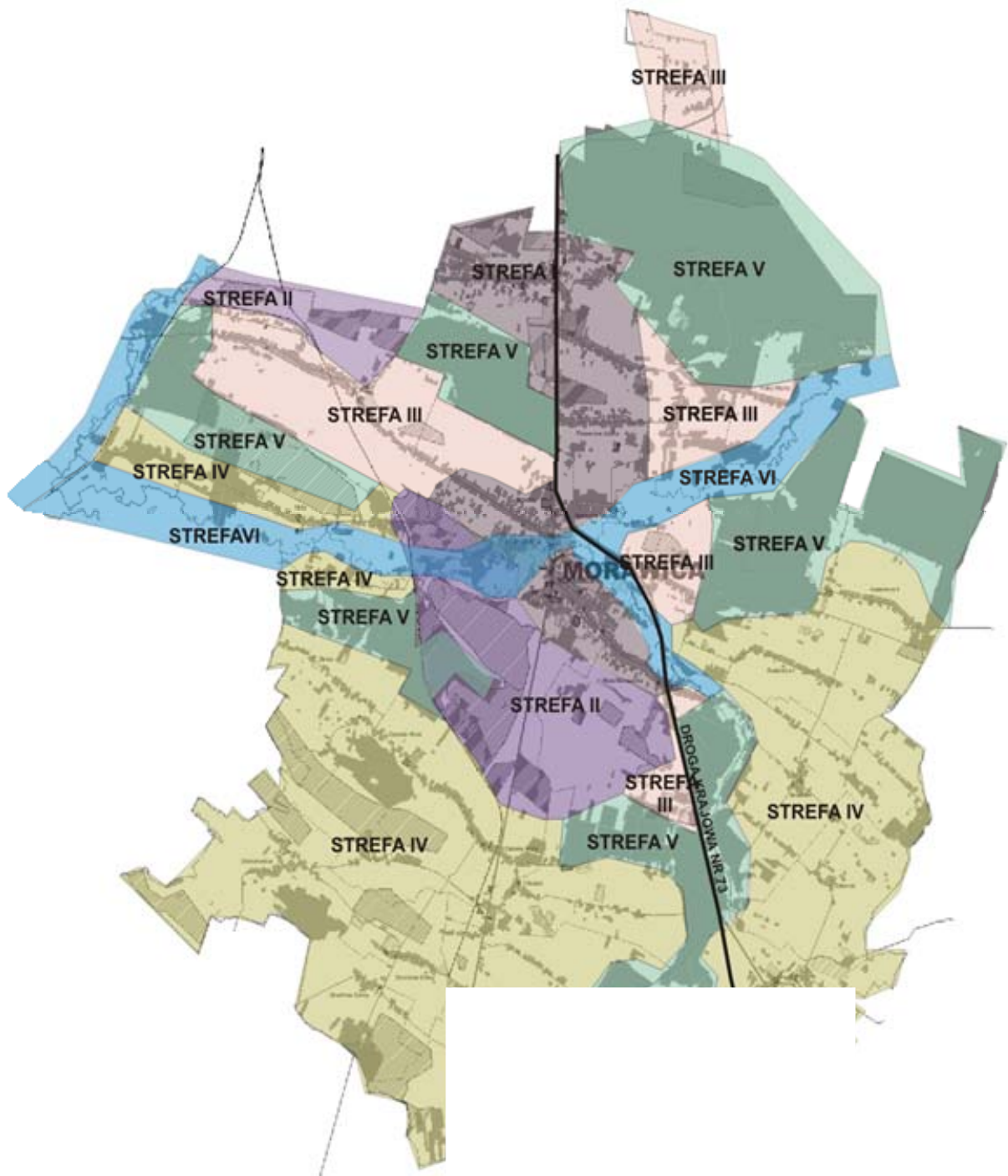
Strefa IV – Strefa podzielona jest przez kompleksy leśne na dwie podstrefy: zachodnią (IVa) i wschodnią (IVb).

Strefa rolna ulegnie powierzchniowej redukcji, ponieważ na jej terenie planowany jest rozwój innych funkcji (produkcyjnej, usługowej, mieszkaniowej, usług sportu i innych wskazanych projekcie planu). Docelowo strefa rolna obejmie sołectwa: podstrefa zachodnia – Nida, Zbrza, Dębska Wola, Kawczyn, Chmielowice, Drochów Górny, Drochów Dolny, Obice, Chałupki i południowa część Woli Morawickiej, a podstrefa wschodnia – Lisów, Zaborze, Brudzów, Radomice I, Radomice II. Główne funkcje w strefie to: rolna, leśna, zabudowy zagrodowej, centrum usług społecznych, usługi turystyki.

W strefie tej dopuszcza się także wiele innych funkcji, w celu dostosowanie przyszłego zagospodarowania strefy do potrzeb jej mieszkańców.

Strefa V – Strefa leśna. Główna funkcja w strefie to funkcja leśna, uzupełniona funkcją rolną i usług turystyki.

Strefa VI – Główne funkcje w strefie to funkcja rolna i leśna, uzupełnione produkcyjną i mieszkaniową, także w formie zabudowy zagrodowej oraz usługami sportu.

Rys. 3. Projektowane strefy funkcjonalne na terenie gminy Morawica.

W Zmianie nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wprowadzono następujące zmiany w sposobie zagospodarowania i warunkach zabudowy:

1. Na całym obszarze objętym planem wprowadzono następujące nowe zasady rozwoju przestrzennego:

- zmiana sposobu użytkowania i zagospodarowania terenów zabudowy zagrodowej w kierunku zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w strefach I i III;
- zmiana zagospodarowania terenu w rejonie drogi krajowej nr 73 w kierunku rozwoju zabudowy usług komercyjnych oraz produkcji i ograniczenia rozwoju funkcji mieszkalnictwa;
- wzmocnienie znaczenia miejscowości Morawica;
- zróżnicowanie intensywności wykorzystania terenów, przy czym najwyższą intensywność zainwestowania dopuszcza się w strefach I i II a najniższą w strefach V i VI,
- chroni się istniejące układy przestrzenne wsi z ich historyczną zabudową, skupiskami zagród, rozłogiem pól, w szczególności elementy krajobrazu kulturowego, poprzez kontynuację naturalnych kierunków rozwoju wsi i przysiółków, wykorzystanie istniejących dróg dojazdowych do pól dla układu komunikacyjnego nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę, a także wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej;
- chroni się tereny o najwyższej przydatności dla rolnictwa, obszary leśne i tereny o udokumentowanych walorach przyrodniczych, istniejące zbiorniki i ciekły wodne, ujęcia wody i źródła oraz doliny rzek wraz z zielenią towarzyszącą, poprzez wprowadzenie ograniczenia zabudowy na tych terenach.

2. Na całym obszarze objętym zmianą planu obowiązują następujące zasady kształtowania struktur przestrzennych:

- zachowuje się historycznie ukształtowane przestrzenie publiczne w tym ulice, place, ścieżki piesze wraz z zespołami zieleni, utrzymuje się dotychczasową zasadę koncentracji usług bytowych w centrach wsi;
- w zespołach usług publicznych wprowadza się obowiązek kształtowania przestrzeni publicznej razem z urządzoną zielenią wysoką i niską, elementami małej architektury, miejscami parkingowymi.

3. Na całym obszarze objętym zmianą planu obowiązują następujące zasady rozwiązań architektoniczno – budowlanych:

- na obszarach przeznaczonych pod zabudowę mieszkalną ustala się sposób zagospodarowania działek i sytuowanie budynków w nawiązaniu do tradycyjnych form kształtowania zabudowy i rozplanowania zagród tzn. lokalizację budynków mieszkalnych w części frontowej działki, a zabudowań gospodarczych w tylnej części działki w sposób swobodny;
- na obszarach przeznaczonych pod zabudowę wprowadza się nakaz kształtowania ogrodzeń od strony dróg i dojsć jako prześwitujących z wykorzystaniem tradycyjnych materiałów budowlanych (kamień, drewno, metal);
- na całym obszarze objętym zmianą planu wprowadza się zakaz malowania obiektów w jaskrawych, wybijających się z krajobrazu kolorach;
- wprowadzanie w nowej zabudowie mieszkaniowej drewna w elewacji jako nawiązania do tradycyjnego budownictwa;
- dopuszcza się rozbiórkę istniejących obiektów budowlanych, z wyjątkiem chronionych.

4. Ustala się następujące zasady rozmieszczania reklam:

- dopuszcza się lokalizowanie szyldów we wszystkich terenach zabudowanych objętych zmianą planu w następujących miejscach:
  - w obrębie parteru budynków, przy wejściu do budynku lub na elewacji frontowej budynku, w których prowadzona jest reklamowana działalność gospodarcza,
  - na ogrodzeniach nieruchomości, na których zlokalizowane są budynki, gdzie prowadzona jest działalność gospodarcza, od strony dróg publicznych i/lub dróg wewnętrznych, z ograniczeniem ich wysokości do 1 m od najwyższego punktu ogrodzenia,
  - wyklucza się lokalizację szyldów na pozostałych elementach zagospodarowania np.: słupach, drzewach itp.;
- dopuszcza się lokalizowanie szyldów reklamowych w terenach zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowej, zabudowy techniczno-produkcyjnej, komunikacji i infrastruktury technicznej oraz w terenach zabudowy zagrodowej urządzeń obsługi gospodarki rolnej, w następujących miejscach:
  - na elewacjach frontowych budynków, bezpośrednio nad lokalem, gdzie zlokalizowano usługi,
  - ogrodzeniach nieruchomości na których zlokalizowane są budynki, gdzie prowadzona jest działalność gospodarcza, od strony dróg publicznych i wewnętrznych, z wyjątkiem ogrodzeń nieruchomości gdzie znajdują się obiekty i tereny chronione lub wskazane do zachowania,
  - wyklucza się lokalizację szyldów na pozostałych elementach zagospodarowania np.: słupach, drzewach itp.;
- dopuszcza się lokalizację nośników reklamowych w pasach drogowych dróg publicznych i dróg wewnętrznych oraz w terenach zabudowy usługowej i zabudowy techniczno-produkcyjnej;
- na pozostałych terenach nie dopuszcza się lokalizowania nośników reklamowych.

5. Ustala się następujące, ogólne warunki zabudowy i zagospodarowania terenów objętych zmianą planu:

- w terenach, gdzie na rysunku zmiany planu ustalono nieprzekraczalne linie zabudowy dopuszcza się lokalizację nowych obiektów kubaturowych w obszarze wskazanym przez te linie;
- dopuszcza się zachowanie budynków istniejących poza powierzchniami ograniczonymi przez linie zabudowy i dopuszcza się:
  - remont tych budynków,
  - przebudowę tych budynków z ograniczeniem dla budynków mieszkalnych położonych w sąsiedztwie drogi krajowej jedynie do zwiększenia izolacyjności akustycznej przegród zewnętrznych;
- w terenach, gdzie w rysunku zmiany planu nie wyznaczono linii zabudowy lokalizacja zabudowy musi uwzględniać ustalenia ogólne zmiany planu;
- na obszarze objętym zmianą planu dla działek na których ze względu na ich szerokość, nie ma możliwości wybudowania budynku wolnostojącego w odległości 4 m od granicy działki dopuszcza się zabudowę w granicy działki lub w odległości 1,5 m od granicy działki;
- na obszarze objętym zmianą planu dopuszcza się lokalizację garaży i budynków gospodarczych w granicy działki;

- w południowej części obszaru objętego zmianą planu ustalono ograniczenie wysokości realizowanych obiektów dostosowując je do bezpieczeństwa planowanego na lotnisku regionalnym ruchu powietrznego.

6) Jako parametry wykorzystania terenu przyjęto w zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica oprócz wskaźnika zabudowy także następujące parametry:

- wskaźnik powierzchni zabudowy;
- udział powierzchni biologicznie czynnej,
- maksymalny pionowy wymiar budynku.

7) Zróżnicowano zakres ograniczeń w zagospodarowaniu terenu dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (według Regionalnego Dyrektora Gospodarki Wodnej) oznaczonych na rysunku planu */ZZ oraz dla obszarów zagrożonych zalewem oznaczonych na rysunku planu */Z. Jednocześnie granice obszaru zagrożonego zalewem wprowadzono jako ustalenie miejscowego planu.

8) Wprowadzono obszary dopuszczalnej lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW i oznaczono je na rysunku planu Ew (elektrownie wodne) oraz * -x.R (ogniwa fotowoltaiczne). Tereny te lokalizowane są:

- w dolinie Czarnej Nidy w miejscu dawnych młynów wodnych (Ew);
- na terenach strefy II w sołectwie Wola Morawicka (x.R).

9) Wprowadzono ograniczenia w zagospodarowaniu terenów wynikające z przepisów odrębnych oraz ustanowiono strefy ograniczeń zagospodarowania wokół ujęć wody, których granice zostały wyznaczone na podstawie granic stref ochrony pośredniej.

10) W paragrafie 17 znacznie ograniczono możliwości rozwoju przestrzennego eksploatacji kopalni na terenie gminy. Dopuszczono eksploatację udokumentowanych złóż kopalni położonych jedynie w terenach zabudowy techniczno-produkcyjnej *PG i *P1/PG i jednocześnie wykluczono dokumentowanie złóż kopalni poza terenami oznaczonymi *PG i P1/PG.

VIII.3. Obszary i zasady ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu

W Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica uwzględniono istniejące formy ochrony przyrody tj.:

- rezerwaty przyrody – 1 (rezerwat „Radomice”),
- obszary chronionego krajobrazu – 3 (Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, który obejmuje otulinę Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego, Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,),
- obszary Natura 2000 – 2 (Dolina Czarnej Nidy, Ostoja Sobkowsko-Korytnicka),
- pomniki przyrody – 2 (drzewo i odsłonięcie geologiczne).

Ponadto, planowane jest ustanowienie dwóch użytków ekologicznych – we wsi Kuby Młyny oraz we wsi Podwole, wskazane na rysunku planu.

Zmiana nr 3 mpzp Morawica uwzględnia zasady ochrony przyrody rezerwatu przyrody „Radomice”.

Zmiana nr 3 mpzp uwzględnia zakazy wprowadzone jednostronnie rozporządzeniami dla obszarów chronionego krajobrazu:

- o zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- o likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- o dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna i rybacka,
- o likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

W stosunku do obowiązującego miejscowego planu zmianą było uwzględnienie obszarów Natura 2000 i zasad ochrony środowiska przyrodniczego na tych obszarach.

W stosunku do pomników przyrody, w Zmianie nr 3 mpzp wskazano na obowiązujące w zakresie ochrony pomników przyrody przepisy.

Wprowadzono w Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica granice głównych zbiorników wód podziemnych i na ich terenie w paragrafie 22 ust. 2 wprowadzono następujące zakazy:

- lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne obojętne, przy czym dopuszcza się magazynowanie odpadów w rozumieniu przepisów odrębnych ustawy o odpadach;
- przechowywania i składowania odpadów promieniotwórczych;
- wprowadzania ścieków nieoczyszczonych do wód lub ziemi;
- lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych oraz ropy naftowej;
- lokalizowania magazynów do przechowywania substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej zgodnie z przepisami odrębnymi (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25.11.2005 Dz.U. 2005 Nr 233, poz.1987);
- urządzania parkingów o powierzchni większej niż 1000 m², z wyjątkiem parkingów o powierzchni szczelnej wyposażonych w kanalizację deszczową oraz urządzenia oczyszczające wody opadowe i roztopowe.

W Zmianie nr 3 zgodnie z art. 114 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska wskazano, które tereny należą do wymienionych w ustawie i wprowadzono nakaz dostosowania przyjętych w zmianie planu form użytkowania i zagospodarowania terenów do wymogów ochrony przed hałasem. Wszystkie tereny oznaczone na rysunku zmiany planu symbolami identyfikacyjnymi zawierającymi oznaczenia literowe:

- 1) MM, MN, MW- wskazuje się jako tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową w rozumieniu Prawa ochrony środowiska;
- 2) Uz - wskazuje się jako tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska;
- 3) Uo, Up, Up1 - wskazuje się jako tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska

4) Ut, Ut1, US/Ut1 – wskazuje się jako tereny przeznaczone na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska.

Zmiana nr 3 mpzp gminy Morawica uwzględnia udokumentowane złoża kopalin położone na terenie gminy Morawica w obszarze objętym zmianą planu. Dla terenów udokumentowanych złóż wskazano następujące kierunki zagospodarowania (w zależności od uwarunkowań): rolny, leśny lub eksploatacji kopalin.

Na całym obszarze objętym planem ustalono następujące nowe ograniczenia w użytkowaniu terenów:

- wykluczenie eksploatacji i dokumentowania złóż kopalin poza terenami PG i P1/PG;
- ograniczenie możliwości zabudowy na terenach R i Rz, gdzie dopuszczono realizację zabudowy zagrodowej dla gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 4 ha na terenie gminy Morawica oraz obiektów budowlanych związanych z obsługą rolnictwa;
- ograniczenie uciążliwość wszystkich obiektów i urządzeń związanych z działalnością usługową i produkcyjną do granic terenu, do którego prowadzący taką działalność ma tytuł prawny, z wyjątkiem przypadku utworzenia strefy przemysłowej zgodnie z przepisami Prawa ochrony środowiska;
- wykluczenie na obszarze objętym planem w strefach III, IV, V i VI realizacji inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem:
  - inwestycji celu publicznego,
  - elektrowni wodnych, ogniw fotowoltaicznych,
  - zbiorników retencyjnych zaporowych,
  - inwestycji związanych z realizacją funkcji mieszkaniowej w strefie mieszkaniowo-rolnej,
  - inwestycji związanych z realizacją funkcji rolnej w strefie rolnej,
  - inwestycji związanych z realizacją funkcji usługowych w terenach usług komercyjnych,
- zakazano prowadzenia wzdłuż cieków wodnych, kanałów i rowów melioracyjnych przedsięwzięć, które mogą mieć wpływ na ich otulinę biologiczną, lub utrudniałyby do nich dostęp w ramach powszechnego korzystania z wód, w szczególności prac remontowych i konserwujących prowadzonych przez administratora cieków;
- zakazano realizacji ogrodzeń w odległości mniejszej niż 3 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych;
- ustalono minimalną odległość budynków od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych i zbiorników wodnych, z wyjątkiem rzek: Czarna Nida i Morawka;
- zakazano odprowadzania ścieków nieczyszczonych bezpośrednio do ziemi i wód powierzchniowych, rolniczego wykorzystania ścieków komunalnych oraz składowania odpadów komunalnych i przemysłowych;
- zakazano niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych;
- na terenach gruntów rolnych dopuszczono tworzenie nowych zadrzewień i zalesień oraz wprowadzanie roślinności o znaczeniu przeciwoerozyjnym w trybie przepisów szczególnych, z wyjątkiem obszarów zagrożonych zalewem oraz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, obszaru wyznaczonego granicą zakazu budowy i rozbudowy zbiorników wodnych, zgodnie z rysunkiem zmiany planu;

- w rejonie wskazanym przez granicę zakazu budowy i rozbudowy istniejących zbiorników wodnych wprowadzono zakaz lokalizacji nowych zbiorników i powiększania zbiorników istniejących.

Na całym obszarze objętym zmianą planu ustalono następujące niżej określone nakazy:

- 1) pielęgnacji wszelkich form zieleni naturalnej i urządzonej oraz realizacji zieleni wysokiej i niskiej przy obiektach kubaturowych, szczególnie przemysłowych a także drogowych uwzględniającej ochronę walorów krajobrazowych i estetycznych;
- 2) ochrony strefy biologicznej lasów – dla terenów oznaczonych symbolem literowym n. i opisanych w dalszej części niniejszego tekstu uchwały, poprzez ustalenie na rysunku zmiany planu nieprzekraczalnej linii zabudowy wyznaczone zostały pasy terenu, w których wprowadza się zakaz zabudowy kubaturowej i ograniczenia w użytkowaniu gruntów ornych wynikające z przepisów szczególnych;
- 3) zachowania istniejących terenów zieleni;
- 4) zachowania istniejących cieków powierzchniowych zarówno naturalnych jak i sztucznych;
- 5) zachowania i rekultywacji zbiorników wodnych;
- 6) udroźnienia i utrzymania przepustowości rowów melioracyjnych;
- 7) stosowania ogrodzeń umożliwiających migrację drobnych zwierząt i ograniczenia stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.

VIII.4. Zmiana zasad ochrony dziedzictwa kulturowego w zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica

W Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawicy przeprowadzono weryfikację obiektów i obszarów wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków wraz z ich strefami ochronny konserwatorskiej.

Wprowadzono następujące zasady dla obiektów zabytkowych:

- Zagospodarowanie i użytkowanie obiektów zabytkowych oraz ich otoczenia podlega odrębnym przepisom ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- Prace budowlane w zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz ich otoczeniu wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- Prace budowlane w zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz ich otoczeniu wymagają opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- Wykreślenie, zgodnie z przepisami odrębnymi ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, obiektu z rejestru zabytków stanowi jednocześnie zniesienie strefy ochrony konserwatorskiej (KR) ustanowionej w planie dla danego obiektu.
- Wykreślenie obiektu z gminnej ewidencji zabytków stanowi jednocześnie zniesienie strefy częściowej ochrony konserwatorskiej (KZ) ustanowionej w planie dla tego obiektu/obszaru.

Utrzymano strefy ochrony konserwatorskiej ustanowione w obowiązującym mpzp dla zweryfikowanego katalogu obiektów zabytkowych..

W strefach ochrony konserwatorskiej **KR** ustanowionej dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obowiązują zasady wynikające z przepisów odrębnych odnoszących się do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz niniejsze ustalenia:

- 1) nakaz dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej oraz nawiązania form współczesnych do lokalnej tradycji architektonicznej;

- 2) dopuszcza się adaptację obiektów zabytkowych dla nowych celów pod warunkiem zachowania formy;
- 3) nakaz ochrony obiektów małej architektury związanych z kompozycją zespołów i obiektów zabytkowych (ogrodzenia, słupki graniczne, kapliczki);
- 4) nakaz nawiązania przy przebudowie układów komunikacyjnych do historycznego rozplanowania ulic i placów, ich przekrojów i szerokości, nawierzchni, historycznych linii zabudowy;
- 5) nakaz utrzymania w niezmiennym kształcie cieków wodnych i stawów;
- 6) nakaz nawiązania przy zagospodarowywaniu działek budowlanych do dawnych podziałów własnościowych;
- 7) nakaz ochrony i rewaloryzacji istniejącej zieleni zabytkowej, w tym: utrzymanie, rewaloryzacja i rekonstrukcja układu kompozycyjnego;
- 8) zakaz niszczenia, elementów naturalnych w tym rzeźby terenu, sieci wodnej, zieleni śródpolnej;
- 9) zakaz wprowadzania nowych dominant architektonicznych.

W strefach częściowej ochrony konserwatorskiej **KZ** ustanowionych dla obiektów w gminnej ewidencji zabytków, obowiązują zasady wynikające z przepisów odrębnych odnoszących się do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz niniejsze ustalenia:

- 1) nakaz dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej oraz nawiązania form współczesnych do lokalnej tradycji architektonicznej;
- 2) dopuszcza się adaptację obiektów zabytkowych dla nowych celów pod warunkiem zachowania formy;
- 3) nakaz ochrony obiektów małej architektury związanych z kompozycją zespołów i obiektów zabytkowych (ogrodzenia, słupki graniczne, kapliczki);
- 4) nakaz nawiązania przy przebudowie układów komunikacyjnych do historycznego rozplanowania ulic i placów;
- 5) nakaz utrzymania w niezmiennym kształcie cieków wodnych i stawów;
- 6) nakaz ochrony i rewaloryzacji istniejącej zieleni zabytkowej, w tym: utrzymanie, rewaloryzacja i rekonstrukcja układu kompozycyjnego;
- 7) zakaz niszczenia, usuwania i zmiany elementów naturalnych w tym rzeźby terenu, sieci wodnej, zieleni śródpolnej;
- 8) zakaz wprowadzania nowych dominant architektonicznych.

W Zmianie nr 3 mpzp zweryfikowano zapisy dla stref archeologicznej ochrony biernej **KA** w celu ochrony wartości naukowych i poznawczych stanowisk archeologicznych (zabytków). W strefach archeologicznej ochrony biernej **KA** obowiązują przepisy odrębne odnoszące się do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz następujące ustalenia:

- 1) prowadzenie prac ziemnych oraz podejmowanie działań zmierzających do zmiany dotychczasowego zagospodarowania w granicach tych stref wymaga zapewnienia warunków dla prowadzenia badań archeologicznych w formie badań wykopaliskowych, badań sondażowych lub nadzoru archeologicznego;
- 2) przy wydawaniu decyzji o pozwoleniu na budowę wymagane jest podanie informacji o obecności stanowiska archeologicznego;
- 3) nakaz uzgodnienia z organem właściwym w sprawach ochrony zabytków działań polegających na prowadzeniu robót budowlanych w tym robót ziemnych, prac melioracyjnych itp. oraz uzyskania szczegółowych ustaleń konserwatorskich odnośnie do zakresu i rodzaju niezbędnych badań archeologicznych.

W Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica ustanowiono strefę obserwacji archeologicznej (AR) w centralnej części strefy Dolin rzecznych Czarnej Nidy, Morawki (VI). Dla obszarów w strefie AR ustalono zasadę, że podejmowanie działań zmierzających do zmiany dotychczasowego zagospodarowania nieruchomości wymaga opinii organu właściwego w sprawach ochrony zabytków oraz zapewnienia badań archeologicznych w formie nadzoru archeologicznego.

VIII.5. Zmiany potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych

W zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica zdefiniowano przestrzenie publiczne i nie wprowadzono istotnych zmian w zakresie zasad kształtowania przestrzeni publicznych. Dla terenów zabudowy sąsiadujących z przestrzeniami publicznymi nakazano staranne kształtowanie zagospodarowania sąsiadującej z nimi części działki i wprowadza się następujące zasady:

- nakazuje się szczególnie staranny wystrój elewacji budynków od strony przestrzeni publicznych;
- dopuszcza się nasadzenia żywopłotów i stosowanie wyłącznie prześwitujących ogrodzeń od strony dróg i dojść z wykorzystaniem tradycyjnych materiałów: kamienia, drewna i metalu;
- nakazuje się lokalizację roślinnych kompozycji ozdobnych i użytkowych.

VIII.6. Zmiana sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy w zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica

1 Wprowadzono zróżnicowanie intensywności zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej planowanej w Zmianie nr 3 miejscowego planu w zależności od wprowadzonych do zmiany stref funkcjonalno-przestrzennych:

- a) W strefie I wprowadzono MN3;
- b) W strefie III wprowadzono MN4;
- c) W strefie IV wprowadzono MN5,

w zakresie minimalnej powierzchni działki budowlanej:

- dla MN3 ustalono: – 800 m² dla zabudowy wolnostojącej, 600 m² dla zabudowy bliźniaczej, 400 m² dla zabudowy szeregowej,
- dla MN4 i MN5 ustala się: 1200 m² dla zabudowy wolnostojącej i 800 m² dla zabudowy bliźniaczej, oraz wyklucza się realizację zabudowy w formie szeregowej.

w zakresie minimalnej szerokości frontu działki:

- dla MN3 - 18 m dla zabudowy wolnostojącej, 12 m dla zabudowy bliźniaczej i 4,8 m dla zabudowy szeregowej,
- dla MN4 i MN5 - ustala się: 23 m dla zabudowy wolnostojącej, 13 m dla zabudowy bliźniaczej, wyklucza się realizację zabudowy w formie szeregowej,

w zakresie maksymalnego wskaźnika powierzchni zabudowy:

- dla MN3 – 30%;
- dla MN4 i MN5 – 20%,

w zakresie minimalnego procentu udziału powierzchni biologicznie czynnej:

- dla MN3 – 50%,
  - dla MN4 i MN5 – 60%.
2. Wprowadzono minimalną wielkość dla nowego siedliska zabudowy zagrodowej – 2500m².
  3. Dopuszczono realizację dodatkowej kondygnacji w formie poddasza użytkowego dla wolnostojących budynków gospodarczych w terenach MM1, MM2, MN1, MN2, MN3, MN4, MN5, przy czym zachowano obowiązującą maksymalną wysokość budynku do okapu i wymogi w zakresie kształtowania dachów.
  4. Zmieniono maksymalny pionowy wymiar nowoprojektowanych budynków:
    - dla terenów Uc, Uo, Up, Ut, Uz, zwiększono z 12,5 m na 14 m;
    - dla terenów RU ustalono 12m;
    - dla terenów P dopuszczono lokalizację urządzeń technicznych o wyższej niż 20 m wysokości.
  5. Wprowadzono zasady dla nowowprowadzanych zmianą nr 3 przeznaczeń:
Dla terenów oznaczonych na rysunku planu symbolem identyfikacyjnym *U/MN – ustala się:
    - 1) przeznaczenie podstawowe – projektowane usługi z funkcją mieszkalnictwa jednorodzinne;
    - 2) przeznaczenie uzupełniające – mieszkalnictwo jednorodzinne, urządzenia i obiekty towarzyszące, obiekty usługowe, handlowe, drogi, dojścia, dojazdy, mała architektura, zielen;
    - 3) ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania terenów:
      - a) nakazuje się realizację zabudowy w formie szeregowej,
      - b) nakazuje się lokalizację usług w parterach budynków,
      - c) zakaz lokalizacji budynków inwentarskich,
      - d) dopuszcza się lokalizację garaży wolnostojących dla potrzeb mieszkających, przy czym wyklucza się ich lokalizację od strony planowanego placu;
    - 4) ustalenia dotyczące parametrów i wskaźników zagospodarowania terenu:
      - a) maksymalny wskaźnik powierzchni intensywności zabudowy – 50%,
      - b) minimalny procentowy udział powierzchni biologicznie czynnej – 20%,
      - c) nieprzekraczalna linia zabudowy – wg rysunku planu;
    - 5) ustalenia dotyczące parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy:
      - a) nakazuje się realizację podcieni (arkad) od strony placu,
      - b) ogranicza się wysokość nowoprojektowanych budynków mieszkalnych do 3 kondygnacji (w tym poddasze użytkowe); maksymalny pionowy wymiar nowoprojektowanych budynków – 14 m,
      - c) dachy – dwuspadowe symetryczne,
      - d) dopuszcza się lukarny z dachami symetrycznymi dwuspadowymi oraz okna połaciowe,

e) wolnostojące garaże – wysokość obiektu – dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe - wys. max. 3.5m do okapu,

g) kolorystyka materiałów wykończeniowych: pastelowa; wymóg podkreślenia cokołu, nakazuje się wykorzystanie w elewacji frontowej drewna i/lub kamienia,

h) kolorystyka dachów stonowana – ciemnoczerwona, brązowa, popielata, grafitowa.

Dla terenów oznaczonych na rysunku planu symbolem identyfikacyjnym * Ew – ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe – elektrownia wodna (młyn wodny);
- 2) przeznaczenie uzupełniające – funkcja mieszkaniowa, sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, urządzenia wodne, małą architekturą, drogi, podjazdy, zieleń komponowana;
- 3) parametry i wskaźniki zagospodarowania terenu:
  - a) maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy – 40%,
  - b) minimalny procentowy udział powierzchni biologicznie czynnej – 50%;
- 4) parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy:
  - a) maksymalny pionowy wymiar budynków – 10 m, dopuszcza się lokalizację urządzeń technologicznych o wyższej wysokości,
  - b) dachy– dwuspadowe symetryczne o nachyleniu połaci do 45°,
  - c) kolorystyka materiałów wykończeniowych: pastelowa, nakazuje się wykorzystanie w elewacji frontowej drewna i/lub kamienia i/lub cegły;
- 5) zasady zagospodarowania terenów:
  - a) nakazuje się adaptację istniejących pozostałości młynów wodnych.

VIII.7. Zmiany zasad modernizacji, rozbudowy i budowy infrastruktury technicznej

W zmianie nr 3 mpzp wprowadzono następujące zmiany w obowiązujących zasadach:

- W zakresie zasad odprowadzenia wód opadowych: dla terenów wskazanych pod zabudowę wprowadza się nakaz retencjonowania na terenie nieruchomości minimum 30% opadu miarodajnego, w wyjątkiem terenów usług administracji, usług oświaty i kultury, usług publicznych, usług kultu religijnego i usług ochrony zdrowia,
- W zakresie zaopatrzenia w sieci telekomunikacyjne: dopuszcza się lokalizację sieci telekomunikacyjnych na całym obszarze objętym planem z wyjątkiem obszarów i obiektów chronionych na mocy przepisów odrębnych, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

VIII.8. Zmiany zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji

W zmianie nr 3 mpzp gminy Morawicy wprowadzono zmianę, która może wpłynąć na zmianę w zakresie obsługi komunikacyjnej obszaru, szczególnie w odniesieniu do transportu ciężarowego. W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu wskazuje się tzw. „południową obwodnicę Morawicy (3KDI)”, która ma łączyć drogę wojewódzką nr 766 z drogą krajową nr 73 z ominięciem centrum wsi Morawica i Wola Morawica. Droga ta służyć ma wyprowadzeniu ruchu ciężarowego generowanego w strefie II poza najgęściej zaludnione obszary gminy.

Jednocześnie wytyczono w zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica dalszą część obwodnicy drogi wojewódzkiej nr 763 w kierunku gminy Chęciny.

W Zmianie nr 3 MPZP Gminy Morawicy zachowano planowane przebiegi:

- o obwodnicy Morawicy i Woli Morawickiej w ciągu drogi krajowej nr 73,
- o obwodnicy Brzezin w ciągu drogi wojewódzkiej nr 763,
- o obwodnicy Brzezin i Morawicy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 766.

VIII.9. Pozostałe ustalenia Zmiany nr 3 mpzp Morawica

VIII.9.1. Zmiana szczególnych warunków zagospodarowania, w tym zakazu zabudowy

W Zmianie nr 3 planu ograniczono zabudowę terenów oznaczonych na rysunku planu symbolami R, Rz, ZL, ZL1, ZL2.

Na terenach rolnych (R i Rz) dopuszczono zabudowę zagrodową jak w poprzedniej edycji planu, wprowadzono jednak warunek, że może ona być realizowana dla potrzeb gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 4 ha i więcej w granicach gminy Morawica. Jednocześnie dopuszczono realizację na tych terenach obiektów budowlanych związanych z obsługą rolnictwa m.in.: budynków gospodarczych i inwentarskich poza gospodarstwami rolnymi.

Na terenach ZL dopuszczono zabudowę związaną z obsługą funkcji leśnej oraz w przypadku gdy będzie to wymagało zmiany przeznaczenia – obiektów związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Na terenach ZL1 i ZL2 dopuszczono zabudowę związaną z obsługą funkcji leśnej.

VIII.9.2. Ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego

W Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica wprowadzono problematykę lokalizacji inwestycji celu publicznego. Do realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wskazano w zmianie nr 3 mpzp tereny lokalizacji następujących inwestycji i obiektów:

- 1) drogi krajowej nr 73 wraz z obwodnicą Morawicy;
- 2) przebudowy i budowy infrastruktury i obiektów Regionalnego Portu Lotniczego Kielce;
- 3) dróg wojewódzkich nr 763 i 766 wraz z obwodnicami wskazanymi na rysunku zmiany planu;
- 4) dróg powiatowych;
- 5) linii kolejowych wraz z przystankami i bocznicami;
- 6) planowanej wschodniej obwodnicy Kielc;
- 7) szpitala w centrum wsi Morawica;
- 8) sieci infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym m.in.: linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia, gazociągów średniego i wysokiego ciśnienia,
- 9) innych inwestycji zgodnie z przepisami odrębnymi.

Do realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym wskazano w Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica tereny oznaczone następującymi symbolami literowymi:

- 1) Ua – tereny usług administracji;
- 2) Uo - tereny usług oświaty i kultury;
- 3) Ur - tereny usług kultu religijnego;
- 4) Uz - tereny usług ochrony zdrowia, z wyjątkiem terenu szpitala (inwestycja o znaczeniu regionalnym),
- 5) US i US1 - tereny usług sportu i rekreacji;
- 6) Up i Up1 – tereny usług publicznych;
- 7) Ua/Up – tereny projektowanego centrum administracyjno-usługowego;
- 8) ZC i ZC1 – tereny cmentarzy;
- 9) KDl – droga lokalna (gminna);
- 10) KDd – droga dojazdowa (gminna),
- 11) KDdl - droga dojazdowa do pól i lasu (gminna);
- 12) K - tereny urządzeń odprowadzania i utylizacji ścieków (oczyszczalnie i przepompownie);
- 13) W - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę;
- 14) E - tereny urządzeń elektroenergetycznych;
- 15) G - tereny urządzeń zaopatrzenia w gaz;
- 16) T – tereny urządzeń telekomunikacji.

Jednocześnie w zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego z zakresu infrastruktury technicznej lokalnej i ponadlokalnej na innych terenach nie wymienionych powyżej, w tym na terenach użytkowanych rolniczo, wskazanych do zalesienia, zieleni i wód, z zabezpieczeniem ich służebności na rzecz operatorów urządzeń infrastruktury technicznej, w przypadku, gdy lokalizacji tych sieci nie wymaga zmiany przeznaczenia gruntów oraz na terenach lasów w przypadku infrastruktury wskazanej w przepisach odrębnych.

VIII.9.3. Zmiany w zakresie obiektów i obszarów podlegających ochronie na mocy przepisów odrębnych

W Zmianie nr 3 przeprowadzono weryfikację w zakresie obszarów chronionych na mocy przepisów odrębnych mn.in. wprowadzono dwa nowe tereny górnicze: Kowala Mała i Radowice Północ. Jednocześnie w złożach udokumentowanych Nida i Brzeziny wskazano konieczność ustanowienia w koncesji filaru ochronnego o szerokości 50 m od zasięgu zalewu wodą przy przepływie miarodajnym 5%, a w złożach sąsiadujących z liniami kolejowymi i drogami publicznymi wprowadza się nakaz ustanowienia filarów ochronnych o szerokości minimum 20 m w każdą stronę od linii rozgraniczających ciągów komunikacyjnych.

IX. Prognoza zmian zachodzących w środowisku w przypadku braku realizacji Zmiany nr 3 mpzp gminy Morawica

Zaniechanie realizacji analizowanego dokumentu spowoduje jedynie modyfikację intensywności zmian zachodzących w środowisku, ponieważ większość mogących znacząco oddziaływać na środowisko inwestycji planowanych do realizacji na terenie gminy Morawicy, zostało wprowadzone ustaleniami obowiązujących dokumentów planistycznych. Dotyczy to:

- realizacji wszystkich obwodnic, za wyjątkiem:
  - planowanej „południowej obwodnicy”, która została wprowadzona niniejszą Zmianą nr mpzp gminy Morawica,
  - planowanego przedłużenia obwodnicy Brzezin w ciągu drogi wojewódzkiej nr 763 w kierunku Chęcín,
- przebudowy i budowy infrastruktury technicznej i komunikacji związanej z lokalizacją lotniska regionalnego;
- wydobywania i przeróbki kopalin;
- lokalizacji nowej zabudowy produkcyjnej i usługowej oraz osiedli zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – na powierzchni około 1000 ha.

Zmiana nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmuje teren o powierzchni 12 550 ha, co stanowi około 90% powierzchni gminy. Planowane w Zmianie nr 3 miejscowego planu zmiany przeznaczenia obejmują łącznie około 1450 ha. Planowane zmiany przeznaczenia dotyczą przede wszystkim niechronionych gruntów rolnych klas IV do VI, wyjątek stanowią:

- grunty klasy III – 8,7 ha,
- grunty leśne, częściowo nieporośnięte drzewostanem o powierzchni – 32 ha.

W przypadku odstąpienia od realizacji ustaleń zawartych w projekcie Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica na terenach rolnych wskazanych do zmiany przeznaczenia nadal prowadzona będzie nadal gospodarka rolna. W przypadku intensyfikacji upraw może to prowadzić do degradacji gleb i zanieczyszczenia wód podziemnych wynikających ze stosowania nadmiernej ilości nawozów sztucznych, środków chemicznej ochrony roślin lub nieodpowiednich zabiegów agrotechnicznych, szczególnie, że na terenie gminy Morawica dominują słabe gleby. Grunty, które są obecnie odłogowane będą podlegać dalszemu procesowi sukcesji w kierunku zbiorowisk leśnych. W wyniku sukcesji ulegnie zmianie skład gatunkowy roślin i zwierząt, gdyż gatunki charakterystyczne dla terenów otwartych zostaną zastąpione przez gatunki leśne.

Należy zwrócić uwagę także na fakt, że w projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu planowane są zalesienia na powierzchni około 324 ha oraz wykluczenie zalesień wskazanych w dolinach rzek w obowiązującym planie. W przypadku odstąpienia od uchwaleniach Zmiany nr 3 miejscowego planu możliwe będzie przeprowadzenie zalesień w dolinach rzek, w terenach zalewowych i w obszarze Natura 2000, co nie jest zgodne z celami ochrony tych obszarów. Zalesienia w dolinach rzek prowadzą do zmiany siedliskowej w kluczowych dla funkcjonowania biologicznego obszarach, które stanowią naturalne korytarze ekologiczne. Jednocześnie utrudnia przepływ fali powodziowej przez dolinę Nidy, co może skutkować

podtopieniami terenów zabudowanych i prowadzić do zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.

Ponadto, w Zmiana nr 3 miejscowego planu ogranicza się przestrzenny rozwój eksploatacji górniczej do już wykorzystywanych złóż. W obowiązującym miejscowym planie nie ma tego typu ograniczeń i możliwa jest eksploatacja górnicza na powierzchni około 880 ha, podczas gdy w Zmianie nr 3 miejscowego planu dopuszcza się eksploatację górniczą jedynie na powierzchni około 275 ha, z czego większość terenu to obszary istniejących zakładów górniczych Radkowice, Morawica, Nida, Brzeziny oraz Wola Morawicka, które łącznie obejmują około 220 ha. Zaniechanie uchwalenia Zmiany nr 3 miejscowego dopuści uciążliwą dla środowiska działalność górniczą na powierzchni około 600 ha. Tereny te, udokumentowanych i nieeksploatowanych złóż, w większości są obecnie użytkowane jako tereny rolne i częściowo jako lasy. Rozpoczęcie tutaj eksploatacji górniczej spowoduje zmiany w ukształtowaniu powierzchni terenu, zmniejszy powierzchnię biologiczną czynną, zwiększy ryzyko pylenia i zanieczyszczenie powietrza w związku z pracą maszyn wydobywczych i przetwórczych kruszywa, zwiększy ilość powstających odpadów, negatywnie oddziaływać będzie na klimat akustyczny także w rejonach zamieszkałych, przez które przebiegają drogi potencjalnej obsługi komunikacyjnej nowych kopalni, a przede wszystkim negatywnie i nieodwracalnie oddziaływać będą na krajobraz.

Podsumowując, można stwierdzić, że zmiany w środowisku przyrodniczym na obszarze gminy Morawica przy zaniechaniu realizacji ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu będą istotne i w większości niekorzystne dla funkcjonowania przyrodniczego, szczególnie niekorzystne są zmiany związane z eksploatacją kopalni oraz wskazaniem terenów pod nowe zalesienia w dolinie rzeki Czarna Nida w obszarze Natura 2000.

X. Istniejące problemy ochrony środowiska obszarów chronionych istotne z punktu widzenia realizacji Zmiany nr 3 miejscowego planu

Na obszarze gminy Morawica znajdują się następujące tereny objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92 poz. 880):

- rezerwat przyrody „Radomice”,
- Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (obejmują otulinę Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego) ,
- Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obszar Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy PLH 260016,
- obszar Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka PLH 260032.

Obszary te zajmują ok. 80 % powierzchni gminy Morawica. Żadną formą ochrony nie są objęte jedynie dwa fragmenty gminy, tj.: obszar położony w północnej części gminy – sołectwa Brzeziny, Podwole i część Bilczy oraz w środkowej części – sołectwa Morawica oraz częściowo Dębska Wola i Wola Morawicka.

Do istotnych problemów ochrony środowiska na tych obszarów według m.in. Standardowych Formularzy Danych i Programu ochrony środowiska, należą:

- naturalna sukcesja roślinności krzewiastej i drzewiastej,

- niekorzystne zmiany sukcesyjne na obszarze muraw kserotermicznych, napiaskowych, łąk i starorzeczy, przebiegające niezależnie od gospodarki człowieka jak i również w wyniku zmiany sposobu użytkowania powierzchni, m. in. przekształcanie łąk w grunty orne,
- uszkodzenia drzewostanów oraz słaba kondycja zdrowotna, będąca skutkiem oddziaływania zanieczyszczeń powietrza,
- zagrożenie pożarowe lasów,
- niewłaściwe sposoby zalesień (głównie nasadzanie sosny bez względu na charakter podłoża) oraz zbyt słabe tempo wykonywania zalesień i zadrzewień śródpolnych,
- rozdrobnienie kompleksów leśnych, powodujące przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów leśnych i ograniczenie liczby nisz ekologicznych, będących ostoją dla dziko żyjącej fauny,
- zalesianie dolin rzecznych,
- eutrofizacja wód,
- zasypywanie lub przekształcanie starorzeczy w stawy hodowlane,
- melioracje oraz regulowanie koryta rzecznoego,
- usuwanie zadrzewień nadrzecznych,
- przesuszenie terenu oraz zagrożenie gleb procesami erozyjnymi,
- uprawianie sportów motorowych,
- zrzuty ścieków oczyszczonych z oczyszczalni w Morawicy i domów zlokalizowanych przy samym korycie Czarnej Nidy,
- składowiska gruzu i ziemi na obszarach Natura 2000,
- degradacja krajobrazu (obniżenie jego wartości estetycznych) spowodowana obecnością przemysłu, głównie działalnością zakładów górniczych,
- zanieczyszczenie powietrza wpływające na obniżenie stanu zdrowotnego roślinności, w szczególności drzewiastej.

Wymogi w zakresie ochrony czynnej środowiska przyrodniczego, wynikające z ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu, kładą szczególny nacisk na zachowanie ciągłości i różnorodności ekosystemów oraz zachowanie i ochronę szczególnie cennych tworów przyrody, krajobrazów i ekosystemów.

XI. Skutki dla środowiska wynikające z planowanego sposobu zagospodarowania terenu

XI.1. Odprowadzanie ścieków oraz wód opadowych i roztopowych

W projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica planuje się przestrzenny rozwój funkcji mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej.

Realizacja zabudowy mieszkaniowej w nowowydzielonych terenach w projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica spowoduje przyrost liczby mieszkań maksymalnie o:

- w strefie I - około 1500 mieszkań;
- w strefie III - około 1200 mieszkań;
- w strefie IV – około 600 mieszkań;

- w strefie V – około 80 mieszkań.

Łącznie maksymalnie powstanie około 3400 mieszkań. W większości ich mieszkańcami będą osoby nowoprzybyłe na teren gminy, ale częściowo, w około 30%, obecni mieszkańcy w następstwie wymiany domów czy mieszkań w celu poprawy swojego komfortu życia. Mieszkańcy nowowyprowadzonych mieszkań mogą produkować około 1000 m³ ścieków komunalnych na dobę więcej niż przewidywano w obowiązującym miejscowym planie dla gminy Morawica.

Planuje się odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, zgodnie z zasadami określonymi w obowiązującym miejscowym planie. Odbiornikiem ścieków pozostaje oczyszczalnia ścieków w Brzezinach, skąd oczyszczone ścieki zrzucane są do rzeki Czarna Nida. W przypadku gminy Morawica nie istnieje inny, alternatywny do Czarnej Nidy i jej dopływów odbiornik oczyszczonych ścieków. Istniejąca i działająca komunalna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w obszarze poza zabudową mieszkaniową w sąsiedztwie zabudowy produkcyjnej i poza obszarem Natura 2000. Wskazuje się w projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu powierzchniowego powiększenia terenu oczyszczalni, natomiast problematyka technologii oczyszczania ścieków pozostaje poza ustaleniami miejscowego planu. Jakość ścieków oczyszczonych regulują przepisy odrębne.

Projekt zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica wprowadza ograniczenie w zakresie ilości wód opadowych i roztopowych odprowadzanych z działek budowlanych poprzez nakaz retencji 30% miarodajnego opadu w szczelnych zbiornikach na terenie działki. Zmniejszy to ilość wód wprowadzanych do gruntu lub rowów w pierwszych minutach opadu. W projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu nowowydzielone tereny zabudowy obejmują następujące powierzchnie:

- strefa I –
  - zabudowa mieszkaniowa MN3– 160 ha, w tym powierzchnia zabudowy – 30% i powierzchnie nieprzepuszczalne komunikacji – 20%;
  - zabudowa usług komercyjnych Uc1 – 43 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia dopuszczalna dla powierzchni komunikacyjnych lub innych nieprzepuszczalnych – 20%;
  - zabudowa usług publicznych Up1- 1,5 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia nieprzepuszczalne (komunikacja lub innego przeznaczenia) – 10%;
  - zabudowa produkcyjna P1– 4,5 ha, w tym minimalnie 15% powierzchni biologicznie czynnej;
  - zabudowa terenów usług sportu i rekreacji US1(w tym US/Ut1) – 3,5 ha, w tym minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40%;
- strefa II –
  - zabudowa usług komercyjnych Uc1 – 55 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia dopuszczalna dla powierzchni komunikacyjnych lub innych nieprzepuszczalnych – 20%;
  - zabudowa produkcyjna P1– 310 ha, w tym minimalnie 15% powierzchni biologicznie czynnej;
- strefa III –
  - zabudowa mieszkaniowa MN4– 215 ha, w tym powierzchnia zabudowy – 20% i powierzchnie nieprzepuszczalne komunikacji – 20%;

- zabudowa usług komercyjnych Uc1 – 20 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia dopuszczalna dla powierzchni komunikacyjnych lub innych nieprzepuszczalnych – 20%;
- zabudowa usług publicznych Up1- 3 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia nieprzepuszczalne (komunikacja lub innego przeznaczenia) – 10%;
- zabudowa produkcyjna P1– 4,5 ha, w tym minimalnie 15% powierzchni biologicznie czynnej;
- zabudowa terenów usług sportu i rekreacji (w tym US/Ut1) – 11 ha, w tym minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40%;
- strefa IV -
  - zabudowa mieszkaniowa MN5– 110 ha, w tym powierzchnia zabudowy – 20% i powierzchnie nieprzepuszczalne komunikacji – 20%;
  - zabudowa usług komercyjnych Uc1 – 15 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia dopuszczalna dla powierzchni komunikacyjnych lub innych nieprzepuszczalnych – 20%;
  - zabudowana związana z usługami turystyki (Ut1) – 23 ha, w tym minimalnie 60% powierzchni biologicznie czynnej;
  - zabudowa usług publicznych Up1- 2 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia nieprzepuszczalne (komunikacja lub innego przeznaczenia) – 10%;
  - zabudowa terenów usług sportu i rekreacji US1 – 19 ha, w tym minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40%;
- strefa V –
  - zabudowa mieszkaniowa MN5– 15 ha, w tym powierzchnia zabudowy – 20% i powierzchnie nieprzepuszczalne komunikacji – 20%;
  - zabudowa usług komercyjnych Uc1 – 15 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia dopuszczalna dla powierzchni komunikacyjnych lub innych nieprzepuszczalnych – 20%;
  - zabudowana związana z usługami turystyki Ut1 – 5 ha, w tym minimalnie 60% powierzchni biologicznie czynnej;
  - zabudowa usług publicznych Up1- 2 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia nieprzepuszczalne (komunikacja lub innego przeznaczenia) – 10%;
  - zabudowa terenów usług sportu i rekreacji US1 – 4 ha, w tym minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40%;
- strefa VI –
  - zabudowa mieszkaniowa MN5– 1 ha, w tym powierzchnia zabudowy – 20% i powierzchnie nieprzepuszczalne komunikacji – 20%;
  - zabudowa usług komercyjnych Uc1 – 0,15 ha, w tym powierzchnia zabudowy 50% i powierzchnia dopuszczalna dla powierzchni komunikacyjnych lub innych nieprzepuszczalnych – 20%;
  - zabudowa terenów usług sportu i rekreacji US1 – 25 ha, w tym minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40%.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że w związku z innymi uwarunkowaniami np.: strefami bezpieczeństwa od gazociągów, czy pasami technicznymi wzdłuż linii elektroenergetycznych wysokich napięć około 20-30% z ww. powierzchni nie będzie mogła być zabudowana.

Łącznie maksymalna powierzchnia terenów zabudowy, które zostanie zabudowana kubaturowo i pokryta nieprzepuszczalnymi nawierzchniami może wynosić około 450 ha, w tym:

- o strefa I – 95 ha;
- o strefa II – 180 ha;
- o strefa III – 90 ha;
- o strefa IV – 60 ha;
- o strefa V – 18 ha;
- o strefa VI – 10 ha.

Powierzchnia nieprzepuszczalna może wzrosnąć maksymalnie na terenie gminy o około 450 ha, co stanowi 4% powierzchni gminy Morawica objętej projektem zmiany nr 3 miejscowego planu. Największej zmianie ulegnie funkcjonowanie hydrologiczne w rejonie strefy II, gdzie dopuszcza się największy wzrost powierzchni szczelnych.

Oszacowano natężenie miarodajnego opadu (Q_d) w następujący sposób:

$$Q_d = F \cdot \psi \cdot q \text{ [dm}^3/\text{s]}$$

gdzie:

F – powierzchnia w ha (całkowita powierzchnia terenu) *0,8, a dla terenów oznaczonych P *0,6 (ze względu na kopalnie);

q – natężenie deszczu miarodajnego

ψ – współczynnik spływu dla:

- MN3 – 0,45;
- MN4 i MN5 – 0,4,
- Uc1 i Up1 – 0,6,
- P1 – 0,7,
- US1 – 0,3 i Ut1 – 0,4.

Do obliczenia ilości deszczu miarodajnego przyjęto deszcz 15-minutowy o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 5 lat ($p=0,2$), raz na rok ($p=1$) oraz deszcz o czasie trwania 1 godziny. Przyjmując średnioroczny opad około 700 mm, natężenie deszczu miarodajnego:

$$q(15', p=0,2) = 132 \text{ dm}^3/\text{s} \cdot \text{ha}$$

$$q(15', p=1) = 77 \text{ dm}^3/\text{s} \cdot \text{ha}$$

$$q(60', p=1) = 30 \text{ dm}^3/\text{s} \cdot \text{ha}$$

Przeznaczenie	Natężenie miarodajnego opadu Qd [dm ³ /s] w przybliżeniu		
	q (15', p=0,2)	(15', p=1)	(60', p=1)
Strefa I			
MN3	7 600	4 400	1 750
Uc1	2 700	1 600	600
Up1	100	70	30
P1	350	200	70
US1	100	70	30
Strefa II			
Uc1	3 500	2 000	800
P1	18 000	10 000	4 000
Strefa III			
MN4	9 100	5 300	2 100
Uc1	1 300	700	300
Up1	700	140	50
P1	250	150	60
US1	350	200	80
Strefa IV			
MN5	4 650	2 700	1 050
Uc1	950	350	200
Ut1	770	450	170
Up1	160	90	40
US1	730	430	170
Strefa V			
MN5	630	370	140
Uc1	950	550	220
Ut1	210	120	50
Up1	130	70	30
US1	130	70	30
Strefa VI			
MN5	40	20	10
Uc1	10	5	2
US1	850	500	200

Zgodnie z przepisami zmiany nr 3 miejscowego planu 30% z wyżej oszacowanego opadu miarodajnego powinno zostać zretencjonowane na terenie działki (nieruchomości), z wyjątkiem terenów usług administracji, usług oświaty i kultury, usług publicznych, usług kultu religijnego i usług ochrony zdrowia. Wprowadzenie takiego wymogu ograniczy natężenie odpływu i prawdopodobieństwo występowania podtopień.

Należy dodać, że projekt zmiany nr 3 miejscowego planu może wpłynąć na zwiększenie retencji wód opadowych i roztopowych na terenie gminy w obszarach niezurbanizowanych, gdzie wskazuje się 324 ha pod zalesienia.

XI.2. Zagospodarowanie odpadów

W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu nie wprowadzono zmian w zakresie zasad gospodarki odpadami stałymi. Nie planuje się na terenie gminy zakładu utylizacji odpadów komunalnych. Planuje się ich wywóz i utylizację poza terenem gminy Morawica.

Dla terenu gminy Morawica opracowano plan gospodarki odpadami wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Rozwiązania przyjęte w miejscowym planie są zgodne z ustaleniami planu gospodarki odpadami. Prognoza dla planu gospodarki odpadami została ogólnie przedstawiona w rozdziale XI.12 niniejszej prognozy. Według ustaleń prognozy istnieją zagrożenia dla środowiska wodnego i gruntowego ze względu na niewłaściwe magazynowanie odpadów niebezpiecznych oraz zanieczyszczenie atmosfery odorami powstającymi z kompostowni odpadów biodegradowalnych odpadów komunalnych, jednakże oddziaływania to będzie znikome.

Na terenie gminy Morawica projekt zmiany nr 3 miejscowego planu dopuszcza:

- zwałowiska nadkładów i odpadów poeksploatacyjnych z kopalni na terenach PG;
- magazynowanie odpadów w rozumieniu ustawy o odpadach czyli czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem.

Gromadzenie ww. rodzajów odpadów na terenie zakładów górniczych pozostaje obojętne dla środowiska. Odpad stanowi tutaj skała płonna lub kruszywa skalne.

XI.3. Wody podziemne i powierzchniowe

XI.3.1. Wody podziemne

Obszar objęty projektem zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica zajmuje część terenu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 416 Małogoszcz oraz Nr 418 Gałęzice-Bolechowice-Borków. Zbiorniki te nie mają szczelnej ochrony przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni gruntu. Nie posiadają także wyznaczonych indywidualnych obszarów ochrony. Ich ochrona wynika z obowiązujących przepisów, w tym ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115 poz. 1229 ze zm.). Projekt Zmiany nr 3 miejscowego planu uwzględnia w paragrafie 22 zakazy podejmowania działań mogących skutkować wprowadzeniem zanieczyszczeń do gruntu, w tym lokalizacji składowisk odpadów, magazynów substancji niebezpiecznych, odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych.

W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu (paragraf 49 ust. 3) wprowadzono wymóg realizacji sieci infrastruktury technicznej w tym: kanalizacji (z dopuszczeniem systemu kanalizacji grupowej rozwiązanego w uzgodnieniu z zarządcą lokalnej sieci kanalizacji, w sposób spójny z siecią kanalizacji w gminie) i wodociągu, w przypadku realizacji osiedli zabudowy mieszkaniowej w terenach oznaczonych MN2, MN3, MN4 położonych w miejscowościach Bilcza, Brzeziny, Bieleckie Młyny, Dyminy i Woli Morawickiej, Piaseczna Górka, Kuby Młyny i Łabędziów przed przystąpieniem do realizacji obiektów kubaturowych. W ww. paragrafie projektu planu zostały wymienione sołectwa, które znajdują się w strefach I i III, gdzie planuje się największy przyrost zabudowy mieszkaniowej – łącznie około 2700.

W projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu nie wskazano nowych ujęć wody dla celów komunalnych. Istniejące ujęcia zabezpieczają ilościowo zapotrzebowanie wody dla mieszkańców nowej zabudowy mieszkaniowej.

W projekcie planu wprowadza strefy ograniczenia zagospodarowania ujęć wody, które chronią jakość wód w ujmowanych dla celów komunalnych.

Na etapie opracowania projektu zmiany nr 3 miejscowego planu nie jest możliwe dokładne określenie możliwych negatywnych oddziaływań na wody podziemne części pozostałych funkcji planowanych w rejonie objętym planem. Szczególnie dotyczy to terenów obiektów produkcyjnych, składów i magazynów (P i P1 oraz PG i P1/PG), ponieważ nie określone są gałęzie przemysłu, które lokowane będą na terenach przeznaczonych pod rozwój funkcji produkcyjnej. W związku z powyższym projekt zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego nie precyzuje kwestii zaopatrzenia w wodę terenów produkcyjnych czy oczyszczania ścieków produkcyjnych.

Negatywne oddziaływania na ww. GZWP ogranicza fakt, że strefa II, gdzie planowany jest rozwój funkcji przemysłowej zlokalizowana jest w większości poza obszarami GZWP oraz poza strefami ograniczeń zagospodarowania ujęć wody.

Obszar objęty Zmianą MPZP Gminy Morawica znajduje się w granicach JCWPd nr 121. W jednostce tej występuje silnie rozwinięte górnictwo kopalni (surowce węglanowo – wapienie i dolomity w rejonie Gór Świętokrzyskich), które eksploatowane są metodą odkrywkową. Górnictwo odkrywkowe zmusza do odwadniania kopalni, czego wynikiem jest powstawanie lejów depresji, zaburzeń w krążeniu wód podziemnych i powierzchniowych.

Zgodnie z definicją umieszczoną w Ramowej Dyrektywie Wodnej dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry”. RDW w art. 4 przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych, wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Stan wód podziemnych w jednostce 121 został oceniony jako:

- w zakresie ilościowym – zły (w subregionie);
- w zakresie chemicznym – dobry.

Według Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły nie możliwe jest uzyskanie celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie parametrów ilościowych na terenie jednostki 121 do 2015 r. Dyrektywa przewiduje odstępstwa od założonych celów środowiskowych, jeżeli ich osiągnięcie dla danej części wód w ustalonym terminie nie będzie możliwe z określonych przyczyn.

W myśl art. 4 RDW, odstępstwa zdefiniowane są następująco:

- odstępstwa czasowe - dobry stan wód może zostać osiągnięty do roku 2021 lub najpóźniej do 2027 (art. 4.4 RDW),
- ustalenie celów mniej rygorystycznych (art. 4.5 RDW),
- czasowe pogorszenie stanu wód (art. 4.6 RDW),
- nieosiągnięcie celów ze względu na realizację nowych inwestycji (art. 4.7 RDW).

Plan gospodarowania wodami... ustala dla jednostki 121 odstępstwo związane z dążeniem do osiągnięcia celów mniej rygorystycznych, ponieważ te części wód, które zostały zmienione w wyniku działalności człowieka w taki sposób, że doprowadzenie ich do stanu (potencjału) dobrego jest niemożliwe ze względu na: *brak możliwości technicznych wdrożenia działań*. W uzasadnieniu odstępstwa wskazuje się na brak możliwości zakończenia eksploatacji ze względów gospodarczych.

Jak wynika z opisu problemów w jednostce 121, główną przyczyną wystąpienia złego stanu wód podziemnych w zakresie jakościowym jest prowadzona na znacznej powierzchni jednostki intensywne eksploatacja odkrywkowa skał węglanowo -wapiennych i dolomitów. W Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica zachowuje się obecnie funkcjonujące zakłady górnicze eksploatacji tych skał na złożach: Morawica III, Wola Morawicka i Radkowice Podwole. W Zmianie nr 3 dopuszcza się przestrzenny rozwój eksploatacji na nowych terenach

nie wskazanych w obowiązującym planie jedynie w zakresie złoża Morawica III. Wykluczenie dalszego rozwoju eksploatacji wiązałoby się z zamknięciem zakładów górniczych, co należy uznać za nieuzasadnione gospodarczo, ze względu na miejsca pracy, oraz potrzeby gospodarki w okresie przebudowy (rozbudowy i modernizacji) infrastruktury i związanego z tym zapotrzebowania na budulec. Jednakże projekt planu nie definiuje ustaleń w zakresie sposobu eksploatacji, ponieważ ich ustalenie nie leży w kompetencji władz lokalnych i jest poza zakresem ustaleń miejscowego planu (definiuje je koncesja na wydobycie i plan zakładu górniczego).

W obszarze objętym zmianą nr 3 mpzp Gminy Morawica planuje się także rozwój przestrzenny wydobycia, także metodą odkrywkową, piasku z udokumentowanych złóż Brzeziny I i Brzeziny II. Według Inwestora planuje się tutaj wydobycie w analogiczny sposób jak na istniejących kopalniach: Nida, Brzeziny i Brzeziny IIA, czyli spod lustra wody. W ten sposób prowadzona eksploatacja nie zmienia stosunków wodnych i nie obniża zwierciadła wód gruntowych.

XI.3.2. Wody powierzchniowe

W zakresie zachowania jakości wód powierzchniowych przepisy projektu zmiany nr 3 miejscowego planu dotyczące zasad ochrony środowiska nakazują zachowanie istniejących cieków powierzchniowych zarówno naturalnych jak i sztucznych, zachowanie i rekultywację zbiorników wodnych oraz udroźnienie i utrzymanie przepustowości rowów melioracyjnych. W projekcie planu wykluczona została możliwość skanalizowania rzek oraz wprowadzono ograniczenie lokalizowania zabudowy kubaturowej w strefie 10 m od brzegów cieków i zbiorników wodnych. Zachowanie zadrzewień śródpolnych i przywodnych będzie także miało pozytywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie hydrologiczne, w tym zmniejszenie parowania i transpiracji wody, a jednocześnie w związku z podatnością na eutrofizację Czarnej Nidy i Bobrzy zachowanie „buforów zadrzewień i zakrzewień” ograniczy negatywne oddziaływanie spływu wód bogatych w związki pokarmowe z pól i ogrodów. Jednocześnie wykluczenie skanalizowania rzek pozostawia w stanie obecnym meandry i spiętrzenia w nurtach cieków, co sprzyja zwiększeniu potencjału samooczyszczenia rzek.

W zmianie nr 3 miejscowego planu wskazuje się tereny pod rozwój małych elektrowni wodnych na bazie starych młynów wodnych. Z analizy wykonanych do Raportu oddziaływania na środowisko dla Małej Elektrowni Wodnej na rzece Czarna Nida w km 24+620 we wsi Bieleckie Młyny gm. Morawica, przedsięwzięcia tego typu nie oddziałują negatywnie na reżim wodny rzeki oraz na populację organizmów wodnych.

Można wskazać na modyfikację intensywności procesów hydrologicznych związaną z planowanymi w projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu przekształceniami w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy. Planowane na 1450 ha zmiany to:

- o zalesienia na powierzchni ponad 300 ha obecnych terenów rolnych,
- o zainwestowanie na powierzchni około 1150 ha, w tym dopuszcza się na powierzchni około 450 ha wprowadzenie nawierzchni sztucznych i zabudowy.

Na terenach dolesień zwiększy się ilość wody retencjonowana w gruncie i zwiększy się transpiracja, ulegnie zmniejszeniu odpływ powierzchniowy i parowanie.

Na terenach pokrytych nawierzchniami sztucznymi zwiększy się parowanie i odpływ powierzchniowy, a zmniejszy się infiltracja i retencja wody w gruncie oraz odpływ śródpokrywowy co wpłynie na zmniejszenie zasilania wód powierzchniowych i podziemnych. Jednakże wprowadzony w projekcie wymóg retencjonowania części opadu miarodajnego na terenie nieruchomości może łagodzić intensywność tych zmian, ponieważ

zretencjonowana w trakcie opadów woda może zostać użyta do utrzymania w trakcie suszy roślinności, która ma stanowić znaczny procent w zagospodarowaniu nieruchomości (rozdział XI.1).

Na terenie objętym zmianą nr 3 mpzp gminy Morawica występują następujące Jednolite Części Wód Powierzchniowych:

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja					Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Obszar dorzecza		Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW)					
				Kod	Nazwa						
PLRW200062164489	Dopływ z Dymin	GW0307	region wodny Górnej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Krakowie	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW200072164699	Morawka	GW0308			obszar dorzecza Wisły		silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	-	-
PLRW20006216452	Chodcza	GW0307			obszar dorzecza Wisły		naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW20008216459	Czarna Nida od Pierzchnianki do Morawki z Luborzanką	GW0307			obszar dorzecza Wisły		silnie zmieniona część wód	dobry	niezagrożona	-	-
PLRW20007216474	Dopływ spod Łukowej	GW0308			obszar dorzecza Wisły		naturalna część wód	zły	zagrożona	-	-
PLRW2000921649	Czarna Nida od Morawki do ujścia	GW0308			obszar dorzecza Wisły		silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona		

Położenie JCWP ba terenie gminy Morawica

Dla jednolitych części wód powierzchniowych „Dopływ spod Łukowej, „Chodcza” „Dopływ z Dymin” (naturalna część wód) celem środowiskowym jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu JCWP, tak aby osiągnąć dobry stan ekologiczny wód.

Dla JCWP „Czarna Nida od Morawki do ujścia”, „Czarna Nida od Pierzchnianki do Morawki z Luborzanką” oraz „Morawka” (silnie zmienione części wód) celem środowiskowym jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału i stanu, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny.

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły nie ustalono derogacji (odstępstw), co oznacza, że powyższe cele środowiskowe należy osiągnąć do 2015 r.

Rzeka Nida na obszarze objętym Zmianą nr 3 mpzp gminy Morawica jest obszarem chronionym, dla którego utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie – obszar Natura 2000 „Dolina Czarnej Nidy” PLH 260016. Cele środowiskowe dla

obszaru Natura 2000 związane są z doprowadzeniem do „właściwego stanu ochrony” przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 czyli siedlisk i gatunków występujących na tych obszarach.

Wszystkie JCWP na obszarze kraju do 2015 r. uznane zostały za zagrożone eutrofizacją ze źródeł komunalnych. Po 2015 r. Polska zobowiązana jest wyznaczyć obszary wrażliwe na eutrofizację wg wymogów dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczalni ścieków komunalnych.

Z zmianie nr 3 MPZP Gminy Morawica w możliwym zakresie uwzględniono cele środowiskowe Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły w odniesieniu do wód powierzchniowych:

- Ograniczono zabudowę w dolinach rzek,
- Zwiększono zalesienia,
- Wprowadzono szereg ustaleń chroniących roślinność przywodną i wody powierzchniowe (paragraf 10),
- Nakazano (paragraf 49) wykonanie infrastruktury technicznej w zakresie wodociągów i kanalizacji przed przystąpieniem do realizacji obiektów kubaturowych w sołectwach: Bilcza, Brzeziny, Bieleckie Młyny, Dyminy, Wola Morawicka, Piaseczna Górka, Kuby Młyny i Łabędziów,
- Nakazano podczyszczanie wód opadowych i roztopowych z parkingów, dróg, terenów zabudowy usługowej i produkcyjnej.

XI.4. Powietrze atmosferyczne

Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Morawica jest obecnie dobra. Źródłami zanieczyszczenia powietrza występującymi na terenie gminy Morawica pozostaną:

- rozproszone źródła ciepła: lokalne kotłownie dla zabudowy wielorodzinnej i usług publicznych i indywidualne kotłownie w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej;
- komunikacja samochodowa;
- produkcja przemysłowa i eksploatacja górnicza.

Obecnie na terenie gminy Morawica nie ma znacznych (pod względem wielkości emisji do powietrza) emitorów.

Większość istniejących źródeł ciepła, przede wszystkim lokalnych kotłowni komunalnych, jak i źródeł ciepła w budownictwie jednorodzinnym, jest uciążliwa dla środowiska (emisja spalin z gorszych gatunków węgla, brak instalacji oczyszczania spalin, mała sprawność kotłów). W związku z intensywną rozbudową sieci gazowej gminy istnieją przesłanki do przyjęcia założenia, że to paliwo zastąpi obecnie wykorzystywane paliwa stałe.

Zaopatrzenie odbiorców w gaz ziemny i jego wykorzystanie do ogrzewania, przygotowania ciepłej wody wpłynie na polepszenie jakości powietrza atmosferycznego ze względu na ograniczenie emisji siarki i pyłów, typowej dla kotłowni na paliwa stałe. Jednocześnie, poprawa jakości życia mieszkańców i ich stanu posiadania doprowadzi do ograniczenia negatywnych zjawisk, w tym spalania odpadów w celach grzewczych, a także zwiększy udział dobrych pieców o wysokiej sprawności spalania.

Na terenie objętym projektem zmiany nr 3 miejscowego planu będą także powstawały typowe zanieczyszczenia komunikacyjne, tj. w wyniku eksploatacji pojazdów silnikowych będą

generowane tlenki azotu NO_x, dwutlenek siarki SO₂, pył zawieszony z paliwa oraz ścierania opon i asfaltu, węglowodory alifatyczne i aromatyczne oraz tlenek węgla. Możliwe jest wystąpienie ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń powietrza w wyniku ruchu samochodowego w sąsiedztwie dróg wojewódzkich i krajowej oraz w sąsiedztwie planowanych dróg tj. południowej obwodnicy Kielc, południowej obwodnicy Morawicy oraz wydłużenia obwodnicy Brzezin w ciągu drogi wojewódzkiej nr 763. Ruch samochodowy na terenie gminy ma charakter zarówno tranzytowy jak i lokalny. Planowana w Zmianie nr 3 miejscowego planu obwodnica „południowa Morawicy” wraz z poprzednio planowanymi obwodnicami usprawnią przepływ pojazdów i wyprowadzą ruch tranzytowy z najgęściej zaludnionych obszarów gminy, co będzie miało wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz liczbę osób ekspozowanych na potencjalne zagrożenie. Podobne, pozytywne oddziaływanie będzie miało planowane wydłużenie obwodnicy drogi wojewódzkiej nr 763, którego realizacja wykluczy ruch tranzytowy z zachodniej części terenów zabudowanych wsi Brzeziny.

Należy dodać, że pewne zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Morawica generować będą ruch samochodowy. W Zmianie nr 3 miejscowego planu funkcje generujące ruch samochody tj. usługi i produkcja zostały zlokalizowane przy istniejących drogach. Część nowych obszarów produkcyjnych może być także obsługiwana przez transport kolejowy, ponieważ położona jest w rejonie istniejącej linii kolejowej, szczególnie dotyczy to terenów strefy II eksploatacji kopalni i produkcji.

Planowana modernizacja drogi krajowej nr 73 nie stanowi ustaleń niniejszego projektu zmiany nr 3 miejscowego planu. W Raporcie oddziaływania przygotowanym dla modernizacji północnego odcinka drogi (do m. Morawica) oraz obwodnicy w rejonie Morawicy stwierdzono, że nie zostaną przekroczone w obszarze oddziaływania inwestycji wartości dopuszczalne zarówno w zakresie stężeń maksymalnych jak i średniorocznych dla wszystkich emitowanych substancji zanieczyszczających, za wyjątkiem dwutlenku azotu (rozdział XI.12 niniejszej prognozy).

Źródłem emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do powietrza może być także działalność przemysłowa i usługowa prowadzona na terenie gminy. Należy spodziewać się utrzymania emisji pyłów związanych z wydobyciem i przetwórstwem kopalni na obecnym poziomie, ponieważ w Zmianie nr 3 miejscowego planu, zgodnie z polityką przestrzenną gminy, ogranicza się możliwości realizacji funkcji górniczej poza istniejącymi kopalniami.

W odniesieniu do pozostałych terenów produkcyjnych i usług komercyjnych na etapie Zmiany miejscowego planu nie jest możliwe dokładne określenie jakiego rodzaju zanieczyszczenia pochodzące z procesów produkcyjnych będą emitowane do atmosfery. Jednakże obowiązujące prawo ogranicza możliwość emisji ponadnormatywnej poza granice nieruchomości należącej do przedsiębiorcy.

Na jakość powietrza będzie miała także wpływ planowana realizacja regionalnego lotniska (lokalizacja lotniska planowana jest poza obszarem objętym planem), jednakże lokalizacja lotniska nie stanowi ustaleń Zmiany nr 3 planu, stąd też uciążliwości związane z regionalnym lotniskiem i związanymi z nim inwestycjami nie podlegają analizie w niniejszej prognozie, gdzie jedynie w rozdziale XI.12 przytoczono najważniejsze wnioski z prognozy oddziaływania na środowisko do zmiany nr 2 mpzp gminy Morawica „Regionalny Port Lotniczy”. Zgodnie z tymi wnioskami jednym z największych obciążeń środowiska wynikających z realizacji lotniska będzie zanieczyszczenie powietrza.

XI.5. Klimat akustyczny

Jednym z głównych źródeł hałasu na terenie objętym planem pozostanie hałas komunikacyjny pochodzący z dróg i kolei. Jedną z głównych zmian w tym zakresie jest rozbudowa drogi krajowej nr 73, która jest inwestycją już zaawansowaną. Według Raportu oddziaływania na środowisko dla tej inwestycji planowana rozbudowa drogi krajowej nr 73 wraz z obwodnicą Morawicy nie spowoduje przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu, ponieważ w projekcie ujęto niezbędne zabezpieczenia akustyczne (ekrany). Według Raportu przekroczenia mogą wystąpić w rejonach skrzyżowań w odległości około 100 m od krawędzi jezdni. W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawicy ograniczono lokalizację nowej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie tej drogi. W miejscach, gdzie obowiązujący miejscowy plan dopuszcza zabudowę wprowadzono maksymalne odsunięcie linii zabudowy oraz dopuszczono przebudowę istniejących budynków jedynie w zakresie zwiększenia izolacyjności akustycznej ścian zewnętrznych.

Innymi zmianami planowanymi w zakresie komunikacji drogowej są:

- realizacja południowej obwodnicy miasta Kielce,
- zmiana przebiegu dróg wojewódzkich nr 763 i 766, w tym wskazanie nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 763 w zachodniej części sołectwa Brzeziny;
- realizacja tzw. „południowej obwodnicy Morawicy”;
- realizacja szeregu niewielkich dróg dojazdowych oraz dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych nieruchomości w terenach wskazanych do zabudowy.

Realizacja południowej obwodnicy miasta Kielce planowana jest na terenie objętym planem w północnej części i przebiega przez tereny rolne i lasy, w znacznej odległości od terenów zabudowy mieszkaniowej. Stąd też nie będzie stanowiła ona uciążliwości dla mieszkańców.

Zmiana przebiegu dróg wojewódzkich nr 763 i 766 planowana jest w celu ominięcia przez ruch tranzytowy najgęściej zabudowanych terenów gminy Morawica. Planowany przebieg wskazywany jest przez tereny otwarte, poza zabudową mieszkaniową lub przez tereny o niższej intensywności zabudowy. Stąd też lokalizację tego przedsięwzięcia z punktu widzenia ochrony klimatu akustycznego należy uznać za sprzyjającą poprawie warunków życia mieszkańców. Planowane zmiany były przedmiotem analiz wpływu na środowisko w Prognozie przygotowanej do obowiązującego planu.

„Południowa obwodnica Morawicy” jest planowana jako droga jednojezdniowa i przebiega poza obszarami zabudowy mieszkaniowej z wyjątkiem odcinka wschodniego w Woli Morawickiej, gdzie przebiega w istniejącym śladzie drogi gminnej, która wykorzystywana jest jako droga do kopalni w Woli Morawickiej oraz dla obsługi zabudowy mieszkaniowej w Woli Morawickiej. W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu założono przekształcenie istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej położonej w rejonie skrzyżowania tej drogi z drogą krajową nr 73 w tereny usług komercyjnych, gdzie jako funkcje dominującą wskazuje się usługi. Zagospodarowanie terenów sąsiednich planowanej drogi wskazuje, że nie będzie ona negatywnie oddziaływać na zdrowie ludzi.

Pozostałe drogi planowane w zmianie nr 3 miejscowego planu to drogi dojazdowe i drogi wewnętrzne, które będą spełniały funkcję uzupełniającą w stosunku do istniejących układów komunikacyjnych dla obsługi nowych terenów mieszkaniowych czy przemysłowych, przy czym nie planuje się w projekcie zmiany nr 3, aby drogi te służyły do obsługi tych funkcji jednocześnie. Wyjątek stanowi układ drogowy w północnej części wsi Brzeziny, gdzie za

obowiązującym planem powtórzono przebieg planowanej drogi lokalnej, która łączy drogę wojewódzką nr 763 z planowanymi terenami P i Uc.

W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu wyklucza się lokalizację nowej zabudowy w pasie w pasie 20 m od osi skrajnego toru linii kolejowej wprowadza się zakaz lokalizacji nowej zabudowy, z wyłączeniem obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz obiektów związanych z obsługą transportu kolejowego oraz ogranicza się lokalizację zabudowy w pasie 20-80 m od istniejącej linii kolejowej. Realizacja zabudowy na tym terenie możliwa jest pod warunkiem spełnienia dopuszczalnych norm hałasu i wibracji w pomieszczeniach chronionych, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Jednocześnie w projekcie planu dopuszcza się realizację nowych linii w celu obsługi terenów strefy II. Jednakże, nie przewiduje się aby nowe inwestycje w zakresie komunikacji kolejowej mogły negatywnie oddziaływać na ludzi. Nowe linie kolejowe planowane są na obszarach, strefy II, gdzie ograniczono zabudowę mieszkaniową.

W wyniku realizacji ustaleń zmiany nr 2 miejscowego planu „Regionalny Port Lotniczy Kielce” na terenie objętym planem znajdują się fragmenty strefy zagrożone ponadnormatywnym hałasem, gdzie należy wykluczyć lub ograniczyć lokalizację tzw. funkcji chronionych. Do projektu zmiany nr 3 miejscowego planu wprowadzono jako ustalenie planu „granice zakazu lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usług publicznych w rejonie lotniska”, które obejmują niewielkie powierzchnie przy południowej granicy obszaru objętego planem. Obszary te położone są w powierzchniach podejścia do lotniska. Tereny te jak i ich sąsiedztwo pozostaną w użytkowaniu rolniczym.

Innym źródłem hałasu na terenie gminy jest prowadzona w rejonie Podwola, Brzezin, Nidy, Morawicy i Woli Morawickiej działalność górnicza. W rejonie Podwola, Morawicy i Woli Morawickiej istniejące zakłady górnicze znajdują się poza terenami zabudowy mieszkaniowej a ich działalność nie stanowi stałej uciążliwości dla mieszkańców. Teren kopalni Radkowice-Podwole jest obsługiwany komunikacyjnie z wykorzystaniem linii kolejowej sąsiadujących z terenem kopalni oraz drogi przyległej do linii kolejowej położonej pomiędzy linią kolejową a lasem. Tereny kopalni nie sąsiaduje z terenami mieszkaniowymi. Teren kopalni w Woli Morawickiej i Morawicy także są położone poza zabudową mieszkaniową. Uciążliwość może stanowić transport z kopalni samochodami ciężarowymi po istniejących drogach publicznych, w tym drogą nr 766 przez centrum Morawicy oraz droga nr 73 przez centrum Woli Morawickiej i Morawicy.

Natomiast w Brzezinach i Nidzie zakłady górnicze funkcjonują w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych istniejących i planowanych oraz lasów i terenów produkcyjnych. Należy jednak zaznaczyć, że prowadzi się tutaj wydobywanie piasku spod lustra wody, co nie jest akustycznie uciążliwe. Wizja lokalna nie wykazała uciążliwości w tym zakresie. Zgodnie z informacjami od Inwestora wydobywanie w rejonie Brzezin w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, ze względu na wyczerpanie kopaliny będzie zakończone w bliskiej przyszłości i przeniesione na tereny wskazane w zmianie nr 3 miejscowego planu, dalej na południe od zabudowy mieszkaniowej,

Zgodnie z obowiązującymi przepisami uciążliwość zakładu powinna się zamknąć w granicach własności. Nie istnieją rekordy wskazujące na inspekcje ochrony środowiska związane z przekroczeniem norm hałasu.

XI.6. Powierzchnia ziemi i ukształtowanie terenu

Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla gminy Morawica nie ogranicza eksploatacji udokumentowanych kopalni tj nie określa się które z udokumentowanych na terenie objętym planem złóż kopalni wskazane są do eksploatacji, a

gdzie tej eksploatacji należy unikać lub wykluczyć. Projekt Zmiany nr 3 miejscowego planu eksploatację dopuszcza jedynie eksploatację złóż istniejących zakładów górniczych, gdzie prowadzona już jest eksploatacja:

- Radkowice Podwole KD 885,
- Brzeziny KN 5370,
- Brzeziny I KN 5478,
- Brzeziny II KN 4751,
- Nida KN 9357,
- Morawica III KD 882,
- Wola Morawicka KD 881.

Na eksploatowanych złóżach ustanowiono tereny i obszary górnicze:

- „Radkowice Podwole I”, ustanowiony przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego decyzją z 16.09.2009 r. znak: OWŚ.V.7511-17/09 w sprawie zmiany koncesji nr 17/99 wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn.06.05.1999, na wydobywanie dolomitów dewońskich ze złoża „Radkowice-Podwole”.
- „Brzeziny”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Wojewodę Kieleckiego z dn.15.02.1995 znak OS.II-7512/1/95 w sprawie zmiany decyzji Wojewody Kieleckiego o nr W-38/93 z dnia 21.12.1993 r., znak: OS.II-7512/27/92/93 na wydobywanie piasków ze złoża „Brzeziny”. Ww. koncesja została zmieniona decyzją Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 6.08.2003 r., znak: R.V.7412-48/03 oraz decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22.11.2007 znak OWŚ.V.7511-27/07.
- „Brzeziny IIA”, ustanowiony przez Wojewodę Świętokrzyskiego decyzją z dnia 30.09.2004, znak: Śr.V.7412-58/04 w sprawie zmiany koncesji nr W-40/94 z dnia 14.01.1994 r., znak: OS.II-7512/2/94 w brzmieniu ustalonym decyzją nr 8/95 z dnia 14.06.1995 r., znak OS.II.7512/23/95 udzieloną przez Wojewodę Kieleckiego, zmienioną decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28.12.2009 r., znak: OWŚ.V.7511-31/09.
- „Nida”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Wojewodę Świętokrzyskiego z dn. 06.08.2003, znak: ŚR.V.7412-42/03, zmienionej decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23.01.2006 r., znak OŚ.V.7511/74/06, na wydobycie kruszywa naturalnego ze złoża „Nida”. W w/w koncesji utworzono obszar górniczy „Nida”.
- „Morawica IV”, ustanowiony w koncesji nr 3/2000 wydanej przez Ministra Środowiska z dn.06.06.2000, zmieniona decyzją Ministra Środowiska z dnia 6.11.2001 r., znak: DGwk/LP/487-5446/2001, na wydobycie wapieni jurajskich z części złoża „Morawica III”. W w/w koncesji utworzono również obszar górniczy „Morawica IV”.
- „Wola Morawicka I”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Wojewodę Świętokrzyskiego z dn.09.06.2004, znak:ŚR.V.7412-27/04, przeniesiona decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21.12.2009 znak OŚ.V.7511-29/09, na wydobycie wapieni jurajskich ze złoża „Wola Morawicka”. W w/w koncesji utworzono również obszar górniczy „Wola Morawicka I”.

Na terenie gminy Morawica znajduje się także kilka terenów i/lub obszarów górniczych, których zasięg obejmuje teren gminy, ale eksploatacja prowadzona jest poza terenem gminy (gmina Sitkówka-Nowiny). Dotyczy to:

- „Kowala Mała”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dn. 25.05.2010, znak: OWŚ.V.7511-17/10.
- „Radkowice Północ”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dn. 4.05.2010, znak: OWŚ.V.7511-16/10.
- „Kowala”, ustanowiony w koncesji nr 15/99 wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn.23.03.1999, zmienionej decyzją Ministra Środowiska z dnia 12.04.2001 r. znak DGwk/LP/487-1918/2001, a następnie zmienionej decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 10.05.2007 r. znak OWŚ.V.7511-9/07, na wydobywanie wapieni i margli dewońskich, łupków karbońskich oraz wapieni i margli permskich ze złoża „Kowala”.
- „Truskawica A”, ustanowiony w koncesji wydanej przez Wojewodę Świętokrzyskiego z dn.22.09.2003, znak: ŚR.V-7412/24/2003, w której udzielono pozwolenia na wydobycie wapieni dewońskich z części złoża „Truskawica”.

Teren obecnie zajmowany przez eksploatację górniczą wynosi około 220 ha. W zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica planuje się dopuszczenie eksploatacji na dalszych 50 ha.

Eksploatacja górnicza na terenie gminy Morawica, bez względu na rodzaj kopaliny, prowadzona jest metoda odkrywkową. W trakcie eksploatacji odkrywkowej powstają wyrobiska i hałdy odpadów powydobywczych. Zmiany w zakresie ukształtowania terenu powstające w konsekwencji eksploatacji górniczej odkrywkowej są znaczne i nieodwracalne. Największe i najintensywniejsze zmiany w ukształtowaniu powierzchni związane są z eksploatacją dolomitów w rejonie Podwola i Morawicy. W rejonie Podwola zmiany ukształtowania obejmują powierzchnię około 30 ha, a w rejonie Morawicy około 150 ha. Powstałe w wyniku eksploatacji wyrobiska mają głębokość nawet 30 m, a hałdy wysokość nawet 20 m. Eksploatacja dolomitów w rejonie Woli Morawickiej odbywa się na powierzchni około 20 ha. W obszarze Radkowice Podwole I oraz Morawica IV oraz Wola Morawicka w obowiązującym planie istnieją rezerwy dla rozwoju eksploatacji, które dla obszarów Radkowice Podwole i Morawica IV zostały w projekcie planu zwiększone,

Eksploatacja odkrywkowa piasku i żwiru w rejonie Brzezin i Nidy ma znacznie mniejsze negatywne oddziaływania, ponieważ obejmuje mniejsze tereny od 20 do 10 ha a powstałe w wyniku eksploatacji wyrobiska są płytsze a hałdy niższe (kilka metrów). Wielkość zmian w ukształtowaniu powierzchni decyduje także o potencjale rekultywacji terenu. W Zmianie nr 3 miejscowego planu dla gminy Morawica nie wskazuje się kierunku rekultywacji, ponieważ prawo geologiczne i górnicze wskazuje, że kierunek rekultywacji obowiązkowo określa się w koncesji.

Ponadto, przekształcenia powierzchni ziemi i ukształtowania terenu będą wynikać z realizacji nowych dróg na terenie objętym planem (odpowiednia niweleta drogi), szczególnie dróg wyższych klas, oraz realizacji funkcji mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej, głównie w postaci wykonywania wykopów pod fundamenty oraz utwardzania nawierzchni. Największe zmiany związane z realizacją jednego przedsięwzięcia inwestycyjnego będą związane z:

- budową obwodnicy Morawicy w ciągu drogi krajowej nr 73,
- budową południowej obwodnicy miasta Kielce.

Realizacja rozbudowy drogi krajowej nr 73 wraz z obwodnicą Morawicy była przedmiotem oceny środowiskowej, w tym raportu oddziaływania na środowisko dla tej inwestycji. W części północnej inwestycja będzie miała niewielki wpływ na ukształtowanie powierzchni ziemi, ponieważ polegać będzie na poszerzeniu istniejącej drogi. Znacznie większe zmiany nastąpią w rejonie obwodnicy Morawicy, gdzie droga planowana jest w nowym śladzie m.in. przez dolinę rzeki Czarna Nida.

Południowa obwodnica Kielce natomiast przebiegać będzie w północnej części gminy, m.in. przez tereny występowania wysokiego poziomu wód gruntowych w sołectwie Dyminy oraz północne stoki Babiej Góry oraz dolinę rzeki Chodcza. Różnica wysokości na trasie nie jest duża i wynosi około 8 m.

Planuje się w ramach przekształcenia struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy zmiany w zakresie wykorzystania powierzchni ziemi obejmują około 1300 ha (w tym 325 ha na dolesienia).

Zmianą przeznaczenia w zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica objęto następujące grunty chronione:

1. grunty trwałych użytków zielonych ŁIII o powierzchni zwartej 1,5161 ha w obrębie Dyminy w granicach działek: 10-216, 10-215/2, 10—215/1, 10-214, 10-213/1, 10-213/3, 10/213/4, 10-212, 10-211/2;
2. grunty trwałych użytków zielonych Ps III o powierzchni zwartej 0,7190 ha w obrębie Dyminy w granicach działek: 10-221, 10-220/4, 10-213/1, 10-213/3, 10-213/4, 110-212, 10-211/2;
3. grunty orne R IIIb oraz trwałych użytków zielonych ŁIII o powierzchni zwartej 2,0354 ha w obrębie Bilcza w granicach działek nr: 2-294/45 , 2-294/46, 2-294/43, 2-294/34, 2-294/42, 2-294/44, 2-294/41, 2-294/40;
4. grunty orne RIIIb, trwałe użytki zielone PsIII oraz zabudowane trwałe użytki zielone BPsIII o powierzchni zwartej 2,5139 ha w obrębie Bilcza w granicach działek: 2-454/11, 2-455/7, 2-456/5, 2-456/4, 2-456/22, 2-456/19, 2-457/5, 2-460, 2-461/2, 2-462/1, 2-462/2, 2-463, 2-465, 2-464, 2-466/6, 2-466/5, 2-466/7, 2-466/8, 2-466/12, 2-466/11, 2-469/2, 2-469/3, 2-472/1, 2-472/5, 2-476, 2-467/3, 2-467/4;
5. grunty orne RIIIb o powierzchni zwartej 1,8870 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-915, 4-916, 4-917, 4-919/3, 4-919/6, 4-919/4;
6. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,5450 ha w obrębie Obice w granicach działki: 16-454;
7. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 3,7837 ha w obrębie Obice w granicach działek: 16-432/2, 16-453;
8. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0,2645 ha w obrębie Obice w granicach działek: 16-432/2, 16-451;
9. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,8120 ha w obrębie Obice w granicy działki: 16-465;
10. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 2,4820 ha w obrębie Obice w granicach działek: 16-464/1, 16-464/2;
11. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,1024 ha w obrębie Dębska Wola w granicach działki: 7-58;

12. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0,2286 ha w obrębie Brudzów w granicach działek: 3-304/2, 3-305/1;
13. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,8618 ha w obrębie Wola Morawicka w granicy działki: 20-613/27;
14. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 1,3291 ha w obrębie Wola Morawicka w granicach działek: 20-619/12, 20-619/17, 20-619/18;
15. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,1766 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1085/12, 4-1087/1;
16. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 3,9835 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1395, 4-1206, 4-1207, 4-1085/12, 4-1208/5, 4-1087/2, 4-1208/4, 4-1087/3, 4-1208/6, 4-1208/7, 4-1208/2, 4-1208/1, 4-1209;
17. grunty leśne klasy LsV o powierzchni zwartej 0,5749 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1322, 4-1397/8, 4-1397/6, 4-1397/7
18. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,4000 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1083/21,
19. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 1,2380 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1083/1, 4-1083/10, 4-1083/2, 4-1083/3;
20. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,7710 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
21. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,1848 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
22. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 2,8131 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
23. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 1,1762 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
24. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0, 2364 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
25. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,6883 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-433/27, 4-433/34, 4-433/33, 4-433/24, 4-433/60, 4-433/61, 4-433/63, 4-433/62, 4-433/64;
26. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0,1714 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-443;
27. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0,2644 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-457/3, 4-458/2, 4-459/2;
28. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,4606 ha w obrębie Bieleckie Młyny w granicach działek: 1-17/6, 1-19/7;
29. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 1,2700 ha w obrębie Bilcza w granicach działek: 2-631/4, 2-631/1;
30. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,4905 ha w obrębie Bilcza w granicach działek: 2-631/4, 2-631/1;
31. grunty leśne klasy LsIV, o powierzchni zwartej 0,3113 ha w obrębie Bilcza w granicach działek: 2-961/135, 2-961/148, 2-961/149, 2-961/136, 2-961/137, 2-961/138;

32. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,6284 ha w obrębie Bilcza w granicach działek: 2-231, 2-244/19, 2-244/18, 2-244/21;
33. grunty leśne klasy LsV o powierzchni zwartej 1,0259 ha w obrębie Bilcza w granicach działek: 2-242, 2-241, 2-240, 2-239, 2-238, 2-237, 2-236;
34. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,7983 ha w obrębie Bilcza w granicach działek: 2-220/1, 2-219/1, 2-220/2, 2-219/2, 2-220/3, 2-224/159,
35. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,2037 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-986/4;
36. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0,3215 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-986/4, 4-986/5;
37. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,7505 ha w obrębie Podwole w granicach działek: 18-14, 18-15, 18-16,
38. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0,2508 ha w obrębie Morawica w granicach działek: 14-59/1, 14-59/2, 14-61/2, 14-60/2,
39. grunty leśne klasy Ls VI, o powierzchni zwartej 0,1690 ha, w obrębie Morawica w granicach działek: 14-540, 14-541;
40. grunty leśne klasy Ls VI, o powierzchni zwartej 0,9596 ha, w obrębie Morawica w granicach działek: 543, 544, 545, 547, 546, 548/1, 548/2, 549/1, 549/2,
41. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni łącznej 1,7368 ha, w obrębie Morawica w granicach działek: 551/1, 551/2, 552, 553, 554, 556, 557, 558, 559, 560/1, 560/2.

Łącznie zmianą przeznaczenia objęto:

- 8,7 ha gruntów klasy III;
- 32,3 ha gruntów leśnych.

Dla gruntów wskazanych w pozycjach od 1 do 5 powyżej zgodę na zmianę przeznaczenia wydał Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: znak pisma GZ.tr.057-602-200/11, data 2.08.2011r.

Dla gruntów wskazanych w pozycjach od 6 do 41 powyżej, dwie decyzje na zgodę na zmianę przeznaczenia wydał Marszałek Województwa Świętokrzyskiego:

- o znak pisma OWS.III.7151.4.2011 r. z dnia 28.04.2011 r.,
- o znak pisma OWS.III.7151.12.2011 z dnia 17.10.2011 r.

Pozostałe tereny, gdzie planuje się rozwój rozbudowy stanowią grunty słabszych klas bonitacyjnych.

XI.7. Pola elektromagnetyczne

Zmiana nr 3 miejscowego planu nie wprowadza ograniczeń dla lokalizacji masztów telefonii komórkowej i innych urządzeń radiokomunikacyjnych, zgodnie z przepisami odrębnymi, z wyjątkiem obiektów i obszarów chronionych. Jednakże szkodliwe oddziaływanie ww. urządzeń ma ograniczony zasięg i odbywa się na znacznych wysokościach, co wynika z ich konstrukcji.

Zmiana nr 3 miejscowego planu gminy Morawica wskazuje tzw. pasy techniczne (strefy uciążliwości) od linii wysokiego napięcia 220 kV i 110 kV, gdzie zakazana jest lokalizacja budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

XI.8. Świat roślinny i zwierzęcy

Planowana w Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica struktura funkcjonalno-przestrzenna utrzymuje główne elementy struktury przyrodniczej obszaru bez istotnych zmian co oznacza:

- Zachowanie głównych płatów o charakterze maceczników tj. zwartych dużych kompleksów leśnych;
- Zachowanie ciągłości dolin rzecznych i cieków wodnych, które pełnią rolę korytarzy ekologicznych.

Pewne ograniczenia w pełnieniu funkcji korytarza ekologicznego przez dolinę Czarnej Nidy mogą nastąpić w trakcie budowy obwodnicy Morawicy zarówno w ciągu drogi krajowej nr 73 jak i drogi wojewódzkiej nr 766. Według ocen oddziaływania na środowisko wykonanych dla drogi krajowej nr 73 i prognozy do obowiązującego miejscowego planu, gdzie wskazano obwodnicę w ciągu drogi 766, wpływ na funkcjonowanie biologiczne tych inwestycji będzie nieznaczny.

W projekcie Zmiany nr 3 mpzp gminy Morawica dopuszcza się lokalizację obiektów związanych z obsługą ruchu turystycznego w lasach (ZL), jedynie w przypadku, gdy nie będzie wymagało to zmiany przeznaczenia gruntów. Oznacza to:

- możliwość lokalizacji na terenach rolnych lub innych, które znajdują się w granicach terenów oznaczonych na rysunku planu ZL obiektów związanych z obsługą ruchu turystycznego;
- możliwość lokalizacji na terenie lasów obiektów (z wyjątkiem stale związanych z gruntem budynków) obsługi ruchu turystycznego.

Charakter planowanej zmiany i jej ograniczenia wskazuje, że będzie on obejmował niewielkie tereny lasów prywatnych. Lasy te położone są na obrzeżach zwartych kompleksów leśnych lub stanowią izolowany enklawy o niskiej wartości przyrodniczej.

Ponadto, w Zmianie nr 3 miejscowego planu wzmacnia się lasy poprzez nowe dolesienia i częściowe uporządkowanie granicy rolno-leśnej. Zalesienie gruntów rolnych spowoduje wymianę gatunków roślin i zwierząt. Jednakże ustalenie sposobu dolesień i ich składu gatunkowego jest poza problematyką ustaleń miejscowego planu, stąd też trudno jest dokonać oceny tych ustaleń. W zakresie przestrzennego rozkładu terenów wskazanych w projekcie zmiany nr 3 planu do zalesienia należy zwrócić uwagę na:

- ograniczenie dolesień w dolinach rzek Czarna Nida i Bobrza;
- częściową poprawę przebiegu granicy kompleksów leśnych;
- stworzenie zwartego kompleksu leśnego o znacznych rozmiarach pomiędzy wsiami Brzeziny a Nida w północno-zachodniej części gminy.

W części południowej gminy, gdzie dominują tereny rolne tworzące zwarte znaczne powierzchnie, dominują populacje zwierzęce i zbiorowiska roślinne związane z terenami rolnymi, zmiana nr 3 MPZP gminy Morawica dopuszcza tutaj jedynie niewielkie zmiany przeznaczenia i rozwój zabudowy ma miejsce na zasadzie uzupełnień i kontynuacji istniejących struktur osadniczych.

Na terenie objętym planem w gminie Morawica planowane zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej obejmują przede wszystkim północną i centralną część gminy, które już obecnie są obszarami zwiększonej intensywności zainwestowania w stosunku do części południowej gminy. Na obszarach, gdzie przewiduje się w projekcie zmianę funkcji, nie występują cenne

lub chronione siedliska roślinne (wyjątek stanowią murawy kserotermiczne). Bytujące tam gatunki roślin i zwierząt związane są przede wszystkim z uprawami rolnymi. Funkcje wprowadzone ustaleniami Zmiany nr 3 planu będą miały wpływ na rośliny i zwierzęta analizowanego terenu. Wskazanie nowych terenów pod inwestycje spowoduje przekształcenie siedlisk i zmianę zbiorowisk roślinnych, a w konsekwencji populacji zwierząt. Zmiany te dotyczą głównie obecnych terenów rolnych, gdzie ilość występujących gatunków i osobników jest ograniczona ze względu na rolnicze użytkowanie. Bytują tu głównie gatunki segetalne lub szeroko rozpowszechnione.

W związku z przyszłym zagospodarowaniem należy także liczyć się z koniecznością wycinki drzew i krzewów z terenów wskazanych pod zainwestowanie, a obecnie odłogowanych czy ugorowanych. Zniszczeniu mogą ulec także półnaturalne zbiorowiska łąkowe, powstałe w wyniku wieloletniego utrzymywania ekstensywnych użytków zielonych. W związku z tym może nastąpić lokalne zubożenie środowiska w gatunki roślin i zwierząt.

Zmiany przeznaczenia w kierunku zalesień czy zabudowy obejmują także murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea) oznaczone kodem 6210. Murawy te zostały zinwentaryzowane i pozostają pod ochroną jedynie w wypadku ich lokalizacji w obszarze chronionym Natura 2000. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że murawy kserotermiczne są reliktem ekstensywnej gospodarki rolnej i w przypadku jej zaniechania giną a ich miejsce zajmują ziołorośla, zakrzewienia i zadrzewienia. Analiza ortofotomap terenu gminy wskazuje, że zjawisko to ma miejsce na terenie gminy (zarówno w obszarach Natura 2000 jak i poza ich granicami). Znaczna część płatów występowania tego zbiorowiska została zinwentaryzowana w zachodniej części gminy (sołectwa Nida, Brzeziny, Zbrza, Kawczyn, Chmielowice). W obszarach wskazanych płatów tego siedliska dynamicznie zachodzą procesy naturalnej sukcesji, ponieważ uwarunkowania ekonomiczne doprowadziły do zaniechania użytkowania rolniczego tych obszarów. W rejonie Chmielowic (w obszarze Natura 2000) w płatach zbiorowiska zinwentaryzowanych, szczególnie w rejonie zabudowy wsi Chmielowice stwierdzono pola uprawne, co wyklucza istnienie tego zbiorowiska roślinnego.

W Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica planuje się także adaptację istniejącego młyna wraz z układem wodnym do funkcji małej elektrowni wodnej w obszarze tym konieczne będą prace remontowe i przebudowa istniejących obiektów budowlanych oraz urządzeń wodnych. W zmianie nr 3 wprowadzono zapis o konieczności zachowania możliwości migracji organizmów wodnych. Inwestycja elektrowni wodnej stanowiła przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko, ogólne informacje z Raportu zostały zawarte w rozdziale XI.12.

W zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica planowana jest południowo obwodnica Morawicy. Planowana droga będzie miała klasę drogi lokalnej (jednojezdniowa) przebiega ona przez tereny rolne, gdzie nie występują zadrzewienia. Na północ od drogi położone jest tereny lasów i mieszkaniowe wsi Morawica i Wola Morawicka oraz tereny produkcyjne. Na południe znajdują się tereny produkcyjne i eksploatacji kopalni, tereny rolne, gdzie plan dopuszcza lokalizację ogniw fotowoltaicznych o tereny produkcyjne. Droga nie przecina obszarów występowania cennych zbiorowiska roślinnych ani korytarzy ekologicznych.

W części zachodniej gminy Morawica, w Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica wprowadzono kontynuację w kierunku Chęcin obwodnicy w ciągu drogi 763. Obejmuje ona tereny nieużytków i gruntów rolnych, które częściowo wskazane są do zalesienia. Planowana droga przecina murawy kserotermiczne. Jak opisano powyżej murawy należy uznać na terenie gminy jako relikty dawnego ekstensywnego użytkowania rolnicze, które obecnie ugorowa podlegają naturalnej sukcesji.

W Zmianie nr 3 gminy Morawica wprowadza się także obszary eksploatacji górniczej w rejonie Brzeziny, Morawicy i Podwoła. Tereny wskazane do rozwoju tej funkcji w obszarze sołectwa Brzeziny stanowią mozaikę ugorów (po trwałych użytkach zielonych) oraz lasów. Nie stwierdzono tutaj występowania cennych zbiorowisk roślinnych oraz chronionych gatunków fauny. Przekształcenie tych terenów w zbiornik wodny (po eksploatacji piasku powstają zbiorniki wodne) może przyczynić się do stworzenia nowych, nie występujących w tym terenie biotopów, które mogą zostać zasiedlone przez nowe gatunki roślin i zwierząt.

Tereny powiększenia kopalni w Podwołu to obszary już obecnie pod silną presją wydobycia (obszary rozwoju otaczają istniejącą kopalnię). Obecnie występują tutaj uprawy rolnicze.

Tereny powiększenia kopalni Morawica, także wykorzystywane są rolniczo.

Określone w ustaleniach ogólnych projektu zmiany nr 3 miejscowego planu zasady kształtowania środowiska mają na celu zachowanie różnorodności środowiska (np. wymóg zachowania cieków i zbiorników wodnych, zachowanie zadrzewień) oraz stworzenie dogodnych warunków bytowania i migracji gatunków (np. wymóg stosowania ogrodzeń umożliwiających migrację drobnych zwierząt, ograniczenie lokalizowania zabudowy kubaturowej w odległości 10 m od granicy lasu i brzegów cieków i zbiorników). Ponadto plan określa minimalną wielkość powierzchni biologicznie czynnej dla terenów, dla których projektowana jest zmiana funkcji tj.:

- o zabudowa mieszkaniowa MN3 – minimum 50%;
- o zabudowa usług komercyjnych Uc1 – minimum 30%;
- o zabudowa usług publicznych Up1 – minimum 40%;
- o zabudowa produkcyjna P1 – minimalnie 15% powierzchni biologicznie czynnej;
- o zabudowa terenów usług sportu i rekreacji US1 minimum 30%;
- o zabudowa mieszkaniowa MN4 i MN5 – minimum 60%;
- o zabudowana związana z usługami turystyki (Ut1) – minimum 60%;
- o tereny zieleni parkowej ZP1 – minimum 60%;

Zasady kształtowania przestrzeni określone w Zmianie nr 3 planu minimalizują negatywne oddziaływania na warunki życia roślin i zwierząt oraz sprzyjają utrzymaniu różnorodnych siedlisk.

W obszarze objętym zmianą nr 3 miejscowego planu, zmiany w zakresie siedlisk roślinnych i populacji zwierzęcych bezpośrednio będą miały miejsce na powierzchni maksymalnie 1450 ha, w tym tereny zabudowane i pokryte sztucznymi nawierzchniami około 450 ha.

XI.9. Różnorodność biologiczna

Realizacja ustaleń Zmiany nr 3 planu skutkować będzie przekształceniami w środowisku naturalnym. W związku z powiększeniem terenów przeznaczonych pod zainwestowanie ulegnie zmniejszeniu wielkość powierzchni biologicznie czynnej, czyli siedlisk dostępnych dla większości organizmów żywych. W tym ujęciu nastąpi lokalne ograniczenie różnorodności biologicznej. Niemniej jednak na terenach przeznaczonych pod zainwestowanie nie stwierdzono występowania szczególnie cennych zbiorowisk lub gatunków. Zmiana dotyczyć będzie w większości zastąpienia terenów rolnych przez tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z ogrodami przydomowymi oraz tereny przemysłowe.

Cześć zbiorowisk roślinnych występuje jednocześnie przy rolnym i mieszkaniowym użytkowaniu terenu stąd też zmiany w składzie gatunkowym tworzącym faunę i florę występującą na terenie gminy nie będą znaczne. Natomiast rejon zabudowy przemysłowej obejmują w znacznej części kopalnie i ich sąsiedztwo (rejon kopalni: Radkowice Podwole, Morawica, Brzeziny), gdzie szata roślinna i populacje zwierzęce uległy znacznym przekształceniom w wyniku prowadzonej tutaj działalności górniczej. Jednakże należy zauważyć, że prowadzona działalność górnicza może przyczynić się do powstawania nowych nisz dla bytowania roślin, które mogą zostać zasiedlone przez nowe, niewystępujące na danym obszarze gatunki, np.: wodne i przywodne. Znaczne przekształcenia w zakresie różnorodności biologicznej występować będzie lokalnie w terenach rolnych wskazanych pod rozwój funkcji przemysłowej w rejonie Podwoła, Brzezin i Morawicy oraz Woli Morawickiej. Z jednej strony przekształcone zostaną tereny rolne z drugiej w wyniku eksploatacji powstać może wiele nowych biotopów, które mogą zostać zasiedlone przez nowe gatunki.

Planowane dolesienia na terenach położonych w sąsiedztwie istniejących lasów, często o rozdrobnionej strukturze przestrzennej, przyczynią się do wzmocnienia ich funkcji biologicznej. Powiększenie powierzchni leśnych stwarza dogodne warunki bytowania dla większej liczby gatunków zwierząt, gdyż dla wielu z nich istotnym ograniczeniem jest wielkość dostępnego siedliska. Planowane dolesienia muszą być zgodne z warunkami siedliska, co będzie sprzyjać utrzymaniu bioróżnorodności, a także odporności środowiska na degradację.

Z punktu widzenia zachowania różnorodności biologicznej korzystne jest również, nakazane w zmianie nr 3 miejscowego planu, zachowanie:

- istniejących cieków i zbiorników wodnych,
- istniejących zadrzewień,
- przestrzeni wolnej od zabudowy w odległości 10 m od granic lasów i brzegów zbiorników i cieków wodnych.

W Zmianie nr 3 planu uwzględnione zostały także wymogi ochrony środowiska wynikające z lokalizacji na obszarze gminy rezerwatu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody oraz obszarów chronionego krajobrazu. Są to lokalne ostoje przyrody i obszary zasilania dla terenów otaczających, a więc bardzo istotne ze względu na zachowanie różnorodności biologicznej na terenie gminy Morawica.

XI.10. Krajobraz

Krajobraz gminy Morawicy w wyniku realizacji ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu ulegnie zmianie przede wszystkim w części północnej i centralnej gminy.

Zwiększy się udział krajobrazów zurbanizowanych, które zastąpią krajobrazy rolnicze krajobrazy kulturowe. Wśród krajobrazów zurbanizowanych w rejonie Brzezin, Bilczy i Dymin zwiększy się powierzchnia zajmowana przez typowe krajobrazy mieszkaniowych przedmieść dużych miast, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna o podobnych wymiarach. W wymiarze percepcji tych krajobrazów bardzo istotnym elementem pozostają ogrodzenia posesji zabudowy jednorodzinnej, szczególnie od strony dróg publicznych i wewnętrznych. Zmiana nr 3 miejscowego planu wskazuje drogi jako przestrzeń publiczną i nakazuje stosowanie prześwitujących ogrodzeń z wykorzystaniem tradycyjnych materiałów kamienia, drewna i metalu.

Jednocześnie w związku z intensyfikacją użytkowania terenów wzdłuż drogi krajowej nr 73 i drogi wojewódzkiej nr 766 zmianie ulegną najważniejsze dla odbioru gminy wnętrza

krajobrazowe głównych ciągów komunikacyjnych obsługujących tranzyt. W otoczeniu tych dróg zwiększy się udział terenów zabudowanych, przede wszystkim budynkami usługowymi i produkcyjnymi, a więc o większych wymiarach niż obecnie, ponieważ w zmianie nr 3 miejscowego planu dopuszcza się realizację wyższej zabudowy usługowej niż w obowiązującym planie. Ulegnie znacznej redukcji liczba otwartych widokowych na tereny położone w dalszej odległości od drogi. Jednocześnie zmiany te nałożą się na związane z planowanymi w poprzednich opracowaniach planistycznymi zmianami przebiegów tych dróg. Z przebiegu drogi krajowej nr 73 wyłączone zostanie zainwestowane centrum gminy. Droga zostanie poprowadzona przez obecne tereny rolne na wschód od centrum gminy.

Zmiana nr 3 planu nie wprowadza większych zmian w najcenniejsze wnętrza krajobrazowe gminy tj. dolinę rzeki Czarnej Nidy. Projekt Zmiany nr 3 planu dopuszcza realizację elektrowni wodnych na Czarną Nidą, jednakże ich lokalizacja pokrywa się z lokalizacją dawnych młynów wodnych, gdzie istnieją jeszcze typowe dla tego typu działalności obiekty. Stąd też wpływ adaptacji tych obiektów do celów elektrowni wodnych na krajobraz Doliny Czarnej Nidy nie będzie znaczący.

Jednakże wszystkie wyżej opisane zmiany mają charakter modyfikacyjny w stosunku do głównego elementu kształtującego krajobraz gminy tj. rzeźby terenu i można stwierdzić, że pomimo zmian to cechą podstawową krajobrazu gminy pozostanie obecność dużej ilości wzniesień oraz masywów lasów, które pełnią rolę krajobrazotwórczą i stanowią kurtyny wydzielające poszczególne wnętrza krajobrazowe.

Wprowadzone w Zmianie nr 3 miejscowego planu ograniczenie eksploatacji górniczej (tj. wykluczenie eksploatacji większości jeszcze nieeksploatowanych złóż) ogranicza zdecydowanie możliwość przestrzennego rozproszenia degradacji krajobrazu przez kopalnie odkrywkowe.

XI.11. Klimat

Realizacja ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu nie będzie miała wpływu na warunki klimatu lokalnego.

Możliwy jest wpływ na warunki mikroklimatyczne, zwłaszcza w odniesieniu do części obecnych terenów rolnych, gdzie w związku ze zmianą ich funkcji możliwa jest realizacja obiektów kubaturowych i utwardzonych nawierzchni. Możliwy będzie wpływ na ruch powietrza, wilgotność, temperaturę powietrza, promieniowanie cieplne. Przewidywane zmiany mikroklimatu będą zmierzały w kierunku wzrostu temperatury, zmniejszenia wilgotności i modyfikacji kierunku i siły wiatru. Jest to związane z większym nagrzewaniem się podłoża utwardzonego i ścian w stosunku do nawierzchni pokrytych roślinnością, mniejszą retencją wody opadowej, która łatwiej i szybciej odparowuje z powierzchni utwardzonych, promieniowaniem cieplnym z nawierzchni utwardzonych i powierzchni ścian oraz ogrzewanych budynków.

XI.12. Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzone dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem Zmiany nr 3 Miejscowego planu

Poniżej wykazane zostały oddziaływania na środowisko ustaleń dokumentów i przedsięwzięć powiązanych z obszarem gminy Morawica, jednakże nie będące prognozowanymi skutkami realizacji ustaleń Zmiany nr 3 Studium.

Prognoza oddziaływania na środowisko do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica „Regionalny Port Lotniczy Kielce”

Prognozowanie oddziaływanie na środowisko realizacji ustaleń mpzp „Regionalny Port Lotniczy Kielce” to:

- w fazie eksploatacji lotniska głównym zagrożeniem dla stanu powietrza atmosferycznego będą emisje zanieczyszczeń z silników samolotów, z magazynowanych paliw lotniczych i podczas tankowania samolotów, a także z lokalnej kotłowni oraz z pojazdów samochodowych. Zaznacza się, że nie jest to oddziaływanie znaczące w skali regionu i nie będą występować przekroczenia wskaźników określonych przepisami prawa;
- pobór wód podziemnych na cele zaopatrzenia lotniska z własnego ujęcia wody składającego się z dwóch studni wierconych;
- zrzut oczyszczonych ścieków do rzeki Morawki, pochodzących z własnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków. Przewidywany jest monitoring instalacji i urządzeń mogących zanieczyścić wody podziemne;
- duże przekształcenie powierzchni ziemi, polegające na przemieszczaniu w obrębie lotniska mas ziemnych i skalnych, w celu niwelacji terenu pod zakładane obiekty lotniska;
- emisja hałasu, w szczególności w fazie eksploatacji lotniska;
- emisja pola elektromagnetycznego przez urządzenia radiolokacyjne, niemniej jednak oddziaływanie to dotyczy jedynie najbliższego sąsiedztwa tych urządzeń na wysokości ich zainstalowania.

Reasumując, największe obciążenia dla środowiska, wynikające z realizacji lotniska, związane będą z emisją hałasu i zanieczyszczeń do powietrza pochodzących z ruchu lotniczego i kołowego.

Prognoza oddziaływania na środowisko planu gospodarki odpadami dla gminy Morawica – aktualizacja na lata 2008-2012

Zdaniem autorów ww. Prognozy realizacja zadań przewidzianych w Planie będzie miała pozytywne efekty ekologiczne, gdyż:

- 100% mieszkańców zostanie objętych systemem selektywnego zbierania odpadów;
- nastąpi redukcja ilości odpadów kierowanych na składowisko;
- zwiększy się ilość selektywnie zbieranych odpadów;
- zwiększy się ilość odpadów opakowaniowych przekazywanych do recyklingu.

Wdrożenie rozwiązań objętych projektem „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Morawica” przyczyni się do poprawy stanu jakości środowiska i ograniczenia negatywnych skutków oddziaływania istniejących składowisk. Jako możliwe negatywne oddziaływania autorzy prognozy wskazują zagrożenia dla środowiska wodnego i gruntowego ze względu na niewłaściwe magazynowanie odpadów niebezpiecznych oraz zanieczyszczenie atmosfery odorami powstającymi z kompostowania odpadów, jednakże ich oddziaływanie będzie znikome.

Prognoza oddziaływania na środowisko do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kielce Południe – Dyminy: Obszar 1 – Łanowa, Obszar 2 – Sukowska

W Prognozie oddziaływania na środowisko do mpzp Kielce Południe – Dyminy wskazane są oddziaływania na środowisko, które mogą mieć miejsce w związku z realizacją ustaleń planu. W szczególności istotny jest przewidywany wpływ projektowanej drogi głównej ruchu

przyśpieszonego, tzw. Południowej Obwodnicy Kielc, gdyż jej fragment przechodzi przez tereny gminy Morawica, na południe od Dymin. Przewidywane główne skutki to, m.in.:

- emisja zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów samochodowych – wystąpi w znaczącym rozmiarze;
- emisja hałasu komunikacyjnego;
- likwidacja powierzchni biologicznie czynnej – zajęcie gruntów pod drogę;
- ograniczenie infiltracji wód opadowych do gruntu – oddziaływanie mało znaczące;
- zanieczyszczenie wód podziemnych – może wystąpić, gdyż GZWP 418 jest mało odporny na przenikanie zanieczyszczeń.

W przypadku realizacji Południowej Obwodnicy Kielc najistotniejszym obciążeniem dla środowiska będzie emisja zanieczyszczeń do powietrza związana z ruchem samochodowym. Uciążliwość hałasu komunikacyjnego nie będzie zbyt duża, gdyż w większości projektowana droga przebiega przez tereny leśne, a ponadto uciążliwość ta może być ograniczona poprzez budowę ekranów dźwiękochłonnych.

Raport o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia pn.: „Budowa sieci gazowej wysokiego i średniego ciśnienia relacji: Pierzchnica, Morawica, Nida, Wolica, Chęciny, Małogoszcz, o łącznej długości 44,2 km oraz budowa sieci gazowej wysokiego i średniego ciśnienia relacji: Brzeziny, Nida, Lipowica o długości 9,0 km

Budowa gazociągu ciśnienia wymagała będzie ingerencji w środowisko gruntowo-wodne podczas prac realizacyjnych (przemieszczanie mas ziemnych, w tym warstwy humusu podczas realizacji wykopów) oraz związana będzie z emisją hałasu, zanieczyszczeń powietrza, odpadów i ścieków. Będą to uciążliwości krótkookresowe, ograniczone głównie do placu budowy.

Eksploatacja gazociągu nie będzie generowała znaczących oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska. Podczas eksploatacji gazociągu mogą powstawać niewielkie ilości odpadów, a na stacjach redukcyjnych będą zamontowane piece gazowe, które ze względu na małą moc i zastosowanie ekologicznego paliwa będą bezpieczne z punktu widzenia ochrony atmosfery.

Można zatem stwierdzić, że zarówno etap realizacji jak i eksploatacji nie będą uciążliwe dla środowiska naturalnego.

Raport oddziaływania na środowisko dla budowy: sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Zbrza, Dębska Wola, Chałupki, Drochów Dolny, Drochów Górny, Obice, Kawczyn, Chmielowice w gminie Morawica woj. świętokrzyskie

Zgodnie z informacjami zawartymi w ww. Raporcie planowania na terenie gminy inwestycja, w zakresie potencjalnych zagrożeń dla środowiska, tj. sytuacji awaryjnych, emisji hałasu, zagrożeń dla gleby, wód podziemnych, gatunków roślin i zwierząt, spełnia wszystkie normy i przepisy ochrony środowiska i nie będzie miała znaczącego negatywnego wpływu na ludzi i elementy środowiska w zasięgu swojego oddziaływania. Wg Raportu nie wystąpi ponad normatywny wpływ inwestycji na środowisko przy założeniu, że będzie zrealizowana zgodnie z projektem budowlanym i zaleceniami zawartymi w Raporcie. Możliwe jest jedynie zwiększenie hałasu i chwilowe pogorszenie jakości powietrza na etapie budowy kanalizacji.

Opracowanie koncepcji programowej rozbudowy drogi krajowej Nr 73 – klasy GP – na odcinku: od granicy miasta Kielce do Woli Morawickiej wraz z budową obwodnicy miejscowości Morawica i Wola Morawicka. Raport o oddziaływaniu na środowisko do postępowania o uzyskanie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych

Powyższy Raport wskazuje, iż w zakresie:

- powietrza atmosferycznego na obszarze oddziaływania inwestycji nie zostaną przekroczone wartości dopuszczalne zarówno w zakresie stężeń maksymalnych, jak i średniorocznych dla wszystkich emitowanych substancji zanieczyszczających, za wyjątkiem dwutlenku azotu. Zasięg ponadnormatywnego oddziaływania trasy, z uwzględnieniem przekroczeń wartości dopuszczalnych stężeń średniorocznych będzie wynosić ok. 56-57 m od osi drogi. Ponadnormatywne stężenia dwutlenku azotu obejmie tereny zabudowane oraz pola uprawne. Ograniczenie negatywnego oddziaływanie możliwe jest przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań technicznych;
- rozprzestrzeniania się hałasu przyjęte rozwiązania w postaci zastosowania ekranów akustycznych zapewnią skuteczną ochronę akustyczną dla większości budynków zlokalizowanych w sąsiedztwie planowanej inwestycji. Przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu mogą wystąpić w okolicy skrzyżowań oraz innych miejsc, gdzie konieczne jest wykonanie przerw w ekranach. W miejscach takich izofona 50 dB przebiegać będzie w odległości max. 100 m od krawędzi jezdni;
- gospodarki wodno-ściekowej oraz wpływu na środowisko gruntowo-wodne, budowa drogi z jednoczesną budową systemu odprowadzania ścieków opadowych i budową urządzeń je podczyszczających, jak również prawidłowa eksploatacja nawierzchni drogi i urządzeń odprowadzających i podczyszczających ścieki, nie będzie negatywnie oddziaływać na wody powierzchniowe i podziemne oraz na gleby;
- gospodarki odpadami odpowiednie i zgodne z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony środowiska gospodarowanie odpadami, nie spowoduje pogorszenia jakości środowiska;
- ochrony środowiska przyrodniczego nastąpią zmiany związane przede wszystkim z wycinką roślinności kolidującej z projektowaną drogą, co z kolei wpłynie lokalnie na jakość powietrza i walory krajobrazowe. Nad rzekami Czarna Nida i Morawka wybudowane zostaną mosty, które jednocześnie będą umożliwiały przemieszczanie się zwierząt. Droga nie będzie stanowiła bariery ekologicznej dla żyjącej w tym rejonie fauny;
- ochrony dóbr kultury analizowana inwestycja będzie kolidowała jedynie ze stanowiskami archeologicznymi i winna być objęta nadzorem archeologicznym.

W ww. Raporcie stwierdzone zostało, iż realizacja rozbudowy drogi DK73 wraz z budową obwodnicy Morawicy spowoduje szereg istotnych zmian w środowisku przyrodniczym, jednakże zastosowane rozwiązania częściowo zrekompensują te zmiany i pozwolą ograniczyć negatywny wpływ na środowisko. W Raporcie badano dwa warianty i w wyniku analiz stwierdzone zostało, iż nieznacznie korzystniejszy pod względem ochrony przyrody i walorów krajobrazowych jest wariant II.

Raport oddziaływania na środowisko zespołu budynków produkcyjno-magazynowych, budynku biurowego i garażu wraz z infrastrukturą zlokalizowanego na działkach 224/247 i 224/246 w miejscowości Bilcza, gmina Morawica powiat kielecki, województwo świętokrzyskie

Planowane przedsięwzięcie polegać będzie na produkcji elementów biurowych i wyposażenia sklepów z płyt meblowych oraz kontenerów – sklepików z profili stalowych. Zgodnie z informacjami zawartymi ww. Raporcie planowana inwestycja nie będzie w sposób szczególny zagrażać środowisku. Planowana produkcja będzie właściwie montażem, i nie będzie uciążliwa dla środowiska. Potencjalne zagrożenie może stanowić awaria układów pojazdów

zawierających substancje ropopochodne lub pożar obiektu, gdyż ma on wysoką skalę zagrożenia pożarowego.

Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na wydobywaniu dolomitów ze złoża „Dębska Wola – Kawczyn”

Przeprowadzone w Raporcie analizy wskazują, iż eksploatacja złoża w aspekcie zanieczyszczenia powietrza i uciążliwości dla otoczenia jest praktycznie całkowicie bezkonfliktowa. Przy zachowaniu odpowiednich, wskazanych w Raporcie, parametrów pracy zakładu nie jest także przewidywane negatywne oddziaływanie na klimat akustyczny otoczenia, a hałas w pobliżu zabudowań nie przekroczy wartości dopuszczalnych. Eksploatacja złoża spowoduje trwałe zmiany w ukształtowaniu i pokryciu terenu, tj. powstanie wyrobisko o niewielkim zagłębieniu w stosunku do otoczenia oraz wały ochronne. Po zakończeniu eksploatacji złożo zostanie zrekultywowane w kierunku rolnym i możliwe będzie przywrócenie funkcji rolnej.

Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie hali produkcyjnej wraz z częścią socjalno-biurową, infrastrukturą techniczną, drogami i parkingami, działka nr 224/529 zlokalizowana w miejscowości Bileza, gm. Morawica

Raport dotyczy oddziaływania na środowisko zakładu produkcji stalowych konstrukcji budowlanych na etapie budowy, funkcjonowania i ewentualnej likwidacji. W opracowaniu analizowano możliwość następujących negatywnych oddziaływań do środowiska: emisja zanieczyszczeń do powietrza, emisja hałasu, wytwarzanie odpadów, wytwarzanie ścieków przemysłowych i socjalno-bytowych, wytwarzanie „brudnych” wód opadowych. Przeprowadzone w Raporcie analizy i obliczenia pozwalają stwierdzić, że projektowana inwestycja będzie powodować jedynie emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz emisję hałasu, jednakże nie spowoduje przekroczenia standardów środowiska na sąsiednich terenach. Wytwarzane odpady, w tym niebezpieczne, winny być gromadzone w odrębnych pojemnikach. Ścieki socjalno-bytowe będą odprowadzane do gminnej kanalizacji sanitarnej, nie przewiduje się możliwości powstawania ścieków przemysłowych. Wody opadowe „brudne” będą ujmowane w system zakładowej kanalizacji deszczowej, podczyszczane i odprowadzane do odbiornika.

Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na zmianie projektowanej głębokości eksploatacji złoża dolomitów „Radkowice-Podwole” z rzędnej +190m n.p.m. do rzędnej +184m n.p.m.

W Raporcie stwierdzono, iż planowana zmiana warunków eksploatacji złoża „Radkowice-Podwole” nie powinna pogorszyć stanu środowiska przyrodniczego w rejonie kopalni. Eksploatacja ww. złoża prowadzona jest od wielu lat i podjęcie eksploatacji na niższym poziomie nie spowoduje istotnych zmian w funkcjonowaniu środowiska. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego i oddziaływanie akustyczne wystąpią jedynie w obrębie wyrobiska eksploatacyjnego. Oddziaływanie na gleby i zwierzęta nie jest przewidywane, natomiast możliwy jest wpływ zanieczyszczeń pyłowych na szatę roślinną w najbliższym sąsiedztwie kopalni, powodując ograniczenia fotosyntezy, a więc i wzrostu roślin. Wpływ na środowisko będą miały roboty strzałowe, jednakże zostaną podjęte odpowiednie działania umożliwiające bezpieczne prowadzenie takich prac. Stosowane w kopalni technologie oraz rozwiązania techniczne spełniają wymagania branżowe i warunki ochrony środowiska.

Raport oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia: „Uruchomienie mobilnej mieszalni betonu wraz z infrastrukturą o wydajności do 100 Mg betonu na dobę, usytuowanej na działkach nr 149, 151 i 152 w miejscowości Morawica przy ul. Górniczej, gmina Morawica”

Planowana inwestycja, ze względu na rodzaj prowadzonej działalności oraz rozwiązania konstrukcyjno-projektowe, nie będzie skutkować powstawaniem negatywnych oddziaływań na ludzi, rośliny, zwierzęta, powierzchnię ziemi, wody, krajobraz i klimat. Funkcjonowanie przedsięwzięcia na etapie eksploatacji wiązać się będzie z emisją nieznacznych ilości pyłu zawieszonego, hałasu, wytwarzaniem ścieków sanitarnych i odpadów. Zgodnie z założeniami funkcjonowania zakładu wytwarzane ścieki będą gromadzone w szambie, a następnie wywożone do oczyszczalni ścieków. Odpady będą magazynowane w odpowiednio wyznaczonych miejscach, a następnie przekazywane specjalistycznym firmom. Nie przewiduje się przekroczeń dopuszczalnych wartości stężeń zanieczyszczeń powietrza, ani przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu. W Raporcie stwierdza się, że planowana inwestycja nie będzie uciążliwa dla środowiska, a oddziaływanie na ludzi i środowisko ograniczone będzie do granic działek, na których planowana jest inwestycja.

Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie budynku produkcyjno-magazynowego wraz z częścią socjalno-biurową przeznaczonych do produkcji i montażu szaf i mebli kuchennych w oparciu o płytę meblową wraz z zjazdem z drogi publicznej i przyłączami zlokalizowanego w miejscowości Bilcza na działce nr ewid. 224/347 gmina Morawica powiat kielecki

Planowana inwestycja nie będzie wiązała się z wykorzystywaniem zasobów środowiska, więc nie są przewidywane oddziaływania z tego tytułu. Pobierana będzie jedynie woda do celów socjalno-bytowych. Wytwarzane ścieki, wyłącznie bytowe, będą odprowadzane do kanalizacji sanitarnej, natomiast powstające „brudne” wody opadowe będą podczyszczane i odprowadzane do bezodpływowego zbiornika na odparowanie. Wytwarzane odpady będą przetrzymywane w odpowiednich pojemnikach i przekazywane specjalistycznym firmom. Planowana gospodarka wodno-ściekowa oraz gospodarka odpadami nie będzie skutkować zagrożeniami dla środowiska wodno-gruntowego. Z terenu inwestycji nie jest planowana zorganizowana emisja zanieczyszczeń do powietrza. Ich źródło stanowić będzie lokalna kotłownia na gaz ziemny oraz w niewielkim stopniu urządzenia odpylające stosowane w procesie technologicznym. Emisja nie przekroczy dopuszczalnych norm. Nie powstaną uciążliwości akustyczne. W Raporcie stwierdza się, że uciążliwości od projektowanego zakładu nie przekroczą granic terenu, do którego Inwestor posiada tytuł prawny.

Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na realizacji wytwórni prefabrykatów betonowych z instalacją do produkcji betonu w ilości nie mniejszej niż 15 ton na dobę na działce nr 224/239 w miejscowości Bilcza, gm. Morawica

Planowana inwestycja polegać będzie na budowie stacji diagnostycznej z kanałem przeglądowym dla samochodów osobowych i ciężarowych, myjni ręcznej dla samochodów osobowych, stanowiska do wulkanizacji, pomieszczenia do produkcji prefabrykatów betonowych oraz magazynu prefabrykatów, a także pomieszczenia socjalno-biurowego. Planowane przedsięwzięcie, na etapie eksploatacji powodować będzie emisję zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do powietrza pochodzących z kotłowni na paliwo stałe oraz silosów magazynujących cement i popioły. Zanieczyszczenia do powietrza będą także generowane przez ruch samochodowy związany z funkcjonowaniem zakładu. Przeprowadzone obliczenia wskazują, że nie będą powstawały przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń do powietrza. Generowany na terenie zakładu hałas, pochodzący głównie z węzła betoniarskiego oraz ruchu samochodowego nie będzie skutkował przekroczeniem dopuszczalnych norm dla najbliższych terenów chronionych. Wytwarzane odpady, w tym niebezpieczne, będą magazynowane w odpowiednich warunkach i przetwarzane we właściwy sposób, nie powodujący zagrożenia dla środowiska. Powstające ścieki socjalno-bytowe oraz przemysłowe będą odprowadzane do gminnej kanalizacji sanitarnej. Wody opadowe z obszaru produkcji betonu planuje się podczyszczać w osadniku zawieszin i wykorzystywane w produkcji,

natomiast wody z rejonu stacji diagnostycznej i terenów komunikacji wewnętrznej będą podczyszczane i odprowadzane do odbiornika. W związku z tym nie przewiduje się powstawania zagrożeń dla środowiska gruntowo-wodnego. Realizacja inwestycji wiąże się z koniecznością usunięcia z terenu nieruchomości drzew i krzewów. Poza wymienionymi, nie są przewidywane inne oddziaływania na środowisko w związku z planowaną inwestycją.

Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie budynku produkcyjno-magazynowego wraz z częścią socjalno-biurową przeznaczonych do produkcji i serwisu budowlanych urządzeń pneumatycznych ze zjazdem, infrastrukturą i przyłączami na działkach nr 224/361 i 224/532 w miejscowości Bilcza gm. Morawica powiat kielecki

W Raporcie rozpatrywano możliwe negatywne oddziaływania projektowanej inwestycji na środowisko w zakresie: emisji zanieczyszczeń do powietrza, emisji hałasu, wytwarzania odpadów, wytwarzania ścieków socjalno-bytowych i przemysłowych oraz „brudnych” wód opadowych. Przewidywana emisja do powietrza zanieczyszczeń pyłowo-gazowych będzie pochodziła z kotłowni na paliwo stałe oraz ruchu samochodowego. Emisja ta nie będzie przekraczała dopuszczalnych norm i nie będzie uciążliwa dla ludzi i środowiska. Na terenie zakładu nie są planowane znaczne źródła hałasu i nie przewiduje się przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu generowanego przez planowany zakład. Nie mniej jednak warunki akustyczne na terenie zakładu mogą być niekorzystne, ponieważ zakład znajduje się w strefie oddziaływania akustycznego drogi krajowej nr 73. Wytwarzane na terenie zakładu odpady podlegać będą właściwej gospodarce odpadami, zgodnie z obowiązującym prawem. Wytwarzane ścieki, zarówno bytowe, jak i przemysłowe będą odprowadzane do gminnej kanalizacji sanitarnej, natomiast „brudne” wody opadowe będą podczyszczane i odprowadzane do odbiornika. Analizy przeprowadzone na potrzeby Raportu pozwalają stwierdzić, że uciążliwości od projektowanego zakładu nie przekroczą granic terenu, będącego w gestii Inwestora.

Raport o oddziaływaniu na środowisko dla Małej Elektrowni Wodnej na rzece Czarna Nida w km 24+620 we wsi Bieleckie Młyny gm. Morawica

Planowana inwestycja będzie polegać na budowie małej elektrowni wodnej na rzece Czarnej Nidzie przy istniejącym jazie (w miejscu dawnej elektrowni). Przedsięwzięcie, na etapie eksploatacji, nie będzie miało negatywnych skutków dla środowiska. Wykorzystywana do wytwarzania energii elektrycznej woda będzie zwracana w niezmięnionej ilości i stanie, a hałas generowany przez turbinę i inne urządzenia, słyszalny na zewnątrz budynku MEW, będzie nieznacznie wyższy od poziomu hałasu tła, tj. w granicach 51 dB. Odnowienie piętrzenia wody na istniejącym jazie poprawi retencję i stosunki wodne w okolicy i może mieć pozytywny wpływ na kondycję lokalnej flory. Inwestycja ta, w swoich założeniach, ma charakter prośrodowiskowy ze względu na wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Na etapie realizacji przewidywana jest emisja hałasu, zanieczyszczeń powietrza i odpadów. Będą to uciążliwości krótkookresowe, ograniczone głównie do placu budowy. Planowana inwestycja, ze względu na niewielką emisję (jedynie hałasu) oraz brak negatywnych oddziaływań budowy jazu i piętrzenia wody na środowisko, nie będzie generować negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze.

Podsumowując, można stwierdzić, iż na terenie gminy nie są planowane inwestycje i przedsięwzięcia mogące powodować istotnie przekroczenia norm jakości środowiska przyrodniczego oraz zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Analizowane prognozy oraz raporty oddziaływania na środowisko dopuszczają oceniane dokumenty lub inwestycje do realizacji.

XI.13. Zasoby naturalne

Ustalenia projektu zmiany nr 3 miejscowego planu określają zasady zagospodarowania zasobami naturalnymi, w tym złożami kopalin. W projekcie planu nie dopuszcza się dokumentacji i eksploatacji złóż występujących poza strefą II, co praktycznie wyklucza wykorzystanie złóż znajdujących się w strefie mieszkaniowo-rolnej (III), strefie rolnej (IV) strefie leśnej (V) i w strefie dolin rzecznych (VI).

Projekt planu określa zasady zagospodarowania złóż, w szczególności składowania i zagospodarowania nadkładu, mas ziemnych i skalnych oraz innych odpadów wytwarzanych w trakcie eksploatacji złoża. Zasady te mają na celu minimalizację negatywnego oddziaływania na środowisko, w szczególności krajobraz gminy.

Jednocześnie w Zmianie nr 3 planu dopuszcza się wyłączenie z produkcji rolnej około 1450 ha gruntów rolnych i przeznaczenie ich w większości pod rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 490 ha oraz zabudowy związanej z rozwojem aktywności gospodarczej (usług komercyjnych i produkcji) – 478 ha. Około 324 ha gruntów rolnych przeznacza się w Zmianie nr 3 Miejscowego planu pod dolesienia. Zmiana użytkowania obejmuje przede wszystkim grunty niskich klas bonitacyjnych, jedynie około 9 ha stanowią grunty III klasy bonitacyjnej.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu zachowuje się wszystkie zwarte, wielkopowierzchniowe kompleksy leśne. Do zmiany przeznaczenia 32 ha lasów, przy czym największe powierzchnie lasów (około 20 ha) do zmiany przeznaczenia wskazuje się na zachód od planowanego lotniska regionalnego, co związane jest z bezpieczeństwem operacji lotniczych. W Zmianie nr 3 dopuszcza się także zmianę przeznaczenia części lasów znajdujących się w granicach terenów rozwoju zainwestowania.

W Zmianie nr 3 chronione są także zasoby wód podziemnych i powierzchniowych zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym. Jednocześnie Zmiana nr 3 Miejscowego planu dopuszcza wykorzystanie energii wody płynącej do rozwoju energetyki wodnej.

XI.14. Zabytki i dobra materialne

Ustalenia Zmiany nr 3 miejscowego planu uwzględniają wymogi ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków oraz ograniczenia obowiązujące w obrębie stref ochrony konserwatorskiej i stref ochrony stanowisk archeologicznych. Plan wskazuje ich lokalizację, a także szczegółowe zakazy i nakazy obowiązujące w przypadku lokalizowania inwestycji w ich obrębie.

W Zmianie nr 3 miejscowego planu sformułowane zostały zasady wiążące przy przekształcaniu zabytków i ich otoczenia.

Realizacja ustaleń projektu planu nie wpłynie na obniżenie wartości materialnej nieruchomości położonych na terenie gminy. Wyburzenia istniejącej zabudowy na terenie gminy Morawica są konieczne w związku z realizacją ustaleń innych dokumentów planistycznych i dotyczą przebiegu obwodnic w ciągu dróg nr 73, 766 i 763.

XII. Zagrożenia dla środowiska, z uwzględnieniem wpływu na zdrowie ludzi

Na terenie objętym ustaleniami Zmiany nr 3 Miejscowego planu wyklucza się realizację inwestycji zawsze mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem:

- o inwestycji celu publicznego.

- elektrowni wodnych i ogniw fotowoltaicznych,
- zbiorników retencyjnych zaporowych,
- inwestycji związanych z realizacją funkcji mieszkaniowej w strefie mieszkaniowo-rolnej,
- inwestycji związanych z realizacją funkcji rolnej w strefie rolnej,
- inwestycji związanych z realizacją funkcji usługowych w terenach usług komercyjnych.

Zakaz ten dotyczy stref:

- mieszkaniowo-rolnej,
- rolnej,
- leśnej,
- dolin rzecznych Czarnej Nidy i Morawki.

Objęcie terenu gminy, zgodnie z ustaleniami Zmiany nr 3 Miejscowego planu, systemem kanalizacji sanitarnej i deszczowej uchroni środowisko gruntowo-wodne przed skażeniami lub zanieczyszczeniami mogącymi mieć negatywne oddziaływanie na zdrowie ludzi.

W Zmianie nr 3 miejscowego planu wskazane zostały strefy ograniczenia lub zakazu inwestowania wynikające z potencjalnego lub rzeczywistego przekroczenia dopuszczalnych norm ochrony środowiska. Do obszarów takich zaliczone zostały:

- strefy wokół cmentarzy,
- strefy wokół linii i urządzeń elektroenergetycznych,
- strefy wokół gazociągów,
- strefy wokół głównych ciągów komunikacyjnych,
- strefy wokół kolei,
- strefy uciążliwości lotniska,
- złoża kopalni, tereny i obszary górnicze.

Dla każdej z wyżej ww. stref wprowadzone zostały ograniczenia dotyczące zagospodarowania, w szczególności realizacji zabudowy mieszkaniowej oraz inwestycji publicznych, takich jak szkoły, ośrodki zdrowia i domy opieki, włącznie z zakazem lokalizowania.

Projektowane w Zmianie nr 3 MPZP Gminy Morawica kopalnie położone są poza terenami osadniczymi i wskazanymi do rozwoju zabudowy mieszkaniowej i nie będą generowały zagrożeń dla mieszkańców.

Planowane w Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica nowe drogi: południowa obwodnica Morawicy i zachodni fragment obwodnicy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 763 prowadzone są poza terenami zabudowy mieszkaniowej i nie będą generowały uciążliwości dla mieszkańców i nie stanowią zagrożenia zdrowia mieszkańców.

Planowane w Miejscowego planu funkcje terenów również nie powinny skutkować powstaniem zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi, pod warunkiem przestrzegania obowiązujących przepisów prawa, zarówno na etapie realizacji, jak i eksploatacji planowanych inwestycji. Na etapie Miejscowego planu nie jest możliwe bliższe określenie potencjalnych zagrożeń, gdyż Miejscowego planu określa jedynie ogólne zasady zagospodarowania terenu, ale nie przesądza o jego ostatecznym kształcie.

Można przyjąć, że wskazane w Miejscowego planu rozwiązania w sposób wystarczający i zgodny z obowiązującym prawem, zabezpieczają ludzi przed niebezpieczeństwem utraty zdrowia lub życia.

XIII. Skutki dla istniejących form ochrony przyrody oraz innych obszarów i obiektów chronionych, w tym obszarów Natura 2000

Na terenie objętym zmianą nr 3 miejscowego planu znajdują się:

- o rezerwaty przyrody – 1,
- o obszary chronionego krajobrazu – 3,
- o pomniki przyrody – 2,
- o obszary Natura 2000 – 2.

W rozdziale VI.14 wymienione i scharakteryzowane zostały istniejące formy ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000. W Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica uwzględnione zostały przepisy odrębne dotyczące zakazów i ograniczeń w zagospodarowaniu terenów objętych ochroną.

XIII.1. Rezerwat przyrody „Radomice”

Ustalenia projektu Zmiany nr 3 Miejscowego planu gminy Morawica nie wprowadzają żadnych zmian w obecnym sposobie zagospodarowania rezerwatu „Radomice”.

Rozporządzeniem Nr 57 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 18 listopada 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Św. Nr 165 poz. 2058) zatwierdzony został Plan ochrony dla rezerwatu „Radomice”, który określa zadania ochronne na terenie rezerwatu. Plan ochrony ustanowiono na okres 20 lat.

Ww. Plan ochrony rezerwatu nie zawiera postulatów i wytycznych do Miejscowego planu dla gminy Morawica, stąd też analiza uwzględnienia wytycznych planu ochrony w projekcie Zmiany nr 3 Miejscowego planu nie jest możliwa.

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 24/2003 Wojewody Świętokrzyskiego na terenie rezerwatu zabrania się:

- 1) polowania, wędkowania, rybołówstwa, chwytania dziko żyjących zwierząt, płoszenia ich i zabijania, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych oraz gniazd ptasich i wybierania z nich jaj,
- 2) pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin,
- 3) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód i gleby oraz powietrza,
- 4) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli służą one innym celom niż ochrona przyrody,
- 5) niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania,
- 6) palenia ognisk, wyrobów tytoniowych, używania źródeł światła o otwartym płomieniu poza miejscami wyznaczonymi,
- 7) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego, jazdy konnej wierzchem poza szlakami do tego wyznaczonymi,
- 8) wprowadzania psów bez smyczy i kagańca,
- 9) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi i innymi drogami do tego wyznaczonymi,

- 10) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przyrody, z wyjątkiem znaków drogowych i innych związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, na przedmiotach lub obszarach objętych ochroną,
- 11) zakłócania ciszy,
- 12) prowadzenia badań naukowych w rezerwacie przyrody bez zgody właściwego organu uznającego obszar za rezerwat przyrody.

Artykuł 15 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody określa zakazy obowiązujące na terenie rezerwatów przyrody.

Biorąc pod uwagę ustawowy zakres zakazów obowiązujących na terenie rezerwatu należy stwierdzić, że zakazy dotyczące przedmiotu planowania przestrzennego, czyli zakresu zmiany Miejscowego planu dotyczą:

1. budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom rezerwatu przyrody;
2. zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
3. pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
4. niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
5. prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
6. ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
7. ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach będących w trwałym zarządzie parku narodowego, wskazanymi przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
8. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
9. biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
10. organizacji imprez rekreacyjno-sportowych –bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

W tym zakresie w Zmianie nr 3:

- 1) nie przewiduje się realizacji obiektów budowlanych i urządzeń technicznych;
- 2) nie wskazuje się do realizacji funkcji, obiektów i urządzeń, które mogłyby powodować zmiany stosunków lub trwale zniekształcenie rzeźby terenu,
- 3) nie wskazuje się udokumentowanych złóż kopalin do eksploatacji;
- 4) nie wskazuje terenów przewidziany pod rozwój innych funkcji inż. obecne, w tym nie wskazuje obszarów dla prowadzenia działalności handlowej i rolniczej (tereny rezerwatu posiadają oznaczenie jako lasy), usług turystyki, sportu i rekreacji;
- 5) nie wskazuje orientacyjnego przebiegu przez teren rezerwatu planowanych dróg publicznych, czy ścieżek rowerowych.

Pozostałe zakazy określone dla rezerwatu w art. 15 ustawy o ochronie przyrody nie stanowią przedmiotu ustaleń miejscowego planu zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Biorąc pod uwagę fakt, że miejscowy plan nie wskazuje zmian przeznaczenia w terenie Rezerwatu, podsumowując można stwierdzić, że projekt Zmiany nr 3 Miejscowego planu nie będzie negatywnie oddziaływał na przedmiot ochrony rezerwatu „Radomice” oraz nie narusza zakazów ustanowionych dla rezerwatu.

XIII.2. Obszary chronionego krajobrazu

Zmiany zagospodarowania w obrębie obszarów chronionego krajobrazu dotyczą głównie terenów rolnych, więc nie powinny mieć negatywnego wpływu na cele ich ochrony, do których należy przede wszystkim utrzymanie zróżnicowanych ekosystemów, ze szczególnym uwzględnieniem ekosystemów wodnych i podmokłych, utrzymanie trwałości i ciągłości ekosystemów leśnych, zachowanie wyróżniających się tworów przyrody. Ponadto miejscowy plan zwiększa obszar terenów przeznaczonych pod zalesienie, a więc wpływa pozytywnie na utrzymanie ich ciągłości i wzmocnienie struktury. Zmiana nr 3 planu nie wprowadza zainwestowania na terenach zalewowych, ale dopuszcza realizację elektrowni wodnych i miejsc obsługi turystyki wodnej.

XIII.2.1. Chęcińsko- Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (Otulina Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego)

Rozporządzenie Nr 83/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. wraz ze zmieniającym je Rozporządzeniem Nr 13/2009 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 16 lutego 2009 r., ustala na terenie obszaru chronionego krajobrazu następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:

- a. zapewnienie bioróżnorodności ekosystemów, a w szczególności najcenniejszych zbiorowisk łąk i torfowisk;
- a. zachowanie naturalnych fragmentów obszarów wodnych i wodno-błotnych;
- b. zachowanie tworów i składników przyrody nieożywionej.

Na terenie Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Ch-KOChK) zakazano:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna i rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Na terenie Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, położona jest północna część sołectwa Dyminy. Obecnie, w części zachodniej są to tereny rolne, w większości grunty orne, natomiast we wschodniej części są to tereny nieużytków.

W projekcie Zmiany nr 3 Miejscowego planu gminy Morawica uwzględniono obszary wskazane do rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinnego w obowiązującym miejscowym planie

gminy Morawica, których zwarta powierzchnia obejmuje całą wschodnią część terenu Ch-K OChK przy granicy z Chęcińsko- Kieleckim Parkiem Krajobrazowym (PK).

W projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica zaplanowano jedynie niewielkie powierzchniowo uzupełnienia planowanych struktur osadniczych. Łączna powierzchnia terenów wskazanych do zabudowy na terenie Ch-K OChK wynosi około 3 ha (powierzchnia OCh-K na terenie gminy – około 43 ha). Wskazane tereny zabudowy położone są poza bezpośrednim sąsiedztwem PK i obejmują tereny obecnie użytkowane rolniczo.

Obszary planowanego rozwoju zabudowy mieszkaniowej nie obejmują: terenów torfowisk, cennych łąk, obszarów wodnych i wodno-błotnych z ekstensywnym użytkowaniem, na których wykształciłyby się cenne zespoły roślinne. Jednocześnie nie występują tutaj cenne twory i składniki przyrody nieożywionej. Stąd też zabudowa terenów wskazanych w projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica nie stanowi naruszenia działań w zakresie ochrony czynnej ekosystemów ustanowionych dla terenu Ch-KOChK w ww. Rozporządzeniu Wojewody Świętokrzyskiego.

W obszarach wskazanych w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica nie występują zadrzewienia z wyjątkiem pasów zakrzewień i pojedynczych drzew na miedzach. Należy jednak zaznaczyć, że projekt planu uwzględnia ww. zakazy i ustanawia w paragrafie 10 ust. 2 pkt 5: *zakaz niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych.*

Realizacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy wskazanych zasadach i parametrach architektoniczno-urbanistycznych (MN4) nie spowodują zmiany stosunków wodnych.

XIII.2.2. Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu

Podkielecki OChK (POChK) położony jest głównie w granicach zlewni rzeki Lubrzanki oraz częściowo zlewni Kamionki i Bobrzy, pełniąc ważne funkcje łącznikowe pomiędzy Świętokrzyskim Parkiem Narodowym, a wspomagającymi go parkami krajobrazowymi: Sieradowickim, Suchedniowsko-Oblegorskim, Cisowsko-Orłowińskim i Chęcińsko-Kieleckim.

Najważniejszą funkcją tego obszaru jest ochrona wód podziemnych zbiornika Kielce oraz zbiornika Gałęzice-Bolechowice-Borków. Równie istotna jest funkcja ochrony wód powierzchniowych rzek Lubrzanki, Czarnej Nidy i Belnianki.

POChK obejmuje północnowschodnią część gminy Morawicy do drogi krajowej nr 73 oraz pas terenu na prawnym brzegu Czarnej Nidy w zachodniej części gminy Morawica – część sołectwa Dyminy, Kuby Młyny, część sołectwa Bilcza, Bieleckie Młyny, Łabędziów, część sołectwa Morawica, część sołectwa Brzeziny, Nida.

Obszar został utworzony Rozporządzeniem Nr 89/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (zmienione przez Rozporządzenie Nr 9/2008 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r.).

W zakresie obowiązujących na terenie POChK zakazów Rozporządzenie Nr 17/2009 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 16 lutego 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszaru chronionego krajobrazu zmienia Rozporządzenie Nr 9/2008 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r.

Działania w zakresie ochrony czynnej ekosystemów:

- a. zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych naturalnych i sztucznych, utrzymanie meandrów na wybranych odcinkach cieków;

- b. zachowanie śródpolnych i śródleśnych torfowisk, terenów podmokłych, oczek wodnych, polan, wrzosowisk, muraw, niedopuszczenie do ich uproduktywienia lub też sukcesji;
- c. utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych;
- d. zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
- e. ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- f. szczególna ochrona ekosystemów i krajobrazów wyjątkowo cennych, poprzez uznawanie ich za rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne;
- g. zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej.

Na terenie POChK zakazano:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu, na terenie POChK adaptuje się rozwój zabudowy mieszkaniowej w rejonach wskazanych w obowiązującym miejscowym planie oraz planuje się dalszy rozwój tej funkcji na zasadzie kontynuacji i wypełnienia istniejących struktur osadniczych. Projektowane tereny zabudowy mieszkaniowej zlokalizowano w sołectwach: Bilcza, Bieleckie Młyny, Łabędziów, Kuby Młyny, Brzeziny, Nida. Jednocześnie w Zmianie Nr 3 MPZP gminy Morawica:

- w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 73 oraz w sąsiedztwie zabudowy produkcyjnej w sołectwach Brzeziny, Bilcza, Bieleckie Młyny wskazuje się enklawy projektowanych terenów usług komercyjnych;
- w obszarach udokumentowanych złóż kopalin, w sąsiedztwie istniejących kopalń piasku w sołectwie Brzeziny, wskazuje projektowane tereny produkcyjne - eksploatacji kopalin, jako kontynuację istniejącej funkcji;
- w sąsiedztwie istniejących terenów usług komercyjnych w Brzezinach planuje się funkcję produkcyjną;
- w sąsiedztwie istniejącej oczyszczalni ścieków w m. Brzeziny wprowadza się rezerwę dla rozwoju tej funkcji;
- dopuszcza się przekształcenie zabudowy letniskowej w sołectwie Kuby Młyny (Marzysz) do funkcji mieszkalnictwa jednorodzinnego;
- planuje się rozwój usług sportu w rejonie rzek Nidy i Morawki w sołectwach: Kuby Młyny, Łabędziów, Nida oraz usług turystyki w sołectwach Bilcza i Dyminy i Brzeziny;

- planuje się niewielkie powierzchnie usług publicznych w sołectwach: Brzeziny, Nida.

W projekcie Zmiany nr 3 rozwój nowych funkcji planowany jest przede wszystkim na terenach rolnych klas V i VI oraz IV, wyjątkowo klasy III w sołectwie Dyminy. W większości rozwój ma miejsce na gruntach ornych z wyjątkiem sołectw Dyminy i Bilcza, gdzie częściowo obejmuje także trwałe użytki zielone.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu wykluczono zakładane w obowiązującym planie zalesienie terenów w dolinie rzeki Czarnej Nidy.

Intensywność planowanego zainwestowania oraz planowane funkcje nie stanowią zagrożenia dla głównych celów ochrony obszaru.

Największe zmiany planowane są w sołectwach Bilcza, Bieleckie Młyny, Brzeziny i Dyminy. W sołectwie Dyminy tereny wskazane do zainwestowania obejmują tereny użytkowane rolniczo dawnego Folwarku oraz tereny usług agroturystycznych w sąsiedztwie zwartego kompleksu leśnego. Obecnie tereny te stanowią mozaikę terenów użytkowanych rolniczo i terenów odłogowanych. Nie występują tutaj śródpolne zadrzewienia. Roślinność drzewiasta i krzewista posiada formy soliterów, pasowych zakrzewień na miedzach oraz powierzchniowych zadrzewień stanowiących wynik naturalnej sukcesji na gruntach nieużytkowanych rolniczo.

Zadrzewienia przywodne towarzyszą sztucznemu zbiornikowi wodnemu położonemu na terenie planowanych do pozostawienia w użytkowaniu rolniczym (J.III-e.Rz) oraz wzdłuż rowów melioracyjnych.

W sołectwie Bilcza tereny wskazane do zainwestowania obejmują tereny nieużytków w części północnej sołectwa oraz tereny użytkowane rolniczo i odłogowane występujące pomiędzy dwoma ulicówkami (jedną istniejącej zwartej zabudowy mieszanej – zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej, drugą planowaną do realizacji w obowiązującym miejscowym planie) i tereny użytkowane rolnicze w rejonie Piaskowej Górki. Występujące tutaj zadrzewienia są w większości konsekwencją zaniechania użytkowania rolniczego i nie posiadają charakteru zadrzewień śródpolnych. Zadrzewienia przywodne występują wzdłuż istniejących rowów melioracyjnych i są częściowo wskazane w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica jako do pozostawienia w użytkowaniu rolniczym (B.III-elr.R) oraz jako tereny planowanych parków B.III-elnr.ZP).

W sołectwie Kuby Młyny planowane zmiany obejmują tereny użytkowanych rolniczo łąk w dolinie rzeki Nidy, gdzie proponuje się w Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica tereny usług sportu. W obszarze tym nie występują zwarte powierzchnie zadrzewień przywodnych, a teren starorzecza znajduje się poza terenem rozwoju usług sportu.

W sołectwie Bieleckie Młyny tereny wskazane do planowanej zabudowy obejmują tereny użytkowane rolniczo oraz odłogowane.

W sołectwie Łabędziów tereny planowanej zabudowy obejmują tereny użytkowane rolniczo.

W sołectwie Brzeziny tereny wskazane do zainwestowania obejmują tereny rolniczo użytkowane i zadrzewione (przy ulicy Komunalnej) oraz lasów (w rejonie udokumentowanych złoża piasków Brzeziny I i Brzeziny II).

W sołectwie Nida tereny wskazane do zabudowy obejmują nieużytki i tereny użytkowane rolniczo oraz tereny zadrzewione.

Podsumowując, należy stwierdzić, że w obszarach objętych planowanymi zmianami przeznaczenia, w tym zabudowy zadrzewienia o charakterze śródpolnym nie występują lub

występują w niewielkiej liczbie. Ustalenia projektu Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica wprowadzają ochronę zadrzewień w paragrafie 10:

5) zakaz niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych;

Ponadto, ochrona wód zbiornika podziemnego jest wzmocniona zapisami rozdziału X.2.2 (patrz rozdział VIII.2.9 Prognozy...), gdzie wyklucza się na tym terenie lokowania, szczególnie potencjalnie szkodliwych dla jakości wód podziemnych działań.

Projekt Zmiany nr 3 Miejscowego planu zachowuje:

- główne elementy układu hydrologicznego tj. ciek naturalne i rowy oraz wprowadza ograniczenia w wykorzystaniu ich bezpośredniego sąsiedztwa, a także, w miarę możliwości, pozostawiając sąsiednie tereny jako tereny rolne;
- wyklucza zabudowę terenów podmokłych,
- utrzymuje istniejące tereny lasów.

Nie przewiduje się w Zmianie nr 3 Miejscowego planu likwidowania zbiorników wodnych, starorzeczy czy terenów wodno-błotnych. W paragrafie 10 projektu zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica wprowadza się ochronę wód powierzchniowych poprzez:

1) zakaz prowadzenia wzdłuż cieków wodnych, kanałów i rowów melioracyjnych przedsięwzięć, które mogą mieć wpływ na ich otulinę biologiczną, lub utrudniałyby do nich dostęp w ramach powszechnego korzystania z wód, w szczególności prac remontowych i konserwujących prowadzonych przez administratora cieków;

2) zakaz realizacji ogrodzeń w odległości mniejszej niż 3 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych;

3) ustala się minimalną odległość budynków od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych i zbiorników wodnych, z wyjątkiem rzek: Czarna Nida i Morawka. Dla terenów oznaczonych symbolem literowym l. i opisanych w dalszej części niniejszego tekstu uchwały, poprzez ustalenie na rysunku zmiany planu nieprzekraczalnej linii zabudowy wyznaczone zostały pasy terenu, w których wprowadza się zakaz zabudowy kubaturowej i ograniczenia w użytkowaniu gruntów ornych wynikające z przepisów szczególnych;

4) zakaz odprowadzania ścieków nieoczyszczonych bezpośrednio do ziemi i wód powierzchniowych (z wyjątkiem przydomowych oczyszczalni ścieków), rolniczego wykorzystania ścieków komunalnych oraz składowania odpadów komunalnych i przemysłowych.

Na terenie POChK w granicach gminy Morawica nie odnotowano występowania lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych (poza wyżej opisanymi pasami wzdłuż istniejących cieków oraz w dolinie Czarnej Nidy), wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej (z wyjątkiem pomnika przyrody – chronionego) i torfowisk.

XIII.2.3. Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (Ch-SzOChK)

Jest to obszar obejmującą południową część gminy, głównie rolniczo-leśny, gdzie lasy zachowały swój naturalny charakter. Podstawową przyrodniczą funkcją Ch-SzOChK jest ochrona wód powierzchniowych, szczególnie rzeki Czarnej Staszowskiej (wraz ze zbiornikiem wodnym Chańcza), Wschodniej Isanicy, a także spełnienie roli łącznikowej

między Zespołami Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich i Poniżia. Rolę tę pełni przede wszystkim doliny rzeczne i lasy tworzące ciągi ekologiczne o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Na terenie Ch-SzOChK znajduje się opisany wcześniej rezerwat „Radomice”.

Rozporządzenie Nr 89/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz.Urz. Woj.Świętokrz. Nr 156, poz. 1950 z dnia 20 lipca 2005 r.); Rozporządzenie Nr 9/2008 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. o zmianie rozporządzenia w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz.Urz. Woj.Świętokrz. Nr189, poz. 2515 z dnia 2 września 2008r.); Rozporządzenie Nr 17/2009 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 16 lutego 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz.Urz. Woj.Świętokrz. Nr 42, poz. 629 z dnia 23 lutego 2009 r.) ustalają na terenie obszaru chronionego krajobrazu następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:

- 1) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych naturalnych i sztucznych, utrzymanie meandrów na wybranych odcinkach cieków;
- 2) zachowanie śródpolnych i śródleśnych torfowisk, terenów podmokłych, oczek wodnych, polan, wrzosowisk, muraw, niedopuszczenie do ich uproduktywienia czy też sukcesji;
- 3) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych;
- 4) zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
- 5) ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 6) szczególna ochrona ekosystemów i krajobrazów wyjątkowo cennych, poprzez uznawanie ich za rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne;
- 7) zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej.

Na terenie ChSzOChK zakazano:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna i rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu zaakceptowano kierunki zagospodarowania określone w poprzednim miejscowym planie, w tym:

- tereny produkcyjne, szczególnie w obszarze udokumentowanych złóż kopalin, gdzie prowadzona jest obecnie eksploatacja górnicza czyli: złoża Morawica III i Wola Morawicka;
- zabudowę mieszkaniową jednorodzinną w rejonie Morawicy i Woli Morawickiej oraz w innych wsiach na terenie ChSzOChK.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu wykluczono wskazane w obowiązującym planie zalesienia w dolinie rzeki Czarnej Nidy oraz wykluczono możliwość prowadzenia eksploatacji górniczej na pozostałych złożach kopalni udokumentowanych w Ch-SzOChK.

Istotne zmiany w kierunkach zagospodarowania wprowadza Zmiana nr 3 Miejscowego planu w północnej części obszaru, na południe od wsi Morawica i Wola Morawicka, gdzie wskazuje się zwarte projektowane tereny produkcyjne, które obejmują tereny istniejącej specjalnej strefy ekonomicznej, wzdłuż drogi wojewódzkiej 766 oraz rejon kopalni Morawica wraz z udokumentowanymi złożami kopalni. Obszary produkcyjne planowane są w sołectwach: Morawica, Dębska Wola i Wola Morawicka.

W sąsiedztwie projektowanych terenów produkcyjnych w projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica dopuszcza się lokalizację ogniw fotowoltaicznych na powierzchni około 90 ha.

Tereny wskazane do rozwoju funkcji produkcyjnej obejmują tereny gruntów rolnych (ornych i trwałych użytków zielonych) niskich klas bonitacyjnych, z których część położona jest na udokumentowanym złożu kopalni Morawica III. Obszary wskazane do zmiany przeznaczenia są pozbawione zadrzewień, istniejące tereny lasów zostały w projekcie zmiany lasu pozostawione w obecnym użytkowaniu.

Obszar dopuszczalnej lokalizacji ogniw fotowoltaicznych znajduje się na użytkowanych rolniczo terenach z przewagą gruntów orných, gdzie nie występują zadrzewienia.

Na terenach wskazanych do rozwoju funkcji produkcyjnej i dopuszczalnej lokalizacji ogniw fotowoltaicznych nie występują wody powierzchniowe (cieki czy zbiorniki wodne).

W południowej części obszaru objętego zmianą w sąsiedztwie dróg: 766 i 73 planuje się rozwój usług: komercyjnych w sołectwie Dębska Wola i Wola Morawicka oraz usług turystyki w sołectwie Chałupki.

W sołectwie Dębska Wola tereny wskazane do rozwoju funkcji usług komercyjnych składają się z dwóch zwartych obszarów:

- 1) w sąsiedztwie planowanych terenów produkcyjnych;
- 2) w sąsiedztwie wsi Chałupki.

Tereny obszaru 1 użytkowane są obecnie rolniczo z niewielkimi powierzchniami zadrzewień o charakterze leśnym. Nie występują tutaj zadrzewienia śródpolne oraz zadrzewienia przywodne (nie występują wody powierzchniowe).

Tereny obszaru 2 podzielone są drogą wojewódzką nr 766 na część wschodnią i zachodnią. W części wschodniej tereny wskazane do rozwoju funkcji usług komercyjnych obecne zagospodarowanie stanowią grunty rolne z przewagą gruntów orných, gdzie na gruntach ugorowanych występują samosiewy. W części zachodniej tereny wskazane pod rozwój usług komercyjnych pokryte jest trwałymi użytkami zielonym z kilkoma soliterami.

Tereny usług komercyjnych w Woli Morawickiej stanowią kontynuację istniejących obiektów usług komercyjnych (obsługi komunikacji) i w większości są obecnie nieużytkowane.

Tereny usług turystyki planowane w zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica położone w sołectwie Chałupki stanowią obecne nieużytki z samosiewami.

Podsumowując należy stwierdzić, że w obszarach rozwoju zabudowy produkcyjnej, ogniw fotowoltaicznych oraz usług komercyjnych i usług turystyki w Ch-SzOChK nie występują zadrzewienia śródpolne i przywodne, które mogłyby być zagrożone rozwojem zainwestowania.

Na pozostałej części ChSzOChK projekt Zmiany nr 3 Miejscowego planu dopuszcza rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jako kontynuację istniejących struktur osadniczych tzw. ulicówek lub w rejonie Woli Morawickiej jako zwartych powierzchni stanowiących kontynuację zdefiniowanego w obowiązującym planie kierunku rozwoju miejscowości Wola Morawicka. Tereny wskazane do rozwoju funkcji mieszkaniowej występują w większości miejscowości w obszarze Ch-SzOChK z wyjątkiem miejscowości: Chałupki Zbrzańskie, Dębska Wola – Nowa Wieś i Dębska Wola – Stara Wieś. Obszary wskazane do rozwoju funkcji mieszkaniowej obecnie użytkowane są rolniczo analiza obecnego zagospodarowania wskazuje, że występuje tu niewiele zadrzewień i w większości mają one charakter samoistnych zadrzewień związanych z zarzuceniem upraw.

Jak dla wszystkich terenów w obszarze objętym zmianą nr 3 MPZP gminy Morawica tak i dla obszarów w Ch-SzOChK wprowadzono szereg ograniczeń chroniących zadrzewienia, tereny wód powierzchniowych w paragrafie 10:

2. *Na całym obszarze objętym zmianą planu ustala się następujące ograniczenia w użytkowaniu terenów:*

1) *zakaz prowadzenia wzdłuż cieków wodnych, kanałów i rowów melioracyjnych przedsięwzięć, które mogą mieć wpływ na ich otulinę biologiczną, lub utrudniałyby do nich dostęp w ramach powszechnego korzystania z wód, w szczególności prac remontowych i konserwujących prowadzonych przez administratora cieków;*

2) *zakaz realizacji ogrodzeń w odległości mniejszej niż 3 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych;*

3) *ustala się minimalną odległość budynków od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych i zbiorników wodnych, z wyjątkiem rzek: Czarna Nida i Morawka. Dla terenów oznaczonych symbolem literowym l. i opisanych w dalszej części niniejszego tekstu uchwały, poprzez ustalenie na rysunku zmiany planu nieprzekraczalnej linii zabudowy wyznaczone zostały pasy terenu, w których wprowadza się zakaz zabudowy kubaturowej i ograniczenia w użytkowaniu gruntów ornych wynikające z przepisów szczególnych;*

4) *zakaz odprowadzania ścieków nieoczyszczonych bezpośrednio do ziemi i wód powierzchniowych (z wyjątkiem przydomowych oczyszczalni ścieków), rolniczego wykorzystania ścieków komunalnych oraz składowania odpadów komunalnych i przemysłowych;*

5) *zakaz niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych;*

6) *na terenach gruntów rolnych dopuszcza się tworzenie nowych zadrzewień i zalesień oraz wprowadzanie zieleni o znaczeniu przeciwoerozyjnym w trybie przepisów szczególnych, z wyjątkiem obszarów zagrożonych zalewem oraz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, obszaru wyznaczonego granicą zakazu budowy i rozbudowy zbiorników wodnych, zgodnie z rysunkiem zmiany planu;*

7) *wyklucza się eksploatację i dokumentowanie złóż kopalin poza terenami zabudowy techniczno-produkcyjnej w strefie II oznaczonej *PG i *P1/PG;*

8) *w rejonie wskazanym przez granicę zakazu budowy i rozbudowy istniejących zbiorników wodnych wprowadza się zakaz lokalizacji nowych zbiorników i powiększania zbiorników istniejących.*

3. *Na całym obszarze objętym zmianą planu obowiązują następujące niżej określone nakazy:*

- 1) *pielęgnacji wszelkich form zieleni naturalnej i urządzonej oraz realizacji zieleni wysokiej i niskiej przy obiektach kubaturowych, szczególnie przemysłowych a także drogowych uwzględniającej ochronę walorów krajobrazowych i estetycznych;*
- 2) *ochrony strefy biologicznej lasów – dla terenów oznaczonych symbolem literowym n. i opisanych w dalszej części niniejszego tekstu uchwały, poprzez ustalenie na rysunku zmiany planu nieprzekraczalnej linii zabudowy wyznaczone zostały pasy terenu, w których wprowadza się zakaz zabudowy kubaturowej i ograniczenia w użytkowaniu gruntów ornych wynikające z przepisów szczególnych;*
- 3) *zachowania istniejących terenów zieleni;*
- 4) *zachowania istniejących cieków powierzchniowych zarówno naturalnych jak i sztucznych;*
- 5) *zachowania i rekultywacji zbiorników wodnych;*
- 6) *udroźnienia i utrzymania przepustowości rowów melioracyjnych;*
- 7) *stosowania ogrodzeń umożliwiających migrację drobnych zwierząt i ograniczenia stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.*

Zmiana nr 3 Miejscowego planu nie ingeruje w obszary działań czynnej ochrony ekosystemowej pozostawiając poza zainwestowaniem tereny dolin rzek Czarnej Nidy i Morawki oraz ich głównych dopływów oraz tereny lasów.

Zmiana nr 3 Miejscowego planu ogranicza eksploatację kopalni wykluczając wydobycie kopalni poza terenami produkcyjnymi i projektowanymi terenami produkcyjnymi.

W projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica w obszarze Ch-SzOChK planuje się lokalizację tzw. Południowej obwodnicy Morawicy. Droga ta stanowić ma drogę publiczną klasy lokalnej. Droga planowana jest na południe od terenów zabudowy Morawicy i Woli Morawickiej i przebiega przez tereny użytkowane rolniczo pozbawione zadrzewień, gdzie nie występują wody powierzchniowe.

XIII.3. Pomniki przyrody

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu nie wprowadza się zmian w zagospodarowaniu otoczenia ustanowionych pomników przyrody w Nidzie i Woli Morawickiej. Zmiana nr 3 Miejscowego planu uwzględnia zasady ochrony pomników przyrody oraz ograniczenia w zagospodarowaniu terenów w ich sąsiedztwie. W zmianie nr 3 MPZP Gminy Morawica nie planuje się zmian zagospodarowania zarówno w sąsiedztwie dębu w Nidzie jak i odsłoneń geologiczne w Woli Morawickiej. W odniesieniu do sąsiedztwa terenu odsłoneń geologiczne zmiany zagospodarowania zostały w skazane w obowiązującym planie.

XIII.4. Obszary Natura 2000

Celami ochrony obszarów natura 2000 są ich przedmioty ochrony i w przypadku:

Obszar Dolina czarnej Nidy:

- 8 typów siedlisk przyrodniczych,
- 2 gatunki płazów,
- 3 gatunki ryb,
- 5 gatunków bezkręgowców

Obszar natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka:

- 13 typów siedlisk przyrodniczych,
- 1 gatunek ssaka - wydra,
- 1 gatunek płaza - kumak nizinny,
- 2 gatunki ryb,
- 3 gatunki bezkręgowców

XIII.4.1. Dolina Czarnej Nidy (PLH 260016)

Dolina Czarnej Nidy stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze krajowej. Ostoja posiada także znaczne walory krajobrazowe.

Głównym zagrożeniem dla stwierdzonych tu siedlisk jest naturalna sukcesja roślinności krzewiastej i drzewiastej, eutrofizacja, uprawianie sportów na pojazdach zmotoryzowanych oraz zanieczyszczenia związane z bliskim położeniem zabudowań miejskich i dróg. Ponadto zagrożenie stanowią melioracje oraz regulowanie koryta rzecznego, zasypywanie starorzeczy i usuwanie zadrzewień nadrzecznych. Dodatkowym zagrożeniem są zrzuty z oczyszczalni w Morawicy i domów zlokalizowanych przy samym korycie oraz składowiska gruzu i ziemi. Kolejnym zagrożeniem są zalesiania.

Na terenie gminy Morawica obszar częściowo znajduje się na terenie Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Na terenie gminy Morawica w obszarze Natura 2000 Dolina Nidy, według danych RDOŚ w Kielcach, zinwentaryzowano:

A. następujące siedliska chronione:

1. 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*
2. 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*
3. 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)
4. 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
5. 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostyilion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
6. 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
7. 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
8. 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*)

B. następujące gatunki zwierząt chronione:

1. 1166 traszka grzebieniasta - *Triturus cristatus*
2. 1188 kumak nizinny - *Bombina bombina*
3. 1149 głowacz białopłetwy - *Cobitis taenia*
4. 1014 poczwarówka zwężona - *Vertigo angustior*

5. 1032 skójka gruboskorupowa - *Unio crassus*
6. 1037 trzepla zielona - *Ophiogomphus cecilia*
7. 1060 czerwończyk nieparek - *Lycaena dispar*
8. 4038 czerwończyk fioletek - *Lycaena helle*
9. 4056 zatoczek łamliwy - *Anisus vorticulus*

W zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica w obszarze Natura 2000 planuje się niewielkie zmiany w przeznaczeniu i użytkowaniu gruntów:

Planowana zmiana	Oddziaływanie na przedmioty ochrony
<p>Tereny usług sportu w rejonie wsi Kuby Młyny (ok. 2,2 ha)</p> <p>W obszarze objętym zmianą znajdują się trwale użytki zielone</p>	<p>Nie ma konfliktu z zinwentaryzowanymi obszarami siedlisk chronionych</p> <p>Obszar występowania trzepli zielonej (pow. około 300 ha) – biorąc pod uwagę fakt, że zmiany są planowane na 1% powierzchni występowania gatunku, zmiana nie będzie miała znacznego negatywnego oddziaływania.</p>
<p>Tereny elektrowni wodnej (młyn wodny) w rejonie wsi Bieleckie Młyny (powierzchnia około 3 ha)</p> <p>W obszarze objętym zmianą przeznaczenia, znajdują się wpisane do ewidencji zabytków pozostałości młyna wodnego wraz z urządzeniami i odnośnym układem wodnym</p>	<p>Na terenie nie występują siedliska chronione.</p> <p>Obszar występowania trzepli zielonej (pow. około 300 ha) – biorąc pod uwagę fakt, że zmiany są planowane na 1% powierzchni występowania gatunku, zmiana nie będzie miała znacznego negatywnego oddziaływania.</p>
<p>Tereny usług sportu w rejonie wsi Chałupki Zbrzańskie</p>	<p>Nie zinwentaryzowano występowania siedlisk czy gatunków stanowiących przedmiot ochrony..</p>
<p>Tereny usług sportu w rejonie Lurowiny</p>	<p>Nie zinwentaryzowano występowania siedlisk czy gatunków stanowiących przedmiot ochrony..</p>

Jak wynika z powyższego zestawienia, planowane zmiany w obszarze Natura 2000 są nieznaczne i dedykowane przede wszystkim rozwojowi rekreacji oraz pozyskaniu energii ze źródeł odnawialnych. Ingerują w niewielki stopniu w siedliska i obszary zinwentaryzowanego występowania gatunków stanowiących przedmiot ochrony. Właściwe zagospodarowanie terenu elektrowni wodnych i obszarów sportu nie powinno pogorszyć stanu siedlisk przyrodniczych dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 „Dolina Czarnej Nidy”.

Zmiana nr 3 Miejscowego planu przewiduje likwidację części dolesień zaprojektowanych w dolinie Czarnej Nidy, co pozwoli na zachowanie dotychczasowych siedlisk i bytujących tam gatunków.

Proponowane zmiany nie ingerują w integralność terenu Natura 2000.

XIII.4.2. Ostoja Sobkowsko-Korytnicka (PLH 260032)

Obszar Natura 2000 **Ostoja Sobkowsko-Korytnicka** składa się z kilku terenów sąsiadujących ze sobą, zajmuje obszar 2 206 ha. Na terenie gminy znajdują się dwa niewielkie fragmenty w pobliżu miejscowości Zbrza oraz Chmielowice.

Występują tu skały osadowe z ery paleozoicznej i mezozoicznej przykryte przez młodsze osady z okresu miocenu. Na obszarze, gdzie występują wapienie rozwinął się kras. Ostoja obejmuje dolny fragment doliny rzeki Nidy, która charakteryzuje się płaskim dnem podlegającym zalewom. Meandrująca rzeka tworzy liczne starorzecza. Teren charakteryzuje się wydłużonymi, łagodnie zaokrąglonymi wzgórzami między którymi występują liczne wąwozy i jary.

Na terenie gminy Morawica w obszarze Natura 2000 Dolina Nidy, według danych RDOŚ w Kielcach, zinwentaryzowano:

A. następujące siedliska chronione:

1. 6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea)
2. 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)

B. nie zinwentaryzowano gatunków fauny stanowiących przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka.

W obszarze Ostoja Sobkowsko-Korytnicka Zmiana nr 3 Miejscowego planu dopuszcza, w niewielkim stopniu, kontynuację istniejącej zabudowy mieszkaniowej w okolicy Chmielowic. Jest to obszar ok. 0,6 ha, przy istniejącej drodze w ciągu zabudowy. W obszarze tym zinwentaryzowano występowanie siedliska chronione – 6210, które jest dość rozpowszechnione w inwentaryzacji i zajmuje w przedmiotowym obszarze Natura 2000 72 ha, stąd też zajęcie 0,6 ha nie stanowi znacznego oddziaływania na przedmiotowe siedlisko.

Ponadto, projekt Zmiany nr 3 Miejscowego planu nie wskazuje zmian w zagospodarowaniu Ostoi. Stąd też nie może wpłynąć na pogorszenie stanu siedlisk czy integralności obszaru Natura 2000.

XIII.4.3. Obszary Natura 2000 w sąsiedztwie obszaru opracowania

W sąsiedztwie terenu objętego opracowaniem znajdują się obszary Natura 2000 Dolina Warkocza, Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie oraz Lasy Cisowsko-Orłowińskie.

Obszar Natura 2000 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie (PLH 260041) składa się z kilku izolowanych powierzchni znajdujących na zachód i północ od granic gminy Morawica, w najmniejszej odległości odpowiednio 1,2 km oraz 4,3 km. Obszar Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie (PLH 260040) tworzone jest także przez kilka izolowanych powierzchni i położone są na wschód od Morawicy w najmniejszej odległości około 2,5 km od granic gminy. Obszar Natura 2000 Dolina Warkocza (PLH260021) położony jest około 0,5 km od północno-wschodniej granicy gminy Morawica i ustanowiony na jednym z dopływów Czarnej Nidy powyżej granic gminy Morawica.

Można przyjąć, iż realizacja ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu nie będzie miała istotnego negatywnego wpływu na obszary i obiekty objęte ochroną, w tym obszary Natura 2000.

W ustaleniach miejscowego planu nie przewiduje się celowego, negatywnego oddziaływania na gatunki roślin, grzybów i zwierząt objętych ochroną na podstawie art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody.

XIV. Oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe stałe i chwilowe

Wpływ na środowisko związany z realizacją ustaleń planu jest efektem nie tylko ich bezpośrednich oddziaływań, ale wiąże się również z kumulacją różnego typu oddziaływań na ten sam element środowiska, nakładaniem się oddziaływań odrębnych przedsięwzięć, pośrednim wpływem na elementy środowiska oddalone od źródła zanieczyszczenia, czy wzajemną interakcją emisji nasilającą ich negatywne skutki.

Ocenę oddziaływań pośrednich, skumulowanych i interakcji oddziaływań ustaleń planu wykonano w następujących krokach:

1. Identyfikacja oddziaływań mogących wystąpić w środowisku, które mogą przyczynić się do kumulacji oddziaływań:
  - a. bezpośrednie oddziaływania ustaleń planu,
  - b. wtórne skutki dla środowiska środków minimalizujących negatywne oddziaływania ustaleń planu,
  - c. oddziaływania pochodzące od innych obiektów,
2. Wyodrębnienie rodzajów kumulacji oddziaływań w środowisku:
  - a. oddziaływania pośrednie,
  - b. interakcje oddziaływań,
  - c. oddziaływania skumulowane,
3. Ocena wielkości oddziaływań pośrednich, skumulowanych i interakcji oddziaływań za pomocą matryc.

Ustalenia planu przeanalizowano dla każdej ze stref:

- a) Strefa intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju Kielce-Morawica (I),
- b) Strefa eksploatacji kopalni i produkcji (II),
- c) Strefa mieszkaniowo-rolną (III),
- d) Strefa rolną (IV),
- e) Strefa leśną (V),
- f) Strefa dolin rzecznych Czarnej Nidy, Morawki i Bobrzy (VI).

W strefie I planowany jest rozwój osiedli mieszkaniowych, usług komercyjnych i społecznych oraz funkcji produkcyjno-usługowej.

W Strefie II, ustala się rozwój funkcji związanych z rozwojem działalności gospodarczą tj.: funkcji produkcyjnej, usługowej, magazynowej i górnictwa.

W strefie III, ustala się rozwój głównie funkcji mieszkalnictwa jednorodzinne w formie ekstensywnej.

W strefie rolnej (IV), ustala się zachowanie dominacji funkcji rolnej i leśnej oraz dopuszcza się ograniczony rozwój funkcji mieszkalnictwa jednorodzinne.

W strefie leśnej (V) ustala się w zmianie planu zachowanie i rozwój funkcji leśnej i dopuszcza się rozwój funkcji rekreacji i turystyki.

W strefie dolin rzecznych Czarnej Nidy, Morawki i Bobrzy (VI) jako główne funkcje ustala się rolnictwo i leśnictwo oraz dopuszcza się rozwój energetyki wodnej w miejscach lokalizacji dawnych młynów wodnych oraz usług sportu.

Na kumulację oddziaływań w środowisku składają się oddziaływania bezpośrednie pochodzące od planowanych w mpzp zmian, wtórne skutki podjętych środków minimalizujących oraz oddziaływania pochodzące od innych obiektów, w tym obiektów istniejących, historycznych i planowanych.

Oddziaływania bezpośrednie zmian planowanych w Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica zostały scharakteryzowane w rozdziałach XI-XIII. Podsumowując można jest uogólnić jak w tabeli poniżej:

Element środowiska/ekspozycji	Wartość wpływu bezpośredniego ustaleń w poszczególnych strefach					
	Strefa I	Strefa II	Strefa III	Strefa IV	Strefa V	Strefa VI
różnorodność biologiczna	**	**	*	X	X	X
ludzie	*	*	X	X	X	X
zwierzęta	**	***	*	X	X	X
rośliny	**	**	*	*	X	X
woda	*	**	X	X	X	*
powietrze	*	**	X	X	X	X
powierzchnia ziemi	X	***	X	X	X	X
krajobraz	X	***	X	X	X	X
klimat	X	X	X	X	X	X
zasoby naturalne	*	***	X	X	X	X
zabytki	X	X	X	X	X	X
dobra materialne	X	X	X	X	X	X
cele i przedmiot ochrony Natura 2000	X	X	X	*	X	*
Integralność obszarów Natura 2000	X	X	X	X	X	X

Oceny dokonano w oparciu o następujące kryteria:

x – brak oddziaływania

* - oddziaływanie małe

** - oddziaływanie średnie

*** - oddziaływanie duże.

Największe bezpośrednie oddziaływania występować będą w strefie II. Są to oddziaływania przede wszystkim związane z działalnością górniczą. Oddziaływania bezpośrednie w strefie II w odniesieniu do czasu trwania zaliczyć należy do:

- średnioterminowych lub długoterminowych w zakresie oddziaływania na powietrze i ludzi, wody;

- długoterminowych (stałych) w zakresie oddziaływania na powierzchnię ziemi, krajobraz, zasoby naturalne, zwierzęta, rośliny i różnorodność biologiczną.

Oddziaływania bezpośrednie ustaleń zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica, są małe lub nie występują w strefach: III, IV, V i VI.

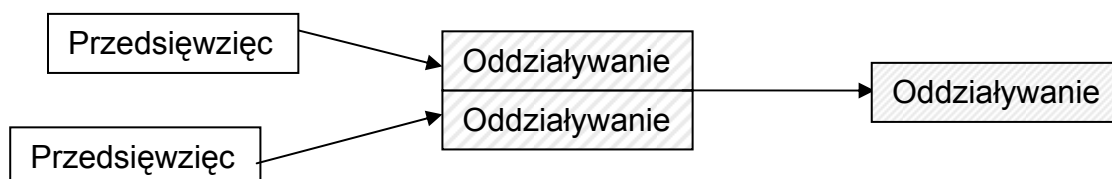
Małe oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 mają ustalenia dla strefy IV i VI, w tym: wskazanie terenów usług sportu w obszarze natura 2000 Dolina Czarnej Nidy oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w m. Chmielowice w obszarze 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka. Jednakże uznano je za nie znaczące.

Według wytycznych Komisji Europejskiej „*Guidelines for the Assessment of Indirect and Cumulative Impacts as well as Impact Interactions*” z 1999 r. można wyróżnić trzy rodzaje oddziaływań powodujących kumulację negatywnych skutków w środowisku:

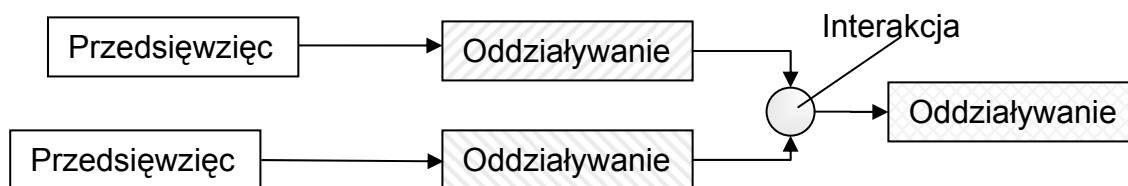
1. **Oddziaływanie pośrednie** – oddziaływanie na środowisko nie będące bezpośrednim rezultatem realizacji lub eksploatacji inwestycji, często występujące w znacznej odległości od źródła. Bezpośrednie oddziaływanie na jeden z elementów środowiska może mieć pośredni wpływ na jego inny element.

2. **Oddziaływanie skumulowane** – nasilenie zmian w środowisku spowodowane poprzez nałożenie tego samego rodzaju oddziaływań planowanej inwestycji z oddziaływaniami innych przedsięwzięć, również tych działających w przeszłości jak i planowanych.

3. **Interakcje oddziaływań** – reakcje pomiędzy różnymi rodzajami oddziaływań pochodzącymi z tej samej lub różnych inwestycji, prowadzące do powstania nowego rodzaju negatywnego oddziaływania na środowisko.

Ustalenia Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica mogą prowadzić do powstawania oddziaływań pośrednich i skumulowanych. Oddziaływania te występować będą w związku z ustaleniami dla strefy I i II. W obszarach tych planowane kierunki zmian w zagospodarowaniu są kontynuacją obecnego użytkowania terenu np.: eksploatacja górnicza występuje w rejonie istniejących zakładów górniczych, nowe osiedla mieszkaniowe planowane są jako kontynuacja/ uzupełnienie istniejącej zabudowy, a zakłady produkcyjne i magazyny planowane są w rejonie istniejących zakładów. Tak więc oddziaływania istniejące danych funkcji będą się tutaj kumulowały z oddziaływaniem planowanego rozwoju tych funkcji, co może doprowadzić do zwiększenia natężenia oddziaływań jak i interakcji pomiędzy nimi.

XV. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Realizacja ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu nie będzie skutkować powstaniem transgranicznego oddziaływania na środowisko, gdyż teren opracowania w całości znajduje się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, i nie jest położony w strefie przygranicznej. Planowane zagospodarowanie terenu nie będzie generować emisji ani innych uciążliwości dla środowiska, które mogłyby oddziaływać na tereny położone poza granicami Polski.

XVI. Rozwiązania alternatywne

Przyjęte w analizowanej Zmianie nr 3 Miejscowego planu przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenów są wyrazem realizacji wizji przyszłości gminy Morawica i zostały opracowane w sposób najlepiej odpowiadający jej potrzebom. Możliwe w trakcie prac planistycznych rozwiązania alternatywne dotyczą wielkości obszarów przeznaczonych pod zainwestowanie i dopuszczalnych funkcji oraz przebiegi inwestycji liniowych tj. dróg i sieci infrastruktury.

Rozwiązania alternatywne mogą polegać na całkowitym odrzuceniu wniosków składanych przez mieszkańców gminy i utrzymaniu przeznaczenia terenów zgodnego z obowiązującymi aktualnie dokumentami planistycznymi.

Jako rozwiązanie alternatywne można wskazać także inne określenie parametrów zabudowy, np. zwiększenie minimalnej wielkości działki budowlanej, zwiększenie wielkości minimalnej powierzchni biologicznie czynnej lub zwiększenie dystansu pomiędzy zabudową a granicą lasów lub cieków i zbiorników wodnych.

Na etapie opracowywania projektu zmiany planu nie ma możliwości szczegółowego określenia jakiego rodzaju inwestycje, szczególnie jakie gałęzie przemysłu i usług, powstaną na terenie gminy. Szczegółowe rozwiązania dotyczące przyszłych inwestycji oraz ich wariantowanie w zakresie rozwiązań technicznych i oddziaływania na środowisko leżą w zakresie obowiązków inwestora.

XVII. Propozycje metod analizy skutków realizacji ustaleń Zmiany nr 3 Miejscowego planu

Projektowana Zmiana nr 3 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica tworzy ramy przyszłego rozwoju zagospodarowania gminy określając przeznaczenie poszczególnych terenów oraz zasady zagospodarowania. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym raz na cztery lata ma obowiązek wykonać analizę aktualności miejscowego planu i przekazać ją radzie gminy. Jednocześnie należy zaznaczyć, że samorząd gminny nie ma narzędzi do prowadzenia analiz środowiskowych. Skutki realizacji postanowień miejscowego planu, będą podlegały bieżącemu monitoringowi odpowiednich służb ochrony środowiska, służb ochrony przyrody, organów administracji oraz organizacji ekologicznych. Organy te posiadają odpowiednie kompetencje i środki do prowadzenia tego typu monitoringu.

Należy dodać, że ramy zagospodarowania tworzone przez miejscowy plan są wypełnione przez pozwolenia na budowę. Na etapie wydawania ww. decyzji winny być uszczegółowione parametry planowanej inwestycji (konceptcja zagospodarowania nieruchomości, wielkość inwestycji, w tym powierzchnia zabudowy, wysokość zabudowy, powierzchnia użytkowa, liczba użytkowników, liczba miejsc parkingowych, sposób zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, itp.). Dla inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko

wymagane jest uzyskanie przed pozwoleniem na budowę tzw. decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, co pozwoli na wykonanie stosownych analiz środowiskowych. Propozycje monitoringu środowiska powinny zostać sformułowane w raporcie oddziaływania na środowisko do wniosku o wydanie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych realizacji przedsięwzięcia. Na podstawie przeprowadzonej analizy stanu środowiska oraz rozpoznania potencjalnego wpływu planowanej zmiany zagospodarowania na środowisko można sformułować wniosek, że nie będzie ona wymagała prowadzenia oddzielnego monitoringu środowiska.

XVIII. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

• Charakterystyka obszaru

Gmina Morawica obejmuje obszar o powierzchni około 140 km², położony w powiecie kieleckim ziemskim, w jego południowej części. W skład gminy wchodzi 24 sołectwa. Z obszaru objętego zmianą nr 3 miejscowego planu wyłączone zostały fragmenty sołectw: Zbrza, Dębska Wola, Kawczyn i Chmielowice, tworzące zwarty obszar położony przy zachodniej granicy gminy, w okolicy Kawczyna.

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski wg Kondrackiego obszar gminy położony jest w obrębie dwóch mezoregionów. Północna część leży w obrębie mezoregionu Góry Świętokrzyskie, południowa – Pogórze Szydłowskie. Obie jednostki należą do makroregionu Wyżyna Kielecka, która z kolei wchodzi w skład prowincji Wyżyna Małopolska.

Gmina Morawica, pod względem przynależności geobotanicznej, leży w Pasie Wyżyn Środkowopolskich, na pograniczu Krainy Świętokrzyskiej (Okręg Łysogórski) oraz Miechowsko-Sandomierskiej (Okręg Staszowski).

Pod względem geologicznym gmina leży w obrębie paleozoicznego trzonu Gór Świętokrzyskich i permsko-mezozoicznego otoczenia tych gór, natomiast pod względem hydrograficznym cały obszar gminy leży w zlewni Czarnej Nidy.

Na terenie gminy mieszka ok. 14 100 osób, średnio 101 osób na km².

Przez teren gminy przebiega ważne linie komunikacyjne drogowe i kolejowe. Są to:

- droga krajowa nr 73 Kielce – Tarnów,
- droga wojewódzka nr 766 do Pińczowa,
- droga wojewódzka nr 762 do Małogoszczy,
- linia kolejowa nr 08 relacji Warszawa – Kraków o znaczeniu państwowym,
- linia kolejowa nr 73 relacji Kielce – Busko-Zdrój.

Gmina Morawica położona jest w obrębie obszaru zwanego „Białe Zagłębie”, związanego z wydobywaniem i przetwarzaniem skał wapiennych.

Na obszarze gminy Morawica można wyróżnić trzy podstawowe funkcje – mieszkalną, rolniczą i przemysłową, które warunkują sposób jej zagospodarowania.

Położenie gminy Morawica w bezpośrednim sąsiedztwie Kielc i dogodne połączenie komunikacyjne z Kielcami powodują znaczną presję inwestycyjną na tereny rolne gminy. Rozwój funkcji mieszkaniowych i przemysłowych odbywa się kosztem ograniczenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Najsilniej zurbanizowana jest środkowa i północna część gminy, gdzie z racji sąsiedztwa Kielc i obecności udokumentowanych złóż kopalin, rozwija się budownictwo mieszkaniowe i przemysł wydobywczy wraz z towarzyszącą im infrastrukturą i usługami.

Południowa i wschodnia część gminy nie podlega presji urbanizacyjnej. Są to przede wszystkim tereny rolne z dobrze zachowanym tradycyjnym układem urbanistycznym wsi i architekturą budynków.

Pod względem przyrodniczym gmina wyróżnia się dużym udziałem lasów oraz obecnością licznych rzek i cieków, spośród których największa jest Czarna Nida. Jej dolina przecina gminę w układzie południkowym, od miejscowości Kuby Młyny, poprzez Morawicę do Nidy.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy można wyróżnić:

- Strefę intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju Kielce-Morawica (I),
- Strefę eksploatacji kopalin i produkcji (II),
- Strefę rolną (III),
- Strefę leśną (IV),
- Strefa dolin rzecznych Czarnej Nidy i Morawki (V).

Ukształtowanie terenu gminy Morawica jest dość urozmaicone. Obok terenów płaskich występują też silnie pofalowane. Ogólnie dominują łagodne pagórki, równiny i doliny cieków. Większe wzniesienia znajdują się na północnych krańcach gminy (na południe od Dymia) oraz w rejonie wschodni mezozoicznych na południe od rzeki Nidy. Najniżej położony jest taras zalewy Czarnej Nidy o rzędnej terenu 217,5 m n.p.m. Deniwelacje terenu na obszarze gminy osiągają zatem 100 m.

W granicach gminy Morawica znajdują się 2 GZWP z tym, że rozprzestrzeniają się one także na terenach sąsiednich województw. Są to:

- GZWP nr 416 Małogoszcz (pow. 242km², zasoby dyspozycyjne około 1700m³/h); górnourajski; szczelinowo-krasowy (wapień, margle),

- o GZWP nr 418 Gałęzice - Bolechowice - Borków (pow. 169km², zasoby dyspozycyjne około 1500m³/h); środkowodewoński; szczelinowo-krasowy (wapienie, dolomity).

Gmina Morawica położona jest w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni Nidy (zlewnia II rzędu) i jej dopływu – Czarnej Nidy (zlewnia III rzędu). Największym ciekim tego obszaru jest Czarna Nida. Szeroka dolina Czarnej Nidy o równoleżnikowym układzie rozcina struktury fałdowe wykorzystując liczne uskoki tektoniczne, rozluźnienia i osłabienia litologiczne. Prawobrzeżnymi dopływami Czarnej Nidy są Bobrza i Chodcza.

Gmina Morawica należy do obszarów zagrożonych powodzią. Najbardziej narażone na skutki powodzi są miejscowości: Nida, Morawica, Bieleckie Młyny, Łabędzików, Kuby Młyny.

Użytki rolne w gminie Morawica zajmują ok. 8980 ha, tj. ok. 64% jej powierzchni. Grunty orne zajmują ok. 45% powierzchni gminy, a trwałe użytki zielone 13,8%. Ok. 4,3% powierzchni gminy, tj. ok. 7,6% pow. użytków rolnych, stanowią grunty rolne zabudowane.

Na terenie gminy Morawica przeważają użytki rolne niskich klas bonitacyjnych. Zarówno wśród gruntów orných, jak i trwałych użytków zielonych przeważają klasy V i VI, odpowiednio 67% i 54,5% areału. Grunty orne oraz łąki i pastwiska IV klasy bonitacyjnej występują na odpowiednio 31,5% oraz 42,3% powierzchni użytków rolnych. Grunty najwyższej, III klasy bonitacyjnej występują na niewielkich fragmentach i zajmują łącznie ok. 5% powierzchni upraw.

Na terenie gminy występują również grunty leśne i zadrzewione, zajmując ok. 27% jej powierzchni. Są to siedliskach borów, głównie w odmianie świeżej oraz lasów, głównie w odmianie świeżej i wyżynnej.

Gmina Morawica leży na pograniczu dwóch krain: Krainy Wyżyn Miechowsko-Sandomierskich (Okręg Pogórza Szydłowskiego) – południowo-wschodnia część gminy, oraz Krainy Gór Świętokrzyskich – Okręg Gór Świętokrzyskich Właściwych (wschodnia część gminy) i Okręg Chęcińsko-Kielecki, obejmujący pozostały teren gminy.

Ponad 85% obszaru gminy Morawica to tereny otwarte, na które składają się grunty orne (częściowo odłogowane), łąki, pastwiska, lasy, zadrzewienia i zakrzewienia oraz zbiorowiska roślinności naturalnej i półnaturalnej, w tym siedliska naturalne, towarzysząca licznym ciekom i terenom nie użytkowanym gospodarczo.

Na omawianym obszarze dominują siedliska obojętnych i zasadowych pól uprawnych i ugorów oraz lasy. Występują tu również świeże i wilgotne łąki, murawy kserotermiczne i zbiorowiska wodne i nadwodne. Spośród wszystkich grup siedliskowych najliczniejszą stanowią gatunki rosnące na siedliskach synantropijnych (gatunki segetalne i ruderalne). Dość liczną grupą są gatunki naturalnych i półnaturalnych siedlisk – miejsc otwartych w tym: wodne i nadwodne, wydmowe oraz łąkowe. Pozostałe grupy stanowią gatunki innych siedlisk, w tym lasów i torfowisk, oraz o szerokiej skali tolerancji ekologicznej.

Przeważające na terenie gminy powierzchnie terenów otwartych oraz zróżnicowane siedliska florystyczne, w tym znaczne, zwarte kompleksy leśne, stwarzają dogodne warunki bytowania dla wielu gatunków zwierząt. Stwierdzono tu występowanie kilkuset gatunków zwierząt, w tym chronionych, również prawem międzynarodowym. Większość z bytujących tu gatunków to organizmy występujące w Polsce powszechnie, nie zagrożone wyginięciem. Jednakże odnotowano także obecność gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem.

Spośród zwierząt chronionych prawem międzynarodowym na terenie gminy stanowiska lęgowe mają m.in. derkacz *Crex crex*, gąsiorek *Lanius collurio*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, lerka *Lullula arborea* i jarzębatka *Sylvia nisoria*.

Stwierdzono także występowanie zwierząt „mało licznych”, objętych ścisłą ochroną gatunkową na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną.

Na terenie gminy stwierdzono także występowanie 10 gatunków „naturowych” wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej 92/43/EWG. Ich występowanie udokumentowane zostało przede wszystkim w dolinach rzek Czarnej Nidy i Morawki. Interesujące pod tym względem jest także stanowisko ekotonalne pomiędzy wsią Radomice i kompleksem leśnym „Radomice I”.

Rzeźba terenu gminy Morawica jest dość zróżnicowana, co powoduje, że również krajobraz gminy jest urozmaicony. Jego cechą podstawową jest obecność dużej ilości wzniesień oraz lasów, które pełnią rolę krajobrazotwórczą i stanowią kurtyny wydzielające poszczególne wnętrza krajobrazowe. Jest to krajobraz pagórkowaty i sfalowany, urozmaicony rzekami i ich dolinami. Szczególnie wysokie walory krajobrazowe prezentuje dolina Czarnej Nidy.

Na terenie gminy Morawica można wyróżnić dwa podstawowe typy krajobrazów: krajobrazy terenów otwartych oraz krajobrazy terenów zurbanizowanych. Krajobrazy zurbanizowane przeważają w północnej części gminy. Na pozostałym terenie dominują harmonijne krajobrazy rolnicze (ruralne) z zabudowaniami wsi i kompleksami leśnymi. Są to rozległe wnętrza krajobrazowe ograniczane przez lasy i wzniesienia. Wnętrza krajobrazowe wypełnione są polami uprawnymi oraz zabudową wsi, które w większości zachowały pierwotny układ. Częstym elementem krajobrazu Gminy Morawica są kapliczki i krzyże przydrożne. Lokalne dominanty stanowią zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne. Jednakże najważniejszą dominantą krajobrazową są wzgórza, w większości zalesione, decydujące o charakterze tej części gminy. Należy tu także wspomnieć o pięknie położonych na wzgórzach kościołach w Lisowie i Brzezinach, które stanowią wyrazistą dominantę. Niestety, w Lisowie, widok ten ulega stopniowej dewastacji poprzez zabudowę stoków wzgórza budynkami mieszkalnymi.

Na terenie gminy ustanowiono następujące formy ochrony przyrody tj:

- rezerwat przyrody „Radomice”,
- Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (obejmujący teren otuliny Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego),
- Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obszar Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy PLH 260016,
- obszar Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka PLH 260032,
- dwa pomniki przyrody.

Obszary te zajmują ok. 80 % powierzchni gminy Morawica. Żadną formą ochrony nie są objęte jedynie dwa fragmenty gminy, tj.: obszar położony w północnej części gminy – sołectwa Brzeziny, Podwole i część Bilczy oraz w środkowej części – sołectwa Morawica oraz częściowo Dębska Wola i Wola Morawicka.

W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica wskazane są dwa obszary do objęcia ochroną:

- projektowane użytki ekologiczne we wsiach Kuby Młyny i Podwole;
- postulowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy, który obejmowałby całą dolinę Czarnej Nidy, ze względu na jej funkcję korytarza ekologicznego oraz występowanie cennych siedlisk oraz gatunków zwierząt i roślin, a także walory krajobrazowe.

Na terenie gminy znajduje się 7 obiektów lub zespołów obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Najcenniejsze zabytki architektury na terenie gminy Morawica to budowle sakralne. Należą do nich kościoły w Brzezinach, Dębskiej Woli i Lisowie. Ponadto, 20 obiektów wpisanych jest do Gminnej Ewidencji Zabytków. W obowiązującym miejscowym planie ustanowiono:

- 1) **strefę ochrony konserwatorskiej** – obejmującej obiekty, zespoły i obszary zabytkowe oraz układy przestrzenne o wysokich walorach zabytkowych, oznaczoną na rysunku planu symbolem KR;
- 2) **strefy częściowej ochrony konserwatorskiej** – obejmującej obiekty, zespoły i obszary zabytkowe oraz układy przestrzenne o wysokich walorach zabytkowych, oznaczoną na rysunku planu symbolem KZ.

- **Cel sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko**

Niniejszy dokument został sporządzony na potrzeby prognozowania oddziaływania na środowisko przyrodnicze ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zakres prognozy został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Świętokrzyskim Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Kielcach (rozdział I.1).

- **Miejscowy plan i zakres jego ustaleń**

Projekt Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica w znacznym stopniu adoptuje rozwiązania przyjęte w poprzednich edycjach miejscowego planu.

Obszar objęty projektem zmiany nr 3 miejscowego planu to około 90% powierzchni gminy Morawica tj . 12 550 ha.

Ogółem zmiana funkcji planowana jest na ok. 1450 ha, tj. objęcie ok. 11% powierzchni obszaru objętego planem. W powierzchni tej nie ujęto terenów wskazanych w obecnym miejscowym planie do zalesień w dolinach rzek, a które w projekcie zmiany nr 3 planu są wskazane jako tereny rolne.

Wielkość obszarów przeznaczonych do zmiany przeznaczenia według funkcji przedstawia poniższa tabela (bilans zmian):

Funkcja terenów	Ok. ha
mieszkaniowej	490
usług sportu	65
usług społecznych	8
usług komercyjnych, w tym usług turystyki	156
produkcyjnej, w tym eksploatacji kopalni	323
dróg publicznych	20
dróg wewnętrznych	62
zieleni urządzonej	2
leśna	324
Razem	1450

W projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica ustala się przeznaczenia terenu przy uwzględnieniu przeznaczeń ustalonych w obowiązującym planie. Ze względu na nowe uwarunkowania i przesądzenia:

- wykreślono z planu następujące przeznaczenia:

ML – tereny zabudowy mieszkaniowej o charakterze letniskowym istniejące i projektowane, ponieważ założono przekształcenie wszystkich tych terenów w tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,

PG/ZP – poeksploatacyjne tereny zieleni parkowej, sportu, rekreacji i turystyki,

R/PG - potencjalne tereny eksploatacji powierzchniowej, ponieważ zgodnie z ustaleniami zmiany nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica wyłączono możliwość eksploatacji kopalin na terenach rolnych,

ZCx – tereny grzebowiska zwierząt;

- wprowadzono do planu następujące przeznaczenia:

MN3 - istniejące i projektowane jednorodzinnej planowane;

MN4 - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej planowane,

MN5 - tereny ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej planowane,

Up1 - tereny usług publicznych planowane,

Ut1 - tereny usług związanych z obsługą turystyki planowane,

US1 - tereny usług sportu i rekreacji planowane,

US/Ut1 – tereny usług sportu i usług związanych z obsługą turystyki planowane

U/MN` - tereny usług i mieszkalnictwa jednorodzinne planowane,

P1 - tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów planowane,

P1/PG - tereny projektowanego zakładu produkcyjnego przetwórstwa kamienia,

Ew - tereny elektrowni wodnych,

K1 - tereny urządzeń odprowadzania i utylizacji ścieków planowane,

ZC1 - tereny cmentarzy planowane,

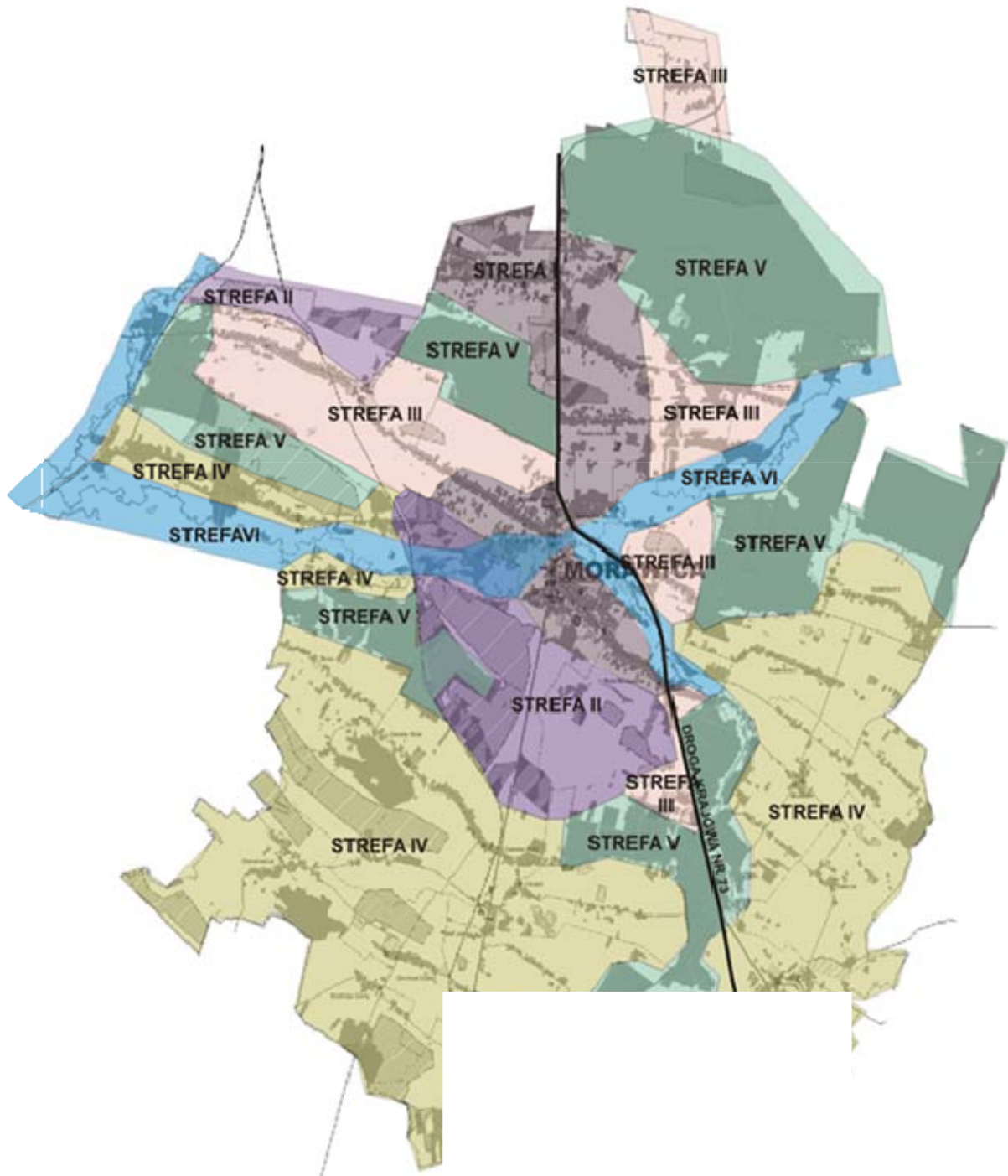
ZL2 - tereny przeznaczone pod zalesienie planowane,

ZP1 - tereny zieleni parkowej planowane.

Zmiana nr 3 miejscowego planu zakłada zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Morawica, zgodnie z polityką przestrzenną gminy określoną w Zmianie nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica. Urbanizacji podlegać będą przede wszystkim tereny położone na północ od rzeki Czarnej Nidy. W tej części gminy Morawica nastąpi rozwój przestrzenny stref eksploatacji kopalin i produkcji oraz mieszkaniowo-rolnej. Planowany jest także rozwój strefy leśnej. Ograniczeniu ulegnie obszar strefy rolnej. Obszary o dominującej funkcji rolnej zostaną zachowane w południowej części gminy. Nie ulegną zmianie granice stref intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju Kielce-Morawica oraz dolin rzecznych Czarnej Nidy i Morawki.

Docelowo, na terenie gminy, wykształci się 6 stref, tj.:

- Strefa intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju Kielce-Morawica (I),
- Strefa eksploatacji kopalin i produkcji (II),
- Strefa mieszkaniowo-rolną (III),
- Strefa rolną (IV),
- Strefa leśną (V),
- Strefa dolin rzecznych Czarnej Nidy i Morawki (VI).

Rys. 3. Projektowane strefy funkcjonalne na terenie gminy Morawica.

1) Na całym obszarze objętym planem wprowadzono następujące nowe zasady rozwoju przestrzennego:

- zmiana sposobu użytkowania i zagospodarowania terenów zabudowy zagrodowej w kierunku zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w strefach I i III;
- zmiana zagospodarowania terenu w rejonie drogi krajowej nr 73 w kierunku rozwoju zabudowy usług komercyjnych oraz produkcji i ograniczenia rozwoju funkcji mieszkalnictwa;
- wzmocnienie znaczenia miejscowości Morawica;
- zróżnicowanie intensywności wykorzystania terenów, przy czym najwyższą intensywność zainwestowania dopuszcza się w strefach I i II a najniższą w strefach V i VI,
- chroni się istniejące układy przestrzenne wsi z ich historyczną zabudową, skupiskami zagród, rozłogiem pól, w szczególności elementy krajobrazu kulturowego, poprzez kontynuację naturalnych kierunków rozwoju wsi i przysiółków, wykorzystanie istniejących dróg dojazdowych do pól dla układu komunikacyjnego nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę, a także wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej;
- chroni się tereny o najwyższej przydatności dla rolnictwa, obszary leśne i tereny o udokumentowanych walorach przyrodniczych, istniejące zbiorniki i ciek wodne, ujęcia wody i źródła oraz doliny rzek wraz z zielenią towarzyszącą, poprzez wprowadzenie ograniczenia zabudowy na tych terenach.

2) Na całym obszarze objętym zmianą planu obowiązują następujące zasady kształtowania struktur przestrzennych:

- zachowuje się historycznie ukształtowane przestrzenie publiczne w tym ulice, place, ścieżki piesze wraz z zespołami zieleni, utrzymuje się dotychczasową zasadę koncentracji usług bytowych w centrach wsi;
- w zespołach usług publicznych wprowadza się obowiązek kształtowania przestrzeni publicznej razem z urządzoną zielenią wysoką i niską, elementami małej architektury, miejscami parkingowymi.

3) Na całym obszarze objętym zmianą planu obowiązują następujące zasady rozwiązań architektoniczno – budowlanych:

- na obszarach przeznaczonych pod zabudowę mieszkalną ustala się sposób zagospodarowania działek i sytuowanie budynków w nawiązaniu do tradycyjnych form kształtowania zabudowy i rozplanowania zagród tzn. lokalizację budynków mieszkalnych w części frontowej działki, a zabudowań gospodarczych w tylnej części działki w sposób swobodny;
- na obszarach przeznaczonych pod zabudowę wprowadza się nakaz kształtowania ogrodzeń od strony dróg i dojazdów jako prześwitujących z wykorzystaniem tradycyjnych materiałów budowlanych (kamień, drewno, metal);
- na całym obszarze objętym zmianą planu wprowadza się zakaz malowania obiektów w jaskrawych, wybijających się z krajobrazu kolorach;
- wprowadzanie w nowej zabudowie mieszkaniowej drewna w elewacji jako nawiązania do tradycyjnego budownictwa;
- dopuszcza się rozbiórkę istniejących obiektów budowlanych, z wyjątkiem chronionych.

4) Ustala się następujące zasady rozmieszczania reklam:

- dopuszcza się lokalizowanie szyldów we wszystkich terenach zabudowanych objętych zmianą planu w następujących miejscach:
  - w obrębie parteru budynków, przy wejściu do budynku lub na elewacji frontowej budynku, w których prowadzona jest reklamowana działalność gospodarcza,
  - na ogrodzeniach nieruchomości, na których zlokalizowane są budynki, gdzie prowadzona jest działalność gospodarcza, od strony dróg publicznych i/lub dróg wewnętrznych, z ograniczeniem ich wysokości do 1 m od najwyższego punktu ogrodzenia,
  - wyklucza się lokalizację szyldów na pozostałych elementach zagospodarowania np.: słupach, drzewach itp.;
- dopuszcza się lokalizowanie szyldów reklamowych w terenach zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowej, zabudowy techniczno-produkcyjnej, komunikacji i infrastruktury technicznej oraz w terenach zabudowy zagrodowej urządzeń obsługi gospodarki rolnej, w następujących miejscach:
  - na elewacjach frontowych budynków, bezpośrednio nad lokalem, gdzie zlokalizowano usługi,
  - ogrodzeniach nieruchomości na których zlokalizowane są budynki, gdzie prowadzona jest działalność gospodarcza, od strony dróg publicznych i wewnętrznych, z wyjątkiem ogrodzeń nieruchomości gdzie znajdują się obiekty i tereny chronione lub wskazane do zachowania,
  - wyklucza się lokalizację szyldów na pozostałych elementach zagospodarowania np.: słupach, drzewach itp.;
- dopuszcza się lokalizację nośników reklamowych w pasach drogowych dróg publicznych i dróg wewnętrznych oraz w terenach zabudowy usługowej i zabudowy techniczno-produkcyjnej;
- na pozostałych terenach nie dopuszcza się lokalizowania nośników reklamowych.

5) Ustala się następujące, ogólne warunki zabudowy i zagospodarowania terenów objętych zmianą planu:

- w terenach, gdzie na rysunku zmiany planu ustalono nieprzekraczalne linie zabudowy dopuszcza się lokalizację nowych obiektów kubaturowych w obszarze wskazanym przez te linie;
- dopuszcza się zachowanie budynków istniejących poza powierzchniami ograniczonymi przez linie zabudowy i dopuszcza się:
  - remont tych budynków,
  - przebudowę tych budynków z ograniczeniem dla budynków mieszkalnych położonych w sąsiedztwie drogi krajowej jedynie do zwiększenia izolacyjności akustycznej przegród zewnętrznych;
- w terenach, gdzie w rysunku zmiany planu nie wyznaczono linii zabudowy lokalizacja zabudowy musi uwzględniać ustalenia ogólne zmiany planu;
- na obszarze objętym zmianą planu dla działek na których ze względu na ich szerokość, nie ma możliwości wybudowania budynku wolnostojącego w odległości 4 m od granicy działki dopuszcza się zabudowę w granicy działki lub w odległości 1,5 m od granicy działki;
- na obszarze objętym zmianą planu dopuszcza się lokalizację garaży i budynków gospodarczych w granicy działki;

- w południowej części obszaru objętego zmianą planu ustalono ograniczenie wysokości realizowanych obiektów dostosowując je do bezpieczeństwa planowanego na lotnisku regionalnym ruchu powietrznego.
- 6) Jako parametry wykorzystania terenu przyjęto w zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica oprócz wskaźnika zabudowy także następujące parametry:
    - wskaźnik powierzchni zabudowy;
    - udział powierzchni biologicznie czynnej,
    - maksymalny pionowy wymiar budynku.
  - 7) Zróznicowano zakres ograniczeń w zagospodarowaniu terenu dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (według Regionalnego Dyrektora Gospodarki Wodnej) oznaczonych na rysunku planu */ZZ oraz dla obszarów zagrożonych zalewem oznaczonych na rysunku planu */Z. Jednocześnie granice obszaru zagrożonego zalewem wprowadzono jako ustalenie miejscowego planu.
  - 8) Wprowadzono obszary dopuszczalnej lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW i oznaczono je na rysunku planu Ew (elektrownie wodne) oraz *-x.R (ogniwa fotowoltaiczne). Tereny te lokalizowane są:
    - w dolinie Czarnej Nidy w miejscu dawnych młynów wodnych (Ew);
    - na terenach strefy II w sołectwie Wola Morawicka (x.R).
  - 9) Wprowadzono ograniczenia w zagospodarowaniu terenów wynikające z przepisów odrębnych oraz ustanowiono strefy ograniczeń zagospodarowania wokół ujęć wody, których granice zostały wyznaczone na podstawie granic stref ochrony pośredniej.
  - 10) W paragrafie 17 znacznie ograniczono możliwości rozwoju przestrzennego eksploatacji kopalni na terenie gminy. Dopuszczono eksploatację udokumentowanych złóż kopalni położonych jedynie w terenach zabudowy techniczno-produkcyjnej *PG i *P1/PG i jednocześnie wykluczono dokumentowanie złóż kopalni poza terenami oznaczonymi *PG i P1/PG.

W Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica uwzględnia się istniejące formy ochrony przyrody tj.:

- rezerwaty przyrody – 1 (rezerwat „Radomice”),
- obszary chronionego krajobrazu – 3 (Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu – obejmujący otulinę Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego, Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu),
- obszary Natura 2000 – 2 (Dolina Czarnej Nidy, Ostoja Sobkowsko-Korytnicka),
- pomniki przyrody – 2 (drzewo i odsłonięcie geologiczne).

Na całym obszarze objętym planem ustalono następujące nowe ograniczenia w użytkowaniu terenów:

- wyklucza się eksploatację i dokumentowanie złóż kopalni poza terenami zabudowy techniczno-produkcyjnej w strefie II;
- wyklucza się zabudowę na terenach rolnych w strefach I, II, III, IV i VI, w tym zabudowy zagrodowej, z wyjątkiem terenów w strefach III i IV, gdzie dopuszcza się realizację zabudowy zagrodowej dla gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 4 ha na terenie gminy Morawica;
- uciążliwość wszystkich obiektów i urządzeń związanych z działalnością usługową i produkcyjną nie może wykraczać poza granice terenu, do którego prowadzący taką

działalność ma tytuł prawny, z wyjątkiem przypadku utworzenia strefy przemysłowej zgodnie z przepisami Prawa ochrony środowiska;

- wyklucza się na obszarze objętym planem w strefach III, IV, V i VI realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem:
  - inwestycji celu publicznego.
  - elektrowni wodnych, ogniw fotowoltaicznych,
  - zbiorników retencyjnych zaporowych,
  - inwestycji związanych z realizacją funkcji mieszkaniowej w strefie mieszkaniowo-rolnej,
  - inwestycji związanych z realizacją funkcji rolnej w strefie rolnej,
  - inwestycji związanych z realizacją funkcji usługowych w terenach usług komercyjnych.

Na całym obszarze objętym planem wprowadzono następujące nowe nakazy:

- zachowania istniejących cieków powierzchniowych zarówno naturalnych jak i sztucznych;
- zachowania i rekultywacji zbiorników wodnych;
- udroźnienia i utrzymania przepustowości rowów melioracyjnych;
- stosowania ogrodzeń umożliwiających migrację drobnych zwierząt i ograniczenia stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
- **Oddziaływanie ustaleń planu na środowisko**

Zaniechanie realizacji analizowanego dokumentu spowoduje jedynie modyfikację intensywności zmian zachodzących w środowisku, ponieważ większość mogących znacząco oddziaływać na środowisko inwestycji planowanych do realizacji na terenie gminy Morawicy, zostało wprowadzone ustaleniami obowiązujących dokumentów planistycznych, które są w trakcie opracowywania.

Planowane w Zmianie nr 3 miejscowego planu zmiany przeznaczenia obejmują łącznie około 1450 ha (w tym 325 ha tereny do zalesienia). Planowane zmiany przeznaczenia dotyczą przede wszystkim niechronionych gruntów rolnych klas IV do VI, wyjątek stanowią:

- grunty klasy III – 8,7 ha
- grunty leśne, częściowo nieporośnięte drzewostanem o powierzchni – 32 ha.

W przypadku odstąpienia od realizacji ustaleń zawartych w projekcie Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica na terenach tych prowadzona będzie nadal gospodarka rolna. W przypadku intensyfikacji upraw może to prowadzić do degradacji gleb i zanieczyszczenia wód podziemnych wynikających ze stosowania nadmiernej ilości nawozów sztucznych, środków chemicznej ochrony roślin lub nieodpowiednich zabiegów agrotechnicznych, szczególnie, że na terenie gminy Morawica dominują słabe gleby. Grunty, które są obecnie odłogowane będą podlegać dalszemu procesowi sukcesji w kierunku zbiorowisk leśnych. W wyniku sukcesji ulegnie zmianie skład gatunkowy roślin i zwierząt, gdyż gatunki charakterystyczne dla terenów otwartych zostaną zastąpione przez gatunki leśne.

Należy zwrócić uwagę także na fakt, że w projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu planowane są zalesienia na powierzchni około 325 ha oraz wykluczenie zalesień wskazanych w dolinach rzek w obowiązującej zmianie nr 2 miejscowego planu. W przypadku odstąpienia od uchwaleniach Zmiany nr 3 miejscowego planu możliwe będzie przeprowadzenie zalesień w dolinach rzek, w terenach zalewowych i w obszarze Natura 2000, które to zalesienia nie są zgodne z celami ochrony tych obszarów. Zalesienia w dolinach rzek prowadzą do zmiany

siedliskowej w kluczowych dla funkcjonowania biologicznego obszarach, które stanowią naturalne korytarze ekologiczne.

Ponadto, w Zmiana nr 3 miejscowego planu ogranicza się przestrzenny rozwój eksploatacji górniczej do już wykorzystywanych złóż. W obowiązującym miejscowym planie nie ma tego typu ograniczeń i możliwa jest eksploatacja górnicza na powierzchni około 800 ha, podczas gdy w Zmianie nr 3 miejscowego planu dopuszcza się eksploatację górniczą jedynie na powierzchni około 280 ha (w tym na około 220 jest obecnie prowadzona eksploatacja). Zaniechanie uchwalenia Zmiany nr 3 miejscowego dopuści uciążliwą dla środowiska działalność górniczą na powierzchni około 600 ha. Tereny te, udokumentowanych i nieeksploatowanych złóż, w większości są obecnie użytkowane jako tereny rolne i częściowo jako lasy. Rozpoczęcie tutaj eksploatacji górniczej spowoduje zmiany w ukształtowaniu powierzchni terenu, zmniejszy powierzchnię biologiczną czynną, zwiększy ryzyko pylenia i zanieczyszczenie powietrza w związku z pracą maszyn wydobywczych i przetwórczych kruszywa, zwiększy ilość powstających odpadów, negatywnie oddziaływać będzie na klimat akustyczny także w rejonach zamieszkałych, przez które przebiegają drogi potencjalnej obsługi komunikacyjnej nowych kopalni, a przede wszystkim negatywnie oddziaływać będzie na krajobraz.

W projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica planuje się przestrzenny rozwój funkcji mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej. Realizacja zabudowy mieszkaniowej w nowowydzielonych w projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu terenach spowoduje maksymalny przyrost liczby mieszkań o około 3400 mieszkań. W większości ich mieszkańcami będą osoby nowoprzybyłe na teren gminy, ale częściowo, w około 30%, obecni mieszkańcy w następstwie poprawy ich komfortu życia. Mieszkańcy nowowybudowanych mieszkań mogą produkować około 100 m³ ścieków komunalnych na dobę więcej niż planowano w zmianie nr 1 miejscowego planu.

Planuje się odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, zgodnie z zasadami określonymi w obowiązującej Zmianie nr 1 miejscowego planu. Odbiornikiem ścieków pozostaje oczyszczalnia ścieków w Brzezinach, skąd oczyszczone ścieki zrzucane są do rzeki Czarna Nida. W przypadku gminy Morawica nie istnieje inny, alternatywny do Czarnej Nidy odbiornik oczyszczonych ścieków, poza dopływami Czarnej Nidy.

Projekt zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica wprowadza ograniczenie w zakresie ilości wód opadowych i roztopowych odprowadzanych z działek budowlanych poprzez nakaz retencji 30% miarodajnego opadu w szczelnych zbiornikach na terenie działki. Zmniejszy to ilość wód wprowadzanych do gruntu lub rowów w pierwszych minutach opadu.

Łącznie maksymalna powierzchnia terenów zabudowy, które zostanie zabudowana kubaturowo i pokryta nieprzepuszczalnymi nawierzchniami może wynosić około 450 ha, co stanowi 4% powierzchni gminy Morawica objętej projektem zmiany nr 3 miejscowego planu. Największej zmianie ulegnie funkcjonowanie hydrologiczne w rejonie strefy II, gdzie dopuszcza się największy wzrost powierzchni szczelnych.

Należy dodać, że projekt zmiany nr 3 miejscowego planu może wpłynąć na zwiększenie retencji wód opadowych i roztopowych na terenie gminy w obszarach nieurbanizowanych, gdzie wskazuje się 325 ha pod zalesienia.

W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu nie wprowadzono zmian w zakresie zasad gospodarki odpadami stałymi. Nie planuje się na terenie gminy zakładu utylizacji odpadów komunalnych. Planuje się ich wywóz i utylizację poza terenem gminy Morawica.

Obszar objęty projektem zmiany nr 3 miejscowego planu gminy Morawica zajmuje część terenu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 416 Małogoszcz oraz Nr 418 Gałęzice-

Bolechowice-Borków. Zbiorniki te nie mają szczelnej ochrony przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni gruntu. Projekt Zmiany nr 3 miejscowego planu uwzględnia w paragrafie 22 zakazy podejmowania działań mogących skutkować wprowadzeniem zanieczyszczeń do gruntu, w tym lokalizacji składowisk odpadów, magazynów substancji niebezpiecznych, odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych.

W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu GDDKiA wprowadzono wymóg realizacji sieci infrastruktury technicznej w przypadku realizacji osiedli zabudowy mieszkaniowej w terenach oznaczonych MN2, MN3, MN4 położonych w miejscowościach Bilcza, Brzeziny, Bieleckie Młyny, Dyminy i Woli Morawickiej, Piaseczna Górka, Kuby Młyny i Łabędziów przed przystąpieniem do realizacji obiektów kubaturowych, w tym: kanalizacji (z dopuszczeniem systemu kanalizacji grupowej rozwiązanego w uzgodnieniu z zarządcą lokalnej sieci kanalizacji, w sposób spójny z siecią kanalizacji w gminie) i wodociągu. W wymienionych sołectwach planuje się największy przyrost zabudowy mieszkaniowej – łącznie około 2700.

W projekcie Zmiany nr 3 miejscowego planu nie wskazano nowych ujęć wody dla celów komunalnych. Istniejące ujęcia zabezpieczają ilościowo zapotrzebowanie wody dla mieszkańców nowej zabudowy mieszkaniowej.

W zakresie zachowania jakości wód powierzchniowych przepisy projektu zmiany nr 3 miejscowego planu dotyczące zasad ochrony środowiska nakazują zachowanie istniejących cieków powierzchniowych zarówno naturalnych jak i sztucznych, zachowanie i rekultywację zbiorników wodnych oraz udroźnienie i utrzymanie przepustowości rowów melioracyjnych. W projekcie planu wykluczona została możliwość skanalizowania rzek oraz wprowadzono ograniczenie lokalizowania zabudowy kubaturowej w strefie 10 m od brzegów cieków i zbiorników wodnych. Zachowanie zadrzewień śródpolnych i przywodnych będzie także miało pozytywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie hydrologiczne, w tym zmniejszenie parowania i transpiracji wody, a jednocześnie w związku z podatnością na eutrofizację Czarnej Nidy i Bobrzy zachowanie „buforów zadrzewień i zakrzewień” ograniczy negatywne oddziaływanie spływu wód bogatych w związki pokarmowe z pól i ogrodów. Jednocześnie wykluczenie skanalizowania rzek pozostawia w stanie obecnym meandry i spiętrzenia w nurtach cieków, co sprzyja zwiększeniu potencjału samooczyszczenia rzek.

Problemy dla jakości i dostępności wód podziemnych stwarza eksploatacja złóż kopalin, gdyż wiąże się to z obniżaniem się zwierciadła wód i powstawaniem leja depresji. Nie ma możliwości zapobiegania temu zjawisku. Dodatkowo, w przypadku eksploatacji złóż spod poziomu wody następuje konieczność odwadniania terenu wyrobiska i zrzutu wód kopalnianych do odbiornika. W Zmianie nr 3 miejscowego planu dopuszcza się na nowym terenie jedynie eksploatację części udokumentowanego złoża Brzeziny I. Eksploatacja ta może obejmować około 8 ha. Wydobywaną kopaliną będzie piasek zalegający płytko pod powierzchnią, tego typu eksploatacja prowadzona jest w sąsiednich terenach i nie powoduje negatywnych oddziaływań.

Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Morawica jest obecnie dobra. Obecnie na terenie gminy Morawica nie ma znacznych (pod względem wielkości emisji) emitorów.

Zaopatrzenie odbiorców w gaz ziemny i jego wykorzystanie do ogrzewania, przygotowania ciepłej wody wpłynie na polepszenie jakości powietrza atmosferycznego ze względu na ograniczenie emisji siarki i pyłów, typowej dla kotłowni na paliwa stałe. Jednocześnie, poprawa jakości życia mieszkańców i ich stanu posiadania doprowadzi do ograniczenia negatywnych zjawisk, w tym spalania odpadów w celach grzewczych, a także zwiększy udział dobrych pieców o wysokiej sprawności spalania.

Na terenie objętym projektem zmiany nr 3 miejscowego planu będą także powstawały typowe zanieczyszczenia komunikacyjne, tj. w wyniku eksploatacji pojazdów silnikowych będą generowane tlenki azotu NO_x, dwutlenek siarki SO₂, pył zawieszony z paliwa oraz ścierania opon i asfaltu, węglowodory alifatyczne i aromatyczne oraz tlenek węgla. Możliwe jest wystąpienie ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń powietrza w wyniku ruchu samochodowego w sąsiedztwie dróg wojewódzkich i krajowej oraz w sąsiedztwie planowanych dróg tj. południowej obwodnicy Kielc oraz południowej obwodnicy Morawicy. Ruch samochodowy na terenie gminy ma charakter zarówno tranzytowy jak i lokalny. Planowana w Zmianie nr 3 miejscowego planu obwodnica „południowa Morawicy” wraz z poprzednio planowanymi obwodnicami usprawnią przepływ pojazdów i wyprowadzą ruch tranzytowy z najgęściej zaludnionych obszarów gminy, co będzie miało wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz liczbę osób eksponowanych na potencjalne zagrożenie.

Źródłem emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do powietrza może być także działalność przemysłowa i usługowa prowadzona na terenie gminy. Należy spodziewać się utrzymania emisji pyłów związanych z wydobywaniem i przetwórstwem kopalin na obecnym poziomie.

Na jakość powietrza będzie miała także wpływ planowana realizacja regionalnego lotniska, jednakże, realizacja lotniska nie stanowi ustaleń Zmiany nr 3 planu, stąd też uciążliwości związane z regionalnym lotniskiem i związanymi z nim inwestycjami nie podlegają analizie w niniejszej prognozie.

Jednym z głównych źródeł hałasu na terenie objętym planem pozostanie hałas komunikacyjny pochodzący z dróg i kolei. Jedną z głównych zmian w tym zakresie jest rozbudowa drogi krajowej nr 73, która jest inwestycją już zaawansowaną. Według Raportu oddziaływania na środowisko dla tej inwestycji planowana rozbudowa drogi krajowej nr 73 wraz z obwodnicą Morawicy nie spowoduje przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu, ponieważ w projekcie ujęto niezbędne zabezpieczenia akustyczne (ekrany). Innymi zmianami planowanymi w zakresie komunikacji drogowej są:

- realizacja południowej obwodnicy miasta Kielce,
- zmiana przebiegu dróg wojewódzkich nr 763 i 766;
- realizacja tzw. „południowej obwodnicy Morawicy”;
- realizacja szeregu niewielkich dróg dojazdowych oraz dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych nieruchomości w terenach wskazanych do zabudowy.

Realizacja południowej obwodnicy miasta Kielce planowana jest na terenie objętym planem w północnej części i przebiega przez tereny rolne i lasy, w znacznej odległości od terenów zabudowy mieszkaniowej. Stąd też nie będzie stanowiła ona uciążliwości dla mieszkańców.

Zmiana przebiegu dróg wojewódzkich nr 763 i 766 planowana jest w celu ominięcia przez ruch tranzytowy najgęściej zabudowanych terenów gminy Morawica. Planowany przebieg wskazywany jest przez tereny otwarte, poza zabudową mieszkaniową lub przez tereny o niższej intensywności zabudowy. Stąd też lokalizację tego przedsięwzięcia z punktu widzenia ochrony klimatu akustycznego należy uznać za sprzyjającą poprawie warunków życia mieszkańców. Planowane zmiany były przedmiotem analiz wpływu na środowisko w Prognozie przygotowanej do obowiązującego planu.

„Południowa obwodnica Morawicy” jest planowana jako droga jednojezdniowa i przebiega poza obszarami zabudowy mieszkaniowej z wyjątkiem odcinka wschodniego w Woli Morawickiej, gdzie przebiega w istniejącym śladzie drogi gminnej, która wykorzystywana jest jako droga do kopalni w Woli Morawickiej oraz dla obsługi zabudowy mieszkaniowej w Woli Morawickiej. W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu założono przekształcenie istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej położonej w rejonie skrzyżowania tej drogi

z drogą krajową nr 73 w tereny usług komercyjnych, gdzie jako funkcje dominującą wskazuje się usługi.

Pozostałe planowane w zmianie nr 3 miejscowego planu drogi to drogi dojazdowe i drogi wewnętrzne, które będą spełniały funkcję uzupełniającą w stosunku do istniejących układów komunikacyjnych dla obsługi nowych terenów mieszkaniowych czy przemysłowych, przy czym nie planuje się w projekcie zmiany nr 3, aby drogi te służyły do obsługi tych funkcji jednocześnie. Wyjątek stanowi układ drogowy w północnej części wsi Brzeziny, gdzie za obowiązującym planem powtórzono przebieg planowanej drogi lokalnej, która łączy drogę wojewódzką nr 762 z planowanymi terenami P i Uc.

W projekcie zmiany nr 3 miejscowego planu wyklucza się lokalizację nowej zabudowy w pasie 10 m od granic terenów kolejowych oraz ogranicza się lokalizację zabudowy w pasie 10-80 m od istniejącej linii kolejowej.

Innym źródłem hałasu na terenie gminy jest prowadzona w rejonie Podwola, Brzezin, Morawicy i Woli Morawickiej działalność górnicza. W rejonie Podwola, Morawicy i Woli Morawickiej zakłady górnicze znajdują się poza terenami zabudowy mieszkaniowej a ich działalność nie stanowi stałej uciążliwości dla mieszkańców.

Natomiast w Brzezinach zakłady górnicze funkcjonują w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych istniejących i planowanych. Należy jednak zaznaczyć, że prowadzi się tutaj wydobycie piasku spod lustra wody, co nie jest akustycznie uciążliwe. Ponadto, zgodnie z obowiązującymi przepisami uciążliwość zakładu powinna się zamknąć w granicach własności.

Projekt Zmiany nr 3 miejscowego planu dopuszcza eksploatację następujących złóż na terenie objętym planem:

- Radkowice Podwole KD 885 (w trakcie eksploatacji),
- Brzeziny KN 5370 (w trakcie eksploatacji),
- Brzeziny I KN 5478 (w trakcie eksploatacji),
- Brzeziny II KN 4751 (w trakcie eksploatacji),
- Nida KN 9357 (w trakcie eksploatacji),
- Morawica III KD 882 (w trakcie eksploatacji),
- Wola Morawicka KD 881 –(w trakcie eksploatacji).

Eksploatacja górnicza na terenie gminy Morawica, bez względu na rodzaj kopaliny, prowadzona jest metoda odkrywkową. W Zmianie nr 3 miejscowego planu dla gminy Morawica nie wskazuje się kierunku rekultywacji, ponieważ prawo geologiczne i górnicze wskazuje, że ma to nastąpić w koncesji.

Ponadto, przekształcenia powierzchni ziemi i ukształtowania terenu będą wynikać z realizacji nowych dróg na terenie objętym planem (odpowiednia niweleta drogi), szczególnie dróg wyższych klas, oraz realizacji funkcji mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej, głównie w postaci wykonywania wykopów pod fundamenty oraz utwardzania nawierzchni. Największe zmiany związane z realizacją jednego przedsięwzięcia inwestycyjnego będą związane z:

- budową obwodnicy Morawicy w ciągu drogi krajowej nr 73,
- budową południowej obwodnicy miasta Kielce.

Planowana w Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica struktura funkcjonalno-przestrzenna utrzymuje główne elementy struktury przyrodniczej obszaru bez istotnych zmian.

Pewne ograniczenia w pełnieniu funkcji korytarza ekologicznego przez dolinę Czarnej Nidy mogą nastąpić w trakcie budowy obwodnicy Morawicy zarówno w ciągu drogi krajowej nr 73

jak i drogi wojewódzkiej nr 766. Według ocen oddziaływania na środowisko wykonanych dla drogi krajowej nr 73 i prognozy do obowiązującego miejscowego planu wpływ na funkcjonowanie biologiczne tych inwestycji będzie nieznaczny.

W Zmianie nr 3 miejscowego planu wzmacnia się lasy poprzez nowe dolesienia i częściowe uporządkowanie granicy rolno-leśnej. W części południowej gminy, gdzie dominują tereny rolne i gdzie tworzą one zwarte znaczne powierzchnie, dopuszczane są niewielkie zmiany przeznaczenia i rozwój zabudowy ma miejsce na zasadzie uzupełnień i kontynuacji istniejących struktur osadniczych.

Określone w ustaleniach ogólnych projektu zmiany nr 3 miejscowego planu zasady kształtowania środowiska mają na celu zachowanie różnorodności środowiska (np. wymóg zachowania cieków i zbiorników wodnych, zachowanie zadrzewień) oraz stworzenie dogodnych warunków bytowania i migracji gatunków (np. wymóg stosowania ogrodzeń umożliwiających migrację drobnych zwierząt, ograniczenie lokalizowania zabudowy kubaturowej w odległości 10 m od granicy lasu i brzegów cieków i zbiorników). Ponadto plan określa minimalną wielkość powierzchni biologicznie czynnej dla terenów, dla których projektowana jest zmiana funkcji.

Zasady kształtowania przestrzeni określone w Zmianie nr 3 planu minimalizują negatywne oddziaływania na warunki życia roślin i zwierząt oraz sprzyjają utrzymaniu różnorodnych siedlisk.

W Zmianie nr 3 planu uwzględnione zostały także wymogi ochrony środowiska wynikające z lokalizacji na obszarze gminy rezerwatu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody oraz obszarów chronionego krajobrazu. Są to lokalne ostoje przyrody i obszary zasilania dla terenów otaczających, a więc bardzo istotne ze względu na zachowanie różnorodności biologicznej na terenie gminy Morawica.

Krajobraz gminy Morawicy w wyniku realizacji ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu ulegnie zmianie przede wszystkim w części północnej i centralnej gminy. Zwiększy się udział krajobrazów zurbanizowanych, które zastąpią krajobrazy rolnicze krajobrazy kulturowe. Wśród krajobrazów zurbanizowanych w rejonie Brzezin, Bilczy i Dymin zwiększy się powierzchnia zajmowana przez typowe krajobrazy mieszkaniowych przedmieść dużych miast, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna o podobnych wymiarach. W wymiarze percepcji tych krajobrazów bardzo istotnym elementem pozostają ogrodzenia posesji zabudowy jednorodzinnej, szczególnie od strony dróg publicznych i wewnętrznych. Zmiana nr 3 miejscowego planu wskazuje drogi jako przestrzeń publiczną i nakazuje stosowanie prześwitujących ogrodzeń z wykorzystaniem tradycyjnych materiałów kamienia, drewna i metalu.

Ustalenia Zmiany nr 3 miejscowego planu uwzględniają wymogi ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków oraz ograniczenia obowiązujące w obrębie stref ochrony konserwatorskiej i stref ochrony stanowisk archeologicznych. Plan wskazuje ich lokalizację, a także szczegółowe zakazy i nakazy obowiązujące w przypadku lokalizowania inwestycji w ich obrębie.

W Zmianie nr 3 miejscowego planu sformułowane zostały zasady wiążące przy przekształcaniu zabytków i ich otoczenia.

Realizacja ustaleń projektu planu nie wpłynie na obniżenie wartości materialnej nieruchomości położonych na terenie gminy. Wyburzenia istniejącej zabudowy na terenie gminy Morawica są konieczne w związku z realizacją ustaleń innych dokumentów planistycznych i dotyczą przebiegu obwodnic w ciągu dróg nr 73. 766 i 763.

Realizacja ustaleń Zmiany nr 3 miejscowego planu nie będzie miała wpływu na warunki klimatu lokalnego.

Można przyjąć, że wskazane w Miejscowego planu rozwiązania w sposób wystarczający i zgodny z obowiązującym prawem, zabezpieczają ludzi przed niebezpieczeństwem utraty zdrowia lub życia.

Na terenie objętym zmianą nr 3 miejscowego planu znajdują się:

- o rezerwaty przyrody – 1,
- o obszary chronionego krajobrazu –3,
- o pomniki przyrody – 2,
- o obszary Natura 2000 – 2.

Projekt Zmiany nr 3 Miejscowego planu gminy Morawica nie wprowadza żadnych zmian w obecnym sposobie zagospodarowania rezerwatu „Radomice” i nie będzie negatywnie oddziaływał na przedmiot ochrony rezerwatu „Radomice” oraz nie narusza zakazów ustanowionych dla rezerwatu.

Zmiany zagospodarowania w obrębie obszarów chronionego krajobrazu dotyczą głównie terenów rolnych, więc nie powinny mieć negatywnego wpływu na cele ich ochrony, do których należy przede wszystkim utrzymanie zróżnicowanych ekosystemów, ze szczególnym uwzględnieniem ekosystemów wodnych i podmokłych, utrzymanie trwałości i ciągłości ekosystemów leśnych, zachowanie wyróżniających się tworów przyrody. Ponadto miejscowy plan zwiększa obszar terenów przeznaczonych pod zalesienie, a więc wpływa pozytywnie na utrzymanie ich ciągłości i wzmocnienie struktury. Zmiana nr 3 planu nie wprowadza zainwestowania na terenach zalewowych, ale dopuszcza realizację elektrowni wodnych i miejsc obsługi turystyki wodnej.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu nie wprowadza się zmian w zagospodarowaniu otoczenia ustanowionych pomników przyrody w Nidzie i Woli Morawickiej. Zmiana nr 3 Miejscowego planu uwzględnia zasady ochrony pomników przyrody oraz ograniczenia w zagospodarowaniu terenów w ich sąsiedztwie.

Miejscowy plan przewiduje także rozwój zabudowy mieszkaniowej oraz usług turystyki w sąsiedztwie Obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy. Rozwój tych funkcji może skutkować zwiększeniem presji na tereny chronione, wydaje się jednak, że nie będzie to miało istotnego wpływu na ich funkcjonowanie przyrodnicze i pogorszenie stanu siedlisk przyrodniczych czy integralności obszaru Natura 2000.

Zmiana nr 3 Miejscowego planu przewiduje likwidację części dolesień zaprojektowanych w dolinie Czarnej Nidy, co pozwoli na zachowanie dotychczasowych siedlisk i bytujących tam gatunków.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu dopuszcza się realizację w dolinie Czarnej Nidy elektrowni wodnych oraz miejsc obsługi turystyki wodnej.

Do realizacji elektrowni wodnych projekt miejscowego planu wskazuje teren młyna w miejscowości Bieleckie Młyny, dla którego przeprowadzono procedurę oceny oddziaływania na środowisko, z wymogiem opracowania raportu oddziaływania, który nie wykazał znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000.

Projektowane tereny usług turystyki, rekreacji i sportu w obszarze Natura 2000 w Dolinie Czarnej Nidy zlokalizowano w rejonie: Kuby Młyny, Łabędziów oraz Zbrza. Obszary te zlokalizowano na terenach użytków rolnych w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej

zabudowy (zabudowa zagrodowa i jednorodzinna) lub zagospodarowania (obwodnica Morawicy w ciągu drogi 73) dla obsługi ruchu turystycznego i rekreacyjnego. Są to obszary o niewielkiej powierzchni.

Obszar usług turystyki, rekreacji i sportu w rejonie wsi Kuby Młyny położony jest w dolinie rzeki w rejonie występowania siedliska łągów.

Obszar usług turystyki, rekreacji i sportu w rejonie m. Morawica, Łabędziów, Chałupki Zbrzańskie i Lurowizna położone są poza siedliskami naturowymi.

Właściwe zagospodarowanie elektrowni wodnych i obszarów turystyki, rekreacji i sportu nie powinno pogorszyć stanu siedlisk przyrodniczych dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 200 „Dolina Czarnej Nidy” oraz integralności obszaru Natura 2000.

Liczebność populacji ptaków z Załącznika nr II Dyrektywy Siedliskowej jest nieistotna lub niewielka, natomiast nietoperzy niestwierdzono.

Wójt Gminy Morawica

W odpowiedzi na pismo ITB.6722.1.2013.LT z dnia 19 kwietnia 2013 r. dotyczące powtórnego zaopiniowania i uzgodnienia **projektu Zmiany nr 3 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Morawica** wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, na podstawie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz.U. 2013 r. Poz. 267) przed wydaniem opinii i uzgodnienia w sprawie ponownie wnoszę o uzupełnienie przedłożonej dokumentacji w następującym zakresie.

Uwagi do prognozy oddziaływania na środowisko:

1. Z analizy ortofotomapy (geoportal.gov.pl) wynika, że na terenie objętym projektem zmiany mpzp występują zadrzewienia śródpolne, nadwodne i przydrożne. Znaczna część gminy położona jest na terenie obszarów chronionego krajobrazu (Chęcińsko-Kieleckim, Podkieleckim, Chmielnicko-Szydłowskim), na których obowiązuje zakaz dot. likwidowania i niszczenia ww. zadrzewień. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 5 pkt. 27 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. 2009 Nr 151, poz. 1220, ze zm.), zadrzewieniem są pojedyncze drzewa lub krzewy albo ich skupiska niebędące lasem w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, wraz z terenem, na którym występują, i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu, spełniające cele ochronne, produkcyjne lub społeczno-kulturowe. Na podstawie wyroków sądowych oraz interpretacji przepisów prawnych (m.in. wyrok WSA w Warszawie, syg. akt. IV SA/Wa 213/11 z 04.03.2011 r., artykuł W. Radeckiego, czasopismo „Aura” Nr 11/2004, Nr 7/2012) nie jest ważne pochodzenie zadrzewień, ich skład gatunkowy, wiek czy stan zdrowotny drzew. Istotne jest natomiast pełnienie określonej funkcji występujących zadrzewień – ochronnej, produkcyjnej lub społeczno – kulturowej, a wg W. Radeckiego cyt. *zadrzewienie śródpolne zawsze pełni funkcje ochronne choćby dla drobnych zwierząt*. Dokonana analiza powinna wskazać możliwość wprowadzenia określonych zmian przeznaczenia terenu i dotyczyć również części graficznej projektu zmiany planu. W związku z powyższym należy ocenić tereny zmian przeznaczenia wg ww. kwestii, co dotyczy np. terenów: G.II-ehis.Uc1, G.II-enis.Uc1, D.II.5.7-be.P1/PG, D.II-abeu.P1/PG/ZZ, E.IV-cks.US1, E.IV-eiks.Ut1, T.IV.enl.MN5, B.III-elnr.MN4, P.V-en.US1.
2. Na str. 106 prognozy określono, że murawy kserotermiczne (kod 6210) cyt. „pozostają pod ochroną jedynie w wypadku ich lokalizacji w obszarze chronionym Natura 2000”, co nie jest zgodne z prawdą. Interpretacja przepisów przez Komisję Europejską jednoznacznie wskazuje na ochronę siedlisk naturalnych, także zlokalizowanych poza granicami obszarów Natura 2000. Powyższa interpretacja została zawarta m.in. w przesłanym z KE piśmie (link na stronie internetowej Klubu Przyrodników: http://www.kp.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=697&Itemid=594). Komisja Europejska powyższe wyjaśnienie przesłała także pismem z dnia 5 lipca 2012 r. do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Należy podkreślić, że w ww. wyjaśnieniach KE jednoznacznie określiła cyt. „w ramach dyrektywy SOOŚ wymagane jest odniesienie się do wpływu przedmiotowego planu na siedliska, również poza obszarem Natura 2000”. Biorąc pod uwagę powyższe w prognozie należy ocenić kwestie przyrodnicze zmiany przeznaczenia terenów, na których położone są niniejsze siedliska. W przedmiotowym projekcie powyższe ma odniesienie m.in. do terenów planowanych zalesień oraz planowanej obwodnicy w ciągu drogi 763, gdzie występują murawy kserotermiczne – w prognozie należy odnieść się do kwestii integralności oraz zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. Biorąc pod uwagę powyższe ocenie należy również poddać teren P.V-

en.US1 (Lurowizna), na którym (wg ortofotomapy na stronie geoportal.gov.pl) występuje dużo zadrzewień, w tym siedliska muraw kserotermicznych (kod 6210). Ponadto przedmiotowy teren zlokalizowany jest w Podkieleckim OChK, gdzie obowiązuje m.in. zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych. W związku z powyższym należy ocenić powyższe w prognozie, przy czym wskazane jest zmniejszenie powierzchni terenu przeznaczonego na usługi sportu w celu nie naruszenia zakazu obowiązującego na terenie obszaru chronionego krajobrazu oraz w celu ochrony cennych siedlisk przyrodniczych.

3. Niewystarczająco omówiony został wpływ projektowanych poszerzeń kopalni (Morawica, Podwole, Brzeziny) na zdrowie i życie ludzi – cyt. „planowane w zm. Nr 3 mpzp gm. Morawica kopalnie położone są poza terenami osadniczymi i wskazanymi do rozwoju zabudowy mieszkaniowej i nie będą generowały zagrożeń dla mieszkańców” – nie określono uciążliwości jakie stwarza taka inwestycja, wskazane jest także określenie odległości do najbliższych zabudowań oraz dokonanie rzetelnej oceny oddziaływania na zdrowie i życie ludzi mieszkających w otoczeniu ww. kopalni. W przypadku poszerzeń wydobywania kopalni Morawica i Podwole należy ocenić także oddziaływanie na wody podziemne – w prognozie odwołano się do względów ekonomicznych pomijając kwestie skutków środowiskowych na wody podziemne (brak m.in. określenia głębokości wydobywania i oceny czy nie zaburzy stosunków wodnych w okolicy). Kwestie eksploatacji powinny się także znaleźć w ocenie krajobrazowej (szczególnie że w zmianie nr 3 mpzp planuje się dopuszczenie eksploatacji na dalszych 50 ha). Analogicznie, ze względu na skalę powierzchni terenu przeznaczonego na wydobywanie złóż Brzeziny I i II (tereny oznaczone D.II.5.7-be.P1/PG, D.II-abeu.P1/PG/ZZ) należy określić wpływ na stosunki wodne, a także odnieść się do występujących na wskazanym terenie zadrzewień (teren Podkieleckiego OChK). Niezbędna jest także ocena oddziaływania na obszar Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy ze względu na niewielką od niego odległość (ok. 90 m). Ponadto nadal brak jest oceny oddziaływania skumulowanego związanego z planowanymi eksploatacjami. Należy dokładniej rozważyć wpływ eksploatacji piasku w aspekcie możliwości zmiany stosunków wodnych istotnej z przyrodniczego punktu widzenia, w związku z lokalizacją przedmiotowego terenu w Podkieleckim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz w bliskim sąsiedztwie z obszarem Natura 2000 mającym znaczenie dla Wspólnoty Dolina Czarnej Nidy PLH260016, a także wpływu na ciek powierzchniowy przepływający przez przedmiotowy teren.
4. Oceniając oddziaływanie na obszary Natura 2000 (rozdział XIII.4.1.) nie można ograniczyć się jedynie do oceny oddziaływania w odniesieniu do zmiany przeznaczenia terenów zlokalizowanych w granicach ww. obszarów. Wpływ na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru może mieć także realizacja przedsięwzięć nie zlokalizowanych w jego granicach, ale na niego oddziałujących (np. obniżenie wód gruntowych spowodowanych eksploatacją może wpływać na stan siedlisk). W związku z powyższym w kontekście oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy (rozdz. XIII.4.1.) brak jest oceny m.in. dla terenów: D.VI.n.Ew/Z, O.VI-cćei.US1/Z, N.VI-cei.US1/Z, P.V-en.US.1 oraz projektowanych terenów PG.
5. Przeznaczenie terenów na lokalizację ogniw fotowoltaicznych ocenione zostało tylko w kontekście braku występowania zadrzewień i wód powierzchniowych, brak jest oceny oddziaływania na zwierzęta, siedliska przyrodnicze oraz oceny krajobrazowej - należy podkreślić, że ww. teren posiada powierzchnię aż 90 ha i zlokalizowany jest w obszarze chronionego krajobrazu.
6. Brak jest oceny oddziaływania na Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy, w związku z położeniem północnej części gminy w otulinie ww. Parku.
7. W prognozie nadal brak rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie (...).

Uzupełnienia do projektu planu:

- w § 11 ust. 1 pkt 3 wymienione Rozporządzenie Nr 13/2009 Wojewody Świętokrzyskiego jest z dnia 28 stycznia 2009 r. a nie z 16 lutego 2009 r. (zmiana daty rozporządzenia na 16 luty 2009 r. dotyczyła tylko rozporządzenia Nr 17/2009);

- w § 12 brak jest obowiązującej podstawy prawnej dla Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (w ust. 2 błędnie zapisano, że obowiązują przepisy aktów ustanawiających ochronę prawną – w ust. 1 wskazano rozporządzenie powołujące, natomiast obowiązującą podstawą prawną jest rozporządzenie Nr 75/2005 Wojewody Świętokrzyskiego w sprawie Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego - Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 156, poz. 1936, ze zm.);
- w § 13 brak jest obowiązującej podstawy prawnej dla rezerwatu „Radomice; ponadto w ust. 2 pkt 1 jest błąd w numerze uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 9 sierpnia 2010 r. – jest Nr XL/7/10 powinno być: Nr XL/700/10;
- w § 14 ust. 2 pkt 2 błędnie określono publikator dla zarządzenia Nr 23/87 Wojewody Kieleckiego – powinno być Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 19 poz. 223, ze zm.

Pozostałe kwestie wymagające korekty/uzupełnienia:

- na rysunku projektowana południowa obwodnica Morawicy i Woli Morawickiej oznaczona jest symbolem „2KDI”, a w ustaleniach projektu zmiany planu „3KDI”.
- w prognozie na str. 95 brak jest rysunku (puste pole) pn. „Położenie JCWP na terenie gminy Morawica” (zarówno w wersji papierowej jak i elektronicznej);
- w § 73 ust. 4 wymieniony jest m.in. teren oznaczony D.II.5.7-be.P1/PG/ZZ, na rysunku teren oznaczono D.II.5.7-be.P1/PG;
- przedłożony egzemplarz prognozy (wersja papierowa) kończy się na str. 138 (brak dalszej części rozdz. XVIII - Streszczenie w języku niespecjalistycznym).

Na marginesie zauważam, że na arkuszu nr 11 projektu rysunku brak jest wydruku pasa ok. 5-6 cm (płn. część). Natomiast granice obszarów Natura 2000 zostały na wydruku nieznacznie przesunięte.

Tut. Organ zajmie stanowisko w przedmiotowej sprawie po dokonaniu stosownych korekt i uzupełnień.

Regionalnego Dyrektora
ochrony Środowiska w Kielcach
REGIONALNEGO DYREKTORA
mgr inż. Jarosław Pajdak

ANEKS DO

PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO ZMIANY NR 3 MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENEGO GMINY MORAWICA

Opracowano w ARCADIS Sp z o.o. w czerwcu 2013 w związku z wnioskiem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach o uzupełnienie przedłożonej dokumentacji z dnia 20.05.2013 r. (znak WPN-II.410.1.43.2012.EL oraz WPN-II.610.31.2012.EL)

Ad. 1 Zadrzewienia śródpolne w obszarach chronionego krajobrazu

Zadrzewienia śródpolne obejmują zadrzewienia o funkcji biocentotycznej i klimatycznej, osłonowe, wodochronne, przeciwoerozyjne. Zadrzewienia te powstały w wyniku nasadzeń przez człowieka w celu zwiększenia produktywności rolniczej na sąsiednich terenach pól lub są celowo pozostawione na gruntach nie dających się do uprawy (np.: podmokłych, wychodniach skał itp.). Wyróżnia się różne formy zadrzewień: liniowe (jednorzędowe ciągi drzew lub krzewów), alejowe (dwa rzędy drzew usytuowane równolegle do siebie po dwóch stronach drogi), pasowe (co najmniej dwurzędowe pasy drzew lub krzewów o proporcji długości do szerokości większej niż 5:2), powierzchniowe (szersze niż pasowe, nie stanowiące lasu – kępy o powierzchni do 0,1 ha) i punktowe (pojedyncze, wyizolowane drzewa lub krzewy). Jedną z istotnych cech zadrzewień śródpolnych jest ich występowanie w kompleksie działek użytkowanych stale lub okresowo jako grunty orne. Zadrzewienia śródpolne w piętrze górnym budowane są przez gatunki drzew liściastych, a w piętrze dolnym przez krzewy liściaste.

A. Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu

Na terenie Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, położona jest północna część sołectwa Dyminy. Obecnie, w części zachodniej są to tereny rolne, w większości grunty orne, natomiast we wschodniej części są to tereny nieużytków.

W projekcie Zmiany nr 3 Miejscowego planu gminy Morawica uwzględniono obszary wskazane do rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinnego w obowiązującym miejscowym planie gminy Morawica, których zwarta powierzchnia obejmuje całą wschodnią część terenu Ch-K OChK przy granicy z Chęcińsko-Kieleckim Parkiem Krajobrazowym (PK).

W projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica zaplanowano jedynie niewielkie powierzchniowo uzupełnienia planowanych struktur osadniczych. Łączna powierzchnia terenów wskazanych do zabudowy na terenie Ch-K OChK wynosi około 3 ha (powierzchnia OChK na terenie gminy – około 43 ha). Wskazane tereny zabudowy obejmują obszary obecnie użytkowane rolniczo.

W obszarach wskazanych w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica nie występują zadrzewienia z wyjątkiem pasów zakrzewień i pojedynczych drzew na miedzach. Należy jednak zaznaczyć, że projekt planu uwzględnia ww. zakazy i ustanawia w paragrafie 10 ust. 2 pkt 5: zakaz niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych.

Zdjęcie 1 Teren ChKOChK w granicach gminy Morawica

Zdjęcie 2 Projekt Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica (kolorami o intensywniejszej barwie wskazano zmiany)

B. Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu

Najważniejszą funkcją tego obszaru jest ochrona wód podziemnych zbiornika Kielce oraz zbiornika Gałęzice-Bolechowice-Borków. Równie istotna jest funkcja ochrony wód powierzchniowych rzek Lubrzanki, Czarnej Nidy i Belnianki.

POChK obejmuje północnowschodnią część gminy Morawicy do drogi krajowej nr 73 oraz pas terenu na prawnym brzegu Czarnej Nidy w zachodniej części gminy Morawica – część sołectwa Dyminy, Kuby Młyny, część sołectwa Bilcza, Bieleckie Młyny, Łabędziów, część sołectwa Morawica, część sołectw Brzeziny, Nida.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu, na terenie POChK adaptuje się rozwój zabudowy mieszkaniowej w rejonach wskazanych w obowiązującym miejscowym planie oraz planuje się dalszy rozwój tej funkcji na zasadzie kontynuacji i wypełnienia istniejących struktur osadniczych. Projektowane tereny zabudowy mieszkaniowej zlokalizowano w sołectwach: Bilcza, Bieleckie Młyny, Łabędziów, Brzeziny, Nida. Jednocześnie w Zmianie Nr 3 MPZP gminy Morawica:

- w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 73 oraz w sąsiedztwie zabudowy produkcyjnej w sołectwach Brzeziny, Bilcza, Bieleckie Młyny wskazuje się enklawy projektowanych terenów usług komercyjnych;
- w obszarach udokumentowanych złóż kopalin, w sąsiedztwie istniejących kopalń piasku w sołectwie Brzeziny, wskazuje projektowane tereny produkcyjne - eksploatacji kopalin, jako kontynuację istniejącej funkcji;
- w sąsiedztwie istniejących terenów usług komercyjnych w Brzezinach planuje się funkcję produkcyjną;
- w sąsiedztwie istniejącej oczyszczalni ścieków w m. Brzeziny wprowadza się rezerwę dla rozwoju tej funkcji;
- dopuszcza się przekształcenie zabudowy letniskowej w sołectwie Kuby Młyny (Marzysz) do funkcji mieszkalnictwa jednorodzinnego;
- planuje się rozwój usług sportu w rejonie rzek Nidy i Morawki w sołectwach: Kuby Młyny, Łabędziów, Nida oraz usług turystyki w sołectwach Bilcza i Dyminy i Brzeziny;
- planuje się niewielkie powierzchnie usług publicznych w sołectwach: Brzeziny, Nida.

W projekcie Zmiany nr 3 rozwój nowych funkcji planowany jest przede wszystkim na terenach rolnych klas V i VI oraz IV (w tym na gruntach ugorowanych), wyjątkowo klasy III w sołectwie Dyminy. W większości rozwój ma miejsce na gruntach ornych z wyjątkiem sołectw Dyminy i Bilcza, gdzie częściowo obejmuje także trwałe użytki zielone.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu wykluczono zakładane w obowiązującym planie zalesienie terenów w dolinie rzeki Czarnej Nidy.

Intensywność planowanego zainwestowania oraz planowane funkcje nie stanowią zagrożenia dla głównych celów ochrony obszaru.

Największe zmiany planowane są w sołectwach Dyminy, Bilcza, Bieleckie Młyny, Brzeziny i Dębska Wola.

W sołectwie Dyminy tereny wskazane do zainwestowania obejmują tereny użytkowane rolniczo dawnego Folwarku oraz tereny usług agroturystycznych w sąsiedztwie zwartego kompleksu leśnego. Wskazane do rozwoju zabudowy tereny stanowią uzupełnienie lub kontynuację zabudowy istniejącej i wskazanej do rozwoju w obowiązującym miejscowym planie. Obecnie tereny te stanowią mozaikę terenów użytkowanych rolniczo i terenów

ugorowanych. Roślinność drzewiasta i krzewiasta posiada formy soliterów, pasowych zakrzewień na miedzach. W projekcie zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica ww. formy znajdują się poza terenami wskazanymi do rozwoju zabudowy.

Zadrzewienia przywodne towarzyszą sztucznemu zbiornikowi wodnemu położonemu na terenie planowanych do pozostawienia w użytkowaniu rolniczym (J.III-e.Rz) oraz wzdłuż rowów melioracyjnych.

Zdjęcie 3 POChK - sołectwo Dyminy - obecny stan zagospodarowania - zmiany w Zmianie nr 3 MPZP Gm. Morawica

W części południowej sołectwa Dyminy zlokalizowana w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica usługi turystyczne (Ut). W terenach Ut w projekcie planu nakazuje się zachowanie 60% powierzchni biologicznie czynnej. W granicach terenu UT znajduje się tereny zadrzewione stanowiących konsekwencję zaniechania użytkowania rolniczego. Zadrzewienia te budowane są przede wszystkim przez gatunki iglaste i nie pełnią funkcji zadrzewień śródpolnych, w sensie funkcjonalnym stanowi fragment sąsiedniego kompleksu leśnego.

W sołectwie Bilcza tereny wskazane do zainwestowania obejmują tereny nieużytków w części północnej sołectwa oraz tereny użytkowane rolniczo i odłogowane występujące pomiędzy dwoma ulicówkami (jedną istniejącej zwartej zabudowy mieszanej – zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej, drugą planowaną do realizacji w obowiązującym miejscowym planie) oraz tereny użytkowane rolnicze w rejonie Piaskowej Górki. W projekcie Zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica obszar sołectwa Bilcza w granicach POChK znajduje się w strefie III i wprowadza się tutaj przede wszystkim zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, dla której ustalono:

- minimalną powierzchnię działek dla zabudowy wolnostojącej – 1200 m, a dla zabudowy bliźniaczej – 800 m²;
- wykluczono realizację zabudowy szeregowej;
- maksymalny wskaźnik zabudowy – 20%;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 60%.

W części północnej sołectwa pomiędzy terenami zabudowy istniejącej lub wskazanej do zabudowy w obowiązującym miejscowym planie występują nieużytki pokryte zadrzewieniami, które są konsekwencją zaniechania użytkowania rolniczego i nie posiadają charakteru i funkcji zadrzewień śródpolnych, budowane są przez gatunki iglaste i zajmują powierzchnię kilku hektarów.

W obszarze pomiędzy dwoma ulicówkami występują grunty rolne pozbawione zadrzewień.

W obszarze Piaskowej Góry tereny wskazane pod rozwój zabudowy są pozbawione zadrzewień.

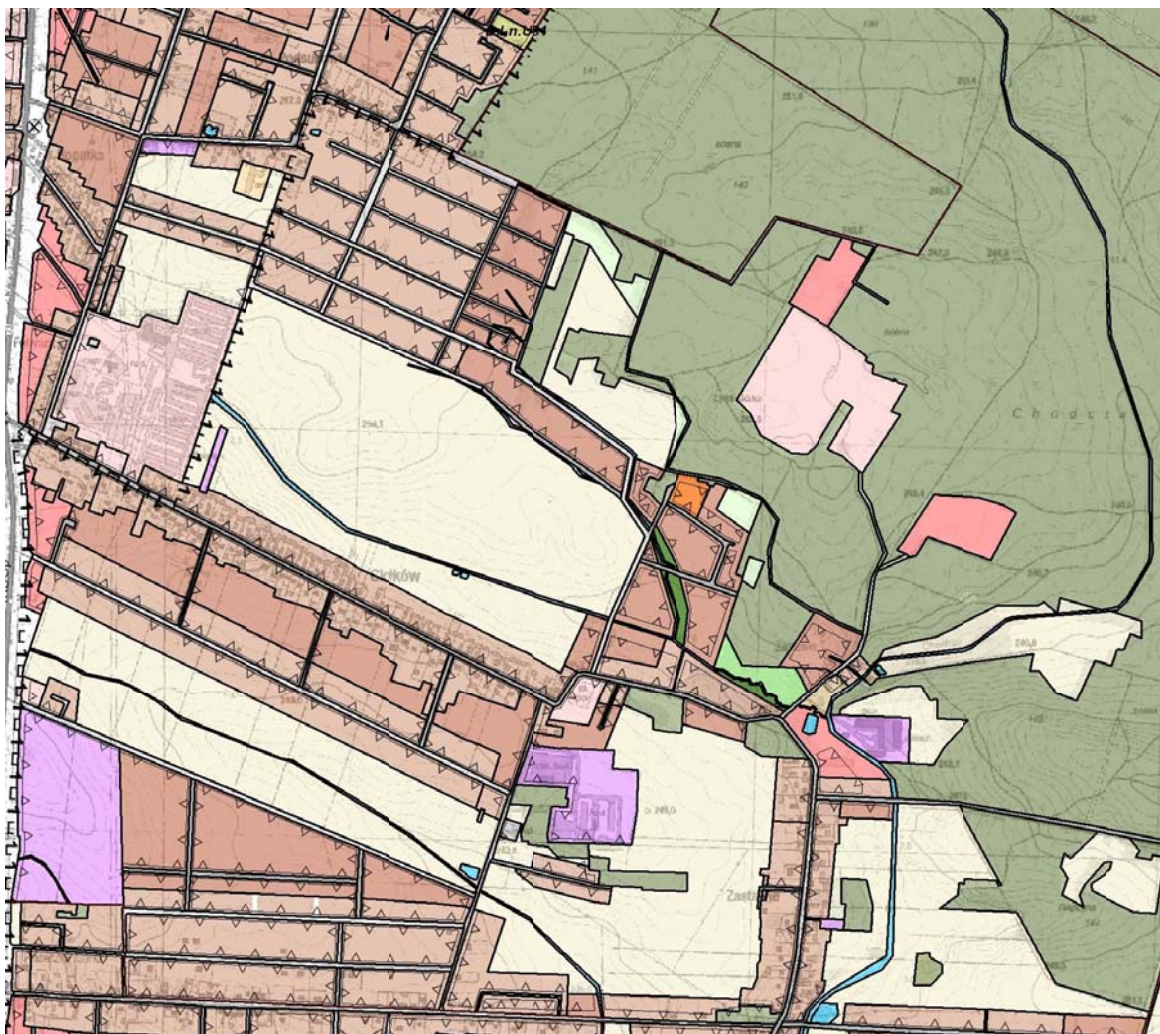
Zadrzewienia przywodne występują wzdłuż istniejących rowów melioracyjnych i są częściowo wskazane w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica jako do pozostawienia w użytkowaniu rolniczym (B.III-elr.R) oraz jako tereny planowanych parków (B.III-elnr.ZP).

Zdjęcie 4 POChK - sołectwo Bilcza - obecne użytkowanie ziemi

Zdjęcie 5 - POChK – sołectwo Bilcza - Projekt Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica (kolorami o intensywniejszej barwie wskazano zmiany)

W sołectwie Kuby Młyny planowane zmiany obejmują tereny użytkowanych rolniczo łąk w dolinie rzeki Nidy, gdzie proponuje się w Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica tereny usług sportu. W obszarze tym nie występują powierzchnie zadrzewień przywodnych, a teren starorzeczca, wraz z zadrzewieniami przywodnymi znajduje się poza terenem rozwoju usług sportu, gdzie dopuszczono zabudowę. Dla terenu US położonego w sołectwie Kuby Młyny plan ustala 50% udział powierzchni biologicznie czynnej.

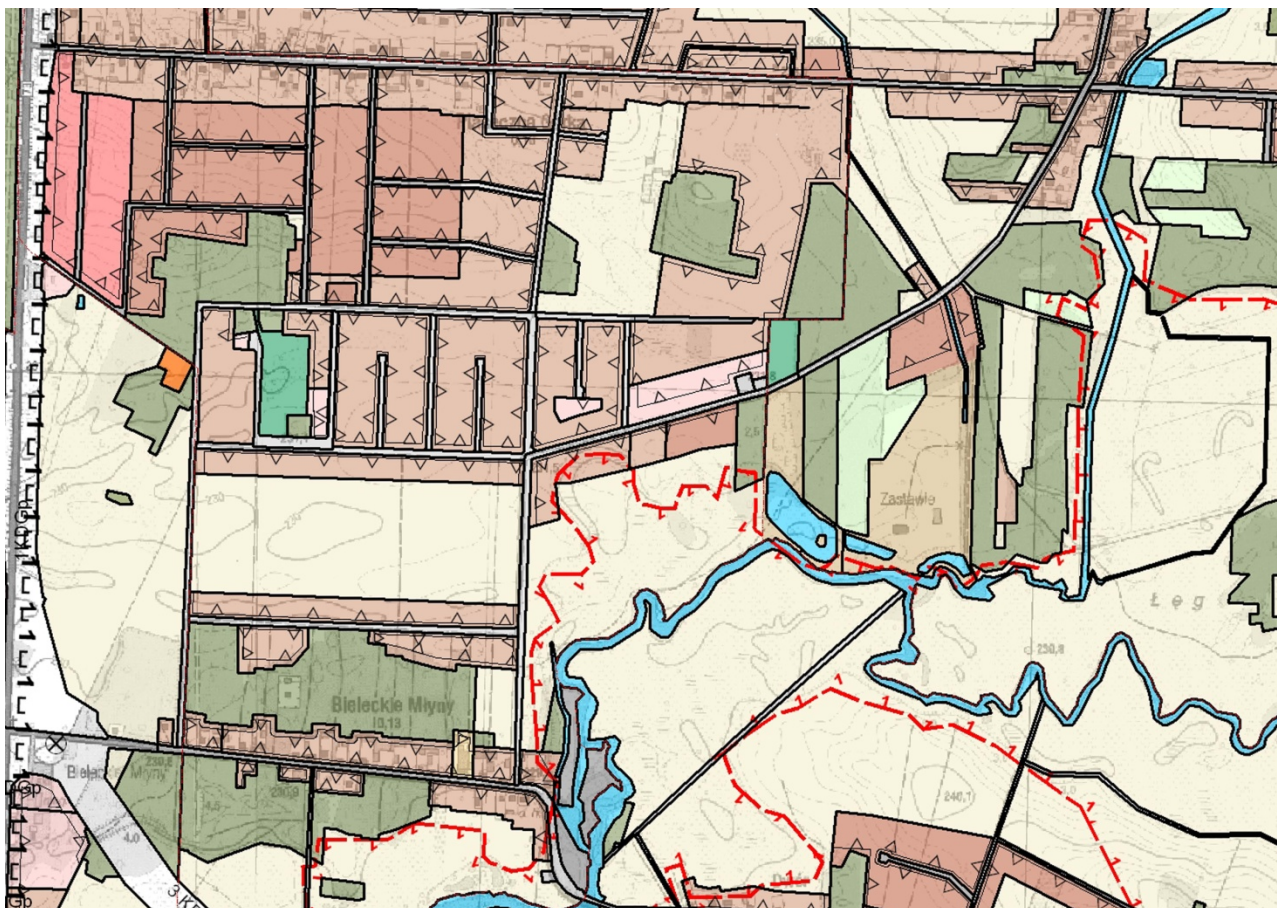
W sołectwie Bieleckie Młyny tereny wskazane do planowanej zabudowy obejmują tereny użytkowane rolniczo oraz ugorowane. W części północno-zachodniej sołectwa na odłogowanych terenach rolnych, gdzie występują zadrzewienia (o powierzchni 0,3 ha do 0,6 ha) planuje się w Zmianie nr 3 tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowę usług komercyjnych. Dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN) wprowadza się m.in. następujące wskaźniki urbanistyczne:

- minimalną powierzchnię działek dla zabudowy wolnostojącej – 1200 m², a dla zabudowy bliźniaczej – 800 m²;
- wykluczono realizację zabudowy szeregowej;
- maksymalny wskaźnik zabudowy – 20%;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 60%.

Zabudowa komercyjna planowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 73 na terenach nieużytkowanych rolniczo, dla których projekt planu ustala następujące wskaźniki: powierzchnia zabudowy maksymalnie – 50% i powierzchnia biologicznie czynna – 30%.

Zdjęcie 7 - POChK - sołectwo Bieleckie Młyny - obecne użytkowanie terenu

Zdjęcie 8 - POChK - sołectwo Bieleckie Młyny - projekt zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica

W sołectwie Łąbedziów tereny planowanej zabudowy obejmują tereny użytkowane rolniczo. Występują niewielkie zadrzewienia liniowe na północ od zachodniej części ulicówki Łąbedziowa. Zadrzewienia te częściowo znajdują się na terenie wskazanym pod rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (ekstensywnej), przy ustalonych wskaźnikach urbanistycznych dla tej funkcji w projekcie zmiany nr 3 mpzp gminy Morawica możliwe jest zachowanie tej części zadrzewienia, która znajduje się w granicy tereny MN:

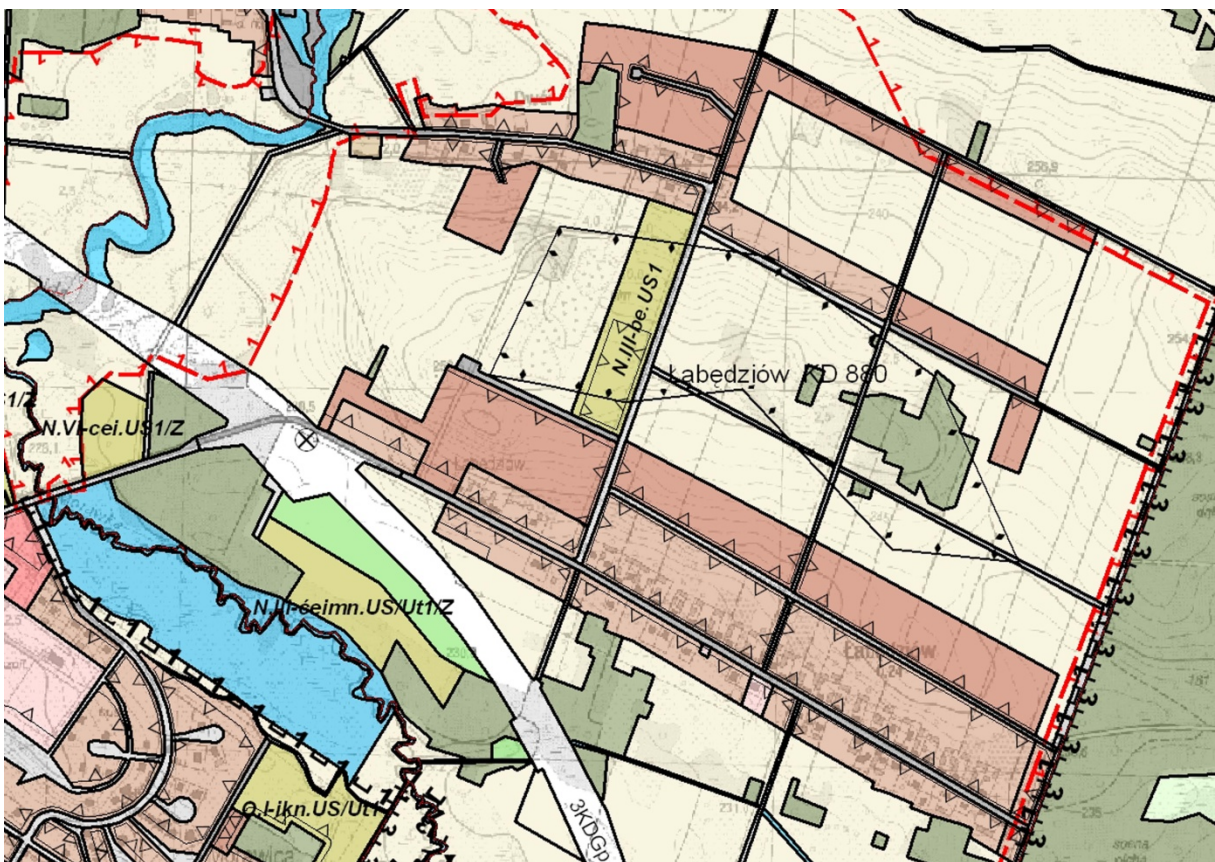
- minimalną powierzchnią działek dla zabudowy wolnostojącej – 1200 m, a dla zabudowy bliźniaczej – 800 m²;
- wykluczono realizację zabudowy szeregowej;
- maksymalny wskaźnik zabudowy – 20%;
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 60%.

W części południowej sołectwa planowane są tereny usług sportu wykorzystujące nowozrealizowany zbiornik wodny Morawica na rzece Morawica. Zbiornik ten nie został jeszcze ujawniony na załączonych ortofotomapach. Część zadrzewień bezpośrednio przylegających do Morawki została usunięta w związku z realizacją zbiornika.

Zdjęcie 9 POChK - sołectwo Łąbedzów - obecne użytkowanie terenu

Zdjęcie 10 POChK - sołectwo Łąbedzów - projekt zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica

W sołectwie Brzeziny tereny wskazane do zainwestowania obejmują tereny rolniczo użytkowane i lasów - przy ulicy Komunalnej oraz ugorów i lasów - w rejonie udokumentowanych złoża piasków Brzeziny I i Brzeziny II. W trakcie procedury planistycznej Zmiany nr 3 mpzp gminy Morawica uzyskano zgodę na zmianę lasów na następujących działkach (numeracja zgodnie z Prognozą oddziaływania na środowisko):

15. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,1766 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1085/12, 4-1087/1;
16. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 3,9835 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1395, 4-1206, 4-1207, 4-1085/12, 4-1208/5, 4-1087/2, 4-1208/4, 4-1087/3, 4-1208/6, 4-1208/7, 4-1208/2, 4-1208/1, 4-1209;
17. grunty leśne klasy LsV o powierzchni zwartej 0,5749 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1322, 4-1397/8, 4-1397/6, 4-1397/7
18. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,4000 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1083/21,
19. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 1,2380 ha w obrębie Brzeziny w granicach działek: 4-1083/1, 4-1083/10, 4-1083/2, 4-1083/3;
20. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,7710 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
21. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 0,1848 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
22. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 2,8131 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
23. grunty leśne klasy LsV, o powierzchni zwartej 1,1762 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112;
24. grunty leśne klasy LsVI, o powierzchni zwartej 0, 2364 ha w obrębie Brzeziny w granicach działki: 4-1367/112.

Lasy dla których wydano zgodę planowane są do zmiany użytkowania na:

- rozwój eksploatacji kopaliny na złożu Brzeziny I;
- rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej od ulic Komunalnej do kopalni na złożu Brzeziny IIA.

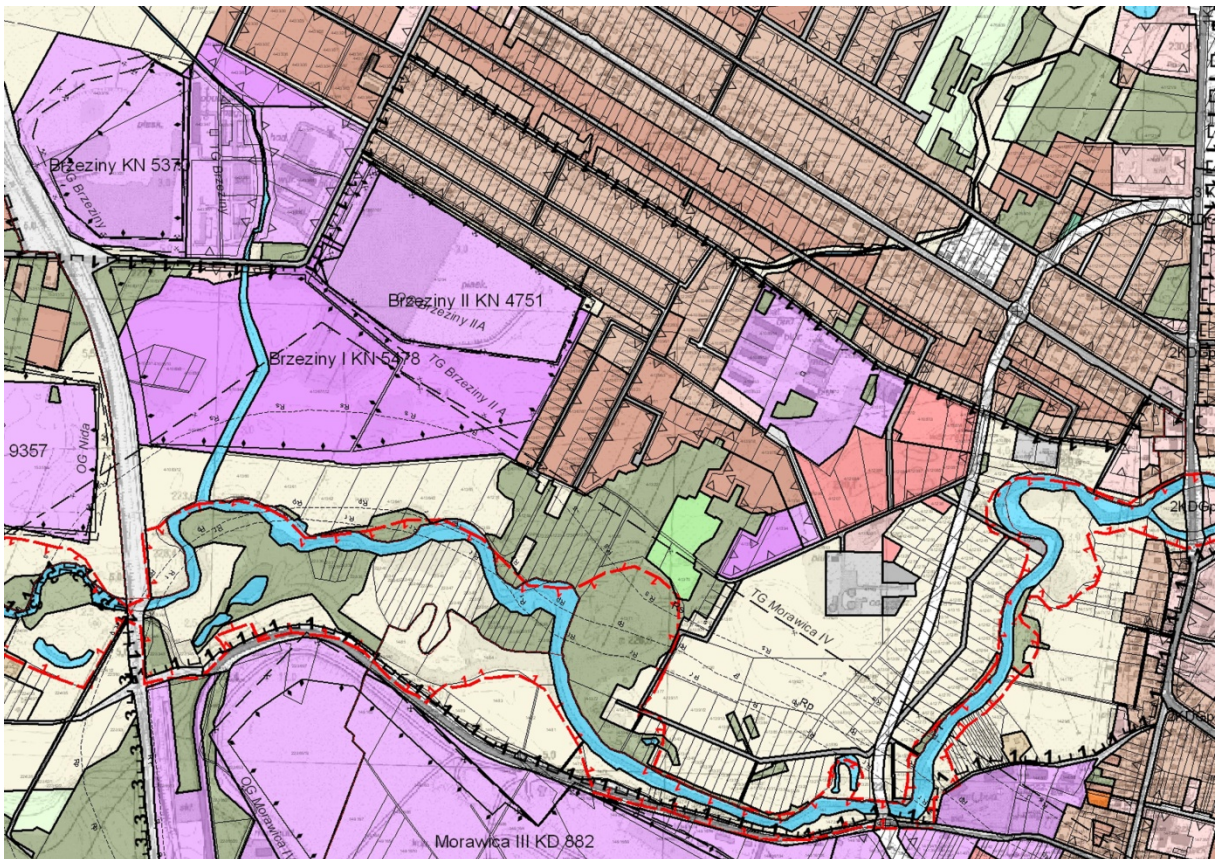
Ponadto, we wschodniej części sołectwa w granicach POChK występują zadrzewienia na nieużytkowanych rolniczo terenach wokół lasów o znacznych powierzchniach powyżej 3 ha gdzie dominują gatunki iglaste. Zadrzewienia te nie pełnią funkcji zadrzewień śródpolnych.

Zadrzewienia przywodne wzdłuż cieków powierzchniowych w granicach POChK na terenie sołectw Brzeziny zostały oznaczone jako WS1 lub R i są wyłączone z zabudowy i zmiany funkcji.

Zdjęcie 11 POChK - sołectwo Brzeziny - obecne użytkowanie terenu

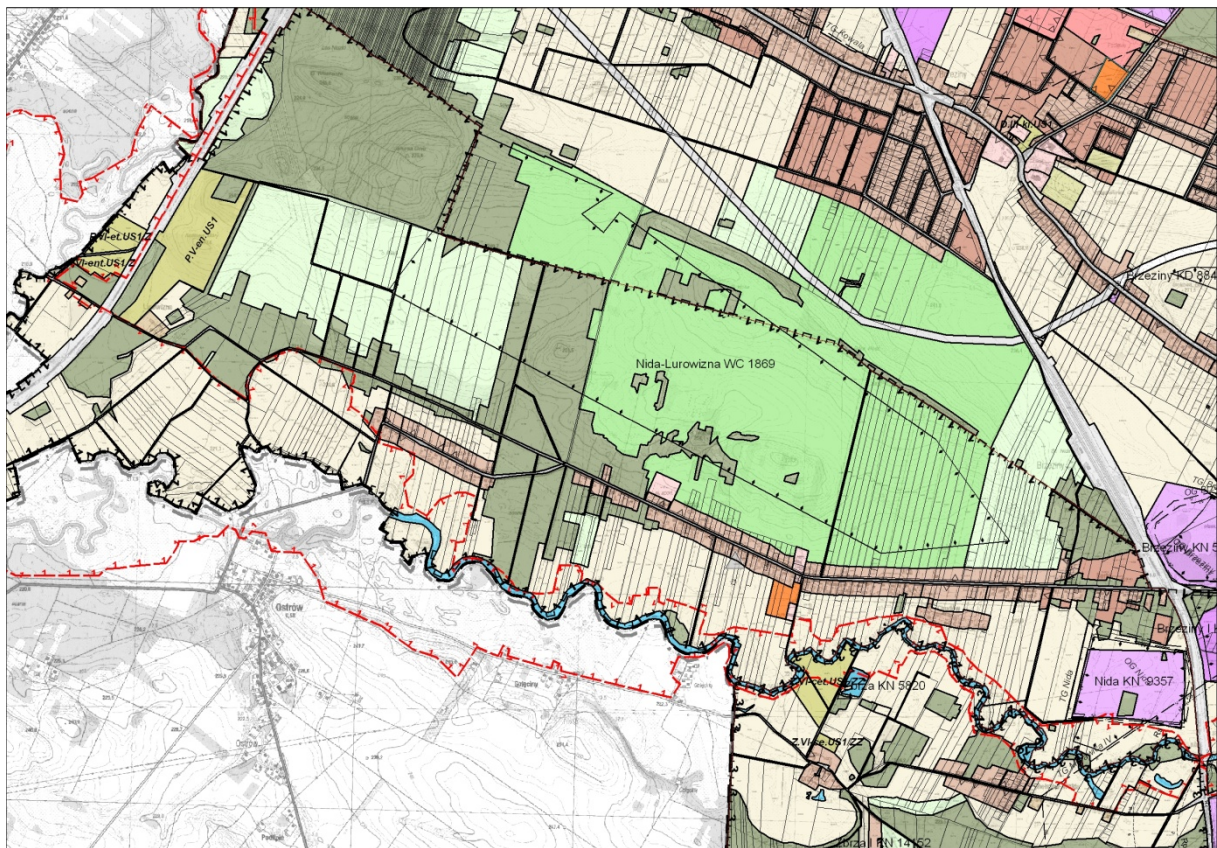
Zdjęcie 12 POChK - sołectwo Brzeziny - projekt zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica

W sołectwie Nida tereny wskazane do zabudowy obejmują nieużytki i tereny użytkowane rolniczo, w tym tereny zadrzewień iglastych powstałych w wyniku zaniechania użytkowania rolniczego terenu. W obszarach planuje się lokalizacje usług sportu o maksymalnym wskaźniku zabudowy – 30% i minimalnym udziale powierzchni biologicznie czynnej – 50%.

Zdjęcie 13 POChK - sołectwo Nida - obecne użytkowanie terenu

Zdjęcie 14 POChK - sołectwo Nida - projekt zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica

Podsumowując, należy stwierdzić, że w obszarach objętych planowanymi zmianami przeznaczenia, w tym zabudowy, zadrzewienia o charakterze śródpolnym nie występują lub występują w niewielkiej liczbie. Ustalenia projektu Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica wprowadzają ochronę zadrzewień w paragrafie 10:

- zakaz niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych.

C Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (Ch-SzOChK)

Jest to obszar obejmującą południową część gminy, głównie rolniczo-leśny, gdzie lasy zachowały swój naturalny charakter. Podstawową przyrodniczą funkcją Ch-SzOChK jest ochrona wód powierzchniowych, szczególnie rzeki Czarnej Staszowskiej (wraz ze zbiornikiem wodnym Chańcza), Wschodniej Isanicy, a także spełnienie roli łącznikowej pomiędzy Zespołami Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich i Ponidzia. Rolę tę pełnią przede wszystkim doliny rzeczne i lasy tworzące ciągi ekologiczne o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Na terenie Ch-SzOChK znajduje się rezerwat „Radomice”.

W Zmianie nr 3 Miejscowego planu wykluczono wskazane w obowiązującym planie zalesienia w dolinie rzeki Czarnej Nidy oraz wykluczono możliwość prowadzenia eksploatacji górniczej na pozostałych złożach kopalin udokumentowanych w Ch-SzOChK.

Istotne zmiany w kierunkach zagospodarowania wprowadza Zmiana nr 3 Miejscowego planu w północnej części obszaru, na południe od wsi Morawica i Wola Morawicka, gdzie wskazuje się rozwój terenów produkcyjnych, które obejmują tereny istniejącej specjalnej strefy ekonomicznej, wzdłuż drogi wojewódzkiej 766 oraz rejon kopalni Morawica wraz z udokumentowanymi złożami kopalin. Obszary produkcyjne planowane są w sołectwach: Morawica, Dębska Wola i Wola Morawicka.

W sąsiedztwie projektowanych terenów produkcyjnych w projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica dopuszcza się lokalizację ogniw fotowoltaicznych na powierzchni około 90 ha.

Tereny wskazane do rozwoju funkcji produkcyjnej obejmują tereny gruntów rolnych (ornych i trwałych użytków zielonych) niskich klas bonitacyjnych, z których część położona jest na udokumentowanym złożu kopalin Morawica III. Obszary wskazane do zmiany przeznaczenia są pozbawione zadrzewień, istniejące tereny lasów zostały w projekcie zmiany lasu pozostawione w obecnym użytkowaniu.

Obszar dopuszczalnej lokalizacji ogniw fotowoltaicznych znajduje się na użytkowanych rolniczo terenach z przewagą gruntów ornych, gdzie nie występują zadrzewienia.

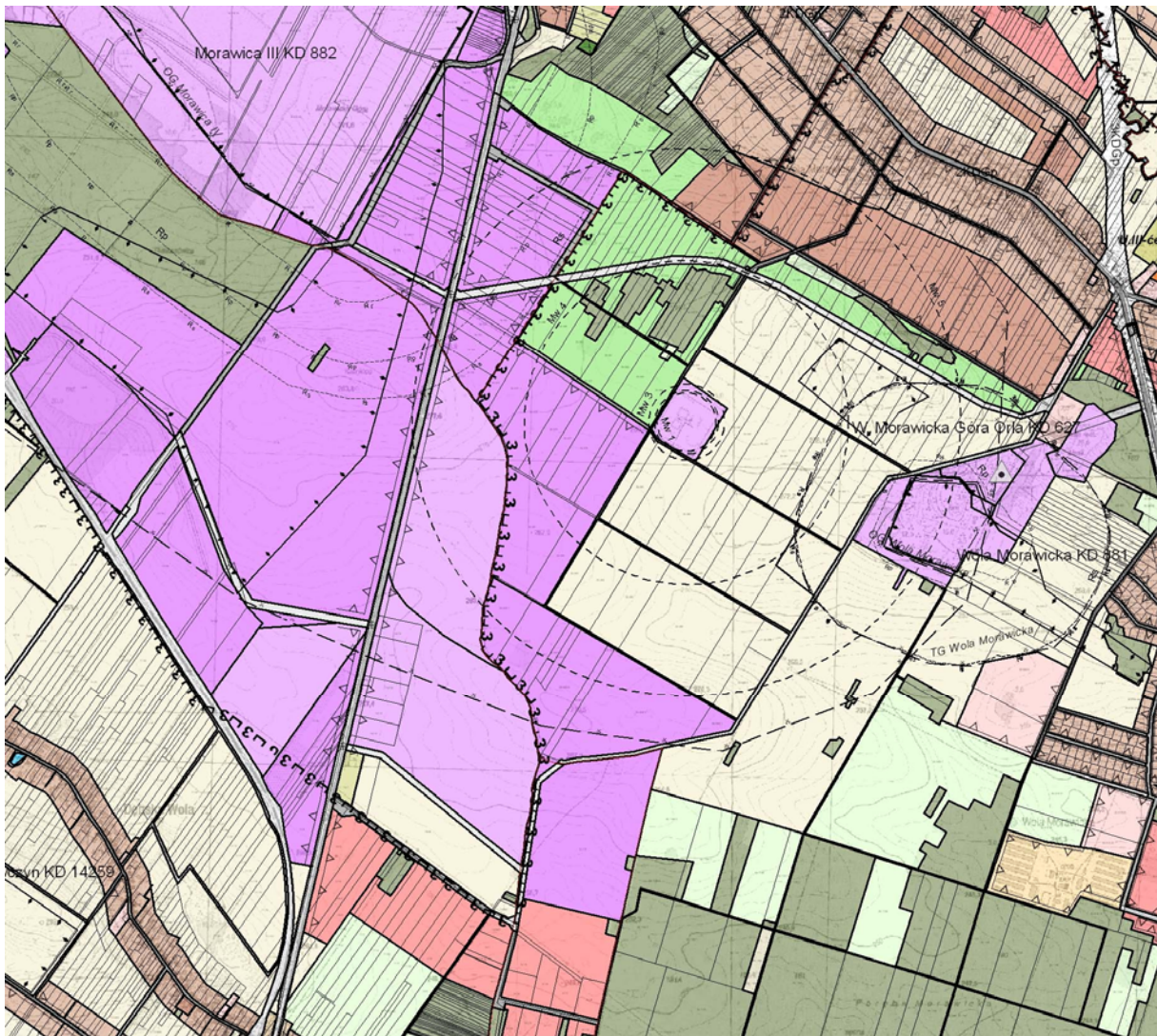
Na terenach wskazanych do rozwoju funkcji produkcyjnej i dopuszczalnej lokalizacji ogniw fotowoltaicznych nie występują wody powierzchniowe (cieki czy zbiorniki wodne), stąd na terenie tym nie występują zadrzewienia przywodne.

Zdjęcie 15 ChSzOChK – sołectwa Morawicka, Dębska Wola, Wola Morawicka - obecne użytkowanie terenu

Zdjęcie 16 ChSzOChK – sołectwa Morawica, Wola Morawicka, Dębska Wola - projekt zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica

W południowej części obszaru objętego zmianą w sąsiedztwie dróg: 766 i 73 planuje się rozwój usług: komercyjnych w sołectwie Dębska Wola i Wola Morawicka oraz usług turystyki w sołectwie Chałupki.

W sołectwie Dębska Wola tereny wskazane do rozwoju funkcji usług komercyjnych składają się z dwóch zwartych obszarów:

- 1) w sąsiedztwie planowanych terenów produkcyjnych;
- 2) w sąsiedztwie wsi Chałupki.

Tereny obszaru 1 użytkowane są obecnie rolniczo z niewielkimi powierzchniami zadrzewień o charakterze leśnym. Nie występują tutaj zadrzewienia śródpolne oraz zadrzewienia przywodne (nie występują wody powierzchniowe). Zadrzewienia składają się z gatunków iglastych o powierzchni około 2 ha każde i łączą się terenami leśnymi. Teren planowanych usług komercyjnych w m. Dębska Wola położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie lasów istniejących i planowanych (przedstawiono teren ten na rysunkach powyżej).

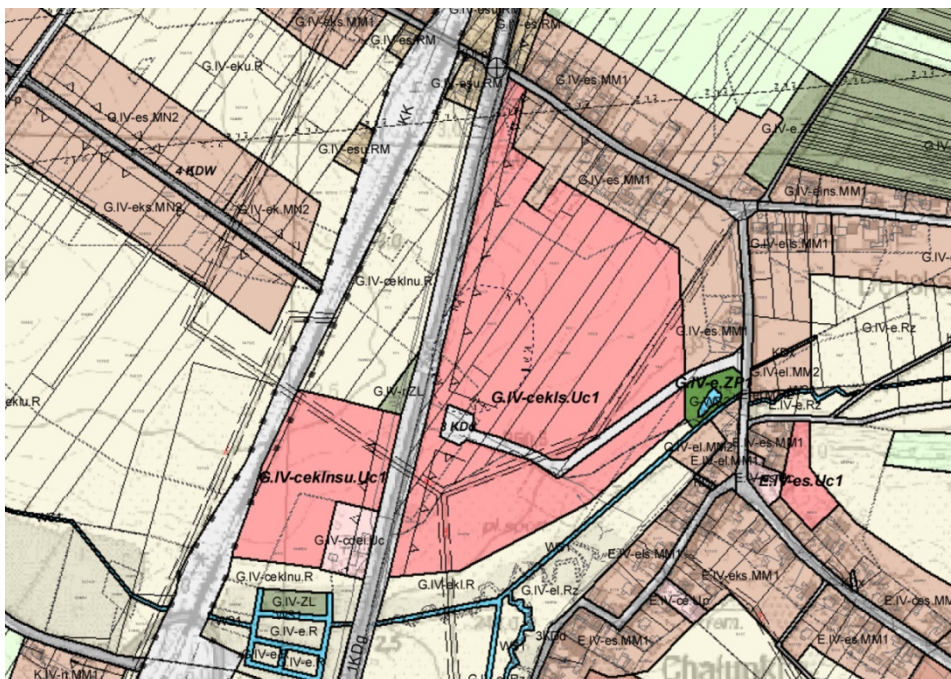
Tereny obszaru 2 podzielone są droga wojewódzką nr 766 na część wschodnią i zachodnią. W części wschodniej tereny wskazane do rozwoju funkcji usług komercyjnych obecnie stanowią grunty rolne z przewagą gruntów ornych, pomiędzy którymi występują grunty ugorowane w

różnym stadium sukcesji, w tym pokryte samosiewami oraz rządowe nasadzenia o charakterze leśnym i wielkości ponad 3 ha. W części zachodniej tereny wskazane pod rozwój usług komercyjnych pokryte jest trwałymi użytkami zielonym z kilkoma soliterami. Na południe od terenów wskazanych pod rozwój usług komercyjnych po dwóch stronach drogi w projekcie zmiany nr 3 mpzp Gm. Morawica zachowywane są tereny rolne gdzie znajduje się ciek wodny z towarzyszącymi zadrzewiami przywodnymi.

Zdjęcie 17 ChSzOChK - sołectwo Dębska Wola - tereny usług komercyjnych - stan obecny

Zdjęcie 18 ChSzOChK - sołectwo Dębska Wola - projekt zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica

Tereny usług komercyjnych w Woli Morawickiej przy drodze krajowej nr 73 stanowią kontynuację istniejących obiektów usług komercyjnych (obsługi komunikacji) i w większości są obecnie nieużytkowane.

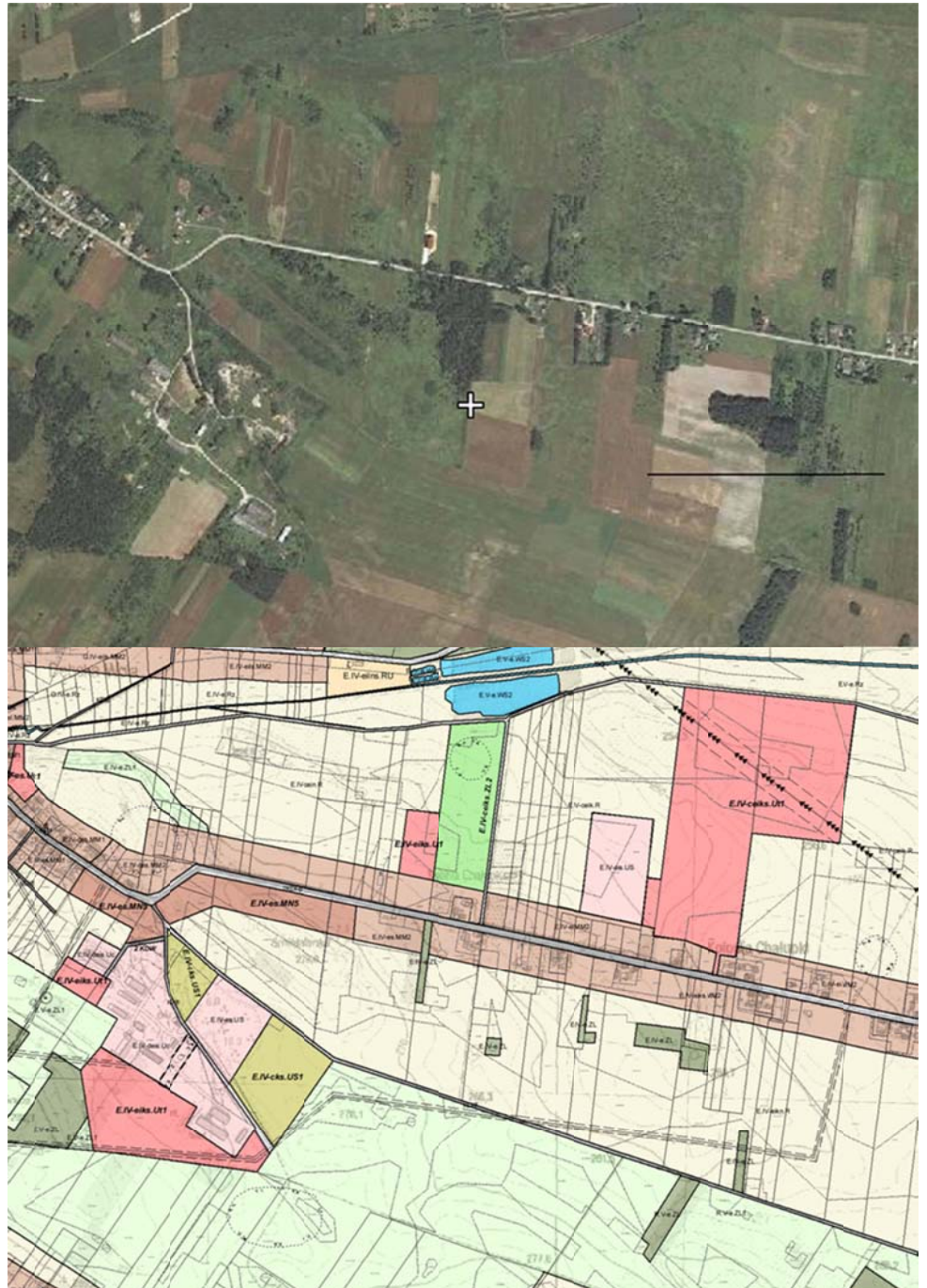
Tereny usług turystyki i sportu planowane w zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica położone w sołectwie Chałupki stanowią obecne nieużytki oraz tereny użytkowane rolniczo. W południowej części wsi, w rejonie skrzyżowania planuje się dwa tereny usług sportu, które stanowią kontynuację funkcji zdefiniowanych dla tego terenu w centralnej części w obowiązującym planie. Usługi te obejmują dawne wyrobisko o powierzchni około 4 ha, w naturalny sposób zadrzewione, nie zrekultywowane. Dla terenów usług sportu w zmianie nr 3 mpzp gm. Morawica ustala się następujące wskaźniki urbanistyczne: maksymalna powierzchnia zabudowy – 40% i minimalny udział powierzchni czynnej biologicznie – 30%.

Na południe od dawnych zabudowań zakładu rolnego w Chałupkach położone są tereny lasów. Zaniechanie

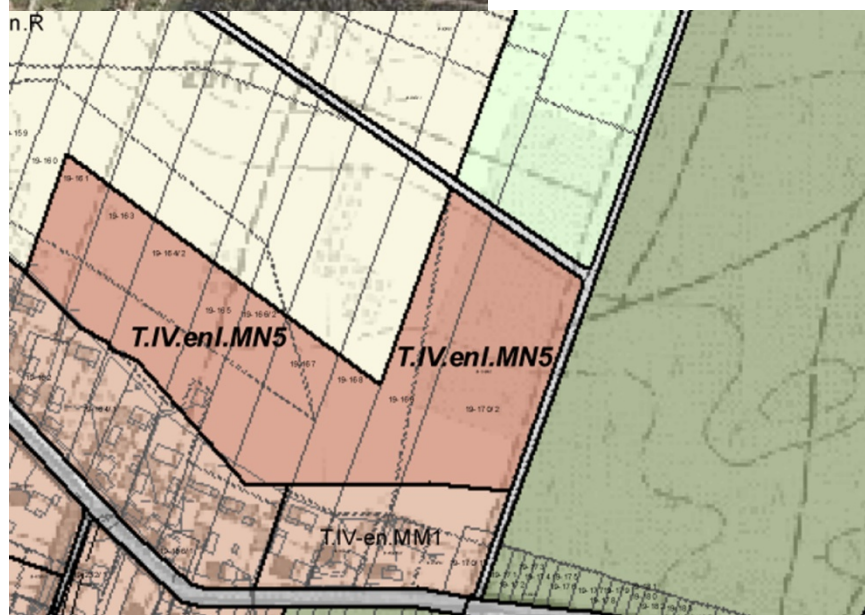
użytkowania rolniczego danych terenów zakładu rolnego spowodowało naturalną sukcesję gatunków leśnych na tereny ugorów. Skupiska zadrzewień drzew iglastych mają tutaj wielkość ponad 3 ha i nie pełnią funkcji zadrzewień rolniczych.

W projekcie zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica planuje się tutaj lokalizację usług turystyki o następujących wskaźnikach zagospodarowania: powierzchnia zabudowy maksymalnie – 30% i minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 60%.

Tereny planowanych usług turystyki w północnej części sołectwa położone są na nieużytkach podlegających obecnie procesom sukcesji.

We wniosku o uzupełnienie wymieniono także obszar wskazany pod zabudowę mieszkaniową w sołectwie Radomice. Obszar ten położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie lasu i stanowi nieużytek porośnięty drzewami w wyniku naturalnej sukcesji. Charakter zadrzewienia, jego wielkość i położenie wskazują na fakt, że nie jest to zadrzewienie śródpolne.

Zdjęcie 18 - Ch-SzOChK - tereny Radomice - MN- stan obecny i planowany

Podsumowując należy stwierdzić, że w obszarach rozwoju zabudowy produkcyjnej, ogniw fotowoltaicznych oraz usług komercyjnych i usług turystyki i sportu w Ch-SzOChK nie występują zadrzewienia śródpolne i przywodne, które mogłyby być zagrożone rozwojem zainwestowania.

Na pozostałej części ChSzOChK projekt Zmiany nr 3 Miejscowego planu dopuszcza rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jako kontynuację istniejących struktur osadniczych tzw. ulicówek lub w rejonie Woli Morawickiej jako zwartych powierzchni stanowiących

kontynuację zdefiniowanego w obowiązującym planie kierunku rozwoju miejscowości Wola Morawicka. Tereny wskazane do rozwoju funkcji mieszkaniowej występują w większości miejscowości w obszarze Ch-SzOChK z wyjątkiem miejscowości: Chałupki Zbrzańskie, Dębska Wola – Nowa Wieś i Dębska Wola – Stara Wieś. Obszary wskazane do rozwoju funkcji mieszkaniowej obecnie użytkowane są rolniczo analiza obecnego zagospodarowania wskazuje, że występuje tu niewiele zadrzewień i w większości mają one charakter samoistnych zadrzewień związanych z zarzuceniem upraw.

Należy zauważyć, że w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica zwiększono wymagania co do wueokości działki i minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

Jak dla wszystkich terenów w obszarze objętym zmianą nr 3 MPZP gminy Morawica tak i dla obszarów w Ch-SzOChK wprowadzono szereg ograniczeń chroniących zadrzewienia, tereny wód powierzchniowych w paragrafie 10:

- zakaz niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych.

- zakaz prowadzenia wzdłuż cieków wodnych, kanałów i rowów melioracyjnych przedsięwzięć, które mogą mieć wpływ na ich otulinę biologiczną, lub utrudniałyby do nich dostęp w ramach powszechnego korzystania z wód, w szczególności prac remontowych i konserwujących prowadzonych przez administratora cieków;

W projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica w obszarze Ch-SzOChK planuje się lokalizację tzw. Południowej obwodnicy Morawicy. Droga ta stanowić ma drogę publiczną klasy lokalnej. Droga planowana jest na południe od terenów zabudowy Morawicy i Woli Morawickiej i przebiega przez tereny użytkowane rolniczo pozbawione zadrzewień, gdzie nie występują wody powierzchniowe.

Ad. 2 Wpływ na integralność, spójność i właściwe funkcjonowanie sieci obszarów Natura 2000 zmiany przeznaczenia siedlisk muraw kserotermicznych

Wniosek o uzupełnienie dotyczy muraw kserotermicznych położonych w sołectwie Nida. Zgodnie z przekazaną przez RDOŚ w Kielcach inwentaryzacją siedliski naturowych murawy kserotermiczne o kodzie 6210 są szeroko rozpowszechnione na terenie gminy. Zinwentaryzowano te siedliska na obszarze łącznie 130 ha w granicach gminy. Nie wskazano w inwentaryzacji występowania w obszarze muraw gatunków chronionych. Murawy zinwentaryzowano w rejonie sołectw:

- Nida,
- Łabędziów,
- Zbrza,
- Dębska Wola,
- Kawczyn,
- Chmielowice,
- Brzeziny.

Murawy kserotermiczne są ubogim zbiorowiskiem roślinnym powstałym na słabych gruntach w trakcie ekstensywnego wypasu. W przypadku zaniechania użytkowania siedliska te podlegają sukcesji w kierunku lasów.

W Zmianie nr 3 MPZP Gm. Morawica planuje się zmianę przeznaczenia części gruntów, na których znajdują się siedliska muraw kserotermicznych poza obszarami Natura 2000 położonych w sołectwie Nida i Brzeziny. Grunty obejmujące te siedliska są obecnie ugorowane, co jest konsekwencją zaniechania tradycyjnego wypasu na tych niskourodzajnych glebach. Stąd też siedliska te degradują się i jak widać na załączonej poniżej ortofotomapie przechodzą w zbiorowiska leśne.

W sołectwie Nida planowane są zalesienia oraz usługi sportu, w niewielkim fragmencie planowana obwodnica w ciągu drogi wojewódzkiej przecina skraj siedlisk w sołectwie Brzeziny. Łącznie powierzchnia siedlisk muraw kserotermicznych na których planuje się zmiany obejmuje 34,6 ha. Siedliska te są oddzielone od obszarów Natura 2000 przez tereny zabudowy wsi Nida i linię kolejową. Biorąc pod uwagę wielkość siedlisk wskazanych do zmiany oraz ich położenie w izolacji od obszarów Natura 2000 zmiany ich użytkowania nie będzie miała znaczącego wpływu na spójność, integralność i właściwe funkcjonowanie sieci obszarów Natura 2000.

Zdjęcie 19 Murawy kserotermiczne poza obszarem Natura 2000 w sołectwach Nida i Brzeziny

administracyjna i socjalna położone są w odległości minimum 370 m od zabudowy zagrodowej. Tereny kopalni oddzielone są nasypem kolejowym o wysokości około 4 m od terenów zabudowy.

Według Raportu o oddziaływaniu na środowisko eksploatacji wapieni ze złoża „Radkowice-Podwole Północ” przewidywane oddziaływanie na zdrowie okolicznych mieszkańców będzie znikome z tego względu, że zabudowa mieszkaniowa znajduje się w znacznej odległości od projektowanej eksploatacji.

Eksploatacja kopaliny może spowodować niewielkie oddziaływania na ludzi, przede wszystkim mieszkańców rejonu Kopalni. Uciążliwości będą związane z:

- okresowym wzrostem hałasu pracujących maszyn i urządzeń oraz ruchu samochodowego,
- zanieczyszczeniami pyłowymi w okresach suszy, przez wywiewanie pyłów z terenu wyrobiska i zwałowisk.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego i oddziaływanie akustyczne, wystąpią jedynie w obrębie wyrobiska eksploatacyjnego i nie będą stanowić zagrożenia dla okolicznych mieszkańców. Naturalne skarpy wyrobiska stanowią ekran skutecznie ograniczający zasięg tych oddziaływań.

Kopalnia Brzeziny

Tereny kopalni Brzeziny znajdują się w centrum gminy Morawica, na zachód od m. Morawica, w sołectwie Brzeziny. Obecne tereny wyrobiska sąsiadują z nowourbanizowanymi terenami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i planowanym ich powiększeniem. Planowana jest kontynuacja eksploatacji kopaliny w kierunku południowo-zachodnim. Prowadzone tutaj jest wydobywanie kruszywa naturalnego, piasku budowlanego z niewielką domieszką żwiru. Maksymalna zdolność wydobywcza kopalni wynosi około 400 000 ton/rok. Planuje się kontynuację wydobywania przy zastosowaniu obecnej technologii tj. w pierwszym etapie zdjęcie warstwy suchej, a następnie wydobywanie barką pływającą. W wyniku eksploatacji powstało obecnie wyrobisko o powierzchni prawie 13 ha wypełnione wodą. Docelowo powierzchnia akwenu zwiększy się do około 20 ha. Eksploatacja złoża w nowych granicach nie spowoduje konieczności zaangażowania większej ilości sprzętu, a tym samym paliw i energii niż dotychczas, czy zatrudnienia większej ilości pracowników. Eksploatacja prowadzona będzie do spągu złoża i raz wyeksploatowane powierzchnie nie będą w przyszłości podlegać eksploatacji. Skarpy powstałego w wyniku eksploatacji zbiornika wodnego będą sukcesywnie rekultywowane zgodnie z przyjętym kierunkiem rekultywacji.

Zdjęcie 21 Kopalnia Brzeziny IIA - widok od strony północnej

Na terenie kopalni pracują urządzenia mogące stanowić źródło ponadnormatywnego hałasu: barka 98,8 dB (na stanowisku pracy, praca wyłącznie w porze dziennej) oraz zakład przeróbczy 91,9dB (na stanowisku pracy, praca wyłącznie w porze dziennej). Urządzenia te zlokalizowane są obecnie w odległości około 200 m od terenów zabudowy i wskazanych do zabudowy jako tereny mieszkalnictwa jednorodzinnego. Istnieje szereg metod technicznych zmniejszania uciążliwości akustycznej tych urządzeń, w tym obudowa silników, lokalizowanie wałów ochronnych wzdłuż brzegów sąsiadujących z zabudową mieszkaniową.

Dla złoża „Brzeziny II” opracowano w sierpniu 1995 r. ocenę oddziaływania na środowisko naturalne eksploatacji złoża piasków budowlanych „Brzeziny II”. We wnioskach tej oceny stwierdzono, iż eksploatacja prowadzona na złożu „Brzeziny II” nie wpłynie ujemnie na stan środowiska naturalnego i nie będzie uciążliwa dla środowiska i zdrowia ludzi. Wydobycie pogłębiarką ssącą spod wody także nie ma dodatkowego negatywnego wpływu na środowisko. Eksploatacja złoża w nowych granicach spowoduje jedynie zwiększenie powierzchni objętej przyszłym zalewem wodnym.

W sąsiedztwie kopalni Brzeziny IIA, prowadzona jest eksploatacja piasków na złożach Brzeziny i Nida. Eksploatacja prowadzona jest tutaj w technologii jak w kopalni Brzeziny IIA. W Zmianie nr 3 mpzp gm. Morawica nie planuje się dalszego przestrzennego rozwoju eksploatacji tych kopalni.

Złoże Brzeziny położone jest pomiędzy nasypem linii kolejową a zabudową produkcyjną, na północy sąsiaduje z terenami rolnymi i planowanej zabudowy produkcyjnej oraz zabudowy mieszkaniowej. Potencjalne oddziaływanie eksploatacji na tym złożu nie ulega obecnie skumulowaniu w zakresie zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi z tym generowanym przez eksploatację ze złoża Brzeziny IIA. Kontynuacja eksploatacji na złożu Brzeziny I, spowoduje jej przesunięcie w kierunku zachodnim oddalając się od terenów zamieszkałych. Stąd też rozwój eksploatacji nie będzie negatywnie oddziaływać na zdrowie i życie ludzi.

W sąsiedztwie ww. kopalni Brzeziny i Brzeziny II zlokalizowana także trzecią kopalnię wydobycia piasku i żwiru „Nida”. Kopalnia Nida ma powierzchnie około 14 ha, z czego ponad

8 ha zajmuje zbiornik wodny. Kopalnia Nida otoczona jest przez tereny rolne oraz kolejowe. Od złoże Brzeziny I oddziela kopalnię Nida ponad 5-ciometrowej wysokości nasyp kolejowy. Nie występuje więc zagrożenie skumulowania oddziaływań na zdrowie i życie ludzi.

Zmiana nr 3 mpzp gminy Morawica nie przewiduje powiększenia terenów kopalni Brzeziny oraz Nida.

Kopalnia Morawica

Kopalnia Morawica położona jest w centralnej części gminy. Najbliższa zabudowa mieszkaniowa to budynki jednorodzinne znajdujące się na północny-wschód od kopalni w odległości ok. 300 m. Najbliższe tereny zabudowy mieszkaniowej są osłonięte od kopalni wałem z nadkładowych mas ziemnych i skalnych, o znacznej wysokości. Wał ten stanowi bardzo dobrą naturalną barierę dla fal akustycznych, dla ochrony przed hałasem powodowanym przez pracę Zakładu. W projekcie Zmiany nr 3 mpzp gminy Morawica dopuszcza się rozwój eksploatacji na terenie około 33 ha w kierunku południowo zachodnim. W obszarze wskazanym do rozwoju kopalni nie planuje się rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usług publicznych. W sąsiedztwie planowany jest rozwój produkcji, składów i magazynów. Kierunek rozwoju kopalni jest przeciwny do najbliższego sąsiedztwa zabudowy mieszkaniowej, zabudowy wsi Morawica. Najbliższe tereny planowanej zabudowy mieszkaniowej położone są około 500 m na północny-wschód od planowanego powiększenia kopalni.

B. Oddziaływanie na wody

Kopalnia Morawica

Według Raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia polegającego na przebudowie 2-ch węzłów technologicznych w Zakładzie „MORAWICA II”: - przebudowa węzła z przesiewaczem WPB821 na frakcjach drobnych - przebudowa węzła kruszarki 44.12 na działce 916/78 położonej w obrębie geodezyjnym wsi Morawica powiat kielecki.

Kopalnia Morawica leży w obrębie zbiornika wód jurajskich, o nieckowatym kształcie, który od południa i południowego-wschodu ograniczają praktycznie bezwodne utwory kambru i kajpru, od północy utwory keloweju. Ogólny kierunek spływu tych wód odbywa się z południowego-wschodu na północny zachód tj. do rzeki Czarnej Nidy. Na etapie dokumentowania złoże (w 1967 r.) ustalono, że poziom wód jurajskich występuje na głębokości 8,3 – 40,9 m ppt. tj. na rzędnych 229,82 i 237, 73 m npm. Złoże udokumentowano do poziomu +230 m npm, jako suche. W późniejszym okresie na podstawie większej ilości danych, a w szczególności ujęć dla zakładów przerobczych stwierdzono, że rzędna ustabilizowanego zwierciadła wód jurajskich waha się od 227,6 na północ do 233, 4 m npm. na południe od granic złoże. Pomiaru wykonane w otworach odwierconych przez kopalnię w lipcu 1993 r. wykazały, że woda występowała na głębokościach 4,4 – 21,8 m, tj. na rzędnych 223,5 – 225,0 m npm, średnio na rzędnej 224,2 m npm. Było to związane z ogólnym obniżeniem poziomu wód gruntowych oraz około dwudziestoletnią eksploatacją okolicznych studni.

Rozpatrując warunki hydrogeologiczne rejonu złoże należy wspomnieć o płynącej na północ od złoże rzece Czarnej Nidzie. Nie istnieje niebezpieczeństwo zdecydowanego połączenia hydraulicznego pomiędzy wodami rzeki Czarnej Nidy, a wodami jurajskiego poziomu. Analiza budowy geologicznej wskazuje, że złoże izolowane jest od strony północno-wschodniej nieprzepuszczalnymi utworami kajpru oraz słabo przepuszczalnymi utworami keloweju.

Kopalnia Podwole

Według Raportu o oddziaływaniu na środowisko eksploatacji wapieni ze złoża „Radkowice-Podwole Północ”

Rejon Kopalni położony jest w regionie hydrogeologicznym środkowomałopolskim. W regionie tym poziomy wodonośne występują w obrębie utworów jury i triasu. Natomiast w granicach subregionu świętokrzyskiego poziomy wodonośne stanowią utwory permu, dewonu środkowego i górnego.

Kopalnia leży w granicach synkliny gałęzicko - bolechowicko - borkowskiej, która stanowi samodzielną jednostkę hydrogeologiczną w południowej części paleozoiku. Synklinę wypełniają przede wszystkim osady dewońskie, podścielone osadami kambru. W osiowej części synkliny występują utwory karbońskie i permskie. Na terenie synkliny w tym rejonie występują trzy poziomy wodonośne: główny środkowodewoński oraz dwa lokalne - permski i czwartorzędowy. Permski poziom wodonośny występuje na północ i południe, poza omawianym obszarem.

Na obszarze główny środkowodewoński poziom wodonośny, związany jest z utworami węglanowymi dewonu środkowego, eiflu i żywetu. Wodonoścem są tu wapienie spękane, użyłone kalcytem, miejscami skrasowiałe. W części południowej złoża wapienie przechodzą w wapienie dolomityczne i dolomity, które występują już w obszarze złoża „Radkowice - Podwole”. Wody tego zbiornika są wodami typu szczelinowo-krasowego. Na wodonośność wpływają: wykształcenie litologiczne utworów, procesy tektoniczne, zjawiska krasowe. Zasilanie poziomu odbywa się poprzez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych na wychodniach lub poprzez utwory czwartorzędowe. Zwierciadło wody poziomu dewońskiego w tym obszarze ma charakter zmienny, na części obszaru jest to zwierciadło swobodne, zaś w części występuje pod napięciem hydrostatycznym. Zwierciadło wody o charakterze napiętym występuje w obszarze tarasu nadzalewowego rzeki Bobrzy, w środkowej części obszaru złoża. Taras ten budują utwory piaszczyste, poniżej zaś słabo przepuszczalne utwory typu mułki ilaste, piaszczyste, gliny, które tworzą tu warstwę napinającą. W wykonanych otworach skrywkowych nie nawiercono dewońskiego poziomu wodonośnego, ale wynikało to z przyjętej technologii wiercenia i z przewiercenia zbyt małej miąższości utworów dewonu.

Na wyniesieniach, w tym w miejscu dzisiejszej odkrywki „Radkowice – Podwole”, zwierciadło wody poziomu dewońskiego ma charakter swobodny. W wykonanych otworach złożowo-hydrogeologicznych na złożu „Radkowice - Podwole Północ”, przy jego północnej granicy, nawiercono poziom wód dewońskich na głębokości 12,21 – 11,83 m n.p.m. ; tj. na rzędnych 220,42 – 220,61 m n.p.m. Jest to poziom o zwierciadle swobodnym.

Poziom wód czwartorzędowych w tym obszarze związany jest z utworami piaszczystymi tarasu nadzalewowego rzeki Bobrzy. W obszarze kopalni poziom wód czwartorzędowych nawiercono na gł. 7,5 - 9,7 m.; tj. na rzędnych 220,42 - 222,61 m n.p.m. Poziom ten posiada łączność hydrauliczną z poziomem wód dewońskich, chociaż infiltracja będzie nieco spowolniona poprzez występowanie powyżej utworów dewonu czwartorzędowych osadów mułkowych.

Naturalne stosunki wodne zostały zaburzone przez eksploatację górniczą prowadzoną z odwodnieniem złoża „Radkowice - Podwole ” oraz przez odwodnienie złóż „Kowala” i „Trzuskawica” na północnym wschodzie. Pierwotnie przepływ wód podziemnych odbywał się w kierunku zachodnim do rzeki Bobrzy. Obecnie, w wyniku znacznego obniżenia zwierciadła

wody spowodowanego eksploatacją kolejnych poziomów na Kopalni Radkowice, wytworzony został lej depresji. W centralnej części leja zwierciadło wody występuje na rzędnej 199 m n.p.m., czyli w tej części zostało obniżone o ca 24 m w stosunku do stanu pierwotnego. W części północnej złoża „Radkowice - Podwole” , która jest równocześnie południową granicą złoża „Radkowice - Podwole Północ”, zwierciadło wody na skutek eksploatacji obniżone zostało o ca 4,5 m w stosunku do stanu pierwotnego (piezometr P-8 Kowala). W północnej części złoża „Radkowice - Podwole Północ” kierunek odpływu wód podziemnych odbywa się w kierunku północnym, do złoża „Kowala”, które zlokalizowane jest w odległości ca 600 na północny wschód. Uwidacznia się tu już prawdopodobnie wpływ na wody podziemne, prowadzonego w tym obszarze odwodnienia złoża „Kowala”.

Obecnie eksploatacja złoża „Radkowice - Podwole” prowadzona jest z odwodnieniem do rzędnej ca 199 m n.p.m. W południowej części złoża „Radkowice - Podwole Północ” uwidacznia się już wpływ tego odwodnienia, obserwując obniżanie się zwierciadła wody w piezometrze oznaczonym na mapie jako P-8K. Od strony południowej eksploatacja złoża „Radkowice – Podwole Północ” będzie kontynuacją eksploatacji złoża „Radkowice – Podwole” do poziomu ca 223 m n.p.m. w warstwie suchej. Eksploatacja zawodnionej części złoża będzie prowadzona przy wykorzystaniu istniejącej instalacji odwadniającej Kopalni Radkowice.

Kopalnia Brzeziny IIA

Planowane jest poszerzenie eksploatacji piasku na tereny położone na południowy zachód od terenu obecnej kopalni. Planuje się kontynuację wydobycia przy zastosowaniu obecnej technologii tj. w pierwszym etapie zdjęcie warstwy suchej, a następnie wydobycie barką pływającą. W wyniku eksploatacji powstało obecnie wyrobisko o powierzchni prawie 13 ha wypełnione wodą. Docelowo powierzchnia akwenu zwiększy się do około 20 ha. Eksploatacja prowadzona będzie do spągu złoża i raz wyeksploatowane powierzchnie nie będą w przyszłości podlegać eksploatacji.

Na terenie kopalni występują utwory przepuszczalne i wody opadowe w całości infiltrują w podłoże, w związku z powyższym nie ma na terenie kopalni systemu odprowadzania wód. Jednocześnie nie ma systemu odprowadzania wód z placów składowiskach, nie powstają wody technologiczne. Wody z wybieranego i składowanego kruszywa spływają do zbiornika wodnego.

Z analizy opracowań dotyczących wpływu na środowisko wydobycia piasku spod wody wynika, że nie powoduje ono obniżenia zwierciadła wód gruntowych i zmiany kierunku ich przepływu, stąd też nie zmienia stosunków wodnych. Wody z terenu kopalni nie są oprowadzane poza jej obszar, a technologia wydobycia nie wymaga odwodnienia złoża.

Przez teren wskazany do rozwoju wydobycia przepływa ciek wodny. Ciek ten wypływa z terenu położonego pomiędzy drogą wojewódzka nr 763 a linią kolejową, w centralnej części sołectwa Brzeziny. Z informacji zebranych w trakcie prac wynika, że jest to ciek sztuczny odprowadzający wodę z terenów kolejowych. Następnie, przepływa po północnej stronie kopalni Brzeziny, dalej pomiędzy obiektami produkcyjnymi na terenie sołectwa Brzeziny i przecina teren planowanego wydobycia z północy na południe - uchodzi do rzeki Czarna Nida. Ciek ten nie odwadnia terenu przyszłej kopalni, okresowo służy do tranzytu wody z terenów położonych powyżej. W okresie suchym nie występuje tutaj woda. Prowadzenie eksploatacji w rejonie ciek, w związku z tym, że nie zmienia poziomu wód gruntowych, nie

zmieni także funkcjonowania tego ciek. Ciek położony jest w granicach przyszłej eksploatacji na wyodrębnionej działce o numerze 4-1084.

C. Zadrzewienia śródpolne na terenie kopalni na złożu Brzeziny I

W obszarze wskazanym jako dopuszczalny teren rozwoju eksploatacji kopaliny ze złoża Brzeziny I znajdują się działki:

- 4-1367/112,
- 4-1083/21
- 4-1083/1
- 4-1083/10
- 4-1083/2
- 4-1083/8.

Dla lasów występujących na ww. działkach uzyskano zgodę na zmianę przeznaczenia Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, które zostały wymienione w Prognozie w rozdziale XI.6.

Oprócz lasów na terenie wskazanym do rozwoju eksploatacji kopalni występuje liniowe zadrzewienie przywodne wzdłuż powyżej opisanego okresowego ciek wodnego. W granicach terenu wskazanego na rysunku projektu Zmiany nr 3 MPZp gminy Morawica jako teren WS1 (wody śródlądowe płynące) zaznaczono całą działkę nr 4-1084, na której znajduje się okresowy ciek wodny wraz z zadrzewieniem. Działka ta ma szerokość od 13 m do 23 m. Szerokość działki umożliwia zachowanie zadrzewienia.

Na pozostałym terenie występują podrosty drzew i zakrzewienia związane z zaniechaniem rolniczego użytkowania tego terenu.

D. Oddziaływanie skumulowane kopalni w sąsiedztwie obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy PLH260016

Jak już powyżej wspomniano eksploatacja piasku spod wody nie prowadzi do obniżenia poziomu wód gruntowych i zmiany ich przepływu, nie tworzy leja depresji, którego oddziaływanie mogłoby negatywnie wpływać na stosunki wodne i pośrednio chronione siedliska w obszarze Natura 2000.

Na terenie wskazanym pod rozwój eksploatacji piasku w Brzezinach nie występują siedliska chronione.

Ponadto, należy zauważyć, że tworzenie zbiorników wodnych w krajobrazie doliny Nidy będzie miało pozytywny wpływ na krajobraz i stworzy możliwości do powstawania nowych biotopów. Według „Wytocznych KE dotyczących podejmowania nowej działalności wydobywczej w zakresie surowców nieenergetycznych” eksploatacja kopalni może prowadzić do pozytywnych rezultatów w zakresie bioróżnorodności obszaru. Właściwa rekultywacja, w tym kształtowanie linii brzegowej zbiornika, zróżnicowanie jego głębokości i nasadzenia mogą stworzyć nowe miejsce do bytowania gatunków zwierząt i roślin.

Podsumowując kwestie oddziaływania kopalni należy zwrócić uwagę na fakt, że działalność wydobywcza w Polsce jest regulowana przez ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r. Nr 163 z późniejszymi zmianami). W trakcie procesu uruchamiania działalności górniczej występuje szereg dokumentacji definiujących działalność górniczą (w tym stopień wykorzystania złoża, głębokość i technologię wydobycia, kierunek

rekultywacji i inne). Część z tych dokumentów podlega lub może podlegać ocenie oddziaływania na środowisko.

E. Wpływ eksploatacji na krajobraz

Wszystkie tereny, gdzie w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica dopuszcza się rozwój eksploatacji kopalni stanowią kontynuację funkcjonującej obecnie działalności górniczej. Nie wyznacza się w Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica nowych, nie przylegających do istniejących, terenów eksploatacji górniczej.

W terenach chronionego krajobrazu zlokalizowano kopalnie w Brzezinach. Kopalnie Podwole i Morawica położone są poza obszarami chronionego krajobrazu.

Oddziaływanie na krajobraz kopalni piasków w Brzezinach i Nidzie ma i będzie miało charakter lokalny. Spowodowane jest ograniczonym występowaniem pionowych elementów, które mogą tworzyć dominanty, elementy te stanowią tymczasowe konstrukcje zakładów przerobczych oraz stopy magazynowanych kruszyw. W wyniku eksploatacji trwałym elementem pozostającym w krajobrazie będą zbiorniki wodne. Realizacja zbiorników wodnych wzbogaca krajobraz tego terenu, zwiększając urozmaicenie i wprowadzając nie występujący tutaj element – czyli luto wody, którego ruch, refleksy świetlne stanowią od dawna jeden z ulubionych i pożądanych przez człowieka elementów krajobrazu.

Kopalnie Morawica i Podwole mają większe oddziaływanie krajobrazowe. Związane jest to przede wszystkim z występowaniem znacznej liczby elementów wysokościowych, które mogą tworzyć dominanty wysokościowe, ze znaczną powierzchnią wyrobisk oraz występowaniem znacznych powierzchni niepokrytych roślinnością. Wpływ działalności górniczej tych kopalni na krajobraz jest zróżnicowany i zależy od miejsca obserwacji obiektu, występowania przesłon, wysokości i wielkości obiektów.

W przypadku kopalni Podwole ekspozycja widokowa kopalni ma miejsce od strony południowej. Wyrobisko kopalni położone na południowym stoku stanowi tutaj istotny element krajobrazu, w części zachodniej wsi Brzeziny oraz wsi Podwole gdzie stanowi dominantę. Elementy wysokościowe kopalni: zakład przerobczy i hałda nie są widoczne od strony południowej, ponieważ przesłaniają się przez kompleks leśny.

Kopalnia Morawica od strony zachodniej przesłaniająca jest przez kompleks leśny. Od strony północnej w bezpośrednim sąsiedztwie kopalni obiekty kopalni przesłaniają się przez pokryte roślinnością i zrehabilitowane hałdy, wyjątek stanowi istniejący zakład przerobczy w rejonie drogi do Morawicy.

Zdjęcie 22 Część zakładu przeróbczego kopalni Morawicy, przy jej północnej granicy

Ukształtowanie terenu powoduje, że kopalnia widoczna jest od strony północnej na wyżej i dalej położonych terenach w Nidzie, gdzie dysharmonizuje krajobraz.

Zdjęcie 23 Widok z drogi do Nidy w kierunku południowym - na Kopalnię Morawica

Od strony wschodniej teren kopalni jest odsłonięty i widoczny. Szczególnie widoczne są hałdy. W Zmianie nr 3 MPZP gminy Morawica tereny perspektywicznego rozwoju kopalni lokalne są od strony wschodniej. Oddziaływanie krajobrazu kopalni Morawica można ograniczać szeregiem działań tj. sukcesywną rekultywacją czego efekty widać od strony północnej, właściwym kształtowaniem wysokości i skarp oraz lokalizacją hałd.

Kopalnie Podwole, Brzeziny i Morawica nie dysharmonizują ekspozycji widokowej obiektów zabytkowych gminy.

Ad. 4 Wpływ zagospodarowania terenów na cele, przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000

Jak już powyżej wspomniano eksploatacja piasku spod wody nie prowadzi do obniżenia poziomu wód gruntowych i zmiany ich przepływu, nie tworzy leja depresji, którego oddziaływanie mogłoby negatywnie wpływać na stosunki wodne i pośrednio, na stan zachowania chronionych siedlisk w obszarze Natura 2000. Na terenie wskazanym pod rozwój eksploatacji piasku w Brzezinach nie występują siedliska chronione.

Tworzenie zbiorników wodnych w krajobrazie doliny Nidy będzie miało pozytywny wpływ na krajobraz i stworzy możliwości do powstawania nowych biotopów. Według „Wytycznych KE dotyczących podejmowania nowej działalności wydobywczej w zakresie surowców nieenergetycznych” eksploatacja kopalni może prowadzić do pozytywnych rezultatów w zakresie bioróżnorodności obszaru. Właściwa rekultywacja, w tym kształtowanie linii brzegowej zbiornika, zróżnicowanie jego głębokości i nasadzenia mogą stworzyć nowe miejsce do bytowania gatunków zwierząt i roślin.

W odniesieniu do kopalni Morawica- z opracowanego raportu Oddziaływania na środowisko wynika, że oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne związane jest z wytwarzaniem ścieków bytowych oraz odpadów. Odprowadzenie ścieków do szamba oraz tak jak dotychczas właściwe prowadzenie gospodarki odpadami minimalizują negatywne oddziaływanie na te elementy środowiska. Przez obszar kopalni nie przepływają naturalne ciekły powierzchniowe. Jak wynika z opisu warunków hydrogeologicznych - złoża zostały udokumentowane jako suche. Tereny dopuszczonego rozwoju wydobywania położone są na skraju południowo-wschodnim kopalni, w odległości ponad 700 m od granic obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy. Na terenach rozwoju wydobywania i w ich sąsiedztwie nie zinventaryzowano siedlisk chronionych.

Dopuszczona w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica adaptacja dawnego terenu młyna wodnego na rzece Bobrzy w miejscowości Brzeziny przy zachodniej granicy gminy, położona jest przy północnej granicy obszaru Natura 2000 Dolina Nidy przebiegającej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 763. Dolina rzeki Bobrzy jest przedzielona w ciągu drogi 763 nasypem, a jej koryto umocnione pod mostem w ciągu wymienionej drogi. Lokalizacja elektrowni wodnej powyżej mostu nie będzie negatywnie oddziaływać na reżim wodny terenów w obszarze Natura 2000. Dla elektrowni wodnej wprowadzono w projekcie miejscowego planu warunków zachowania możliwości migracji organizmów wodnych. Na terenie planowanej elektrowni wodnej nie zinventaryzowano siedlisk chronionych.

Tereny sportu planowane w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica, wskazane we wniosku o uzupełnienie, położone są w sołectwach Nida, Morawica i Łabędziów.

Na terenach usług sportu w sołectwach Morawica i Łabędziów nie występują siedliska chronione oraz gatunki chronione. Tereny te położone są w sąsiedztwie nowego zbiornika wodnego na rzece Morawka i bezpośrednio graniczą z obszarem Natura 2000 Dolina Czarnej Nidy. Dla terenu. Tereny te położone są w obszarze zagrożonym zalewem, gdzie projekt Zmiany nr 3 MPZP gm. Morawica wprowadza następujące ustalenia w paragrafie 32:

- 1) dopuszcza się remonty i przebudowę istniejących obiektów budowlanych;
- 2) dopuszcza się lokalizację liniowych urządzeń celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;

- 3) zakazuje się lokalizacji nowych budynków w pasie 15 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej, z wyjątkiem budynków związanych z gospodarką wodną i energetyką oraz obsługą ruchu rekreacyjnego i wypoczynkowego związanego z wodą;
- 4) zakazuje się składowania materiałów niebezpiecznych;
- 5) zakazuje się wprowadzania zmian ukształtowania powierzchni gruntów w pasie 15 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej z uwzględnieniem zapisu pkt 3;
- 6) zakazuje się sadzenia drzew i krzewów oprócz roślinności przeciwdziałającej procesom osuwiskowym skarp w pasie 15 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej;
- 7) zaleca się stosowanie rozwiązań zabezpieczających przed skutkami zalania przez wody powodziowe;
- 8) zakazuje się dokumentowania złóż kopalin.

Wprowadzone ustalenia w znacznym stopniu ograniczają możliwości zabudowy tych terenów stąd też tereny te mogą stanowić obszary lokalizacji tzw. terenowych urządzeń sportowych, które uzupełniać będą ofertę wypoczynkową zbiornika wodnego na Morawce.

Obszar usług sportu w Nidzie położony jest przy granicy z obszarem Natura 2000 w sąsiedztwie lokalizacji zabudowy zagrodowej, na terenach rolnych i ugorowanych, częściowo zalesionych, poza terenami zalewowymi. Teren ten oddzielony jest od obszaru Natura 2000 nasypem kolejowym o wysokości około 3 m. W projekcie Zmiany nr 3 mpzp Gm. Morawica dopuszcza się na tym terenie realizację zabudowy – maksymalnie -40% oraz nakazuje się zachowanie powierzchni biologicznie czynnej – minimum -30 %.

Podsumowując, można stwierdzić, że wskazane we wniosku o uzupełnienie tereny i ich przeznaczenie nie będą miały wpływu na integralność sieci obszarów Natura 2000 oraz nie pogorszy stanu siedlisk chronionych w obszarach Natura 2000.

Ad 5 Wpływ lokalizacji ogniw fotowoltaicznych na zwierzęta, siedliska przyrodnicze i krajobraz

Obszar, gdzie dopuszcza się w projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica położone są w sołectwie Wola Morawicka w rejonie kopalni Wola Morawicka. Cały obszar, gdzie w projekcie planu dopuszczono lokalizację elektrowni słonecznej użytkowany jest rolniczo. W obszarze tym nie zinwentaryzowano siedlisk chronionych.

Elektrownia słoneczna składa się z szeregów paneli słonecznych. Panele lokowane są na różnego typu konstrukcjach, najczęściej są to konstrukcje stalowe, nie wymagające fundamentowania. Realizacja elektrowni nie wymaga zmiany ukształtowania terenu oraz zdjęcia warstwy próchnicznej, z wyjątkiem kontenerowej stacji zawierającej falowniki i liczniki energii. Panele zawieszane są na konstrukcjach nad ziemią na zróżnicowanej wysokości, jednakże nigdy panele nie są lokowane bezpośrednio na gruncie. Budowa elektrowni, składającej się z paneli na stalowych konstrukcjach i kontenera zawierające wymagane urządzenia przetwarzania prądu stałego na zmienny, nie będą stanowiły zagrożenia dla zwierząt. Elektrownia, przy właściwym użytkowaniu, tj. zachowaniu niekoszonych obszarów pod panelami, ograniczeniem wykaszania pasów terenów pomiędzy panelami może stanowić miejsce bytowania i żerowania małych zwierząt. Elektrownia nie będzie stanowiła bariery dla migracji gatunków ponieważ projekt Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica w paragrafie 10 nakazuje na całym terenie objętym planem „stosowanie ogrodzeń umożliwiających migrację drobnych zwierząt i ograniczenia stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.

Zdjęcie 24 Przykładowe realizacje elektrowni słonecznych

Oddziaływanie krajobrazowe elektrowni słonecznych zależne jest od ich ekspozycji i miejsca obserwatora, ponieważ elektrownia nie zawiera wysokich obiektów, które mogłyby tworzyć dominanty wysokościowe. W sąsiedztwie elektrowni nie ma zabudowy mieszkaniowej, najbliższa zlokalizowana jest w odległości ponad 1 km od istniejącej zabudowy wsi Wola Morawicka i około 750 m od terenów planowanego rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinne. Ukształtowanie terenu sprawia, że tereny przyszłej elektrowni i zabudowy mieszkaniowej nie są ze sobą powiązane widokowo, ponieważ pomiędzy nimi znajduje się Góra Leszczykowa przewyższająca swoją wysokością o około 10

m teren położenia elektrowni. Od strony zachodniej teren elektrowni jest przesłaniany przez tereny istniejącej kopalni, zadrzewienia i kompleksy leśne. Planowana tutaj w Zmianie nr 2 MPZP gminy Morawica jest także (przy drodze nr 73) zabudowa mieszkaniowa i usługowa oraz zalesienia, które całkowicie przesłonią elektrownie. Przy obecnym zagospodarowaniu terenu elektrownia słoneczna będzie widoczna od strony południowej (widokowo oddziela ją tutaj od zabudowy mieszkaniowej wsi Chałupki kompleks leśny) oraz od strony wschodniej. Widoczność elektrowni od strony wschodniej i południowej ograniczać będzie zabudowa produkcyjna w Specjalnej strefie ekonomicznej położonej przy drodze nr 766 oraz planowana zabudowa usług komercyjnych i zalesienia.

Ad. 6 Ocena oddziaływania na Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy

ROZPORZADZENIE Nr 75/2005 WOJEWODY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego – ChKPK (Dz.Urz.Woj. Świętokrzyskiego 2005, nr 156, poz.1936 z późniejszymi zmianami) w paragrafie 3 określa w następujący sposób szczególne cele ochrony Parku:

- 1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory i fauny;
- 2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania krasu;
- 3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
- 4) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych (rozlewisk i starorzeczy);
- 5) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 6) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierza i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych i torfowisk;
- 7) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także licznych miejsc pamięci narodowej;
- 8) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
- 9) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
- 10) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
- 11) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy położony jest przy północnym skraju gminy, na północ od sołectwa Dyminy. W projekcie zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica. W obszarze otuliny Parku znajduje się Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (ChK OChK). Obecnie, w części zachodniej są to tereny rolne, w większości grunty orne, natomiast we wschodniej części są to tereny nieużytków. W północnej części sołectwa Dyminy nie zinwentaryzowano siedlisk chronionych, nie ustanowiono tutaj pomników przyrody, co potwierdziła inwentaryzacja. W obszarze tym nie znajdują się także obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków, miejsca pamięci, obiekty zabudowy regionalnej czy okazy krasu.

W projekcie Zmiany nr 3 Miejscowego planu gminy Morawica uwzględniono obszary wskazane do rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinnego w obowiązującym miejscowym planie gminy Morawica, których zwarta powierzchnia obejmuje całą wschodnią część terenu Ch-K OChK przy granicy z Chęcińsko-Kieleckim Parkiem Krajobrazowym (PK).

W projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica zaplanowano jedynie niewielkie powierzchniowo uzupełnienia planowanych struktur osadniczych. Łączna powierzchnia terenów wskazanych do zabudowy na terenie Ch-K OChK wynosi około 3 ha (powierzchnia Och-K na terenie gminy – około 43 ha). Wskazane tereny zabudowy położone są poza bezpośrednim sąsiedztwem ChKPK i obejmują tereny obecnie użytkowane rolniczo.

Obszary planowanego rozwoju zabudowy mieszkaniowej nie obejmują: terenów torfowisk, cennych łąk, obszarów wodnych i wodno-błotnych z ekstensywnym użytkowaniem, na których wykształciłyby się cenne zespoły roślinne. Jednocześnie nie występują tutaj cenne twory i składniki przyrody nieożywionej. Stąd też zabudowa terenów wskazanych w projekcie Zmiany nr 3 MPZP Gminy Morawica nie stanowi naruszenia działań w zakresie ochrony czynnej ekosystemów ustanowionych dla terenu Ch-KOChK w ww. Rozporządzeniu Wojewody Świętokrzyskiego oraz szczególnych celów ochrony ChKPK..

W obszarach wskazanych w projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica nie występują zadrzewienia z wyjątkiem pasów zakrzewień i pojedynczych drzew na miedzach. Należy jednak zaznaczyć, że projekt planu uwzględnia ww. zakazy i ustanawia w paragrafie 10 ust. 2 pkt 5: zakaz niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych.

Realizacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy wskazanych zasadach i parametrach architektoniczno-urbanistycznych (MN4) nie spowodują zmiany stosunków wodnych.

Ad 7 Zapobieganie, ograniczenia i kompensacja przyrodnicza

W projekcie Zmiany nr 3 MPZP gminy Morawica wprowadzono szereg ustaleń, których celem jest zapobieganie i ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko. W trakcie prac nie stwierdzono znaczących oddziaływań nowych przeznaczeń planowanych w Zmianie nr 3 mpzp gm. Morawica na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, stąd też nie wprowadzono kompensacji przyrodniczej.

Ustalenia projektu Zmiany nr 3 mpzp gm. Morawica zostały przedstawione w rozdziale VIII Prognozy, szczególnie w podrozdziale VIII.3.

W Zmianie nr 3 miejscowego planu gminy Morawica uwzględniono istniejące formy ochrony przyrody tj.:

- *rezerwaty przyrody – 1 (rezerwat „Radomice”),*
- *obszary chronionego krajobrazu – 3 (Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, który obejmuje otulinę Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego, Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,),*
- *obszary Natura 2000 – 2 (Dolina Czarnej Nidy, Ostoja Sobkowsko-Korytnicka),*
- *pomniki przyrody – 2 (drzewo i odsłonięcie geologiczne).*

Ponadto, planowane jest ustanowienie dwóch użytków ekologicznych – we wsi Kuby Młyny oraz we wsi Podwole, wskazane na rysunku planu.

Zmiana nr 3 mpzp Morawica uwzględnia zasady ochrony przyrody rezerwatu przyrody „Radomice”.

Zmiana nr 3 mpzp uwzględnia zakazy wprowadzone jednostronnymi rozporządzeniami dla obszarów chronionego krajobrazu:

- o zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,*
- o likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,*
- o dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna i rybacka,*
- o likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.*

W stosunku do obowiązującego miejscowego planu zmianą było uwzględnienie obszarów Natura 2000 i zasad ochrony środowiska przyrodniczego na tych obszarach.

W stosunku do pomników przyrody, w Zmianie nr 3 mpzp wskazano na obowiązujące w zakresie ochrony pomników przyrody przepisy.

Wprowadzono w Zmianie nr 3 mpzp gminy Morawica granice głównych zbiorników wód podziemnych i na ich terenie w paragrafie 22 ust. 2 wprowadzono następujące zakazy:

- lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne obojętne, przy czym dopuszcza się magazynowanie odpadów w rozumieniu przepisów odrębnych ustawy o odpadach;*
- przechowywania i składowania odpadów promieniotwórczych;*
- wprowadzania ścieków nieoczyszczonych do wód lub ziemi;*
- lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych oraz ropy naftowej;*
- lokalizowania magazynów do przechowywania substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej zgodnie z przepisami odrębnymi (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25.11.2005 Dz.U. 2005 Nr 233, poz.1987);*
- urządzania parkingów o powierzchni większej niż 1000 m², z wyjątkiem parkingów o powierzchni szczelnej wyposażonych w kanalizację deszczową oraz urządzenia oczyszczające wody opadowe i roztopowe.*

W Zmianie nr 3 zgodnie z art. 114 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska wskazano, które tereny należą do wymienionych w ustawie i wprowadzono nakaz dostosowania przyjętych w zmianie planu form użytkowania i zagospodarowania terenów do wymogów ochrony przed hałasem. Wszystkie tereny oznaczone na rysunku zmiany planu symbolami identyfikacyjnymi zawierającymi oznaczenia literowe:

- 1) MM, MN, MW- wskazuje się jako tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową w rozumieniu Prawa ochrony środowiska;*
- 2) Uz - wskazuje się jako tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska;*
- 3) Uo, Up, Up1 - wskazuje się jako tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska*

4) *Ut, Ut1, US/Ut1 – wskazuje się jako tereny przeznaczone na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska.*

Zmiana nr 3 mpzp gminy Morawica uwzględnia udokumentowane złoża kopalin położone na terenie gminy Morawica w obszarze objętym zmianą planu. Dla terenów udokumentowanych złóż wskazano następujące kierunki zagospodarowania (w zależności od uwarunkowań): rolny, leśny lub eksploatacji kopalin.

Na całym obszarze objętym planem ustalono następujące nowe ograniczenia w użytkowaniu terenów:

- *wykluczenie eksploatacji i dokumentowania złóż kopalin poza terenami PG i P1/PG;*
- *ograniczenie możliwości zabudowy na terenach R i Rz, gdzie dopuszczono realizację zabudowy zagrodowej dla gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 4 ha na terenie gminy Morawica oraz obiektów budowlanych związanych z obsługą rolnictwa;*
- *ograniczenie uciążliwość wszystkich obiektów i urządzeń związanych z działalnością usługową i produkcyjną do granic terenu, do którego prowadzący taką działalność ma tytuł prawny, z wyjątkiem przypadku utworzenia strefy przemysłowej zgodnie z przepisami Prawa ochrony środowiska;*
- *wykluczenie na obszarze objętym planem w strefach III, IV, V i VI realizacji inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem:*
  - o *inwestycji celu publicznego,*
  - o *elektrowni wodnych, ogniw fotowoltaicznych,*
  - o *zbiorników retencyjnych zaporowych,*
  - o *inwestycji związanych z realizacją funkcji mieszkaniowej w strefie mieszkaniowo-rolnej,*
  - o *inwestycji związanych z realizacją funkcji rolnej w strefie rolnej,*
  - o *inwestycji związanych z realizacją funkcji usługowych w terenach usług komercyjnych,*
- *zakazano prowadzenia wzdłuż cieków wodnych, kanałów i rowów melioracyjnych przedsięwzięć, które mogą mieć wpływ na ich otulinę biologiczną, lub utrudniałyby do nich dostęp w ramach powszechnego korzystania z wód, w szczególności prac remontowych i konserwujących prowadzonych przez administratora cieków;*
- *zakazano realizacji ogrodzeń w odległości mniejszej niż 3 m od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych;*
- *ustalono minimalną odległość budynków od górnej krawędzi skarpy brzegowej cieków wodnych i zbiorników wodnych, z wyjątkiem rzek: Czarna Nida i Morawka;*
- *zakazano odprowadzania ścieków nieczyszczonych bezpośrednio do ziemi i wód powierzchniowych, rolniczego wykorzystania ścieków komunalnych oraz składowania odpadów komunalnych i przemysłowych;*
- *zakazano niszczenia starodrzewów, a także zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przywodnych i przydrożnych z dopuszczeniem niezbędnych dla bezpieczeństwa osób i mienia cięć pielęgnacyjnych;*

- na terenach gruntów rolnych dopuszczono tworzenie nowych zadrzewień i zalesień oraz wprowadzanie roślinności o znaczeniu przeciwoerozyjnym w trybie przepisów szczególnych, z wyjątkiem obszarów zagrożonych zalewem oraz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, obszaru wyznaczonego granicą zakazu budowy i rozbudowy zbiorników wodnych, zgodnie z rysunkiem zmiany planu;
- w rejonie wskazanym przez granicę zakazu budowy i rozbudowy istniejących zbiorników wodnych wprowadzono zakaz lokalizacji nowych zbiorników i powiększania zbiorników istniejących.

Na całym obszarze objętym zmianą planu ustalono następujące niżej określone nakazy:

- 1) pielęgnacji wszelkich form zieleni naturalnej i urządzonej oraz realizacji zieleni wysokiej i niskiej przy obiektach kubaturowych, szczególnie przemysłowych a także drogowych uwzględniającej ochronę walorów krajobrazowych i estetycznych;
- 2) ochrony strefy biologicznej lasów – dla terenów oznaczonych symbolem literowym n. i opisanych w dalszej części niniejszego tekstu uchwały, poprzez ustalenie na rysunku zmiany planu nieprzekraczalnej linii zabudowy wyznaczone zostały pasy terenu, w których wprowadza się zakaz zabudowy kubaturowej i ograniczenia w użytkowaniu gruntów ornych wynikające z przepisów szczególnych;
- 3) zachowania istniejących terenów zieleni;
- 4) zachowania istniejących cieków powierzchniowych zarówno naturalnych jak i sztucznych;
- 5) zachowania i rekultywacji zbiorników wodnych;
- 6) udroźnienia i utrzymania przepustowości rowów melioracyjnych;
- 7) stosowania ogrodzeń umożliwiających migrację drobnych zwierząt i ograniczenia stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.

W zmianie nr 3 mpzp wprowadzono następujące zmiany w obowiązujących zasadach modernizacji, rozbudowy infrastruktury technicznej:

- W zakresie zasad odprowadzenia wód opadowych: dla terenów wskazanych pod zabudowę wprowadza się nakaz retencjonowania na terenie nieruchomości minimum 30% opadu miarodajnego, w wyjątkiem terenów usług administracji, usług oświaty i kultury, usług publicznych, usług kultu religijnego i usług ochrony zdrowia,
- W zakresie zaopatrzenia w sieci telekomunikacyjne: dopuszcza się lokalizację sieci telekomunikacyjnych na całym obszarze objętym planem z wyjątkiem obszarów i obiektów chronionych na mocy przepisów odrębnych, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

W Zmianie nr 3 planu ograniczono zabudowę terenów oznaczonych na rysunku planu symbolami R, Rz, ZL, ZL1, ZL2.

Na terenach rolnych (R i Rz) dopuszczono zabudowę zagrodową jak w poprzedniej edycji planu, wprowadzono jednak warunek, że może ona być realizowana dla potrzeb gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 4 ha i więcej w granicach gminy Morawica. Jednocześnie dopuszczono realizację na tych terenach obiektów budowlanych związanych z obsługą rolnictwa m.in.: budynków gospodarczych i inwentarskich poza gospodarstwami rolnymi.

Na terenach ZL dopuszczono zabudowę związaną z obsługą funkcji leśnej oraz w przypadku gdy będzie to wymagało zmiany przeznaczenia – obiektów związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Na terenach ZL1 i ZL2 dopuszczono zabudowę związaną z obsługą funkcji leśnej.